המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום וערש"ק פ' ויקרא י' אדר ב' מ"ו (21 במרץ 86)
דף היומי: בבלי — סוטה ל"ג ירושלמי — יומא ס'

שנה ל"ז גליון 10438
55 אג"ח כ' מע"מ

"ונשלוח ספרים..."

ספור יציאת מצרים חלק א'

נחת דוח ללומדים

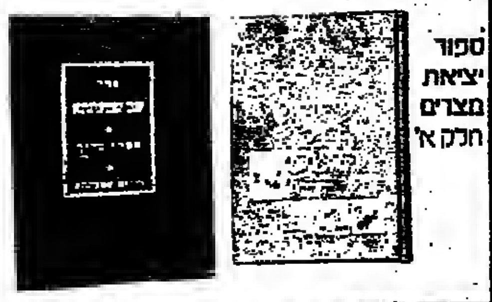

בעקבות ההתנקשות בעובדי הביתן הישראלי ביריד בקהיר:

מגעים בין ישראל ומצרים למנוע פגיעה ביחסי השלום

★ מובארק הודיע על ביטול כל ההגבלות ביחסי מסחר ותיירות ★ לא נשקפת סכנה לחיי הפצועים ★ ההרוגה תובא היום למנוחות בבאר שבע

קהיר — ישראל ומצרים הבטיחו אתמול כי הפיגוע הקטלני בקהיר לא יקעקע את יחסי השלום בין שתי המדינות. בפיגוע נהרגה אתי טל אור, בת 25, מבאר שבע, ונפצעו דוד צדיה, אודי זיו ואתי יפה - כולם עובדי שגרירות ישראל.

משלחת המגבלים שסיימה את השלב האחרון בגיבוש שטר הבוררות, השאירה סעיפים בודדים שיובאו להכרעת הדרג המדיני בין שתי המדינות.

הבכ. תן הישראלי ביריד קהיר נפתח אתמול שוב למבקרים. אם כי מספרם היה זעום. שלושת המשלחות המשתתפות בשיחות על טאבא, הגיעו במיוחד לבקר בביתן הישראלי.

שר התיירות הישראלי אברהם שריד, שהחליט לקצר את ביקורו במצרים, נועד אתמול, לשיחה של שעה עם הנשיא מובארק, ואחרי כן אמר לכתבים כי הנשיא ממשיך במחוייבותו לשלום ולהגברת הקשרים עם מדינת ישראל.

הבטחה דומה הושמעה גם בתל אביב על ידי ראש ממשלת ישראל, שמעון פרס.

ממשלת מצרים הביעה צער עמוק על הפיגוע בקהיר והתחייבה לעשות את הכל כדי ללכוד את המתנקשים ולהענישם.

סופרנו המדיני מוסיף: הנשיא מובארק הודיע בשיחתו הממושכת עם שר התיירות, שריד, שמצרים תבטל את כל ההגבלות שהיו מוטלות עד כה על יחסי המסחר והתיירות בין ישראל ומצרים, וחזר על מחוייבותה של ארצו למלא אחרי הסכמי קימפ דייויד בתוספו שהדבר ייעשה צעד אחרי צעד, הרחק מעיניהם של כלי התקשורת.

המלך חוסיין:

מאמצי השלום של ירדן הגיעו למבוי סתום

קהיר — חוסיין, מלך ירדן, הצהיר ביום ה' אתמול בקהיר, כי מאמצי השלום של ירדן במזרח התיכון הגיעו למבוי סתום.

בשיחה עם עתונאים לאחר שיחה ממושכת עם נשיא מצרים, חוסני מובארק, אמר חוסיין בין היתר: "היה לנו כשלון חמור ונקלענו למבוי סתום, לפי שעה... זהו זמן לחשבון נפש לכל הנוגעים בדבר באיזור".

ככל הנראה התכוון חוסיין לקרע בינו לבין ראש אש"פ, יאסר ערפאת.

חוסיין, שהגיע לקהיר בשעות לפני הצהריים, נפגש עם מובארק לשיחות שנמשכו 4 שעות ועשר דקות. כשעה וחצי מזמן זה שוחחו שני ראשי המדינות בד' עיניים (עצ ערן).

יואב שטרן — קרית משה ירושלים
גילה רחל אספיס — בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לי' אדר ב' תשמ"ו

שריה מדמון — ירושלים
יעל חוברה
מאורשים
בס"ד, אור ליום ו' י' אדר ב' תשמ"ו

אליעזר ב"ר ישראל פולק — ק. צאנז נתניה־ב"ב
מרים ב"ר פנחס ברנדווין — ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור ליום י' אדר ב' תשמ"ו

יצחק מתתיהו וינברג — ירושלים
מלכה יוכבד הלפרין
מאורשים
בס"ד, אור ליום ו' י' אדר ב' תשמ"ו

רק ספינת בין סובייטית אחת נותרה מול חופי ישראל

—מאת סופרנו הצבאי—

מרבית הספינות הסובייטיות שישבו בחדשים האחרונים באגן המזרחי של הים התיכון, עזבו את האזור וחלקן שב לים השחור וחלקן פנה מערבה, זאת גילו אתמול מקורות בטחוניים. בתקופת השיא, היו לרוסים למעלה מ־15 ספינות מלחמה, בהן משחתות, נושאות מסוקים וספינות ביון, ששהו מול חופי ישראל, לבנון וסוריה בין 4 ל־5 מהן היו מול גזרת החוף של ישראל.

עתה, עם עזיבת מרבית הספינות, נותרה רק אניה סובייטית אחת, הממשיכה לשייט מול חופי ישראל, ומעריכים שמדובר בספינת ביון. אותם גורמים מעריכים, שיציאה האניות נבעת מתחושה סובייטית שבאזור שוררת רגיעה יחסית.

4 מחבלים נהרגו ברצועת הבטחון

מחבלים נוספים בחוליה נפצעו

4 מחבלים נהרגו בהתקלות שהיתה אתמול על גבולה הצפוני של רצועת הבטחון.

כתב עתי"ם בצפון מוסר, כי חילי צד"ל גילו בין הכפרים עיישיה ותרים, שבצפון רצועת הבטחון, חוליה של מחבלים בדרכה לחדור לתחומי הרצועה.

אנשי צד"ל ירו לעבר החוליה ובחילופי הירידות נפגעו מספר מחבלים, בשל האש העזה לא ניתן היה למנות את נפגעי המחבלים. רק עם רדת החשיכה, כשהשתרר השקט באיזור, חולצו גופות המחבלים. סבורים כי כמה מחבלים גם נפצעו.

חילופי האש נמשכו שעות ארוכות. לסיוע הוזו מעורבים בהם גם חיילי יוניפי"ל מהיחידה האירית, שטענו, כי האש של צד"ל נוחתת גם בסביבות המוצבים שלהם. אנשי צד"ל הסבירו, כי נוכחותם של המחבלים בקירבת מוצבי יוניפי"ל מאלצת אותם להפעיל אש גם כלפי האיזורים הסמוכים לעמדות יוניפי"ל, אולם ביוניפי"ל התייחסו בחומרה רבה לירי צד"ל והשיבו אש לעבר מקורות הירי, אך לא נפגע איש. (עתי"ם).

הלוויתה של אתי טל־אור היום בבאר שבע

ארונה של אתי טל־אור בת ה־24 מבאר שבע שנרצחה בהתנקשות בקהיר עמד להגיע אמש לישראל והיא תובא למנוחות היום בבית העלמין בבאר שבע

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: בהיר בטמפרטורות וירידה בל־חות.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 9 עד 16, חיפה 13 עד 19, תל אביב 12 עד 21, באר שבע 9 עד 22.

משטרת קהיר מחפשת שני חשודים

קהיר — משטרת מצרים מחפשת שני חשודים בקשר להתנקשות שבוצעה ביום ד' בקהיר נגד ארבעה חברי הסגל הדיפלומטי הישראלי — על כך מסר העתון "אל־גומהוריה".

לדברי העתון, החשוד האחד הוא אדם בעל גוף, בעל שיער בהיר, וכפניו כתבי אודם, השני הוא בעל צבע עור בהיר, שיער שחור ומקורזל (ע"צ).

מצבם של שלושת הפצועים הישראלים, שנפצעו בהתנקשות בקהיר, הוטסו אתמול לפנות בוקר לישראל והובאו לביה"ח שיבא הנה־יציב ואין נשקפת סכנה לחייהם. מצבם מוגדר כ"בינוני" זאת מסר ביום חמישי סגן מנהל ביה"ח שיבא, ד"ר י. קריילד.

הרופא מסר, כי הפצועים — אודי זיו, אתי יפת ודוד צדיה — קיבלו בקהיר טיפול מניח את הדעת וגם הצוות הרפואי הישראלי שיצא למצרים — זכה לשיתוף פעולה מלא בקהיר

פרס: הטרור לא ירתיע אותנו

—מאת סופרנו המדיני—

מעשי האלימות של ארגוני הטירור, לא יפריעו לנו מהמשך מאמצי השלום לקידום היחסים עם מצרים הצהיר ראש הממשלה, שמעון פרס, בתגובה למעשה הרצח בקהיר, והוסיף שישראל תמשיך בהתירותה לשלום, הן בקשר למצרים והן בקשר עם ירדן.

לדעתו מתכוונים המיודוסטים הפאודגנים והיחידים להפריע למאמציהם הכנים של עמי האזור לשלום והביע את בטחונו שממשלת מצרים תעשה כמיטב יכולתה לגלות את הרוצחים ולדכא את הטירור.

נכבדים ערבים מוכנים להיות ראשי עיר בגדה

—מאת סופרנו המדיני—

הממשל הישראלי בשטחים ממשיך במאמציו להציב תושבים מקומיים בראש העיריות, למרות רצח ואפר אל מצרי ראש עיריית שכם. הביעו נכבדים בחברון הנאלחה ואל בירה את נכונותם להתיצב בראש העירות בדי לסייע לתושבים.

המעונינים כבר הביעו את הסכמתם לכך אולם הממשל מעונין לחכות שבועות מספר. מוקאן סגנו של זאפר אל מצרי, שהסכים למלא את מקומו של ראש העיר הנרצח בראש עיריית שכם, עשוי להתמנות במקומו ולמרות איומיהם של ארגוני הטרור. השלטון הירדני מצודד אותו.

נדחתה בקשת רייגן לסייע למורדים בניקארגואה

וושינגטון — בית הנבחרים האמריקאי דחה אתמול את בקשתו של הנשיא רייגן, לאשר סיוע אמריקני בסך מאה מליון דולר לכוחות המורדים בניקאראגואה.

הבקשה נדחתה ברוב של 222 קולות נגד 210 ועתה תועבר לסנב. (ער).

● פאריז — רדיו לוב שיבח אתמול את ההתנקשות הקטלנית בקהיר והגדיר אותה כ"מבצע אמיץ".

זעם בציבור הדתי על אישור החוק נגד ההלכה

תביעה לפעילות נמרצת של הסיעות הדתיות

מאת כתבר "המודיע"

בחוגים רבניים ובציבור הדתי כולו הובע אתמול זעם ותדהמה לנוכח האישור בקריאה טרומית של שתי הצעות חוק המכשרות בבתי הדין הרבניים לתת היתרי נישואין לזוגים נשואים בהתאם להלכה.

רבנים, דיינים ואישי ציבור הגיבו בזעם על הצבעת סיעת המערך, בניגוד להחלטה הנהלת הקואליציה.

הובעה דרישה תקיפה מהסיעות הדתיות בכנסת, לפעול להכשלת החוק כאשר יובא לקריאה ראשונה, ובן להעמיד את ראשי המערך והליכוד על חומרת הדבר, באישור ראשון של חוק אנטי דתי ואנטי הלכתי בכנסת, לראשונה מאז הצטרפו כל המפלגות הדתיות לקואליציה.

צויין, כי החוקים נוגדים גם את הסטטוס קוו — זאת למרות הבטחת ראש הממשלה, שמעון פרס, כי הסטטוס קוו לא ישונה.

בעקבות פעילות יו"ר ועדת הכספים

הובטח התקציב השוטף לישיבות

—מאת סופר "המודיע"—

לאחר פעילות נמרצת של יו"ר ועדת הכספים, ח"כ הרב א.י. שפירא, הובטח התקציב החודשי השוטף לישיבות ומוסדות תורה.

בראשית החודש התברר, כי לאור הנתונים התקציבים של משרד הדתות לא יוכל המשרד לשלם בחודש זה את התקציב השוטף לישיבות.

בעקבות פנייתם של מנהלי ישיבות פתח יו"ר ועדת הכספים, ח"כ הרב א.י. שפירא, בשורה של מגעים קדחתניים עם הפקידות הבכירה במשרד האוצר והמשרד הדתות.

בסוף שבוע זה, לאחר מספר ימים של דיונים, התגבשה אפשרות תקציבית שתאפשר את העברת התקציב החודשי לישיבות.

סיכום זה אף אושר ע"י וועדת הכספים בישיבתה אתמול.

ח"כ הרב א.י. שפירא הביע אמש תקוותו. כי מעתה יהיה דינו של התקציב לישיבות כדינו של התקציב למוסדות חינוך בלליים מבלי שיהיה צורך כל פעם מחדש לדאוג לביצוע התקציב.

● קארל־מרקס־שטאדט, מזרח גרמניה — שני קצינים לשעבר ביחידת ס.ס. נידונו אתמול למאסר עולם במזרח גרמניה, לאחר שנמצאו אשמים ברצח אזרחים פולנים רבים, ביניהם יהודים רבים, בתקופת המשטרה הנאצי בין השנים 1939, ו־1944. (עצ).

שיראק נתמנה ראש ממשלת צרפת

פאריס — נשיאה הסוציאליסטי של צרפת, פרנסואה מיטראן, פתח אתמול דף חדש בתולדות צרפת, בסמנתו את מנהיג הגר ליסטים, ז'ק שיראק לתפקיד ראש הממשלה, ארבעה ימים בלבד לאחר נצחונם הדחוק של מפלגות הימין הפרנכו בבחירות הכלליות.

מקס המינוי בארמון הנשיאות ציין זו הפעם בעשרים ושמונה שנים חלוקת סמכויות בין ראש מדינה וראש ממשלה המשתייכים למחנות פוליטיים יריבים. (עצ).

התפוצצות זיעזעה את מרכז פאריז

פאריס — התפוצצות עזה זיעזעה אתמול לפנות ערב מרכז קניות בשדרות שאנז אליזה שבמרכז פאריס.

משטרת צרפת שמסרה על כך הוסיפה, כי אדם אחד נהרג ו־22 נפצעו.

ההתפוצצות אירעה זמן קצר לאחר שמנהיג המפלגה הגוליסטית, זיק שיראק, יצא את ארמון הנשיאות, מקום שם המיל פליד הנשיא פרנסואה מימראן את הדרכבתה של ממשלה חדשה.

תנועה ערבית קיצונית "הא־חוד למען אסירים פוליטיים ערביים במזרח התיכון", קיבלה על עצמה את האחריות לפיצוץ (ער).

● קאנבארה — היחידה האוסטרלית בכוח הרב־לאומי בסיני שבה אתמול הביתה ובכך סיימה תקופת שירות של 4 שנים

ספרים קונים בתפוצה!

	עד"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.13	6.27
תל־אביב	5.31	6.29
חיפה	5.23	6.28
באר־שבע	5.29	6.28
מוצ"ש לשיטת ר"ת		7.06

הדלקת הנרות

תפוצה
רשת שיווק ארצית לספרי קודש
בני ברק, רח' חזון איש 2, טל. 709078
ירושלים, רח' מלכי ישראל 6 טל. 288067

נפלה עטרת ראשנו

שבורים ורצוצים אנו מודיעים על הסתלקותו של ראש משפחתנו, בעלי, אבינו, זקננו ואחינו אצ"ל הנפש המופלג והמופלא בתורה ויראה ובביר המעש בצדקה וחסד. תלמידו הנאמן של הגרי"י בוקסבוים זצוק"ל אב"ד דגאלנטא ומבחירי ישיבתו הק'

מוהר"ר ר'

חיים ב"ר יצחק מילר זצ"ל

אשר השיב נשמתו הטהורה ליוצרה כיום ה' מ' אדר ב' ארונו יגיע היום, יום ששי י' אדר ב' כמטוס אל־על טיסה 348 בשעה 2.00 אחה"צ

הלויה תצא בשעה 3.30 בערך מבית הלויות העירוני ברחוב שמגר בדרכה להר המנוחות

המשפחה המתאבלת

על המתער המודיק להתקשר א.669313 (02)822958

הבהרה

בע"ה

בעקבות פרסומים שונים בעתונות, הריני להבהיר:

א. בועדת־השלום בעת המרום לא החבר אף פעם אחת בכלל הישיבות ענין הרוטציה. מיבומי הועדה התייחסו רק לנשאים שהיו בסמכותה.

ב. עתתים סמויימים שאינם רוצים - לצערי הגדול - שיהיה שלום באגודת ישראל, נתנו פרשנות מסולפת שמגמתה אך ורק כדי להסית.

הרב יהודה מאיר אברמוביץ
יו"ר הנהלה העולמי של אגודת ישראל
יו"ר ועדת השלום

חיננית
שי ופרח
תמי 5 ים
פניה ראשונה ימינה מככר השבת
טלפון 02-283835

לא כולם מבינים בפרחים — המבינים בפרחים בחיננית קונים!
הבן התאדם אל דאגה!
בחיננית יפתרו לכם ההורים את בעית הפרחים
משלוחים לבני ברק ולכל חלקי העיר
להתראות אתי קורנפלד

משלח מנות איש לרעהו ומתנות לחתנים
★ את היפה והטוב ביותר שבארץ
★ את המחיר והתנאים הכי נוחים
תשיג בהוצאת "פאר התורה"
במבצע פורים
02-827778

בן יהודה תכשיטים
מבצע פורים 30% הנחה

קיבלנו מבחר ענק של תכשיטים מלאבותיים
• טבעות • עגילים • שרשרות • צמידים • יהלומים • פנינים • שעונים
רח' מלכי ישראל 35 טל 227930

מְשׂדוֹת סדיגורה־ירושלים
בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
ירושלים, רח' יחזקאל 21, ת"ד 5210
מתכבדים אנו להזמין בזה, את קהל אנ"ש חסידי, ידידי ואוהדי בית רוזין - סדיגורה להשתתף במסיבת
מלוה מלכה השנתית
שתתקיים אי"ה במוצש"ק פר' צו, י"ח אדר ב' (29.3.86)
באולמי "מלון המרכז" רחוב פינס 6 ירושלים
בשעה 8.30 בערב
בראשות כ"ק אדמו"ר שליט"א
ובהשתתפות: רבנים, ראשי ישיבות ואישי ציבור
ברגשי כבוד
ההנהלה

הגדה של פסח
הגדת השנה
בהוצאת המסורה
ילקוט פירושים והלכות

בס"ד
מסגרית אורה
סורגים החל מ־42 שקל חדש למטר
סורגים עם פתיחה 60 שקל חדש למטר
כולל צבע יסוד והרכבה
סגירת מרפסת 99 שקל חדש למטר
אספקה מיידית
מושב אורה טלפון 02-424493

מלכות
תשמישי קדושה
מתנות
יודאיקה
מבחר ספרים
ב-מלכות
עשהאל 11, י־ם
ט. 280887

עת צרה היא ליעקב
בזמנים קשים אלו אשר צרות רודפים צרות, וגזירות רודפים גזירות, ה' ועם ישראל שרוי במצב קשה מאד, וגם שמים נעצרו, וכבנה בצורות מרחפת עלינו ה', אנו פונים למען
אלמנה
אשר מצבה קשה מאד ובל מי שרואה את ביתה מודעזע להווכח שאמנם כיום עדיין נמצאים אנשים הגרים בתנאים אלו, לכן אני פונים להיענות בעין יפה וברוח נדיבה לקריאת הרבנים הגאונים שליט"א ולשלוח תרומה חשובה הראויה להתכבד
ראה קריאת הרבנים בעמוד האחרון

מתפוצה אל עם הספר
זה הזמן!!!
לקנות ספרים במחיר מדהים,
להקנות לילדים חנוך עשיר,
לבנות ספריה ולקצר פריה,
להנות מספרים נהדרים,
לרכז קניה אחת גדולה,
לזרז רכישת ספרי חכמה,
לרכוש דורון לכל ידיד,
ולאגור מתנות לבר מצוה.
תפוצה
בני ברק, חזון איש 9
ירושלים, מלכי ישראל 6

נופש פסח
בחג החירות היו כבני חורין
בבית הארחה שבכפר אליהו
בין חורשות עצים באוירה שלווה ונינוחה
כשר למהדרין - גלאט
• שעורים והרצאות
• משטחי דשא ומשחקים לילדים
• סיורים באזור
מחירים מוזלים לקבוצות מאורגנות
פרטים בשעות העבודה
055-91132, 055-92398, 055-92400
בשעות הערב 08-458637

נפתחה חנות מיוחדת לאופנה לנשים במידות גדולות
של יורם ירדני
בבני ברק ר' עקיבא 115
נשמח לראותכן!!!

הופיע ונמצא למכירה בחנויות הספרים
המתנה האמיתית
חייב להמצא בכל בית הספר
החיוני והמבוקש שיצא לאור באידיש
ועתה גם בעברית
עמוד האמת
מנוקד מצויר ומעוצב בהידור רב
מומלץ ע"י הבד"ץ ואנשי חינוך
המפיץ: מלכות טל. 02-244216

בנות מדרשת מיקי תשמחנה איתכן
בערב הגדול והקדוש במוצש"ק הקרב
י"א אדר ב' בשעה 8 במלון רסת תמיר
★ דברי תורה, ★ ששון ויקר - ★ הדגמת תלבושות ותחפושות ★ פרסים יקרי ערך
★ הפתעות ★ מכידה שהכנסותיה קודש למדרשת מיקי
★ כרטיסים בכניסה לאולם פרטים טל. 02-814656

אצל דרורי רח' ר' טרפון 2 בני ברק
הפתעות למשלוח מנות
ומתנות לפסח, מבחר גדול כיפות וטליתות
טיק מחזורים וסידורים מעור מבחר הנחות
החלה ההרשמה למצות שמורה
עבודות יד וכן 3 מצות לסדר
פתוח במוצש"ק פ' זכור
להתראות

מבצע כזה עוד לא היה
מבצע כזה עוד לא היה
מבצע כזה עוד לא היה

מלכות... ופרסים!!
כולם מחכים... כולם מצפים..
מחרתיים הפרטים...

מחסן הלבשה למשפחה
קבלנו
★ כלי מטה ★ בותנות גברים ובנים (כל המדות) ★ חלוקים ★ בותנות לילה ★ גרבינים וכו'...
מיטב תוצרת חוץ
★ סודרים ★ מגבות ★ גופיות וכו'...
מיטב תוצרת הארץ
פתוח בל ערב קבת בין 7-9
רח' אהליאב הבוכן 42 ירושלים

על דא ועל הא

שר התקשורת מתנכל לתלמידי הישיבות

דורש להקטין מספרם של מקבלי הדחיה מן השירות הצבאי וגילם

הצעה קנטרנית למנות ועדות בעלות מעמד בחוק שבראשן יעמדו שופטים שיאשרו את מתן הדחיה לשרות צבאי של תלמידי הישיבות — עולה במכתב ששלח שר התקשורת אמנון רובינשטיין לשר הבטחון יצחק רבין.

רובינשטיין מסתמך על "עליה בהדימה ומדאיגה" במספר תלמידי הישיבות שקבלו השנה דחייה משירות ובעקבות הפרסומים המגמתיים של דחיית השירות שניתנה למנכ"ל תנועת ש"ס אריה דרעי, שעד כה לא התגייס לצבא בהיותו בן ישיבה שתורתו אומנתו.

השר מבקש גם להקים ועדת שרים מיוחדת שתגבש "קריטריונים אחידים" לדחיית השירות, במגמה להבטיח שבתחום הדחייה עדיין יהיו בגיל שיבטיחו אפשרות לשרות סדיר מלא וככלל זה ביחידות שדה.

לדבריו, גדל מספר תלמידי הישיבות שנהנו מן הדחייה ממספר של 7.846 בשנת 1967 עד למספר של 15.700.

המציע מתעלם מן העובדה שמספר זה גדל, בעיקר, בגלל הריבוי הטבעי במשפחות ברוכות בילדים.

הצעה זו של חבר הקואליציה עוררה תרעומת קשה בין הצבור החרדי שרואה בכך התגרות גסה כדי לפגוע בישיבות. כפי שנמסר צפויה תגובה חריפה מצד חברי הכנסת של אגודת ישראל.

מ. דרורי

אבידות: מי מצא תכנית רדיו על המורמונים?...

בעקבות תכנית רדיו על המורמונים, בה הופיעו שני ישראלים הקשורים עם האוניברסיטה המורמונית, תוך השמעת תפילות נצריות של מקהלות המורמונים יחד עם המנון המדינה "התקוה", הגיש ח"כ ר' אברהם ורדיגר שאילתה לשר החינוך, יצחק נבון.

להפתעת הנוכחים המליאה, טען השר, כי ביקש מרשות השידור לקבל פירוט של התכנית, אולם הם לא הצליחו למצוא אותה. אמנם ידעו שמדובר ברשת ב', אך לא ידעו באיזה יום ובאיזה שעה...

יחד עם זאת הוסיף השר, שאם אכן יימצא שזה היה תוכן אותה הכנית — יאפשרו כאיזון להשמיע דעות של מתנגדים למיסיון המורמוני.

כן, אחרי "טובה" כה גדולה, נשאר רק לדעת האם ימצאו את התכנית האבודה ואת הזמן למתנגדים כדי להגיב עליה.

א. בר

מתי מסיונריות כשרה בעיני מפ"ם?

קשה להאמין, אך זה קרה. סופר שמאלני פנה לאנשים דתיים וביקשם לפעול "פעולה מסיונרית" להסברת עמדות ומנהגים דתיים. מי שקורא משפטים אלו עד כאן סבור בודאי שאנו רוצים להתל, וכי אותו סופר לא התכוון לפעולה של החזרה בתשובה. נכון לא פעולה של החזרה בתשובה ולכן נקטנו במינוח המסיונרי, אך למרבה הפלא אותו סופר פנה בבקשתו לפעילים יהודים דתיים. אך הוא לא השותף בפעילותם בקרב ילדים יהודים אלא ביקש במפורש פעילות בקרב ילדים ערביים...

בעצם אולי גם זה לא פלא, אך לא תעסוק בפרשנות, כדי יציב, בעל טור בבטאון מפ"ם "על המשמר" מביא השבוע סיפור מפיו של סופר אנגלי אך "מוכר מאד וידוע, המקרב אלינו בהשקפותיו". על ביקור שערך האיש עם כיתה בגן במאפיית המצות של כפר חב"ד. האיש מספר כי לאחר שנתיים הביקור נהש בהעתק מאנשי חב"ד שגם ימינו ביקור דומה של כיתת ילדים מבית ספר ערבי...

יציב מספר מפיו של אותו סופר כי לנוכח סירובם של אנשי חב"ד הודיע להם כי "בשבילו נגמר סופית כל סיפור חב"ד". לא העילו כל הסבריהם של אנשי חב"ד כי אינם עוסקים במסיונריות בין עמים אחרים וכי כל מטרתם היא להסביר לילדים יהודים את אפסן מצוות היהדות, אך ללא הועיל. המוח המעוות של סופר שמאלני בישראל מבין שיש לקרב את ילדי ישמעאל למנהגים הדתיים של היהודים, דבר שאליו מתנגדים יהודים דתיים באופן נמרץ. אין זאת אלא שמי שהו תושפע מאידה מסיונרית נוצרית, בספרות בקלגוע ובדואמרון, כבר אינו חש מה היא מסיונריות אמיתית ומה היא הסברה ליהודים.

על פי אותו עקרון, שבטאון מפ"ם מקבל אותו בברכה, הרי יש גם להחדיר ביקורי גומלין של ילדים יהודים בבתי פולחן מוסלמים ונוצריים של הערבים...

אותו בעל טור ב"על המשמר" לא שאל את בן שיחו, אם בידו אצל ההורים הערבים האם הם מסכימים להשיפת ילדיהם להשפעה דתית? רק לפני מספר שבועות יצאו כלי התקשורת הישראליים בזעקה נגד מורה דתית בבי"ס ממלכתי שבהשפעת אחדותיתיה התחילו ילדים בכותה... לנשק מזוזות והפסיקו לקלל...

אליבא דאמת. נראה שאותו סופר לא חשש בזמנו מן ההשפעה הדתית וכל שאלתו היתה רק לקרור... אך היא מוכיחה יותר על המחשבה העקומה המעוותת שלהם...

אגב, חב"ד מעסיקה באחרונה את אנשי מפ"ם ועל המשמר. בין השאר פורסם בעתון זה מאמרו של ח"כ בראון תחת הכותרת "חב"דוהו ושדהו" ובו הוא מנסה להסביר את המכתב שלו, שפורסם על ידי אנשי חב"ד כשבח פעולותיהם. במאמרו הוא מצביע על השינוי שחל בהשקפותיו האישיות. "נסיון חיים של 18 שנה הוליד שינויים עמוקים בהשקפותי".

"עד למלחמת ששת הימים — כותב בראון — היתה חב"ד תופעה שולית וחביבה. היא הצטיירה בעינינו כקבוצה עליזה טובת לב ועממית, שמבקשת לכפר על עוון ההתנכרות הקצאית לציונות. — עתה — הוא אומר היא מתגלה כקבוצה מיליטנטית ובעלת עמדות ניציות קיצוניות. אך את עיקר השינוי בהשקפותיו ניתן לראות במשפט הבא, כאשר הוא מסביר מדוע נטו הוא וחבריו להיעזר בשדרותיהם של גורמים דתיים בנושאי חינוך: "סברנו שכיוון לשאוב משהוא מן ההשראה שתפסנו, במסורת העתיקה"... ובהמשך: "נקטנו בצעדים אלה מתוך הרגשת בטחון בתפיסתנו ההומניסטית וללא כל חשש מהיסחפות הנוער אל עבר עלמה של היהדות הדתית".

כאן יצא המרצע מן השק. נסיון החיים הוכיח לו שאפשר כן להיסחף אל המסגרות הדתיות ומכאן חששו הגדול. אולי הוא מעדיף היסחפות אחרת, כפי שנסחפה בתו שנישאה לערבי פלשתינאי.

ירושלמי

האפיפיור מחפש פרסומת

ביקורו של האפיפיור בבית הכנסת ברומא אין לו משמעות לא לעם ישראל ולא למדינת ישראל, לדבריו של מומחה יהודי לענייני הנצרות, זקוקה הכנסיה הקטולית לקצת פרסומת חיובית, משום שיש פחות מאמינים נוצריים בעולם, מאחר שזה יכול להועיל לכנסיה החליט לבקר בבית הכנסת ברומא.

לדבריו של אותו אדם המתמחה בבעיות הכנסיה, "לא כדאי לשמש בענין זה כסוכן פרסומת של האפיפיור". האפיפיור אינו מעונין להכיר במדינת ישראל מפני שיש הרבה ערבים נוצרים במדינות הערביות, "אילו היה מוכן הוותיקן להכיר בישראל בתנאים הנוכחיים היתה ישראל צריכה לשלם בשביל זה כל כך הרבה עד שזה לא כדאי".

גורמים אחרים אמרו, שביקור זה הוא חלק מן המסע המסיונרי של הכנסיה הקטולית, זו מתכוונת להשפיע על יהודים ולהתקרב אליהם כדי שאפשר יהיה למשוך אותם לנצרות.

גם עתון "דבר" במאמר מערכת הביע הסתייגות מן "השמחה" שתקפה יהודים ליבראלים בעקבות הביקור. לדברי המאמר, "לא עשה ראש הכנסיה דבר כדי לבלום את התפשטות האנטישמיות הקלאסית, "אדרבא, באחרונה אמר דברים המתפרשים בכיוון הפוך, היה בהם כדי להזין את האמתה שבעקבותיה נשפך במרוצת הדורות נשפך דם יהודי רב, ברדיפות חוזרות ונשנות בכל חלקי העולם הקטולי".

משרד החינוך הקציב 50 מיליון ש"ח לתכנית המפגשים בין נוער יהודי וערבי

הכרזה מדהימה, כי משרד החינוך הקציב לא פחות מ־50 מיליון שקלים חדשים לתכנית המפגשים בין בני נוער יהודי וערבי, או "לנושא הדמוקרטיה והדו־קיום" — השמיע שר החינוך, יצחק נבון (?) בתשובה לשאילתה של ח"כ ע. דראושה (מערך).

עוד אמר השר, כי מלבד התקציב העצום הזה פעלות יחידות המשרד במסגרתן לקידום הנושא, כגון: אגף הנוער, אגף תכניות לימודים ואגפים אחרים.

ואם לא די בכל אלה: "בשנה הזאת נוסיף סכום נוסף, בהתאם להיקף התכנית והצרכים".

השר המשיך ופירט את כל הפעולות וכח האדם שמשרד הקציב לכך, וזק בסוף הזכיר: "קבלנו הנחיות שונות, לפעמים סותרות... בהתאם למסקנות ההתרשמויות ממה שנעשה עד כה נתווה הכנית שתהיה מר צלחת"...

בודאי. האם אפשר אחרת? אם יש 50 מיליארד שקלים ישנים, מוכרחים הרי להוציא אותם על "תכנית שתהיה מר צלחת", אפילו אם יש התנגדיות בשטח.

האם זה נבון, מר נבון? ש.א.

20 מעשי "רצח פוליטיים" בין יהודים

עשרים יהודים נרצחו בארץ־ישראל על רקע פוליטי — עובדה מחרידה ובלתי ידועה זו גילה ישראל גלילי, מי שהיה ראש המטה הארצי של ההגנה לבן־ציון מיכאלי מי שהיה ראש עירית הרצליה.

מר מיכאלי שעוסק במחקר פרשיות היסטוריות, נקרא על ידי גלילי לחקור פרשה זו של רצח יהודים בידי יהודים על רקע פוליטי, הוא נדהם לשמוע מפיו של גלילי שידוע לו על 20 מקרים כאלה. בעוד עד עתה ידוע היה רק על שני מקרים של רצח פוליטי בארץ עד קום המדינה. הראשון שבהם היה רצח ד"ר ישראל יעקב דיהן ע"ה, שנרצח לפי החלטה של "ההגנה" כדי לסלק אותו מן הזירה הפוליטית, המקרה השני היה הרצח של ד"ר חיים ארלוזורוב שזהות רוצחיו לא פוענחה עד היום, על אף המשפטים והחקירות שנערכו. מקרה שלישי שהיה לאחר קום המדינה, היה ד"ר ישראל קסטנר שנאשם בשיתוף פעולה עם הנאצים.

דבריו של בן־ציון מיכאלי שפורסמו השבוע היכו בתדהמה את זקני העסקנים של מפא"י, מהם שידעו על הפרשיות.

בן ציון מיכאלי, דחה את הצעתו של ישראל גלילי בעצתם של אנשים מאותה תקופה, אלה הזהירו אותו לא להתסבך בפרשיות אלה.

מה המשותף בין מאיר כהנא למגיפת התאבדויות בני נוער

בשניהם קיים טיפול רצוף של כלי התקשורת ★ שניהם רוצים לראות כיצד יתפרסמו אחד זוכה לכך השני לא...

לא, לא, אין כאן כוונה להקל על המאבק נגד כהנא. על ידי הפניית האשמות פליליות נגדו...

כבר בשאים מפסיקים בשבועות האחרונים את כלי התקשורת ונודמי חינך בישראל, כהבא זה מתאבדים. על כך רצינו להצביע. בשניהם קיים טיפול אינטנסיבי תקשורתי ובשניהם קיימת התופעה המוזמנה שבכל שמתעסקים בהם ההופעה מחמירה.

אין זו הגזמה שלנו. זו דעתם של גורמים ברי סמכא בנושא זה שלא חששו מלהושיט אצבע מאשימה כלפי התקשורת.

היה זה מפקד משטרת מחוז תל אביב שהשמיע השבוע דברים ברורים ומפורשים מאד: "זהו אירועיו של כהנא הם למעשה אירועי מתנגדיו, אנשיו אינם מונים יותר מחמישים איש בהפגנות. אם מתעלמים מהם הם הולכים בשקט הביתה". גבי עמיד הצדיק לדבר על מתנגדים סתם ולא פירש את דבריו כלפי כלי התקשורת שהם יותר מאוהדים נותנים כאן את הטון. ובצדק, למה לו להסתבך...

לעתים נדמה לנו כי בעצם החוגים המעודדים את הרעש הגדול את ההפגנות הנגדיות, מגנים מכל העסק, הם פשוט רוצים "לתפוס טרמפ" על הפרסומת הזו שזוכה לה האיש. אם כהנא יפסיק את הפגנותיו, הם אבודים...

ובאשר להתאבדויות: ראש שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות ד"ר גדה שליט־אמנון הפנתה בקשה לכלי התקשורת, לטפל ביותר דיסקרטיות במקרים כאלו. היא הצביעה על כך שצעירים בנים לעצמם — בעזרת כלי התקשורת — אידיאליזציה ודמות גיבור של המתאבדים. לפניה הודיע גם אחד העוסקים בנושא זה מטעם אגודת ערן שהפרסומים בכלי התקשורת גורמים עליה במקרי התאבדויות.

כצפוי התעלמו בבירים בעתונות ובכלי התקשורת לדחות את הדברים. אך גם נשיא מועצת העתונות ד"ר י. רוזנשטרייך שרצה לדחות הוראות על פסיכולוגים ואנשי חינוך בנושא זה, לא יכול היה לבטל לגמרי את הטיעונים וגם הוא קבע שיש מקום לריסון עצמי בכלי התקשורת: "כאשר העתון מפאר את הילד המתאבד, — ויש לראבגינו מקרים כאלו — תיתכן השפעה מסוימת". הוא הצביע במיוחד על הצילומים בטלוויזיה, שהם בעלי השפעה חזקה יותר בנושא זה, בדבריו גם נאלץ להתייחס לנושא השני, כאשר קבע שאין העתונים מסייעים להפצת תעמולת הגזענות. אך לא יכול היה להכחיש את תופעת עיסוק היותר שממנה נהנים אנשי כהנא, ובדומה להם גם המתעמדים להתאבדות, "ילוקחים בחשבון" את ההד שיהיה למעשיהם בעתונות...

יד־ד

מחללי שבת רוצים ליהנות משני העולמות

מתי ניתן לצפות מאנשים חילוניים בתל־אביב שירימו קול זעקה נגד חילול שבת? ומתי נעגית עירית תל־אביב מיד לפעולה נגד מחללי שבת? ממש לא יאמן אך זה קורה במציאות. "חילוניים" מחללי שבת מתלוננים נגד פעולה עירונית בשבת. והעירייה נורדיעה מיד כי תמצה את ההליכים המשפטיים בנושא זה. אך הפלא הגדול יותר של כל הענין הוא השלווה וההסכמה שבה מתקבל הדבר בין העתונים והמפלגות החילוניות.

מסתבר שבשבת שעברה הגיע אנשיו של קבלן ממש התגיה לוד תיאטרון הבימה ובבצ, בעצם יום השבת, תוך חילולי שבת דמי חניה מן הבאים למקום. הדבר נעשה בניגוד לחוזה שחתמה חברת נגיבי "איילון" עם הקבלן. הקבלן עצמו טען כי הדבר נעשה בטעות.

האבסורד שבתופעה היה כאשר הגיעו למקום מחללי שבת וטענו כי העירייה "מחזירות" על גביית דמי כניסה למופעי "שבתרבות", בתיאטרון — מופעים מרגיזים מכמו את תושביה החרדים של תל־אביב — כדי למנוע חילול שבת... ואילו שלחויה מפעילים את התניין.

התופעה שאילולא הכאב של חילול שבת כפול — היתה אולי משעשעת כשלעצמה — רק מחזקת את נימוקי התנגדות שגילו הוגים הדתיים בעיר נגד המופעים בשבת באולמות הציבוריים.

ד. תל־אביבי

ה"לסדום היינו לעמורה דמינו"?

שאלה זו הציג השבוע שר הפנים לחברי הכנסת אלוני וזירשובסקי שהציעו לבטל את המועצה לביקורת סרטים ומחזזות. השר מנה שורה ארוכה של קטעים המודים הכלולים בסרטים, כולל אלימות מדיום, תועבה והתנהגות כבהמות הכוללות כל הסטיות שניתן ולא ניתן אפילו להעלות על הדעת, כמו אכילת איברי אדם, אלימות ואכזריות נוראה כולל אליכות כלפי שלטונות החוק, כל אלה הציור הבלשני שמסביבנו מובבים סרטים אלה שחברי הכנסת אלוני וזירשובסקי רוצים את הקרנתם.

בתגובה לשאלה ששאל יוסי שריד. "מי קבע מה זה מבועד?" הגיב השר "אני שר הפנים". אולם שריד הוסיף לשאול: "מתי היית פעם אחרונה בסרט או תיאטרון"? לעזרתו של הרב פרץ נחלץ הרב אברהם יוסף שפירא: "ההצגה האחרונה שהוא ראה היתה בכבסח".

שר הפנים אמר עוד, כי למועצה החדשה מנוי יותר עתונאים, יותר צעירים ופחות דתיים.

רשתות השיווק מתחרות על כיסו של הקונה

ימי הפורים וחג הפסח הקרבים ובאים, הביאו את התחרות בין רשתות השיווק השונות על כיסו וכספו של הלקוח לשיא חדש.

רשת שיווק אחת הודיעה, שהיא מאפשרת ללקוחותיה לשלם בצ'ק עד תאריך 2 במאי, כלומר לאחר חג הפסח. בעקבותיה הלכו מיד עוד רשתות שיווק — והצרכן יוצא מרוצה.

גם בצרכניות לבני הישיבות ולמשפחות ברוכות ילדים בירושלים, בני ברק ובמקומות אחרים מתקיימים מבצעי הנחה והוזלות מיוחדים, כמו ברשת "בשערייך ירושלים", "יד עזרה", "יד עידוד" ועוד — לשמחת לב לומדי התורה, שהכנסתם קטנה גם בלי ההוצאות המיוחדות הקשורות בחגים הבעל"ים.

זריקת ביצים על ח"כ אלוני — תקיפה או עבירה על חוק הנקיון?...

כאשר הגיעה ח"כ שולמית אלוני לאולם "מופת" בפתח תקוה לפני כחודש וחצי, נזרקו לעברה ביצים ואנשי "כך" אף איימו עליה, לדבריה, תוך צעקות והפרעה לקיום האסיפה שבה רצתה להופיע.

בעקבות המקרה הגישה שאילתה דחופה ורצתה לדעת, כיצד פועלת המשטרה בענין זה? מדוע לא הורחקו המתפרעים מהאולם, והאם נכון שהמשטרה מתייחסת לזריקת ביצים על איש ציבור כעל "ידהום מקום ציבורי"?

מכיוון ששר המשטרה, חיים ברלב, נעדר מהארץ, ענה במקומו השר עזר ויצמן, שקיבל תידרוך קצר ממשמרת ישראל בנושא זה.

וכך אמר: "לא עולה על דעת המשטרה לספק הגנה למתפרעים... זריקת ביצים או כל חפץ אחר מהווה תקיפה בהוראת סעיף 378 לחוק העונשים 1977. אולם בנסיבות המקרה הזה, לא ניתן להוכיח את יסודות עבירת התקיפה ולכן יש צורך לבסס את האישום בגין עבירה על חוק הנקיון".

כאן התפתח הדו־שיח הבא:

ויצמן: לא לגמרי מה קרה שם בדיוק. אבל אני מבין שלא פגעו בך.

אלוני: נכון.

ויצמן: פשוט לא קלעו היטב, ויש פה כל מיני סיפורים שאנשים מועטים שנפלו להם הביצים מהידים... ולכן חוק הנקיון עלה כאן.

אלוני: שר המשטרה איננו וממלא מקומו אינו בקיא בנוהלים, גם לפי הודאתו האישית.

ויצמן: יכול להיות שנצטרך לחכות לשר בולב שיחזור לתוספתות.

היו"ר, ח"כ בן מאיר: אבקש להעביר את הדיון לשר המשטרה, שיתן מילואים בכתב על כל מה שהשר ויצמן אמר, שאינו יכול לענות...

א. בר

שאלון תמוה מעורר רוגז רב בקרב נוסעי "אל־על"

מה קרה לחברת התעופה הישראלית "אל־על"? שואלים נוסעים יהודים הטסים בחברה זו בקו ישראל־ניו־יורק וחזור, האם חוזרת החברה לימיה האפורים...? בקרב הנוסעים חולק בשבועות האחרונים שאלון החברה הפותח: "חשוב לנו להכיר את נוסעי "אל־על" ואת דעתם על השירות שהם מקבלים בטיסה כדי שנדע היכן וכיצד לשפר אותו, לשם כך אנו מראיינים נוסעים במסוסים".

באמת, שאלון יפה, בתוכו שאלות על טיב השירות, על הנוחות, על מועדי הטיסה ומתירה, ברם, מצויים בשאלון 12 שאלות שאינם קשורות כלל בטיב השירות, והן הן המעוררות רוגז ותמיהה בקרב הנוסעים היהודים, כדוגמא: שאלה מס' 36: אם "אל־על" תטוס בשבתות רק עם צוות לא יהודי האם תמשיך לטוס עם החברה?, שאלה מס' 43: אם "אל־על" תטוס בשבתות כמו החברות המתחרות אך תמשיך לשמור על הצביון היהודי המיוחד שלה, האם תמשיך לטוס עם החברה?, שאלה מס' 46: אם "אל־על" תטוס בשבת ובתמורה לכך יוכרזו רבנים תרם על החברה, האם תמשיך לטוס עם החברה?, ועוד כהנה וכהנה שאלות הקשורות אך ורק בשמירת השבת.

דובר "אל־על" נחמן קליימן שנשאל על המטרה שבשאלות אלו: השיב: "איני יודע כלל על איזה שאלות אתה מדבר, איני יודע משאלון כזה"... והבטיח לברר את הענין,

המטרה בשאלות אלו לא מובנת כלל, ברם, מעונה שואלים אנו: האם השאלות הללו הם שאלות "סתמיות" ככל שאר השאלות, או שמא, שאלות אלו צוהר ופתח הן להחזיר את חברת התעופה הישראלית לימיה האפורים, לימים של חילול שבת ת"ו? ימים יגידו...

ש. ברקאי

"שרות לאומי" בלון שמתפרצץ

הגיוס של בנות דתיות לשרות לאומי נאסר כידוע על ידי כל גדולי התורה בדין של "יהרג ואל יעבור", לאחר שהורים רבים נוכחו לדעת, שהם שגו כאשר לא שמעו בקולם של גדולי התורה, התחילו לדרוש כי לפחות לא ישרתו הבנות הרחק מן הבית ולא יהיו נתונות לאותן סכנות שנתגלו לאחרונה — האגודה להתנדבות בעם, שהיא זרוע של המפד"ל למטרה זו של הדתות בנות ישראל, גילתה לאחרונה, כי השרות הלאומי עומד לפני משבר.

דב פרומן העומד בראש האגודה הזאת, גילה במאמר שפרסם לאחרונה, כי הבנות מבקשות לשרת רק במקומות שבהם יוכלו להפיק את מירב התועלת האישית, הן מבקשות לשרת בתל אביב, (רצוי בצפון העיר), יש הדורשות "איזה מקום שעושה כל השנה טיולים". הוא מודה שזו תופעה של בריחה משרות לאומי, אלא שרות לתועלת אישית.

מרוב יאוש, הוא מפנה אצבע מאשימה לבתי הספר, לדבריו: "אין החינוך הציוני בראש מעייניהם". מתברר, שמחנכות במוסדות חינוך דתיים לאומיים, הגיעו למסקנה, שהמפגש עם המציאות החברתית השוררת במדינה, גורם ל"הלם" ותוצאותיו הן הרות אסון לדמותה הדתית.

ויינברגס

No.1

★ כדי להיות יצרן הבשר No.1, צריך להבין בבשר: צריך להבין בכל סוגי הבשר. לדעת מה זה נקניקים, נקניקיות, "מעושנים" ומעדני־בשר...
★ כדי להיות No.1, צריך שיהיה לך "משהו" שאין לאחרים. "משהו" שיש רק למוצרי וינברגס...
★ כדי להיות No.1, צריך להיות ... וינברגס!

וינברגס
גלאט כשר
No.1 תמיד. וינברגס.
בהשגחת הרב לנדא, שליט"א בני־ברק
רח' רבי עקיבא 137 בני־ברק טל' 784851

כולם שואלים,
מבררים,
מנסים
ומחליטים

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
ב"המודיע"

מוסך יחזקאל ובניו מודיע:
גם אם אתה נוסע
בוולבו או אמריקאית
מגיע לך טיפול אישי.

מכון לגירים אוטומטיים
לכל סוגי הרכב

לגיר אוטומטי אין נורית בקרה שתתריע בפני הנהג על תקלה. יצרן הרכב סומך עליך כי תקפיד בטיפול השיגרתי ועי"כ תהנה מהגיר האוטומטי לאורך ימים ושנים. אבל במציאות בעלי הרכב אינם מודעים לרגישות הרבה של הגיר האוטומטי ורבים מהם נדרשים לתיקון יקר שניתן היה למנעו.

מתי לאחרונה החלפת שמן בגיר האוטומטי שלך?
הידעת כי כל 20.000 ק"מ יש לבצע בגיר האוטומטי החלפת שמן, החלפת מסנן וכיוון כללי? הידעת כי תופעות הלוואי של גיר לקוי הן צריכת דלק מוגברת, ירידה ב"שחיבה" ותחושת החלקה של הגיר?

למכון הגירים שלנו מוניטין וידע של שנים ארוכות, אתה מוזמן להכנס אלינו לבדיקה כללית של הגיר האוטומטי שלך — רק אז תדע את מצבו המדויק!

טיפול אישי:
איך יכול מנוע גדול, של וולבו או אוטו אמריקאי, להחזיק מעמד כחצי מיליון קילומטרים ללא אוברול?
הסוד — הוא פשוט — טיפול ואחזקה! לא להזניח ולא לדחות, לא לקשור כחוט ברזל ולא לחפש מציאות: במשך שלשים שנות הפעילות של המוסך שלנו נוכחנו לדעת שבעל רכב המקפיד על טיפול ואחזקה שוטפת כמעט ואינו מגיע אלינו לצורך תיקונים ברכבו. כשמחליפים שמנים בזמן, מכוונים הצתה, מהדקים את הבלמים, זוהי ההזדמנות לאתר תקלות לשמוע רעש חשוד ולהקדים תרופה למכה, ובימינו "מכה" במוסך זהו עסק יקר. לכן תשוב הטיפול האישי — גם שלך וגם שלנו — במכוניתך.
מגיע לה!

מוסך יחזקאל ובניו
דרך בית לחם, אזור התעשיה
רח' מעשה חושב, טל. 15591

משה עקיבה דרוק

עת כנוס

עת צרה היא ליעקב, מחוץ תשכל חרב משוטו כמשמעו, דם יהודי נשפך, מצפון מצוחה חרבות נשיא סוריה ומחודים אימה, מטעני נפץ מתפוצצים. ואין אדם בטוח מפני הפתעות, אדם הולך לתומו ואין איש יודע מי אורב לו בדרך בסכין שלופה, תקוות לשלום מתנפצות מול חומת איבה אטומה ואין איש יודע מה ילד יום המחרת.

ומבפנים מתחוללת סופת רעמים של קולות מלחמת אחים, חרב איש ברעהו ואין אנשים מתפנים לרדת לשורשיה של מחלוקת זו בין המחנות ובתוך המחנות. המשברים רודפים זה אחרי זה ומפעלים מתמוטטים וידיהם של כונסי נכסים מלאים עבודה ועובדים שאתמול עסקו בייצור עושים מלחמה על מקום עבודתם שהועמד בסכנה ביום בהיר אחד ואין אדם נתפס על צערו, כי הרי "על פת לחם יפשע גבר" ומי יכול לעמוד במקומם ולדון אותם לכף חוב, האוירה מלאה חומר נפץ חברתי, ואיש אינו יודע כיצד להחלץ מן המצוקה.

ומאידך עולם כמנהגו נוהג, ההידרדרות המוסרית משתוללת בראש כל חוצות ופורצי גדר מרימים ראשם ומסיחים את הדעת על ידי שעשועים שהגיעו לשיא של תועבה הגואה והולכת. החוצפה והחציפות שולטת בכיפה ואין מי שיאמר למלאכי המשחית הרף, אלה חושפים את החברה לסכנות שקשה להעלות אותם על הדעת. באותה שעה עצמה עוסקים אותם אנשים בהתגרות בכל היקר והקדוש לנו ולבותיהם קשוחים לשמוע את אנקתם של שלומי אמוני ישראל. אם מבחוץ תשכל חרב של אויבים, ומבפנים בחדרים אימה ואין אנו יודעים, איזו סכנה חמורה יותר.

ואותה רוח רעה מתפשטת והולכת ואין מי שיעצור אותה, אש המחלוקת פוגעת גם בכל חלקה טובה. חודרת לכל פינה גם בתוך מחנה שלומי אמוני ישראל, עד שאיש אינו מבין את שפת רעהו. מצד אחד עולה כפורחת ההתעוררות דלעילא וקנאת סופרים תרבה חכמה, ומאידך מלחכת אש המחלוקת באין מעצור וכל אחד תולה את הקלקלה בצוארו של הזולת, הדברים יגעים ואנו מצויים במצב של "ליבא לפומא לא גליה". היינו למשל ולשנינה בפיהם של אלה המבקשים לראות אותנו בקלקלתנו והחכמה לראות את הנולד נעדרת במחלוקת "המבלה את הגוף והנפש והממון ומה נשאר עוד" כלשונו הטהור של רבינו משה בן מימון בצוואתו.

* *
*

"ואנשי אמנה אבדו ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת", אין לנו מלים בוטות יותר מלשון זו. תמיד בעת צרה ליעקב ידעו שזו עת כנוס ולא עת לפירוד כדי להדוף את ההסתערות מבחוץ, דרושה האחדות מבפנים, בלעדיה לא נוכל להתמודד עם אלה העומדים מחוץ למחנה, יצר זה של מחלוקת רוקד כשטן בראש כל חוצות, ואין לך דבר שמעיק על הלב יותר מזה. אם נבוא ונאמר, טול קיסם מבין עיניך יענו לעומתנו, טול קורה מבין עיניך.

אולי יהיו כאלה אשר יאמרו, כי התמונה שאנו מציירים קודרת מדי וכאילו כבר היו דברים מעולם, נעבור את הגל העכור ונצא מחוזקים יותר. אמנם צרת רבים היא חצי נחמה, והלא למדנו פירוד לרשעים נאה להם ונאה לעולם. אבל פירוד לצדיקים הוא רע להם ורע לעולם. כי אנו עומדים בפני מציאות מדכאת, ושוב אנו חוזרים על אותה מטבע לשון של האיש אשר עליו אמרו: ממשה עד משה לא קם כמשה, שכתב שבגין המחלוקת: "משפחות נספחו ושרים הוסרו מגדולתם ועירות גדולות נתערערו וקיבוצים נפרדו וחסידים נפסדו" — ואין שומעים את האזהרה: "לכן שנאו אותו ונוסו מפני המחלוקות וגם אל כל שאר בשרכם אהוב מדנים התגבור ויחזק קרבתם". כל מילה שנוסיף על הדברים יידאו ויישמעו עלובים לעוצמת התוכחה הגדולה.

* *
*

אנו נמצאים בעיצומה של מתקפה חילונית על כל היקר והקדוש לנו. החברה הישראלית החילונית עומדת אובדת עצות, יש רבים העומדים על ההריסות של כל הרעיונות והאידיאלים שהזינו אותם שנים רבות, המצפים למילה גואלת: לעתים נראה לנו, כי אנו נמצאים בתקופה שבה מתרבים אנשים שאינם רעבים ללחם ולא צמאים למים, כי אם לדבר ה', היאך נבוא לפניהם מפולגים ומפורדים, כאילו נבללה שפתנו כמו בדור ההפלגה.

אין לנו שום יומרה לדבר כמוכיחים בשער, אבל לפעמים נדמה לנו, שתפקידנו דומה לאותם פרחי כהונה המכים באצבע צרדה כדי לעורר את הציבור, ואנו עושים זאת במדה גדולה של כאב מתוך תחושה, שבמקום שאין אנשים צריך להשתדל, אף לומר דברים שאינם ערבים כל כך לאוזן.

כמו בימי מרדכי ואסתר המלכה, שאנו מזכירים בימים האלה בזמן הזה את הנסים והנפלאות שנעשו להם, ניטול אומנות אבותינו בידינו, כעצתה של אסתר אשר באה לפני המלך להתחנן ולהעביר את רוע הגזירה. נעשה אף אנו כמאמרה, "לך כנוס את כל היהודים", אם נעורדים אנו הבה לכנס את כל היהודים הנתונים בצרה, לפחות נקיים זאת לעצמנו, לכנס למקום אחד את כל אלה העומדים בשני רגליהם בתוך המחנה של היראים והחרדים לדבר ה'. לטכס עצה, כיצד לקדם את פני הרעה ותשועה ברוב יועץ, כי לה' הישועה, והרי למדנו, שאין דבר העומד בפני הרצון. הסיבות למחלוקת אינם כל כך עמוקים, עד שלא ניתן לגשר על הפערים. אנו יודעים שמעשה שטן מצליח להפריד בין הדבקים, דווקא בשעה שצריך להתאחד על בסיס אחד.

אין זו השעה ולא זה המקום לחטט בסיבות ומניעים שהביאו אותנו למצב זה, די לנו לראות את המציאות כמות שהיא, מציאות שממנה תוצאות הרות אסון למעמדה של היהדות החרדית בארץ ישראל. הנסיון שנעשה השבוע לכרסם ביסוד האחרון המאחד את עם ישראל בארץ ישראל, דיני המעמד האישי, עלול להפיח רוח קרב בלבם של אלה אשר מזה זמן הם מבקשים להתנכל להסדרים שהעניקו לנו זכות קיום במדינה הזאת. האין אנו רוצים לפתוח פה לשטן, פיו נוטף ריר של איבה. אך אסור לנו לעצום עין מבלי לדעת, שככל שאנו מפולגים ומפוצלים בדעות ובגישות, יהיה להם קל יותר לכבוש ולמוטט צלינו בודדים.

* *
*

כאמור, פרשיות רודפות זו אחרי זה, וכולם מיצגים מיקשה אחת של מגמה המבקשת לכרסם ביסודות הקיום היהודי. הגבולות והתחומים נפרצים, סכנות של שמד ושל נשואי תערובת מרחפות ואין בכוחנו לעצור ואין דורש ואין מבקש. חומות השבת נפרצות על ידי פורצי גדר רודפי בצע והנאות, והנציגים של היהדות החרדית קולם נשמע כקול קורא במדבר.

אפשר להתפס לאוירה פסימית ויאוש נוכח התגובות העוינות שיש בהם כדי להכביד לא רק על הישיבה בקואליציה המתנכרת גם להתחייבויות שנטלה על עצמה, היא כבר מכבידה על עצם הישיבה אתם בפונדק אחד בכנסת.

בעת צרה זו ליעקב, כולנו נקראים להתכנס לפונדק אחד. לשכוח איש את רעהו, להתרחק מכל מה שיש בו לגרום לפירוד ולהעמיקו. קול המחאה שלנו יהיה צלול יותר וככל שיהיה מאוחד יותר, יישמע יותר.

וכינו שקול תינוקות של בית רבן מצפצף ועולה מבתי כנסיות ובתי מדרשות יש הרבה מן המאחד, יותר מן המפריד, ואין לך כלי המחזיק את הברכה אלא השלום. וכבר יעצה אסתר המלכה, שזכות זו נתגלגלה על ידה, "לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי, ובכן אבוא אל המלך".

ט. להב

שמאל שהוא ימין

אחת האמיתות ההיסטוריות הבלתי מספקות, המוצנעת מן הסתם, בכוונה תחילה, היא העובדה שהיטלר ימ"ש עלה בזמנו לשלטון בבחירות דמוקרטיות כשרות למהדרין, לא הפיכה צבאית, לא קנוניה פוליטית ואף לא תככים או זיופים הם שהביאו את גרמניה ואת אירופה כולה אל החזה מגפו של הדן חייתי ומטורף. בכשרון התחנף לדמוקרטיה ולאנשי גזענות בארצנו, לא נעים להכיר את העובדה כי גזענות שורשית, היונקת ממקורות עתיקים של השבטים הגרמניים בראשית ההסטוריה של אירופה, חייתה בשלום עם משטר דמוקרטי "תקין". הסטוריונים, אשר כלאכתם "לפרש" את דברי ימי העולם, טוענים כי האנרכיה החברתית, המצוקה הכלכלית ושרוף המערכות הפוליטי כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה — הם שעוררו בלב העם הגרמני את הכמיהה לאדם חזק, אשר יחלץ את האומה מן הבוץ. הופעת היטלר היתה פשוט רצונו של העם.

עלית הימין הפאשיסטי בבחירות שנערכו השבוע בצרפת, עם שהיא מעוררת בנו, היהודים, חלחלה טבעית, עשויה לשמש תמרור אזהרה לקצרי הראיה במערכת השלטון בארץ. היא פשוט מעידה כי נקעה נפשו של הציבור ב"חופש" שה־שמאל מכשר. הציבור כאן — כמו שם — למד לדעת כי החופש הליברלי הזה אינו אלא הפקרה: פריצה גדרי מוסר וצניעות ואנרכיה תרבותית ומוסרית, באצטלא מלומדת זו או אחרת, השמאל. פסרונה של הפקרות זו, פשוט משמש ידהן עירין באמצעות התקשורת שבידו. העם חש שהוא נתון בידיה של דיקטטורה מתעיקה. העובדה שהיא שמאלית — אינה עושה אותה נעימה יותר. עריצות מטבעה שנואה תמיד — בין אם היא מן הימין או מן השמאל; בין אם היא — בדרך הימין — כופה על הציבור דפוס חשיבה מסויים, ובין אם היא פשוט יוצרת את חשיבתו באמצעות שטיפה כוח תקשורתית. השמאל בארץ גרם לאנרכיה של ערכים — הוא נושא הדגל של ניתוק מסגרות, עקירת שרשים ורדיפת דת פשוטה כמשמעה. בהשראתו נחסמה דרך ההדרכה ליהדות בבתיה"ס ובצה"ל. והוא שגרם להקצנה שמאלה בעמדותיו של שר החינוך. בלחצה של הרודנות שבשמאל הפכה הגזענות לנושא החברתי היחיד המעסיק את המדינה, והיא המדביקה תוית של "סתימת פה" על כל נסיון להגביל תועבה, אשר הפכה את רחובות עירנו לבלתי נסבלים כמעט. כאשר נשמעה בתוך הדיקטטורה הזאת אישה של זכויות או ליברליזם — היעד הנהנה תמיד מוגדר מאד: חוגים המזוהים השקפתית עם השמאל.

גם התאוצה שכהנא צובר בארץ, מוסברה בחלקה בסלידה של הציבור מהטירניה השמאלנית.

כהנא פשוט מנצל מצוקה בטחוניה פנימית, אי יציבות כלכלית ובעיקר — את התיעוב שחש חלק בציבור כלפי לחצו של השמאל: הפחד להלך בעיר העתיקה בלילה, ובאזורים מסויימים אף ביום; הבניה המסיבית בגליל הערבי והעלמת עין מאי חוקיותה; הריקנות הרוחנית המכונה "קרמה" — שורש ההתבוללות והירידה מן הארץ — כל אלה יוצרים מצבור של תסכולים המאפשרים נחיתה רכה של עקרונות כהנא בחלקים לא מעטים בציבור. אצל רבים התפתחה משוואה פשוטה: אם השמאל מתנגד לכהנא — זו סיבה טובה דווקא לתמוך באדם זה — יהיו דעותיו אשר יהיו — ולהחלץ ממלתעותיו של הרודן ה"שפוי".

אם מדינת ישראל רוצה למנוע את הצפוי ולבלום עלית ימין קיצוני בתוכנו — תתאפשר עצירת התהליך רק אם גורמים בממשלה יאזרו אומץ להשתחרר מחיבוקו החונק של השמאל.

בתחום הפוליטי צריכה המדינה לאמץ הגישה של השגת מה שבאמת טוב (לפי שיפוטו המוגבל של בו"ד) לעם ולמדינה, ולא מה שנחשב ליברלי בעיני כוחות השמאל.

בתחום של ביטחון פנים יש להפסיק את הדיפסה — אשר התפתחה גם היא בהכוונת השמאל — כי כל ידוי אבן ערבית ויריקה בפנים הינה גשם נדבות, כביכול, למניעת פיקוח נפש מותר להפעיל חוקים, ולו גם חוקי חירום, אשר יאפשרו הליכה בטוחה בתחומי ארץ ישראל לכל יהודי.

ועל הכל — בתחום החינוכי. פה יש להכריע קודם כל, סדר בתקשורת הפרועה, אם כל תכאה, בלי לעבור על החוק, על מנהל הקץ הכל וזה הדמוקרטיה — אפשר לדאוג שגוף המחבק בכספים ממשלתיים יחדל מלהיות כפלצה לשחיתה המחכלת בכל הקודש לעם ישראל הנך בדי רביכה עקרונות של צדק ושוויון. אחר כך — תוך שמירה על החוק הקיים — יש לנצל את מלוא השבכויה שהוא מעניק לצנזורה (המוצעה לביקורת וכו') ולנפות היטב את החומר היהודי המוגש לכב היושב בציון. חובה להשתחרר מן התודיה אשר השמאל מנפק (קרנות, צדות אופקים, ימי הכרים ועוד) ולזכור כי דיהום אויר רוחני איבו בריבו פחות מתכמן מעורב בפיח, וכשם שהצליחו לאכוף חוק בנושא השני — יש לדאוג ללא דיחוי לטיהורו של הראשון.

בעניינים מצפוניים העוסקים להכבכה במובהק יש להפסיק לפחות לעבר השמאל הלבבל את האקלים המבוש והבלתי דמוקרטי של כשטכה כידוע, ה' היבלה פעמים מכבר בסיכויי הצלחה של היקף. אשר נועדו לשפר מעט את האקלים החברתי והמוסרי שאנו חיים בתוכו.

מתוך הנחה, כי לעיתים הזהיב, אכן, אזהרים המטוריים על עצמם בנסיבה הזוה — אולי יבעט ריסון האנרכיה ההרוסית שהגענו אליה — את עלית הימין הגזעני גם אצלנו.

י. שפיגל

זכור, פורים משחק ורצינות

עם ישראל הוא עם של "זכור" בכל הענינים ובכל המובנים. שבת־קודש הבעל"ט מכונה "פרשת זכור", שהרי על כן, כפורים הפורים מצווים אנו לזכור את עמלק ולמחותו מתחת השמים, ורבים מקדמונינו הגדירו את קליפת עמלק, שכל מזימתה היא להשליט את השכחה בעולם.

עם ישראל מצווה לזכור את בוראו; לזכור את שיעבוד מצרים ויצאתו ממנה מעבדות לחירות; לזכור את יום עומדו בהר סיני לקבל תורה מפי הגבורה; לזכור את מצוות הבורא, חוקיו ומשפטיו, חיוביו ואזהרותיו; לזכור ימות עולם ושנות דור ודור.

עם ישראל מבסס את כל קיומו על הזכירה, שהיא יסוד־מוסד בערך הגדול והנעלה של השבת, ההבוטיו הזה של זכרון שזור בכל תפילותיו והוויות לו הוא מבקש לעורר רחמים. ראש־השנה הוא "יום זכרון" ובו מתקדש עם ישראל. שליש בתפילה המוסף של ראש השנה מוקדש כולו ל"זכרונות", ובהזכרת עקידת יצחק אנו באים לבקש רחמים עלינו גם במרחק של אלפי שנים: את הגשם בכל שנה אנו מבקשים בזכות הזכרון: "זכור אב נמשך אחריך כמים", "זכור הנולד בבשורה יוקח נא מעט מים". ואין דבר במסגרת חיי־היהדות, ליהודי כפרט וליהדות כקולקטיב — שענין הזכירה לא יהיה שזור במרכזו.

יחד עם זאת, זכירת עמלק במובן העממי נעשית בהפלגה יותר גדולה מכל זכר אחר. אולי משום שדמותו של עמלק בגלגוליו השונים בכל הדורות, היא הרבה יותר מוחשית והרבה יותר מורגשת אצל כל אחד, ולא צריך יהודי להיות גאון או למדן מופלג כדי לחוש בעמלק האכזרי, הרודף את היהודי על דתו, על אמונתו ועל עצם קיומו, ואולי ההפלגה בכך מקורה גם בצביון המיוחד שניתן לפורים, כחג עממי, בו מתחפשים, משתכרים, עורכים "פורים שפיל", נותנים דרור ופורקן להלצה ולהוללה, מעבר לפה שאדם מרשה לעצמו בכל אחד כימות השנה האחרים. גם יהודים שרחקו הרבה מאד משמירת אורחות־היהדות וניתקו עצמם מכל מעשי הזכרון האחרים המחייבים כל כך ביהדות — נשארו קשורים אל ה"זכור" הזה שבהגלם בפורים.

* *
*

אבל, יש אולי גם משכבות יותר עמוקה להערכת הזכור של עמלק, כי, כאמור, השיכחה היא קליפת־עמלק העיקרית; עמלק בא מיד לאחר יציאת מצרים להילחם בישראל, הוא מגפה בכר אז, אפילו לפני מתן־תורה, להיאבק נגד עם ההולך לבנות לו יסוד וקיום על עקרון ה"זכור". והלא יציאת־מצרים הוא זכרון ראשוני והמרכזי ביותר בכל המערכה היהודית; ובמהלך כל הדורות — זו המגמה מאבקו של עמלק בנו; להשכיח אותנו מאמונה בבורא האחד, היחיד והמיוחד; להשכיחנו מתורתנו ומצוותיה ומיעודנו.

ה"מוטור" הראשי של המן, צאצאו של עמלק, מוערכת בהיהדות הגדולה ביותר: "ישנו עם אחד וגו' ודתיהם שונות", והוא המרחיק לכת מכל האשכראים, עד להיטלר של ימינו, כי הוא לא מאמין בהתבוללות, הוא לא מאמין בכפיית הדת של פרס על היהודים בתחליף למוות: הוא תובע "פתרון סופי": "ולמלך אין שווה להניחם", ועל כן יוצאת הפקודה: "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", האמצעי שהוא מציע הוא פיסי, אבל המניע שלו הוא רוחני־מובהק: "ודתיהם שונות". ואם נתעמק בדברי חז"ל, כי בחר בחודש אדר, החודש בו מת משה רבינו ע"ה נמצא כי כיוון אל נקודה פניסית ביותר: משה, שהוא הנשמה המאחדת של עם ישראל, גואלן של ישראל ממצרים ונותן התורה מפי הגבורה — החודש שבו מת נבחר ע"י המן כזמן המתאים ביותר להמית גם את העם שהנהיגו.

המן, כאמור אינו מאמין בדרך של התבוללות היהודים בעממי פרס ומדי כפתרון למחיקת ייחודם והוא עומד בקונפליקט עם אחשורוש. שניהם מאוחדים בדעה שצריכים למצוא פתרון, אבל אחשורוש גורס את הדרך "המתונה" יותר, קירוב, בילוי, "מפגש משותף", סעודה גדולה של שבעה ימים שהיהודים הם בין הקרואים אליה; הוא מאמין כי בדרך זו יתקרבו היהודים אל הגויים ויתערבו ביניהם. המן מעמיק במגו, הוא יודע כי אכן אפשר לתפוס יהודים בחולשה ולהכניסם "כיתות נשיקה". אבל אפשר להפעיל נשק זה רק על חלק מהעם היהודי, אפילו על החלק הגדול בתוכו, אבל בתהליך כזה תמיד יישאר איזה גרעין קטן, ומי כמוהו יודע מה כוחו של "גרעין קטן" לחולל ולעשות...

"זה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד), ומה שיש בקדושה יש לעומת זאת בצד השני, והמן הוא התגלמות הסיטרא־אחרא. כגרעין קמוץ שהותיר המלך שאול, כשלא מילא אחרי דברי הנביא שמואל מפי ה', נצטמח הנחש מחדש, והוא יודע מזה בזירה־שונה, שאם הוא מותיר מהיהודים גרעין קטן — לא פעל ולא הועיל כלום. עם ישראל שוב קום יקום, ולכן, לאחר שניסה אחשורוש את האמצעי שלו — הוא בא לדבר על לבו. מה יועיל ומה יתן שתערוך להם סעודות, המשוך אליך מאה, אלפים ואולי רבבה, אבל הגרעין הקטן שיישאר ימשיך הלאה ובעקשנות את השר־דות של "ודתיהם שונות", ומכאן המסקנה: "אין שווה להניחם".

* *
*

"ומרדכי ידע את כל אשר נעשה". מרדכי עוקב אחרי כל התהליך ומשקיף על האירועים מתוך ראיה של תורה. הסכנה הנוראה המרחפת עתה על כל ישראל יונקת משורש רק אחד: השיכחה. הולכים לסעודת אחשורוש ושוכחים את "המבדיל בין ישראל לעמים", והוא הזהב כדי כי עוקבה זה מימה לעקור את היסוד־המוסד של "כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלוקינו לעולם ועד" (מיכה ד, ה). אין עוד אפשרות להכרובבה ל"סבבכים", ההתבוללות־יהודיו; הוא מבחין כי סוף אחר מבעבר כל כך — ההבשאו לו צאצאו של אגג, המן: "אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן המדתא האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו" (אסתר, ג1).

אכן, אחר אותה שיכחה שהיתה כרוכה בהליכה לסעודה הרשע — הקרקע מוכשרה להצמחת כל קליפה הפיכתה לכתר הפיכבה. המן אין ביד לבטל את זממו, ולא מתוך שגעון־גדלות של אחיל הוא מצווה לכרוע ולהשתחוות לו, כי אחרת — מה איכפת לו דלבה דמו עולה לו בראשו כל אימת שהוא רואה את מרדכי האחד ש"לא יכרע ולא ישתחוה?" אם שגעון־גדלות גרידא, האף הוא יכול לבוא על סיפוקו כפחות כריעה והשתחוויה אחת? אלא שבמחשבתו מעמיקה, הוא כן להמן־הבב הכווה ומשתחוה לו, הוא צריך את מרדכי כדי "מוכן להזהר על כל ההמון: "וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך". הוא רואה את "היהודי" שבמרדכי והוא בפחד, ובצדק, כי כל עוד הוא קיים — לא עלה לו מזימתו. הוא שוכב בכל האיבה את מרדכי הזוכר שהוא יהודי, הוא הלא בא־כוחה של קליפת־השיכחה...

הכמה שאלף הדבר: במה כהחיל מרדכי את האב־ביאה המופלאה של הישועה? התמודדותו המחנה היא כאן מזהויה ומפתחת. המן רואה את היהודי שבמרדכי, ומרדכי רואה את העמלק שבהמן. מכוח מה ההוהה הכן הו? כשבבואת הנביא מביא לשאול את צוויי ה' על השמדת עמלק הוא מתחיל בכלה "פקדתי" (שמואל א טו, ב). המבריים במקום אחרים: "סלבון זכור". מהווה ההכרה היב ללוות את כל מהלך המלחמה הס־יתורה הזה שאול בצמנה המלחמה נגד עמלק, עליו להיות הזהר בזכרון הזה בכל פעולה ובכל אקט של המלחמה. הנראית אכזרית וקשה, אבל רק אם זוכרים כל הזמן ולא מסיחים את הדעת אפילו שניה אחת, כי מדובר כאן בעמלק, בהבר בכ' שמשימתו הבלתי־נלאית היא להביא כליה ח"ו על כל ישראל — רק אז אפשר לעמוד בה ולהשליכה בלי להילכד במלכודת של חמלה שאינה במקומה, והמלחמה נכשלה מכוחה של היסח־הדעת בה־רגע. זו ציפחה את הדרקון מחדש במרחק של הדורות, כימי מרדכי ואסתר...

ותשובת־המשקל היא: "זכור". מרדכי שוהה בחכמה ובמקום בלתי־משופר גרעין קטנטן שממנו מתפתחת ישועה גדולה. הוא האזין למזימתם של בגתן ותרש להמית את המלך, והוא מעביר את הידיעה למי שצריך. וברגע המכריע של ההכרזה הישועה נודדת שנת המלך. והוא מצווה להביא לפניו את ספר דברי הימים, והוא קורא על הכריזה, נזכר כה חוכר שצריך להיטיב עם מי שהיטיב עמו. ישועת ישראל יוצאה להדך ככוחה של זכירה, ובך גם מפלתו של המן; בהתמודדות הגורלית הזו שבין יסוד הזכרון לבין קליפת־השיכחה — הזכרון הוא המנצח, והוא העומד במרכז הפורים שנקבע לדורות: "שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות" (מגילה, ז.), הא בשביל "ולהיכתב בהיסטוריה" באורח רשמי. אלא כדי לזכור ולהזכיר הסוד: אנו עם של "זכור" ומצוה כוללת עלינו להמיד: "לא תשכח"!...

* *
*

אנו היום בעיצומה של התמודדות זו על עקרון ה"זכור" המחייב אותנו והוא יסוד לכל קיומנו. אם נסלק את כל הערימות של סיסמאות ומלים נדושות מכל המאבקים הציבוריים שלנו, בין "חילונים" לבין "דתיים", נמצא מיד כי כאן עכון גרעינו של המאבק: נגד השיכחה או ההשכחה ולמען ה"זכור".

האדם, במובן הפיסיולוגי, נהבוך בתכונת השיכחה, ובפירוש "נתברך", כי אלמלא כוח זה של שיכחה אין כל בריה יכולה לעמוד. האדם עובר הרבה בכל יסורים, הוא יודע משברים ובעיות, ורק מכוחה של השיכחה הוא מסוגל לקום ולבנות לעצמו מחדש, אלא שלשיכחה יש גבולות מחייבים והדבר נאמר בתורה (פרשת האזינו): "צור ילדך תשי", ברא אותך בכוח־השיכחה. אך התורה כבר מזכירה ומוכיחה אותו על שניצל את התכונה שלא במקומה: "ותשכח א־ל מחוללך", הוא מהפך את היוצרות, הוא שוכח את א־ל מחוללו, את מי שבירך אותו בכח המיוחד הזה המאפשר לו לעמוד על רגליו.

בתפילת החנוכה מיכו הכנינו את יסוד הגזירה הרעה של מלכות יוון בכליה: "כשעמדה מלכות יוון הרשעה להשכיחם תורתך", — וזו ההכבית, בימינו היום, משתבחת כל מלכות בפיהם על יהודים רבים על כך שהם מעניקים "פורק־תורה". מודדים מלכות־של־חסד במספר הסטודנטים היהודיים המצויים באוניברסיטאות ובמכללות למדינתן. הגם שזה האויב הגדול ביותר ליהדות, מפני שאלה הם כורי־היתוך בין גזעים ותרבויות ובקוים מוצר לפורענות הסמיכה, ההתבוללות ונשואי התערובת. גדולים וצדיקים נחרדו עמוקות מכיל ותם כאשר יצאה לעולם, לפני קרוב למאתיים שנה, "בשורת האמנציפציה", ובמסגרתה — שוויון־הזכויות ליהודים, ואמנם, מי שיקוס, יבוא ויספור, ימצא שרבים הרבה יותר החללים היהודיים בחמת האמנציפציה מחללי עם ישראל במלחמות, ורדיפות וגזירות, אולי למעט גזרות היטלר ימ"ש.

וזוהי הנקודה היהודית המסובבת של החילוניות: לשכוח את העבר, לשכוח ואף להשכיח את האמונה בה' בורא עולם, לשכוח ולהתנכר מתורה סיני. לשכוח את כל העבר, לשכוח את השחיטה. לשכוח את ברית בין הבתרים, לשכוח את יסוד הזכות שלנו על ארץ־ישראל, לשכוח את המחיצה המבדילה בין ישראל לעמים, לשכוח כמה מסוכנת היא ההתבוללות לעצם הקיום. לשכוח ולהשכיח שיש פוטנציאל־התבוללות גדול והולך ופורה בתוכנו. לשכוח הכל!...

* *
*

כמה מהיום רמוז־האירועים בין "היום" הם הזמן הזה. כשאז מרדכי היהודי, שאינו מתבטל ביהדותו, מעורר את המן להוקק את הגזרה האיומה כלל. ועלינו, היהודים שומרי התורה, יצא הקצף והרי־האף הגשל על כך שאנו כאלה. שאינו מוכנים לשכוח. שאינו מוכנים להתנתק מן המורשה. שאנו מתבקשים ביהדות שונות מכל כב".

די לנו באירועים של כמה מהימים האחרונים. אותנו, החרדים, מתבכים כל גידופים של "חוזר לאליוה", לא כניבים וגלים. "כשהכנים מהצבא, אבל כה כבר יכול להיות יותר "קלבים" כבהיתת החילונים באשר דמה הגוסר הדתי לאומי, שלכושו אינגו מוהוהא־יהפאי המכנה צבאא והכבפר לא מבכ מהנכו נפלו הלל במלחמה. הרי־ד. ההנה, ביחס ב' הספרים יצא היב יובי שרד בתנופת־כעורה נגד קיחבה של ערבה שבאזיה־דהדה שבמובן הציתי היא בההוה מופת ערלא־של הנכי כה. מהכפים בה האיל בעיר לבשבעת עבו־ת. לוהדים בעזיה כבהדות ובהכבבה ובההה את ברב הצבא ההתגיכים המוכים ביהודים להיות קנ־עים אלה כבר איבב בשהכביבים הם כביבים ועליב ואובויבים הלל ביום הבעמאות. בביריב בבריה הכרה מלאה ורואים בה "תאשית עבחות גאולתנו". על כה ולמה תוקביב אותנו? בפני שדבב גב זומריב תורה, גב בהכביב למבויה בבעזה. יב קיביב את היובר ביהודות, הר ישראל תשאר בהפיבה ההילונית...

רי אחרי הזה היה האהוב ביותר הפבידלר ביותר כל עוד היה אהב הילוני. אילו הבב את עצמו מסחק לאיש מדע — היו העורבים אותו שבפריים וקשורים לו בתרבים מבלבים ביותר. אלו יהי מהארץ, כמו אבגב אהדים, הרי בלברים לו "ספר־כבודו" כל איבה מההה בבנע הבקרי בארון, גב אם היה מבכולה ונושא אשה נכריה ומכמיד ילדים נוצרים, אבל כשהוא נשה הבבדי ליהודיה, ובי שיעכם אותו והי שקרא את היבורה, ימצא מיד כי היכוד הבכינ כביצר שההיה כי הוא בבילהב להההמהו כל בה שהרבבבים בכבה, כחניד היליני. על יסודות היהדות — בשבעה ואת. הוא נהפך לאויב מתעבב שלהם ומלהייב כל תופעה שלו בלגלוג ארסי, בהתלבה גבה ובוזה; הוא מבהיל להיות "יפבדי". הוא איבה בל ההילוניות הם בבני קנבים מגיגים.

כל "בלהשכה־ההי" אצלנו מחילונים ובהבר עת בנקודה הזה: להלכה כיהבית בעבה. ועזו בבני השבה בבהמה מובהירזיכה; מובבד בהכבבי בירושלים — מקורי בבהבני־יהודה הינבת כה סדר קילק, הכפוגג בהלי תרבות של מהביליים; הקפקבה של שר החינוך והבריו לקיים מפגשים בין נוער יהודי וערבי בעיכבה. הרלי יודע בהשכבה מבהשת ביהודי יהודי ואשי בבעולה ההר להלק; התרבה המלחבה בירושלים והקנטריבבבי הרב. היא הבבבה בתגיבה בשבהוה את הדלבה הנצחית ואת היסוד המבדיל בין ישראל לעמים, תנועה העיקרית, גובר־הזהה מכוחה של השיכחה היהודית שהיא מהלה מיליוני יהודים ביום, המר וחיים קרקע פוריה להתבוללות.

ואני מזכירים בכבי ההפחתה יותר בבאלבה ריזור סביבנה. נזהרה בכלי בוה הנן בבחוצניקה המהלגהיה והבשלטון בישראל מתקרבים בבהודות למציאה שבו אנחו על עם ישראל הכה, התוך לאיבר

(המשך בעמוד י)

מנחם קלוגמן

ההתאבדות הלאומית

כולם השתגעו, כך נראה המצב בכלל למתבונן במתרחש במדינה. אם שפר חלקך, ואינך קורא כלל עתונים ואף לא ניזון מכלי תקשורת אחרים, קרוב לודאי, שלבך יהיה פחות כבד עליך, אך אם הנך רק מטה אוזן לאוירה הכללית, הרי בהכרח, תחוש בהוסר השפיות של החברה בישראל, תיזכה, כי "עם נבון וחכם" איבד את שיווי משקלו הנפשי והוא מתדרדר בצורה מסוכנת, המעוררת חרדה וחלחלה.

וכשאנו אומרים "כולם השתגעו", כוונתנו למנהיגות החילונית, לכלי התקשורת ולהמון העם הנגרר אחר דברי הסתה פרועים, הספוגים מנות רעל בכמויות אדירות. אנו עדים לשטיפת מח המתבצעת בקרב האוכלוסיה, על ידי גורמים חילוניים, מימין ומשמאל לתקפה כוללנית נגד הציבור הדתי והיהדות, שכמוהו לא היתה לפנים בישראל.

תופעה מחרידה ומבהילה מתרחשת לנגד עינינו, ככל שהולכת וגדלה ההתדרדרות המוסרית בקרב הציבור החילוני, ככל שגל הפשע גואה וגובר, וככל שמושחרים פני החברה החילונית בתוך התרבות שלה, ובמוצע שהיא מעניקה, החסר ערכים ויסודות מינימליים של חינוך, כך גדלה והולכת מתקפתו נגד שלומי אמוני ישראל, וכך גוברת המשטמה שהוא מפתח נגד כל אשר ריח יהדות נודפת הימנו.

תחת אשר יבקש להפיק לקחים ולעשות חשבון נפש מעמיק, מאבדן דרך ומפשיטת רגל, לכל אורך הדרך במקום אשר ינסו למצוא את הסיבות לריקבון החברה החילונית ולתחלואיה הממאירים, הינם מוסיפים חטא על פשע ומעשיהם דומים לאותו נהג מכונית ששקע בבוצה, אשר ככל שימשיך ללחוץ על דוושת הדלק, כן תוסיף מכוניתו ותשקע.

התנהגות זו, תמורת ההגיון ונמולה מידה מינימלית של שפיות הדעת, ההתבצרות וההתחוות בשיטות חינוך נפסדות, תוך האצת קצב השגיאות הפסליות ולחיצה עזה על דוושת ההרס וההידלק, הינה כמסע התאבדות לאומי, המוכר בטבע כתופעה נדירה בקרב בעלי חיים שונים.

אם נבקש למצוא הסבר, או הגיון כלשהו, לחוסר ההגיון מובהק זה, הרי נוכל להגיע לכך, רק מהיבט פסיכולוגי, המוזן מעם וסיבה לשגעון הלאומי, אם כי, ודאי אינו מצדיק כמלוא הנימה את הצעדים הנואשים המעודדים חמלה ודאגה מרובה. משל למה הדבר דומה? לאדם ישר דרך, אשר חפץ לעשות חסד עם הבריות, הלך האיש והתקין מנורה רבת עוצמה ליד ביתו, למען תאיר את דרכם של עוברי אורח בשעות החשיכה. לימים נתקלו בו גנבים בשעת לילה, עת תלה את המנורה והכוהו מכות נמרצות. האיש נדהם והשתאה, ושאלם, מדוע תכוני על לא עוול בכפי? השיבו לו הגנבים: האור שלך, הוא אויבנו הגדול ביותר, הוא מפריע לנו במלאכתנו, כי כל קיומנו הוא רק בחושך—

הכן, הדברים ברורים. החברה החילונית, בתוך תוכה, מכירה באפסיותה, היא מודעת היטב לריקנות שבקרבה, היא רואה את התוצאות ההרסניות הנגרמות בעטיה של התערטלות מכל ערכי היהדות, ואף לא נעלמו מעיניה ארחות חייהם המופלאים של יהודים שומרי תורה ומצוות, וההתנהגות המופתית של צעירים ובני נעורים חרדים. הם מודעים היטב לכך, שבחייהם של שומרי אמונים, מלאי אור, שמחת חיים וסיפוק נפשי, בעוד שבבתיהם שוררת חשכות, קדרות, אוירת נכאים ותוסר תכליתיות. הם רואים את היופי והחן של חיים יהודיים האמיתיים, מול השקר, הצביעות והזיוף, של חיים נטולי ערכים. הם חשים בשלמות הנפלאה ובדמות המוסרית הגבוהה של היהודים יראי השם, מול המשבר הגדול, ההתדרדרות המוסרית, ההשבר הנוער ההולך "בקרב" מתום. ההתוצאות העצמות מדברות בעד עצמן, הן הן מטירות וגורמות הרבה מעבר לאי נוחות, שמכנסים להסתירה.

האור הבוקע מבתינו מפריע להם, האור שלנו מרגיז אותם וממריד את שלוותם. ככל שהאור שלנו רב ובוהק יותר, כן חשים הם את גודל החשכות השוררת בקרבם, האור שבתוכנו הוא אויבם המושבע, כי הוא מזכיר להם כל שנה וכל רגע את הקדרות והאפילה הנוראה שלתוכה נקלעו. וככל שעוצמת האור שלנו חזקה וגדולה יותר, כן בולט על רקע זה גודל תשכותם. הפלא איפוא, שהם שונאים את האור שלנו? הפלא מדוע עושים הם כל מאמץ כדי לנפץ ולשבר את האור שמקרינה היהדות הצרופה?

כל אדם נורמלי ובר־דעת, שהוא אובייקטיבי וחסר פניות, באם היה מנתח את תמונת המצב, בהכרח היה מגיע למסקנה, כי הצעדים שנוקט בהם הצבור החילוני, גובלים בחוסר שפיות מחולט, בטמטום ובהיעדר דעת.

תחת אשר יכו על חטא על פשיטת הרגל של דרכם וידאגו ל"כתוס נכסים" — אם עדיין נותר להם נכס בעל ערך, או שוי כל שהוא — מוסיפים הם, כאמור, חטא על פשע ועושים הכל כדי להגדיל את תסבוכתם ולהחריף את מצוקתם.

הם חייבים לדעת, ואמנם, יודעים הם, כי כל הצרות והפורענויות באו להם, בגלל גסישת ערכים ועקב הנתוקות מהשורשים, אך חלף לתקן זאת, כפי שההגיון הישר מחייב, הם מנסים לעקור כל זיק של יהדות, הם נלחמים בחומת־זעם נגד כל נסיון להחדיר מעט מאור היהדות בקרב חיילי צה"ל, הם נאבקים בשיניהם נגד תנועת התשובה, המכניסה מעט אור ליהודים המגששים באפלה, וחיזוה מאות — הם מתנים עידוד וגיבוי לפעולות מסיונריות, העלולות חלילה לגזול את הנוער שלהם ולעקרו מתוך האומה, בכך אין הם עדיין מסתפקים. שמא "חלילה" לא ילכו רבים מבני הנוער החילוני ללמוד באוניברסיטה המדומיינית, הרי יש פתרון טוב יותר לביצוע תהליך הסמיכה, וההתבוללות — מקיימים מפגשים של בני נוער יהודי וערבי, והתוצאות התמורות ידועות ומפורסמות. אמנם, קיים חשש, שתהיה התפכחות בקצה המחנה שלהם ויהיו כאלו אשר יחששו מהתוצאות, גם לכך יש פתרון. מתנים בדרכים מתוחכמות הקרנת סרט בטלויזיה, אשר אמור היה לחשוף את סכנת המפגשים המעורבים, הוכל על מקומו יבוא בשלום.

אך כנראה, גם בכך לא סגי. הם מודעים לכך, שישנם בני נוער, גם בקרב מתנם, שהינם מתושלים במידה מסויימת, ויתכן, כי כל הפעולות לא ישפיעו עליהם. אל דאגה. יטממו להם את הלב והמח באמצעות מופעי תועבה. יתוסיפו את יצרם דרך פרסומי זימה ותלאה, ולא ישכחו לציין ולהדגיש כמה גזענות ישנה בתורת ישראל, ע"ל.

אכן, שגעון, אמנם, ממסום, אין פשוט מלים כדי לבטא את חוסר ההגיון של מעשיהם, ותינוק רק להגדירם במעשה התאבדות־לאומית ממורפת חוסרת מעצורים.

שוב, אין הם מסתפקים בהרס עצמי, במוכזים לשמו, הם אינם חפצים, כי גם אנו נהנה מזיו התורה הקיום מצוותיה, ולשם כך, נלחמים הם נגד הקמת בתי כנסת, מתעים החושיבות רתית ברחובי הארץ, הורסים מקוואות, מתנבלים ומתנכרים לסוממדת תורה, הורסים את שארית חומת השבת, משמיצים ודורסים את הצבור החרדי ומעלילים עליו עלילות־דם.

עדיין לא נשמעה הזעקה הגדולה והמורה לעומתם ובאוזניהם האמונות: משוגעים תרדו מהגג!! הרי נמצאים אתם בשפל המדרגה! הנכם מתבוססים בבור שופכין ומדמים בנפשכם, כי בבריכה זכה הנכם רוחצים. הנכם מצויים בתהומות הנמוכה ביותר מבחינה חברתית ואנושית ודומה בעיניכם, כאילו ברומו של עולם הנכם יושבים.

אין אנו ששים חלילה במפלתם, אנו מלאי חמלה ורחמים על סטייתם מדרך האמת. אנו עטופי כאב וצער אמיתי על התדרדרותם המבהילה, ולבנו צורב מאבדן הדרך שלהם.

רגש האחריות שלנו, הנובע מערבות הדדית ומדאגה כנה ואמיתית לאחים טועים, הוא הכח המניע אותנו לזעוק ולהתריע נוכח המפולת של החברה החילונית וסכנת החולין המתחלה הרובצת לפתחם. כמה כואב ומבהיל הדבר, שבעוד שאנו מושיטים יד לטובעים, רוחים הם בנו, את ידנו המושטת, וכאשר אנו מנסים להאיר להם בחשכת דרכם, מנפצים את המנורה, לבנו על סכלותם וטירוף דעתם. אך מעבר לכך לא נותר לנו, לצערנו, אלא להתפלל לחונן לאדם דעת, שיפקח עיניהם ויראו כי בשרה מקשים מהלכים וכי צעדים הם לכוון האבדון והחיסול האישי, אך הודאי.

ואנו, אשר את תורתנו הננו ממלאים, נתנחם ונתחזק בעובדה, שהעתיד הוא שלנו, ושבסופו של דבר, נישאר רק אנו על המפה. כך הוכיחה ההיסטוריה רבת השנים של עם ישראל, בכל המאבקים שהיו בין נושאי דגל התורה ובין מפירי ברית, וכך גם מוכיחה המציאות העכשווית בהוה פתחיהודיה השונות.

ובינתיים, כל החפץ להציל את נפשו מקרב הציבור החילוני, כל השערים פתוחים לקבלו. ינסה רק לפתוח סדק של מחט ויפתחו לו פתח כפתחו אל אולם.

דוד אבן

בשיחות טאבה התבדחו המנבלים:

למשלות ישראל ומצרים מכנה משותף— שתיהן חלשות...

מרד שוטרי בטחון הפנים במצרים, התסיסה המוסלמית וההתנקשות בדיפלומט הישראלי בקהיר מסמנים חולשה גוברת של משטר מובארק ★ המריבות הפוליטיות בישראל אינן מקרבות סיכוי להסכם בענין טאבה וביחסים עם מצרים ★ משמעות ביקור חוסיין בקהיר ★ נמשך האיום הסורי בצפון

חולשתו של הנשיא מובארק בתקופה האחרונה אינה כבר בבחינת סוד מדיני או בטחוני. מרד של אלפי שוטרי בטחון הפנים במצרים הוכיח כי גורמים שונים עוסקים בחתירה תחת שלטונו והם מצליחים בכך בקלות מפתיעה.

מובארק שואף כיום להגיע להישגים מדיניים ובטחוניים יותר מאשר אי פעם, כדי להוכיח את יציבות שלטונו כלפי פנים וכלפי חוץ. מנקודת ראות זו אפשר להבין את התקוה הגלויה שהביע שלשום, כי שיחות טאבה יגיעו לסיומן המהיר תוך כמה ימים, למרות שבשטח לא היתה כל התקדמות ממשית, שאכן הצדיק הבעת תקוה מופגנת זו.

גם החלמתו של נשיא מצרים לחתום על הסכם שיתוף פעולה עם ברית המועצות, דבר שיחזיר למצרים מומחים סובייטיים רבים בתחומים שונים — אף היא מצביעה על הרגשתו, שעליו לחסן את עצמו "על כל צרה שלא תבוא".

אוירת תסיסה במצרים

דיפלומטים התוזרים מקהיר מדברים על אוירה של תסיסה במצרים. שלטונו של מובארק, שהיה יציב מאז מות סאדאת, החל להתערער. יש הטוענים כי גורמי בינן הרים, כמו לוב, בחושים בקרות, ואחרים אומרים, כי גל "החזרה בתשובה" של המוסלמים הוא שהביא לתסיסה, לאחר דיכוי המרד של משטרת בטחון הפנים, האשים מובארק בגלוי גורמים מוסלמיים קיצוניים באחריות לו, ובהוכחה הביא שורות כסף שנתפסו בבתי השוטרים שמרדו, אותו קיבלו כשוחד.

רצח עובדת השגרירות הישראלית שלשום בקהיר ופציעת 3 אחרים, בעת ששהו בביתן הישראלי ביריד קהיר, זמן קצר אחרי שביקרו שם שר התיירות, אברהם שריר, הנושה במצרים, ושגריר ישראל, משה ששון, מעיד אף הוא על חולשת המשטר. איש לא היה מעלה על דעתו לבצע פיגוע ראוותני כזה בקהיר לפני שנתיים־שלוש. ואם בכל זאת בוצע הפיגוע כשהרוצחים מצליחים להחזיק מהמשטרה ומה"מיודך" אחריהם — יש בכך אירות ברור לכל הגורמים האופוזיציוניים במצרים, שאין שעה טובה יותר מהיום כדי לפעול ככל העולה על רוחם.

עיתונאי העוקב אחר שיחות המנבלים של ישראל ומצרים בנושא טאבה והנורמאליזציה ביחסים שבין שתי המדינות, מספר, כי באחת הישיבות דיברו הנציגים על מצבן של הממשלות בקהיר ובירושלים. בנושא זה הושגה אחדות דעים מלאה, כולם התבדחו על חשבון המכנה המשותף של שתי הממשלות: החולשה... אחד הנציגים שאל: במצב כזה נוכל בכלל להגיע להסכם?

הקואליציה ה"מתנדנדת" בישראל

שאלתו לא נזרקה בחלל ריק, כל המשתתפים בישיבות מבינים, כי חילוקי הדעות שטרם נפתרו יצטרכו להגיע לידי הכרעה בקבינט המדיני בטחוני בישראל וברדג הגבוה ביותר במצרים. לו היה מדובר בממשלות המתפקדות כהלכה — הכל שפיר. אך כאשר הקואליציה בישראל "מתנדנדת" מספר פעמים בשבוע, ושלטונו של מובארק "מחויר" מיום ליום. גם האפשרות להשגת הסכם כלשהו — על בל ההשלכות שיהיו לכך ביחסי מצרים עם מדינות ערב — הולכת ונעשית קלושה יותר ויותר.

כן הראוי להרגיש, שבין חברי המשלחת הישראלית עצמה יש חילוקי דעות בכמה בעיות. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אברהם טמיר, שהוא איש אמונו של השר עזר ויצמן, הדגל בויתורים מפליגים למצרים, חולק על דעתו של מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי, הנעשה יד אחת עם "השר שלו", יצחק שמיר. האחרון סבור, כי אין לדבר בבלל על ויתורים כלשהם, לפני שהמצרים יסכימו להחזיר את יחסי שתי המדינות לנורמליזציה, השגריר המצרי יחזור לירושלים, יפותחו קשרי התעופה וכו'. גם בנושא הפישור ושאר הבוררות אין שני המנבלים רואים את הדברים "עין בעין".

הנציגים המצריים קוראים על הנעשה בישראל לא רק כאשר השיחות מתנהלות בהרצליה. עתונות ישראלית מגיעה לקהיר מדי יום וגם בלעדיה עוקבים במצרים דרך בלי התקשורת אחר הנעשה בירושלים. המריבות הבלתי פוסקות בין המערך לליכוד, ובתוך הכפלגות עצמן, בין הסיעות הדתיות לבין הקואליציה — כל אלה לא מוסיפות לאמינותה של ממשלת ישראל.

איך אמר אותו נציג מצרים בשיחות המנבלים: "במצב כזה נוכל בכלל להגיע להסכם? ובו הסתם, לא התכוון למצב בקהיר אלא למציאות הפוליטית בישראל.

ביקור חוסיין ואיומי דמשק

בהקשר זה, אי אפשר להתעלם מביקורו של חוסיין, מלך ירדן, בקהיר. הנסיונות הנואשים של נשיא מצרים להתקרב אל חוסיין, ולקרב ביניו לבין מנהיג אש"ף, ערפאת, מצביעים על ביזור מדיני שמטרתו: קידום מו"מ השלום במזרח התיכון. מובארק רוצה להראות כמקהיד את השלום באזור ולקבל בתמורה מענקים וסיוע גדולים יותר מארצות הברית.

יחד עם זאת, אין להכיר בין אף ליבע בהמצב בצפון. אזהרתו החוזרת של שר הבטחון יצחק רבין, שלשום, כי לסוריה פוטנציאל ליצור מלחמה עם ישראל, אינה מעודדת את אלו החושבים שהשגת הסכם עם מצרים היא קרובה. בנוסף יאלץ, ברצון או שלא ברצון, להתחשב גם בעמדה הסוריה, כיצד היא רואה במצב ביום הסכם שלום עם ישראל. תגובתה אינה בלתי צפויה ולכן אפשר להבין את רצונו להתקרב בימים אלה להוסיין ולערפאת.

בנושא הסורי יש לחזור ולהדגיש את דבריו של שר הבטחון שלשום, כשדיבר על המצב הבלתי החמור בדמשק, בעוד אסאד קונה כל באפיו להגדיל את צבאו ולרכוש לו ציוד רב יותר. גם כאשר יש הפסקות תשמל כמעט בכל יום בדמשק ובערים מרכזיות אחרות, 3-5 שעות, גם כאשר יתרות מטבע החוץ של סוריה בגובה להידבק יכולת יבוא לעוד 15-20 יום בלבד — כל אלה לא מביאים את אסאד לפגוע בהוסעך ההתעצמות הצבאית של סוריה.

המשך השיחות על טאבה לא צפוי, אי־כיוון. הסכם קרוב, בודאי לא לטובת האיזיבים פרבה לטובת חולשת ממשלות ישראל ומצרים.

וברוח פורימית אפשר לומר, שכתוב כל יבו־ בובי שיחות של המנבלים על טאבה, כהיליבה... לעשות עוד "סיבוב" שיחות...

דוד אברהם מנדלבום

על הספרים: "משולחנם של אחרונים" ומספרי "צדיקים ויראים"

עוד מגדולי הראשונים הכירו בחשיבות ידיעת סדר הדורות, השתלשלות ההלכה ופסיקתה, חיברו ספרים שלמים שהגיעו אלינו במקצוע זה. כמו סדר עולם רבא מהתנא ר"י בר חלפתא. סדר עולם זוטא לרבינו יוסף טוב עלם, סדר הקבלה, ספר יוחסין, שלשלת הקבלה, צמח דוד, קורא הדורות ובדורות האחרונים, סדר הדורות, ושם הגדולים להגאון החיד"א השלמתו בשם הגדולים התדש לר"א ולדן ז"ל.

ספרים אלו, מטבע הדברים, כלאים פרטים הסטוריים, ואריכים רציני דרך אחרים בתולדות גדולי עמינו. ידוע לכן לכל עוסק במקצוע זה, שיש כהנך אותם ספרים המצוינים לעיל, אשר הצליחו לסדר את ספרם בצורה המושכת את לב הקורא, ויש שהצליחו בכך פחות.

בדורנו אנו, התעורר לפני שנים אחדות, הרב ר' איסר קליגר שיחי' לאוי"ט מת"א, בר אוריין מובהק, והחל כפיץ כעינותיו הברוכים תורה, וכבר הוציא לאור ארבעה ספרים מהודרים. נפלאים בתוכנם, ובלאים וגדושים בתולדות חיי גדולי הדורות ומשנתם.

הספרים הנ"ל, שייכים לאותו סוג ספרים, שכל אף כורח המצ־אות להכנים בספרים הרבה חומר ביבליוגרפי, מ"מ נמשך הקורא לעיין בהם כבמעגלי קסם, התוכנם המלבב מושך פשוט את הלב. השכיל המחבר לשלב את התא־ריכים, ההילולות ותרושי הורתם של גדולי התורה בצורה מופלאה ומושלמת.

נתעכב במאמר שלפנינו בכידת האפשר על שני הספרים האחרו־נים: "משולחנם של אחרונים", ו"מספרי צדיקים ויראים".

נתחיל לפי סדר הדפסה הספ־רים. הספר "משולחנם של אחרו־נים" נדפס ראשון, בשנת תשמ"ה. הקדמת הספר שהיא לכשעצמה מיוחדת במינה, כוללת בירור מע־ניין והכמה אודות ענין ההסכמות לספרי קודש, לשם מה הם נועדים, ומתי התחילו להשתמש בהם, לצד ידיעות המסוריות חשובות, נמצ־אים במאמר גם מובאות וציטטות מספרים קדומים ונדירים, כאשר ממגוון הציטטות עולה תמונה מקפת בבהירותה החשובה לשאלה הנ־דונה. בהקדמה נמצאת גם סקירה מיוחדת במינה על הספר "האגור", גם סקירה זו מושכת את העין, בכוללה בנוסף לפרקים בתולדותיו ותיאור ספרו וציטוטים מתוכו. גם תיאור מקיף סביב תקופתו, דבר־תיו, משפחתו ותלמידיו. וכן יצר־אה המותר של בעל האגור בהודה ובהירה לקורא.

קשה מאוד מאוד כשאנו מגי־עים לספר גופו, להחליט איזה קטעים או על איזה דברים לעמוד במיוחד במסגרת המצומצמת של כאמר כי באמת ניתן להגיד בצורה הברורה ביותר. כי גם לתלמידי חכמים חשובים ומובהקים יתגלו בספר זה מעינות של חדושים דברים נפלאים, אודות גדולי התורה ומשנתם. למן הסקירה הנהדרת על תקופת שיטת "החי־לוקים" בישיבות פולין בתקופת הזוהר של הגאון רבי יעקב פולק שכיהן פאר כראש ישיבת קראקא, החבר ספרינו מביא בשיכה אהת את טענותיהם של שוללי ה"חי־לוקים" כהשל"ה הק' ורבינו המ־הרש"א, עד לתיאור החי על הגאון הפני יהושע, תקופתו ותלמידיו. המהר"ן שיף וספרו. כאן מרחיב המחבר את הדיבור על שיטת "צתבוהרג" היא שיטת החילוקים, אותה פיתח והרחיב מאוד המהר־ריב שיף, משם עובר המחבר לב־און רכי דוד אופנהיים. ספריתו ומהביו. להגאון בעל עבודת גר־שוני זצ"ל, עד למרן הבית יוסף זצ"ל ורבינו הב"ח זצ"ל, לו הק־דיש המחבר שליט"א פרק ארוך ומודקק המקיף את כל ספריו הח־דושיים.

וכאן המקום לציין, כי כל התיאורים בספר מבוססים על מקורות נאמנים ומוסמכים. לדוג־במספרי שו"ת מגאוני הדורות, תו התולת ספרנו זה, שלא הלך המחבר לרעות בשדות זרים ברצונו לאסוף חומר המסורי ומושלם, אלא הר־כיה שיש בספרות התורנית תורה־די כדי להאר לנו את כל חיי הת־קופות האלו. כאן עוברים אנו לארבעה שערים ארוכים הכוללים את תולדות חיי ארבעה מגדולי פוסקי הדורות מרבן הפרי חדש. רבינו יהונתן מפראג, הפרי מגדים ובעל הישועות יעקב זצ"ל כשהיא מעומרת בציצים ובפרחים. במ־יוחד יש לציין את הקדמה הפר־מ"ג המפורסמה שהובאו בספר, ובן ציטוטים נבחרים מרברי הי־שועות יעקב. ומתוך דפי הספר עולה ומודקרת דמותם של הפוס־קים המוכרים כשהיא מאירה ומ־צוחצחות כשמש בזריחתה.

בהערות שנדפסו בסוף כל חלק בספר, מובאים ידיעות הסטוריות בשפע רב ובקיצור נמרץ, ואיפה שתבים העין, תראה חדושים נפלאים.

בצדק רב רשם המחבר הרב ר' איסר קליגר שיחי' לאוי"ט כשולי כרך זה: תם ולא נשלם מתולדו־היהב ושולחנם של אחרונים וכו', ואם שגיתי בכתיבתי ה' הטוב יכפר בעדי, כי הוא היודע ועד למסירות נפש ומיצוי חלבי ודמי בכתבי דברים אלה...

כל המעיין בספר יעיד נאמנה, כי הדברים נכתבים ואמיתיים. ובספר ניכרת מסירות נפשו וע־בודתו הבמורה של המחבר שליט"א, עד שזכה לראות ספר נפלא זה בתפארתו.

הספר השני שורצים אנו לסקר מעט בכתבה זו. והוא הרביעי בכדרת ספרי הרב קלוגר שיחי' לאוי"ט הוא הספר: "מספרי צדי־קים ויראים", וכשמו כן הוא. הספ־ר כליל אוצר בלום של פניני התורה והחסידות, בעניני עבודה ויראה. כמשנתם של הרבה מגדולי האדמו"רים, כשבכבר בכבר עם זה כובאים ומשובצים בספר בטוב טעם ובחן, נקודות דרך מעיינות בתולדות החסידות בכלל, ובמגע לבבה פרשיות חשובות בקורות שלשלות מסורבות כפרט.

כספר מוארים בבהירים מיוחדים במינם, בין השאר, התנהגותו בקודש של הרה"ק ר' ברוך ממזי־בוז זצ"ל, מלתכת הגה"ק בעל התולדות יעקב יוסף זצ"ל עב המתנגדים בדורו. ועוד הרבה ממקודות חיי אדמו"רי בית הזין וסדיגורה זצ"ל.

כקודמו פותח גם ספר זה בבר־בוא ביוחד במינו. בו מרחיב הכתבר את היריעה על שמות הת־אים ואמוראים. וכל המוכר מהם כש"כ בתוספת באורים נפלאים. בך קוראים אנו קטע נהדר אודות רב ספרא, רבי אבהו משום רבי יוחנן רב ירמיהו ועוד. והכל ממש בצורה אומנותית ומושלמת.

בן יוקדש פרק שלם בספר, לדמותו הנפלאה של רבינו משה חיים לוצאטו זצ"ל אודות הדר־פות מהם מכל, ועל התרמת ספריו, וימי חייו. על הרה"ק מקמניץ זצ"ל ועל תכסי העיר פהבא שהיתה בשנים קדמוניות מהערים החשו־בות ביותר ונחשבה כבירת פולין הגדולה, ובין חכמיה נמנו גדולי ארץ כהמהרש"ל, המהר"ל. השל"ה הק', בעל הלבושים רבינו עקיבא איגר ועוד.

(בהקשר זה יש לציין למאמרו המרגש של הרב ר"ד יצחק לוין שיחי' מארה"ב שנדפס בקובץ מאמריו "מבוקר לערב" (עמוד 52) שם מתאר באיזה מצב נדהא מצא את מצבתו של הגאון בעל הלבושים זצ"ל במרתף המוזאון העירוני בפוזנא שלא בצורה מכובדת הראויה לה).

עוד אוצר סיפורים ואמירות מקוריים ימצא המעיין בספר זה על ארבע מאות עמודיו המפוא־רים, המסתיימים במדור שלם של פאקסימיליות חשובות ונדירות מגדולי החסידות, המוסיפים חן ויופי לספר.

ניתן לומר בבהירות ובפשטות, כי ספרי המחבר הרב ר' איסר קליגר שיחי' לאוי"ט נחוצים וחו־שובים לכל צורב ותלמיד חכם, אשר בד בבד עם לימודיו ועיסוקו בתה"ק בעיון בראשונים ובאחרונים, ימצא לו את הזמן הנחוץ ללמוד ולדעת את רציפות הדורות, להכיר את המשך העברת פסקי התורה מדור לדור עד דורינו אנו. בכלל תולדות גדולי הפוסקים והמפרשים, ודברים אלה יביאו לו תועלת רבה בכל צעד ושעל.

סידור האר"י עם משנת חסידים

אם יש מקום שבו ניתן להמ־ליץ, "קנאת סופרים תרבה חכמה", הרי זה לגבי זיכוי הרבים. ספרים שהיו יקרי מציאות ביותר, והודות להתפתחות הטכנית ניתן לזכות את הרבים. כמה וכמה נוסחאות בידינו לגבי כוונות האר"י ובפתח הספר שלפנינו "משנת חסידים" מציין המחבר ר' עמנואל חי ריקי שישנם חילוקי דעות "בין עבדי המלך מלבו של עולם" אולם דברי כולהם הם רצון המלך, ולשניהם יש שורש בתורת הקבלה.

במסגרת הסידורים שסודרו עם כוונות האר"י חשיבות מיוחדת לסידורו של בעל "משנת חסידים" שהובא לדפוס זה עתה ע"י ישיבת "אנשי מעמד" שנוסדה ע"י הגה"צ ר' יוסף אליהו דייטש זצ"ל, ולידו מכון מיוחד ללימוד תורת הנסתר "משכן בנימין". מאז ייסודה בקודש זכו להתחופף בצלה קיבוץ נבחר של תלמידים חכמים תקיפי הדעת הלומדים תורת הנסתר ומתפללים בסילודין עם הכוונות הנשגבות.

זכה המחבר רבי עמנואל חי ריקי שעלה לירושלים בסוף תצ"ו, לבנות אחת מחורבות ירושלים היא החצר שבה השתכן רבי חיים בן עטר בעל "אור החיים" הקדוש. ובה יסד את ישיבתו ישיבת "כנסת ישראל". בבית מדרש זה קבעו את מקום תפילתם תלמידי הגר"א מוילנא שעלו לירושלים משנת תקע"ו ואילך. (ראה מאמרו של הר' שורגא וייס שפורסם בעתוננו לפני כחודש.) ישיבתו "כנסת ישראל" המשיכה להתקיים גם לאחר פטירתו, נמנתה בין הישי־בות החשובות של ירושלים באות־ה תקופה: כך השאיר אחריו מורשת ספרותית עשירה הן בהל־כה כגון "אדרת אליהו" — חי־דושי ש"ס ושאלות ותשובות, הן עשיר — פירוש על המשנה, תושב מחושבות — אגדה, "מעשה חושב" על מלאכת המשכן, וזה ציון פירוש על תהלים בדרך פרדס.

על מעמדו החשוב של רבי עמנואל חי ריקי אנו למדים מדבריו של בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב שבכל מקום שהיה לו איזה ספק ושאלה בכתבי האר"י סמך עצמו מאוד על הספר הקדוש "משנת חסידים", כדבריו בספרו "עטרת צבי" (זוה"ק שמות דף כ"ב) "וכמה פעמים הזהרתי בזה לתל־מידים שלא להאמין חלת דברי מהרח"ו הדבר' משנת חסידים, הגם שמביא לפעמים מתלמידי רבינו הם סלת נקיה וראוי להאמינו, כי היה מעתיק נאמן". במקום אחר הוא מציין "על הרב משנת חסידים יש לסמוך יותר, כי בוודאי ראה כל קונטרסי תלמידי האריז"ל (והובאו מאגרותו של הריא"ז מרג־ליות בפתח הספר משנת חסידים עם שני פירושים שהופיע בהוצאת ישיבת "שער השמים" ללימודי תורת הנגלה והנסתר).

אנו למדים איפוא על חשיבות מיוחדת של סידור האר"י "משנת חסידים" שהמחבר הדפיס בשנת תפ"ז באמשטרדם, וכפי שהוא מגדירו בשער הוא "קיצור תורת האר"י בלשון צח".

בהקדמתו לספרו "וחזה ציון" הוא מתאר את תולדות חייו החל מלידתו בפירארה אשר באיטליה דרך נדודיו במלמד תינוקות בע־רים שונות באיטליה ובכללם ויר־ציאה, טריאסט, בגיל ארבעים בקירוב עלה לא"י יחד עם בני ביתו. התישב בצפת ובה ישב שנתיים. בגלל רצונו להפיץ את משנתו בהלכה באגדה ובקבלה, יצא לליוורנו, אולם לאחר שנות נדודים חזר להשתקע בירושלים ובנה בה את ישיבתו "כנסת ישר־אל".

בן 55 בלבד היה כאשר נהרג בידי שודדים סמוך למודינה ביום ראש חודש אדר תק"ב, אולם זכרו שמור לדורות בזכות המורשת הי־תורנית העשירה שהשאיר אחריו.

הספר נדפס בהידור רב ועל כך ראוי לשבח מכון להוצאת ספרים "ידעת יוסף" שליד ישיבת אנשי מעמד וכן הרה"ת ר' חיים בייל מלומדי הישיבה שזכה וזיכה את הרבים בספר חשוב זה להאיר עיניהם של העוסקים בחכמת הנסתר, ויהי רצון שתקובל תפיל־תם ברחמים וברצון, ועוד נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים.

מאת: א. בן יקיר

לְפוּרִים

אָבִינוּ, יָגוֹן לְשִׂמְחָה, הָפַכְתָּ אָז לָנוּ.
כְּפִי שְׁאוֹל חֲשֵׁכָה, הֶעֱלִיתָנוּ לְאוֹרָה.
אָז יְבָרֵךְ שׁוּב קִבַּלְנוּ, בְּאַהֲבָה הַמְּלַכּוּךְ.
אָבַד רָשָׁע, הוֹלְכֵי־תָמִים רוֹמַמְתָּ.

★ ★

אַבָּא, שׁוּב שַׂמְּחֵנוּ, הֲלֹא דַי לְיָגוֹן.
הֲפֹךְ לִבֵּנוּ, הָאֵר נַפְשֵׁנוּ.
חַדֵּשׁ בְּרִיתֵנוּ, מְלֹךְ עָלֵינוּ.
דַּי לְרֶשַׁע, הֲרִימֵנוּ אֵלֶיךָ.

★ ★

יִפֹּל אוֹיֵב, יִכָּלְמוּ כּוֹרְעֵי־לַשֶּׁקֶר.
בְּרָקְךָ הוּא יָאִיר, קוֹלְךָ הוּא יַרְעִים.
יִקָּרַע חֹשֶׁךְ, יִדְּמוּ שִׂפְתֵי־שָׁוְא.
תִּמְלֹךְ לְעֵין־כֹּל, רָאֵנוּ נְבִיאֶיךָ.

★ ★

כיבוד ומורא

אוצר נתמד מלוקט בטוב טעם ודעת, מספרי הפוסקים הראשונים ואחרונים, ערוך ומסודר בדקדוק ואחריות, וגם כתוב בסברא ברורה ונעימה וזהו הסכמתו של הגאון ר' שלמה פישר בהסכמתו לספרו החשוב של הרב הצעיר ר' יצחק אליהו הכהן אדלר על הלכות כבוד אב ואם. מצוה זו כלולה בעשרת הדברות שקיבלנו בסיני ראשונים המונים בנפרד מצוות שבין אדם לחבירו ובין אדם למקום הכלולים בעשרת הדיברות מתלבטים לגבי מצוה זאת, באיזו מסגרת לכלול אותה שכן השווה כבודם לכבוד המקום וכן התפתק בכך החיד"א ובעל מנחת חינוך, ורבי יוסף חיים בספרו "בן איש חי". המחבר הצ־עיר דן בענין זה ונשאר ב"צריך עיון".

שאלת הברכה על מצוה זאת נידונה אף היא ע"י הראשונים החל מהרשב"א, בעל אור זרוע ולאחרונה גם ע"י בעל שבט הלוי ועניין מיוחד בנימוקו של בעל בנימין זאב כי בקיום מצוה זאת אינה ניכרת במיוחד קדושת ישראל שכן גם מתוקנים שבאומות מק־יימים אותה, ולכן אי אפשר לברך עליה "אשר קידשנו במצוותיו".

הספר אינו גדול בממדיו הוא מקיף ביותר. בשלושים ואחד הסימנים דן המחבר בכל הבעיות הקשורים במצוות אלו חיובים ופטורים, הן למשל אחיו הגדול, חמיו וזקנו. בקשר לחילוקי דעות בין הבן וההורים על מקום הלי־מודים מביא המחבר מתשובותיהם של האחרונים החל מהפרישה המקנה ובעל פתחי תשובה עד גדולי התגריה: מתנה חיים, פרי השדה ומשיב דברים, ואף מחכמי ספרד כגון "חסד לאלפים" עד בעל "קהילות יעקב" ויבדלח"ט בעל "מנחת יצחק" הדן אם מותר לאב לעכב בנו מלילך ללמוד במ־קום שליבו חפץ ומסכם שגם האב חייב בכבודו של מקום.

שאלת עלייה לארץ ישראל בניגוד לרצון ההורים כבר נידונה ע"י המבי"ט לפני כ־400 שנה בעשורות השנים האחרונות הפכה להיות אקטואלית ביותר, ולפנינו נתמך על דעותיהם של ראשונים וכן גם הכרעות אחרונים כגון בעל "אגרות משה" "יחוה דעת" ו"ציץ אליעזר", בתשומת לב מיוחדת אנו עוקבים אחר דעותיהם של הפוסקים האחרונים הדנים אם הבן מחויב לשמוע לאביו האוסר על בנו להתנהג בחומרות מסוימות.

צודק הגר"ב שטערן בהסכמתו הנלהבת והוא משבח את המחבר "כי בספרו זה הוא מזכה את הר־בים בקיום מצוה חשובה זאת המזדמנת לידי אדם מדי יום ביומו ולהרבות על ידו כבוד שמים, וד־ראו כל תושבי הארץ כי הם המכב־דים את הוריהם ומשמעת מיוחדת בכיבוד הורים ע"י שומרי אמונים, המפנינים בדרך זאת גם את הכרת תודתם על חינוכם לתורה ולאמו־נה.

ב. למזי

התודה והברכה
ל־1216 האורחות
לועד הנשים הפעילות
למנחה, למרצים, למנעימי הערב לסדרניות המסורות לכל ידידינו שהתמסרו בהפצת הכרטיסים ולכל המוסדות המפעלים והגופים שתרמו למפגש הנשים השנתי בירושלים
זכות הבנים השבים תעמוד לימינכם ותתברכו בכל מילי דמיטב
הרבנים
ההנהלה הבנים השבים
משיבושי דפוס נפלה טעות בשמות החותמים ולכן מתפרסמת המודעה מחדש
לכל בנים לכל בנים לכל בנים לכל בנים לכל בנים

בתוככי ירושלים
מלון פנסיון ומסעדה
אברבנאל 27 רחביה טל. 639892
סעודת פורים ב־ח"י שקלים
מיטב המעדנים ויין כיד המלך
המסעדה פתוחה החל מ־12.00 בצהריים

המיכון מכונות משרדיות
לקראת סוף שנת הכספים
מבצע הנחות ואפשרות לשכר מכר
ב־60 תשלומים

★ מכונות העתקת מסמכים
★ מחשבי אוליבטי חדשניים p.c
★ מכונות כתיבה מכל הסוגים
★ משקלים אלקטרוניים
★ קופות רושמות
★ מערכות תקשורת רב קווית
מכירה שירות ותיקונים
המיכון: רח' שץ 4, ירושלים, טל' 221872, 228936

שחות חסוי
הדברת הג'וקים 25 ש"ח
ללא ריח 30 ש"ח
רשיון מ.ב. 186
ברזל 13 ת"א טל. 614572
בבית 398321

מבצע מחשבים
טכנולוגיה ממוחשבת
ינאי 3 טל. 231619

תואם י.ב.מ. XT
+ מדפסת רחבה
+ מעבד תמלילים
3199 כולל מ.ע.מ.
תואם י.ב.מ. A.T + מדפסת רחבה + 2 כונני דיסקטים + דיסק קשיח 22MB + מעבד תמלילים 7,900 ש"ח כולל מע"מ
תואם אפל 128K + מדפסת + מעבד תמלילים
1,999 ש"ח
עשרה תקליטי תוכנה מתנה לכל מחשב

קסטות הרח"ש שוארץ
סיפורי יציאת מצרים
מכניסה בלב ילדינו ידע עצום ואמונה בהשגחה פרטית
★ ★ ★
להשיג ב־ם: טבניקול
* בב"ב ברגמן, ספרים ר' עקיבא 164

בשורה טובה ללומדי תורה
יצא לאור הכרך הראשון
של מהדורת הש"ס המפוארת של
הוצאת הש"ס השלם
הדפסה מרהיבה ומאירת עיניים
סדור מחדש של פרוש רש"י
מצורף ומזוקק מטעויות ושבושי דפוס
הדגשת ראשי הדבורים באותיות מרובעות
לרגל התחלת מסכת גיטין בסדר הלמוד של הדף היומי, הופיע עתה מסכת גיטין בשתי מהדורות

רק ב־מרכז כלל

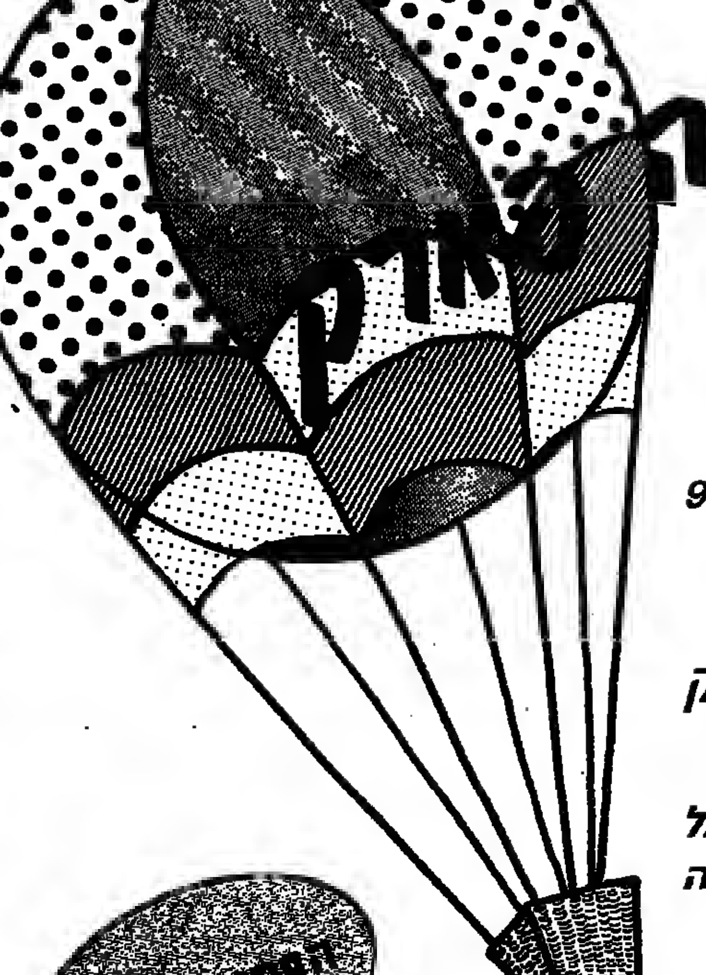

שבוע פורים
ימים א'-ה'
בין השעות: 9:00-21:00
רק במרכז כלל
יריד פורים ענק
בתכנית:
תחרויות תחפושות כל יום, קוסם, ועוד הרבה הפתעות
והעיקר מתנות
המארגנים "גימיק", חנות מס' 234, מרכז כלל, טל' 02-242573

השתיה כדת... ובחינם!
במסעדה הסינית הכשרה למהדרין (גלאט כשר)
ירושלים, רח' שמעון בן שטח 5 טל 226893
תל־אביב, ר' אופנהיימר 13 טל' 421898
יו־סי פקינג
YO SI PEKING
בשבוע פורים יקבל כל הסועד אצלנו
יין כיד המלך חינם
במסעדת "יו־סי פקין" שפע מטעמים סיניים מיוחדים
MONFORT
אלא מה.

מוסדות
חסידי צאנז - קלויזנבורג
בני ברק
לרגל העתקת
מרפאת המומחים
מרח' מימון 19 בני־ברק
לרח' הגר"א 10 בני־ברק
לא תהיה קבלת קהל מיום ראשון י"ס אדר ב' (30/3/86) עד יום ראשון כ"ה ניסן (4/5/86)
במקרים דחופים ניתן לפנות למרפאות חוץ שע"י בי"ח לניאדו נתניה
טל. 053/36071
אם מתנצלים על אי הנוחות שתגרם לציבור בב"ב
ימי הקבלה הם: א-ב-ד-ה משעה 16.30 אחה"צ
ועד להעתק הטל' ניתן להזמין תור
ברח' הגר"א 10 ב"ב

חכימא דיהודאי

גאון ישראל עוזו ותפארתו
רבי יעקב קמינצקי זצ"ל

— מאת הרב מנחם פרוש —

"כיון דאיפליג איפליג", כך חשבנו כך השתעשענו, כי כך רצינו.

זכינו שהגיע לגיל 95, עד לזמן האחרון שמר על רעננות פיקחותו, התפכחותו ודיבר בצלילות כזאת כאילו מדבר אלינו איש בגיל 40 או 50 ולא חשנו שהוא כבר 40-50 יותר.

תלמידיו שלמדו ממנו תורה ממש, תלמידיו שלמדו ממנו אורחות חיים והשקפת חיים היו קשורים אליו, היו צמודים אליו, ובבואם אליו חשו קירבה כזאת, קירוב לב ללב ושוחחו בגלוי לב, פרשו לפניו את הכל. גללו מלבם את הכל, והוא בשובה ונחת, בתקיפות ובגמישות בתבונה בהשכל ודעת ענה, ומענהו לא היה פסקני, הוא ענה בהסברה, כמברא בהשראה, ותוך כדי מהלך השיחה הודוהו לשואל נשמה לרוחתה. הדרך היתה סלולה.

בדרך זו היו קשורים אליו לא רק מאות אלא אלפים, וכל אחד חש כאילו הוא כן יחידו. כי אחרת איך היה חודר כ"כ עמוק לנושא, ואחרת איך היה מסוגל להבין את אשר כלבבו. היה בו משהו ביותר נדיר, כמגולה זו השרה המותו על שואלו, בשפתו המיוחדת לו נוצרה תחושה כאילו מחבקו מחרקו, והוא צמוד ללבבו, חש אשר בלבו, ולא פעם חשו מה שקוראים "נשיקת מחשבות".

גדולה עד מאד האבידה לכלל, אולם מעיק עלי בראש וראשונה לתת ביטוי לתחושת אותם המאות או יותר נכון אלפים יהודים שהיו קשורים אליו. הקשר היה כזה אצל רבים שהם בעצם פזורים במקומות שונים והיו צוברים ושומרים שאלותיהם בידעם כי פה ושם יוכלו לבקרו ואז היו מסתגרים בחדר ומגוללים הבעיות. כעת כאשר נלקח מאתנו, זוהי לכל אלה אבידת יחיד. אבל יחיד עשי לך.

נכון בשורת הגדולים ישנם עוד ועוד רבים אשר נותנים זמנם ונפשם לבעיותיהם של יהודים. אולם הגאון רבי יעקב זצ"ל היה יחיד מיוחד באין דומה לו. במה היה ייחודו, למה אין דומה לו, זה יודעים להבין רק אלה שזכו להיות קשורים אליו.

הכלל, לכלל ישראל זוהי אבידה ללא תמורה.

הוא היה שריד משרידי ענקי הרוח של היהדות שעברה.

ברור שב־95 שנות חייו צבר נסיון עצום באשר תמיד היה בסוד שיחם של גדולי ומאורי היהדות האחרונים בכל הבעיות הסוערות, ומנסיונו היה ללמוד הרבה לקחים.

בסערה, בשואה, ובתמורה שעברה עלינו בדורנו היה רבי יעקב זצ"ל בשורה הראשונה אשר סללו הדרך אשר קבעו המהלכים.

כשהוא נקט עמדה ואמר דבריו היו במוב טעם ודעת שלא היה צורך לומר נימוקים וטעמים כי היו מלאי טעם. ואיך נאמר "ולא בסבי טעמא" ושמעתי פעם פירוש קולע "ולא כמבי טעמא", אצל סבא, אצל זקן אין צורך לבקש שיאמר נימוק לדבריו, טעם לדבריו, כי בהיותו סבא הוא בעל נסיון. שאין צורך שיאמר טעם לדבריו.

כך, כל פעם כשרבי יעקב זצ"ל אמר דברו חשו כי ככה הוא זה כי לא בסבי טעמא, הסבא אינו צריך להגיש טעם לדבריו.

לא פעם השתוממו כאשר ישבו ודנו בנושאים מבוכים ומתוחים והויכוחים משתלהבים. ישב ושמע הקשיב יפה יפה, ולא דיבר כאשר כלם דיברו. ורק אחרי שכלם דיברו היה זה נפלא לראות כאשר נטל רשות הדיבור. פירק את התסבוכת, הוריד את המתח, הדרך בעדינות ימינה ושמאלה את הצדדים המתגוששים וסלל מסילה אשר כל הצדדים כאילו פקחו עיניהם, כי דיבר בפיקחות מתוך התפכחות, בבהירות, וכלם הודו ואמרו זהו זה הדבר שעלינו לקבל.

כי פיקח עצום היה, נסיון מצטבר נשמר אצלו. זכר ולא שכח. חכם היה. "איזהו חכם הרואה את הנולד" כמו שאומר החתם סופר שלא נאמר כפי שהיה לכאורה להאמר איזהו חכם הרואה את אשר יולד. אלא איזהו חכם הרואה את הנולד, לומד מנסיון העבר, מהנולד יודע לומר מה שצריך להיות.

הוא היה חכימאי דיהודאי.

זוכרני שהגאון האדיר רבי אהרן קוטלר זצ"ל היה תמיד אומר יש להמלך עם הגאון רבי יעקב זצ"ל כי הוא פיקח.

בפיקחותו חלק את יהדות התורה ממצבים קשים, והוא מטבעו היה ערוך לקרב, נבון להתמודד עם מי שלא יהיה, אם וכאשר הגיע למסקנה שבזה עושה את הטוב והישר, ובמיוחד אם וכאשר זה נגע לעיוות, בנושא שנגע לצבור או בנושא שנגע ליחיד.

היו גם התפתחויות אשר במערכותיו למען הצבור אם וכאשר הגיע למסקנה שזה טובת הצבור הקריב על מזבח טובת הצבור קרבן כזה שהועיד לבכות. אבל הוא היה שלם עם מצפונו כי בבחינת הנתונים הוא הגיע למסקנא, וכשהוא הגיע למסקנא לא היה בכח מי שלא יהיה להטותו מהמסלול שסלל לו ולחם כארי.

תקופתנו שהסתגלה כי בכל עת שעלה בעיה מהבעיות וכשמביאים את הבעיות יושב מרום בנשיאות השלחן רבי יעקב זצ"ל ולכך היתה התחושה כי משלחן גבוה זה של גדולי ישראל יורו לנו ויקבעו לנו ויוציאו אותנו מהסבך כי רבי יעקב זצ"ל יושב שם.

כעת נשארה יהדות התורה מיותמה מחכימא דיהודאי.

רבות רבות יספרו, וכל אחד מזהיר ראייתו על הגאון רבי יעקב זצ"ל ממעשיו מהליכותיו ומהופעותיו ואם נדבר על הופעותיו חושבני שישמור זאת בזכרון כיצד היתה הופעתו שהיה מופיע כל שנה, בעצרות אגודת ישראל באמריקה. זו היתה כבר קביעות שהיה מופיע ומשמיע דבריו בסעודה השלישית. באולם הגדול השלך הם, דממה, הרבה יותר מזה ציפור לא צייץ, בדממה עמדו צפופים ודחוקים והקשיבו לדבריו, ואלה היו דברים מיוחדים במינם, באמרו בנעימות, וברוח קלחו ולפעמים אבל ידע גם לומר כאשר היה צורך לומר דברים בדרבים, שהיו כמדרבנות. ותמיד היו הדברים עמוקים. דברים שנאמרו עם כל כך הרבה תבונה עם חכמת התורה, תבונת הנביים, חכמת החיים, והשאבת אצלו מחכמת התורה. וכבר אמר שעה שלמה שכמה היה לך כרונים, והוא שיחזר המאורעות ההתרחשויות והציגם באור כזה בהארה כזאת ובהערות כאלה שהיה ללמוד מזה לקח רב.

בדבריו יתר לא פעם ונגע לא פעם בנושאים עדינים ביותר אשר רק הוא בפיקחותו ויחד עם זה עם סמכותו היה יכול לומר זאת. ולא פעם עשה מהפך והדברים שבשיגרת חיינו הבינונו זאת כפי שהבינונו, והוא במתק לשונו באגדות והדר הציג לפנינו את הנושא באור אחר, אבל זה היה אור התורה.

בהלקח רבי יעקב זצ"ל נלקחה מאגודת ישראל כתרה הגדול, כי הוא היה לאגודת ישראל אור המאיר ומלווה אותה בכל הליכותיה, המהלכים המפוקחים הרבים שהתברכה אגודת ישראל באמריקה בדרכה נשאבו מרבי יעקב זצ"ל שעמו נמלכו בכל דבר כקטן כגדול, בהסתלקותו נסתלק כתרה הגדול של אגודת ישראל. כתר החכמה שהאציל עליה חכימא דיהודאי רבי יעקב זצ"ל.

לא העליתי בדברי חוויות רבות עד מאד שזכיתי להן, בקשר שזכיתי לשמור עם רבי יעקב זצ"ל, קשר לבירורים שונים במיבוכים ומתחים צבוריים, בבירור שאלות שעמדו ברומו של עולם יהדות התורה אגודת ישראל, והנושאים היו רגישים, והוא הכריע והוא נקט עמדה ללא חת, לעידוד גדול זכיתי ממנו.

אני מוצא לחובה נעימה להעלות כאן משיחותי עם רבי יעקב זצ"ל מירושלים לניו־יורק, זה היה אותו ערב גדול שקיימנו כנס גדול בבנייני האומה בירושלים במלאת חמישים שנה להסתלקות החפץ חיים זיע"א, זהו הכנס הגדול הנודע של מבחן ההלכה בשמירת הלשון שיזם קרן התרבות של דגל ירושלים, ואורגן ע"י מרכז אגודת ישראל בירושלים. מבחן כביר זה שהקיף למעלה מארבעת אלפים תלמידים. וביקשתיו, מה היה רוצה להגיד לכנס זה.

ראשית אמר.

דבר גדול. גדול מאד עשיתם, חבל מאד מאד שאגודת ישראל בירושלים לא העבירה את הרעיון הזה של המבחן לתפוצות ישראל, באמת חבל, ואח"ז אמר את הדברים הנפלאים שאני מצטט, ואני רוצה לציין כי אז היה כבר רבי יעקב זצ"ל למעלה מתשעים שנה והוא לא ידע שאני עומד להתקשר עמו ולשאול אותו בנושא זה ובכל זאת עם ההתקשרות הטלפונית מיד על המקום אמר את הדברים ולהלן במלא הבהירות, ואלה הם הדברים שאמר לכנס הגדול.

כך אמר: "ההגדרה היותר קולעת להגדיר את החפץ חיים היא, שהוא היה סמל המשמעות האמיתית של אהבת ישראל. להסביר לכם כששאלו את הלל הזקן להגדיר התורה כלה על רגל אחת אמר ואהבת לרעך כמוך. החפץ חיים היה סמל של אהבת ישראל במשמעות האמיתית בתוכן המקורי היסודי, וזה התבטא במהות ספרו הראשון חפץ חיים הלכות שמירת הלשון נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה. לא לפגוע בזולת לא להרע חלילה לזולת, לא לדמות את הזולת, במשנה ברורה רצה להקיף כל חיי האדם בכל הליכותיו והיסוד היה אהבת ישראל. כמעט כל ספריו הם בין אדם לחבירו. כל האמונה הלוהטת של החפץ חיים בגאולה. והוא התהלך כל ימיו בתחושה שהנה הקץ בא. אם שמע איזה רשרוש איזה הד קול היה מיד שואל אם זה לא קולו של המשיח. וגם אמונה כזו גבעה כזה שהיה מיצר בצרת כלל ישראל ורצה לראות בגאולת ישראל. גם זה שוב יסודו באהבת ישראל שהיה צר בצרתו וחפץ בגאולתו. גם החססרותו בלקוטי הלכות על קדשים גם זה נבע מתחושתו שכלל ישראל הסובל סבלי הגלות זוכרה להיוושע. וזהו ג"כ אהבת ישראל, אהבת ישראל שלו היתה שתהא סוג שאתדים כדמים לעצמם. הוא המיף נגד לשון הרע ורכילות מבחינת אהבת ישראל. הוא היה כמוח שמשיח בא יבא כי עם ישראל זקוק לו. החפץ חיים התחבב על כלל ישראל כי כל כולו היה ממוד לכלל ישראל ולכל אחד ואחד באהבתו אותו אהבת ישראל.

החפץ חיים היה נוהג בתפילה זכה להקדים התפלה בבקשת סליחה בין אדם לחבירו לפני זו שנוגע בין אדם למקום.

בגלל שנאת חנם נחרב בית מקדשנו, נשמן לעצמנו אהבת ישראל ותבנה במהרה בקרוב לבנין בית מקדשנו.

הדברים הברורים מהדהדים באזני והם דברים חיים וקיימים לעד.

ומענין לענין שיש קשר לענין. זכיתי באור ליום ד' שבט תשמ"ו לבקרו. ביקרתי בבלטימור והוא היה אז בבית חתנו אצל הרה"ג הרב צבי דיסקין שליט"א באמר לי כי הוא חלש מאד ומבעים כלבקוד אולם מתאספים בביתו לתפלת ערבית. באתי לתפלת ערבית ואחרי התפלה הוצגתי לפניו והוא מיד במלא רעננותו קבלני וזכיתי לברכתו והתעניינותו. הזכרתי לו דבריו כמבחן ההלכה בשמירת הלשון ואשר אמר לי כי חבל שלא מארגנים זאת בתפוצות ישראל הצעתי את בני הרב נפתלי צבי שי' שיזכה שוב מבחן והפעם מבחן לשנת השמיטה. ומיד אמר ועכשיו יש לראות שיארגנו את המבחן בתפוצות ישראל. אמרנו לו זה שבאנו לשמוע זאת. פניו והוד וקרנו ופעמיים אמר תעשו זאת ותצליחו.

לא ידעתי לא פיללתי. כי זוהי הפגישה האחרונה כי תמיד התהלכתי בתחושה כיון דאיפליג איפליג וזכה תזכה שיקבל פני משיח.

לא זכינו. גדול הכאב. לא עלה על דעתי שזו היתה אכבם הפגישה האחרונה. הפרידה ממנו ממאור פניו.

הגרי"י קמינצקי זצ"ל, סיים מסכת כריתות במסגרת הדף היומי, בשעת חופשת קיץ באור שרטא באה"ב

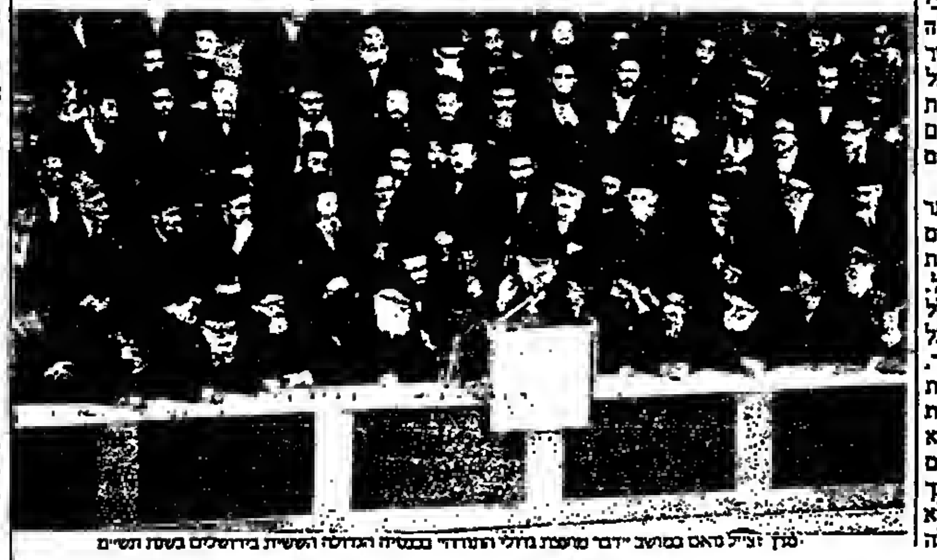

מרן זצ"ל נואם במושב 'ידבר' מועצת גדולי התורה בכנסיה הגדולה השישית בירושלים בשנת תש"ם

הגרי"י קמינצקי זצ"ל ליד הרב מנחם פרוש.

בצלאל לנדוי

מקים עולה של תורה

בעטרות הרבה נתעטר הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל. שמונים וחמש שנות חייו גדושים פעלים ברביץ פעלים לתורה ובהנהגת עדה. בשנות חייו קיפל ארבע תקופות ואפילו חמש, אולם הכי־ריח התיכון המגשר ביניהם הוא אחדותו לבני דורו. מגיל צעיר ביותר הרביץ תורה בעיירות שונות, ובאחרית ימיו הזכו מעמדו כזקן ראשי הישיבות, בדור האחרון, שזכה להקים לחנך ולהדריך אלפי בני תורה, וללא היסוס ניתן לציין כי לרבי יעקב חלק נכבד בשינוי דמותה של יהדות ארה"ב בדור האחרון.

את תקופת חייו ניתן לחלק לשני חלקים כמעט שוים. מחציתם בליטא ארץ מולדתו ומחציתן מעבר לים. מנעוריו שקד על התורה בהתמדה עצומה, החל מה"קלויז" המפורסם במינסק שזכה לשם "בלומקעס קלויז", דרך ישיבת סלבודקה, שם קיבל תורה מפי הסבא רבי נתן צבי פינקל וראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין, בתקופה זו שמע שיעורים גם מפי רבי ברוך בער ליבוביץ (לאחר מכן ראש ישיבת קמניץ) ובאותה תקופה היה עדין בסלבודקה, בין תחנות לימודיו כלולות קרעמנצ'וג כמרכז ללומדי תורה בתקופת מלחמת העולם הראשונה. מינסק ולומזה. בישיבה זו אף נתבקש ע"י ראש הישיבה רבי יחיאל גורדון להשמיע שעור בפני התלמידים. רק לאחר חמש שנות התמדה על התורה בכולל קובנה, שם ספג לתוכו ממעין עצום של תורה ומוסר, ומפי רבותיו קיבל גם דרך הנהגת צבור, רק אז ראה את עצמו כשר לקבל לידיו את עטרת הרבנות בעיירה ציטוביאן.

ייחודה של עיירה זאת ברשימה ארוכה של גאונים ששימשו בה ברבנות. שמעו של הרב הצעיר יצא למרחוק. קהילות גדולות ומעטירות נשאו אליו את עיניהם וביקשו להתעטר בעטרתו. אולם, בגלל היחסים הלבבים שנוצרו בינו ובין תושבי העיירה סירב לעזוב אותה וכשתים עשרה שנה הנהיג את נשיאותו ברמה ולא הידר פני עשירים ותקיפים, כאשר נפטר אחד מחשובי העיירה, והוא מבני המשפחות החשובות, שלא שמע בקולו לא נתן הרב להספידו, ולמרות הלחץ העצום שהתעורר בעיירה עד כדי התמרדות עמד על דעתו והיתה זו רק דוגמה לתקיפותו בהנהגת הרבנות, ואם כי כל יודעיו ידעו את עדינות נפשו ידעו גם לגדור גדר כדי לעמוד כפרץ.

תקיפות זאת, יחד עם נועם הליכותיו, הם שעמדו לו גם כאשר נקרא ע"י הגאון ר' אברהם בער שפירא רבה של קובנה לנסוע לארה"ב כדי לחזק שם את היהדות. ורבי יעקב הצעיר נענה לקריאה ועקר לארה"ב. שבע שנים שימש כרבה של קהילת טורונטו, וגם כאן כמו בעיירה הקטנה כליימא. הנהיג נשיאותו ברמה. אולם, כסיפוק קיבל את ההזמנה שהגיעה אליו מישיבת "תורה ודעת" לעמוד בראש הישיבה — תלוצת הישיבות באה"ב, ועד הגיעו לגבורות הרביץ תורה לתלמידי הישיבה.

הופעה אחרונה בירושלים בקיץ שעבר

פוטו גאולה

מעמד מיוחד לישיבת "תורה ודעת", שהקימה עדרים עדרים של לומדי תורה. אולם משום מה אין היא ממלאת כראוי ביחסי צבור. כנראה שראשי הישיבה עוסקים יותר בחינוך מאשר בתעמולה, ולכן יש רבים שאינם יודעים על מעמדה הנכבד של הישיבה וחלקה בשינוי פני הדור הצעיר באה"ב.

לא יקופח חלקם של ישיבות אחרות מהן גדולות, חשובות ומפוארות, אבל זכתה "תורה ודעת" הישיבה וכן מפעלו החינוכי של רבי פייבל מנדלוביץ, שהתפתחו לרשת "תורה ומסורה" ליצור את התשתית להתפתחות המפוארה של מוסדות ישיבת "רבי יצחק אלחנן" שנוסדה בשנת תרנ"ו במקורה נקראה "ישיבת עץ חיים". מייסדיה התאחדו באחת וברצינות להקים מוסדות כדוגמת מוסדות החינוך ותלמודי התורה בעיירות סוראם באירופה. אולם, האוירה האמריקאית עשתה את שלה והפכה להיות אוניברסיטה שיש בה מחלקה ללומדי תורה נסרא ופוסקים, ואף לליסוד הוראה עד ה"סמיכה". אך אין ספק שלא למוסד בנוף זה נשאו מייסדיה את עיניהם. כצדק עשו איפוא ראשי האוניברסיטה, שהסירו הימנה את שמו של רבי יצחק אלחנן, והשאילו לה את התואר "אוניברסיטה".

"תורה ודעת", רשת החינוך החרדית הראשונה בניו יורק, מייסדיה של משפחות כחדרות וביניהם, עד כמה שזכור לכותב הטורים משפחות וילהלם, רייקר, פנמרהיים, היא ששינתה את האוירה הרוחנית באה"ב.

רבבות המהגרים מאירופה וליטא הגיעו לכאן כדי להקל את חייהם, לאחר שהשלטונות הצאריסטיים מירוד את חייהם והכתיפשו להם מפלט באשר ימצאו וכיון שנפתחה הדרך בעבר ליב נהרו אליה. המהגרים הראשונים, יראים ושלמים. לא יכלו לעמוד בפני האוירה המטריאליסטית והתוססת של אמריקה ההולך וההתפשטות בבל הולך משנה לשנה עד כדי התבוללות.

מהגרים ראשונים עמלו קשה בבתי המלאכה ולא יכלו להתפנות לבניהם שהושפעו מהסביבה הנכרית, לדור השני, לבניהם ובני בניהם של המהגרים הראשונים. הוקל קצה מבחינה כלכלית, הם לא היו צריכים לעבוד עבודה מייגעת ומפרכת, אולם מבחינה רוחנית לא שפר חלקם. מהם שבנו בנינים, בתי אבן למגורים ובתי מסחר, מהם שביססו את עסקיהם אולם בבתי המסחר שיקעו את נשמות ילדיהם, והדור הצעיר גדל באוירה חומרית מטריאליסטית. לא היתה זאת תופעה נדירה שההורים היו הולכים לבית הכנסת בשבת, אולם לפני לכתם העירו את הבנים לפתוח את בית המסחר, והיו גם בין המתפללים שפנו לבית המסחר עם סיום התפילה.

היתה זאת מהפכה ממש, כאשר מייסדי רשת החינוך "תורה ודעת" קמו והצהירו שגם מעבר לים, בארצו של קולומבוס, יש לקיים את תרי"ג מצוות וראשית דבר — חינוך היהודים לתלמוד תורה כפשוטה. מתי מעט, ספרדים, היו ממניחי היסוד של "תורה ודעת" שהקימו את ה"חדר" הראשון בשכונת וויליאמסבורג מאז ועד עתה חדרה ליהדות ארה"ב האוירה הישיבתית, ואנו עדים להתפתחות מחמות חינוכית, אולם היסוד הונח ע"י ראשי ישיבה "תורה ודעת": רבי שלמה היימן ראש הישיבה הראשון, ואחריו עמדו בראש הישיבה רבי ראובן גרוזובסקי יחד עם רבי יעקב קמינצקי, שההכן בטורונטו לעמוד בראש הישיבה ועד שהגיע לגבורות עמד בראשה.

הבחורים האמריקאים, שסיימו את הכתות היסודיות של "תורה ודעת" והמשיכו לישיבה הגדולה נדרשו על ידו לעבוד בסטנדרטים של בחורי ישיבת בני גילם בליטא ופולין. בכתות הירסוריות קיבלו אמנם שיעורים בלימודי חול, כמתכונת המקובלת בבתי החנוך התורניים באה"ב. שום שחקו גם ב"בייס בול" (כדורסל). משום כך נקראו גם הכתות הימודיות בשם "ישיבה", אולם הישיבה העליונה היתה ישיבה ממש, לכל פרטיה ודקדוקיה.

רבי יעקב קמינצקי שהתייצב בראש ישיבת "תורה ודעת" הצליח ליצור מיזוג נפלא של דרך הלימוד של ישיבות ליטא. גם בתי החיים של ארה"ב. שנים ממפר עבר בראש הישיבה גם רבי גדליה שער, ששילב בישיבה גם אוירה של חסידות, ובאוירה זאת גדל דור מפואר, דור של כפלי כתים יודעי תורה ולומדי תורה. רבים מהם הוסיפו להשתלם במקצועות במוסמכות מדע. אולם לא ניתקו את שורשיהם והמשיכים לקיים שיעורים יום יומיים בתורה.

גולת הכותרת של המפעל החינוכי הם אלפי האברכים היושבים ב"כוללים", וזו כבר תופעה מיוחדת במינה. כדוגמת האברכים, שהקדישו את עצמם באהלה של תורה בבתי המדרש בליטא או בגליציה, או בני הישיבות הירושלמיות שראו את ייעודם היחידי לעמוק בתורה, אוירה זאת של החססרות מוחלטת לתורה ניתנה להיזקף לזכותו של רבי יעקב קמינצקי שהעביר לגדות נהר מאנהטן, את אוירת ה"בלומקס קלויז" במינסק, או של הכולל בקובנה ולא מעט בזכותו אנו עדים לתקופת פריחה של יהדות התורה.

ממקום מגוריו כמגמגי עקב אחר ההתפתחויות בכל רחבי העולם היהודי, ונטל חלק פעיל בהנהגת היהדות הנאמנה, ובלכה השתתפותו בדיוני הכנסיה הגדולה השישית של אגודת ישראל. כותב הטורים אף הופתע מרעננותו ומידיעותיו המופלאות בהלכות ירושלים ובית המקדש. לא אשכח את הגאון הישיש, הוא בן תשעים ושלש, הולך דרך המנהרות אשר משמאל לכותל המערבי, כדי ללמוד מקודם, עד כמה שאפשר, על מקומו והלכותיו של בית המקדש שייבנה במהרה בימינו.

זכה רבי יעקב לשיבה טובה. בשנות חייו האחרונים עלי אדמות התגורר במונסי וגם הוסיף להרביץ תורה לקבוצות של צעירים שספגו תורה מפיו, ההוא או כשנה ההעצעים, הדנן כמו בשנותיו הצעירים.

אחי "אמ"ש הצ"ל, שהובהל למיפרי באה"ב והאבכן במונסי, ניצה גם רבי יעקב קמינצקי זה"ל ונגע בהיקף ידיעותיו הכבוכיה של הגאון הישיש בכל חדרי תורה. כתוך הדברים ההאתן לפני רבי יעקב על השכחה הנגזרה עליה, בגאונו הפליא אחי את גאונתו הכנימה של רבי יעקב והכיר לגבר ובהיותו המופלא "ואכן כה גבר אבהותו".

בחדשנה התרומית עטירה ביד יוה, ולפי השמעה השאיר אחריו כתבים רבים של חדושים על מסכתות הש"ס, שיעורים שהשמיע בפני תלמידיו. חידושים על הרמב"ם ועל ארבעת חלקי שולחן ערוך. אולם, היתה זאת מידות בנוגה שלא יצא ליזנית מכורה של תורה תבנת כלהביאם לדפוס.

רק לפני כשלש שנים זכינו לספר הראשון שהופיע מכתביו, "עיונים במקרא" ביאורים ופירושים על פרשיות התורה. והכפרו זה ציור כושר והתוכן עשוכ. אשר כלוב של כאורי מקראות, שיש בהם לא רק שילוב של הלכה ואגדה, חכמה ומוסר, אלא בעיקר הבנה ישרה של פסוקי התורה, על יהדות איתנה, החרה לשמור האבחן ובאותו של המהבב כל חדרי תורה הדברים בהבחרים ביסודיות, וניתן לומר לאנו צרים על אבדה כוצקה.

בשבוע הכפ היו שנה חייו כלי אדמה, בהן שוה לטובה שנה הייב רבי פלים. מגיל צעיר ביותר עד שנותיו האחרונות כבל כבר על המשמר הבית את דעתו הברורה. בעניינים הקוהים על הפ"ק, לביצור היהדות ולהיזוק האמונה הצרופה, אולם משאת נפשו היתה הרבצת תורה ואבבג זכה להקים עדרים של לומדי תורה. כעצב הזה, בהליכותיו ובהנהגותיו, בנועם דיבורו ובכל דרשות נפשו, שימש דוגמה נהגכבה בהכנבה ובסבל, וכך יוכר בערינו הסיד כאחד כמקימי עולה של תורה באה"ב.

המודיע — עמ' ה'
יום ועש"ק י' אדר ב' מ"ו

ש. י. גרוס

מה לעשות עד יעבור זעם?!

תודי לי לר' משה עקיבא דרוק, מעורכי העתון "המודיע", על מאמרו המצוין בגליון עש"ק פקודי תחת הכותרת "עד יעבור זעם". בעל המאמר הנכבד מתריע על הקיטוב ההולך ומתמיד בין הצבור הדתי ובין המחנה החילוני. עמד לו כשרונו הספרותי של ר' מ.ע. דרוק להציג את הבעיה בכל חריפותה ללא כחל ושרק ולהזהיר את הציבור החרדי בעוד מועד מפני הסכנה האורבת לפתחנו של "חרב איש ברעהו" ח"ו.

הדבר בעצם נושא המרחף באויר, שכל מי שיש לו חוש צבורי נושם אותו. בלב כולנו מקונן הפחד מפני מלחמת אחים והיטיב לעשות את המאמר שהעלה את הבעיה על סדר היום של חיינו הצבוריים.

הדברים הללו מכוונים לצבור החרדי, כותב המאמר פונה לצבור שלנו, למחנה החרדי, בקריאה נרגשת לא להשאר אדיש נוכח מצב מסוכן זה, הוא מזמין את הקורא את כולנו. "לדיון נוקב לפני שיהיה מאוחר". אלה הם דברים בוטים לכדי. ברם כאשר מגיעים לתכלית הדברים: כיצד להפיג את המתיחות, כיצד למנוע הסכנה של מלחמת אחים, מסתפק הכותב בציטוט דברי הנביא "לך עמי בא בחדריך וסגר דלתיך עד יעבור זעם". יפה מאד! אבל מה הפירוש האקטואלי לדברי הנביא כדי שהצבור יבין למה מתכוון בעל המאמר? הקורא התמים אינו תופס מה מסתתר מאחורי המלים "שמתעוררים סימני שאלה אם אין זה הזמן לבדוק מחדש את סדר העדיפויות במאבק שלנו" או "להגמיש פרופיל", אלה הם רמזים וראשי תיבות שלא כל אחד מסוגל לפענח אותם. מרגישים שבעל המאמר צועד בראשי אצבעותיו בין הסיפין. אני מבין דווקא לרוחו של הכותב הנכבד. שיש לגשת בזהירות רבה לנושא רגיש ועדין זה. מאידך כאשר אורבת ח"ו סכנה של מלחמת אחים. כפי שמציג בצדק הכותב. הרי אין מנוס מלדבר דברים ברורים כדי שהציבור החרדי יבין מה עליו לעשות עד יעבור זעם, מה מוטל עלינו לעשות כדי להרפות את המתיחות בין שני הפלגים כדי למנוע מלחמת אחים. אם מזמינים את צבור הקוראים לדיון נוקב על נושא כלשהו, הוא חייב להכיר את הנושא מכל הצדדים, כדי שיוכל להביע דעה מה כן ומה לא.

בישיבת הועה"פ העולמי בלונדון, נגעתי בבעיה חמורה זו. על סדר היום של הישיבה עמד לדיון הסעיף של הקצנה והסתה נגד הדתיים. אמרתי דברי בחוג מצומצם ובכלל לא היה בדעתי שדברי יגיעו לפרסום. לא אחזור כאן על דברי, אבל מאד הופתעתי לשמוע תגובות כמעט מכל חלקי הצבור (בודאי שיש גם תגובות שליליות) כאילו פתחתי שסתום של יזוה ונחת כלם מבינים שעל הצבור החרדי רובצת האחריות לעשות משהו, לנקוט בצעדים כדי למנוע החרפת היחסים בין חלקי העם היושב בציון, כי כלם מודאגים מהתפתחות מסוכנת זו. ומה גם כשאנו עמוסים כה הרבה בעיות בטחוניות, הבטחון הפנימי רופף, שכנינו מצחצחים חרבות ועוד בעיות בכל התחומים, בשעה כזו מוטל דוקא על הצבור החרדי המיושב בדעתו ורגיש ביותר לסכנת נפשות, לגלות אחריות צבורית ואולי זה ישפיע גם על המחנה החילוני להפסיק את ההתגרויות וההסתה היהודית נגד היהדות הדתית.

אלך בעקבות בעל המאמר ולא אבוא לפרט זה או אחר, ברם כדי להגיע להצעה מעשית ארשה לעצמי להצביע על שורשה של הבעיה, מזוית ראיה שלי.

חז"ל טבעו מטבע לשון "ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול". מאמר חז"ל זה מתייחס לדברים שמתכוונים לשם שמים. אין בקרב היהדות החרדית יד מכוונת או סמכות תורנית שתכוון את דרכנו ומאבקנו בחיים הצבוריים. קיימים בקרב יהדות התורה חלקים שונים, דעות שונות, מנהגים שונים וכל אחד קשור לחוג שלו או לרב ומנהיג שלו, אבל במאבקים צבוריים חייבת להיות סמכות תורנית שתכוון פני הדברים שלא כל הרוצה ליטול את השם יטול. זאת היא לדעתי שורשה של הבעיה. כאשר פותחים לפעמים את העתון מתגלה לפני עין הקורא שלל של מעשים ופעילות, זה מאסף אסיפות, זה מוליך הולוטות, זה מארגן הפגנות, זה מדביק פלאקאטים. עם אותיות קידוש לבנה, לפעמים מתקבל הרושם כי המטרה של המודעות הגדולות היא להפגין פעילות, אם לא מעשים בפועל לפחות בדיבור. והדברים יצפים ואין לפרטם.

כתוצאה ממאמרו של ר' מ.ע. דרוק בו הוא מצביע ומזהיר על הסכנה האורבת עלינו בגלל גלי השנאה וההסתה נגד הצבור הדתי ובכדי למנוע התפתחות מסוכנת של מלחמת אחים ח"ו, הרי השעה כשרה לכך ליוזמה, הכנה והתייעצות עם גופים וחוגים אחרים המקובלים על כל הצבור החרדי ולבקשם שהם יהוו סמכות

(המשך בעמוד ו')

הרב נחום רוטשטיין

קואליציה - אופוזיציה לדרכה של יהדות התורה

אי בסה"ק דעיקר הזוהמא בעץ הדעת היה העירוב מטוב ורע, ובנגד זה התיקון הוא בבירור הטוב מהרע, ולכן באו כל הפרשיות ממעשי האבות הק' לפני מתן תורה, ללמד את הדרך אשר סללו האבות הק', אבות מכלל דאיכא תולדות, שתולדותיהן יהיו כיוצא בהן, בבירור האוכל מתוך הפסולת, לברר את הטוב מתוך הרע, בשאיפתם ובאמירתם מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

"מי יתן טהור מטמא לא אחד" דרשו חז"ל על אברהם אבינו ע"ה, אחד היה אברהם העברי שכל העולם כלו מעבר אחד והוא מעבר אחד כדאי' בב"ר (מב), אדם בודד שיצא מביתו של תרח שהיה עובד ומוכר לצלמים, על אף שאב לא למדו ורב לא היה לו, הגיע הוא בעצמו להכרת הבורא בבירור שיש מנהיג לבירה, ובהגיעו להכרה זו לא התגדר בתוך ד' אמותיו ואמר שלום עלי נפשי, אלא יצא במלחמה גלויה נגד האלילים במסירות, במלחמה שבדרך הטבע היתה חמורת משמעות, אדם בודד במערכה כנגד כל העולם כולו, אלא שבמסירות נפש שלו שהגיע עד לכבשן האש באור כשדים, פעל ועשה לעקירת העו"ז מצד אחד ולפרסום כבוד שמו יתברך מצד שני, "ואת הנפש אשר עשו בחרן", שהכניסם תחת כנפי השכינה כדאי' בחז"ל, ושיעבדם לאורייתא כדאי' בתרגום, והוא אינו מתבודד מכל העולם כולו שמעבר האחר, אלא מתהלך ביניהם ומכניסם אליו כאורחים, הוא מאכילם ומשקה אותם בתכלית ובמסירה לקרב אותם לשמים, לברר את הטוב שבהם ולשעבדם לתורה ועי"ז מכניסם תחת כנפי השכינה, וכך נעשה "אברהם" אב המון גוים, שנעשה אב לכל העולם כולו כדאי' בגמ' ברכות (יג.), האדם הגדול בענקים הזה אינו נרתע מנסיונות קשים שעוברים עליו, הוא אינו שואל שאלות ואינו מהרהר ח"ו אחרי מדותיו ית"ש, את הכל הוא מקבל באהבה, כי דבוק הוא באמונתו ית"ש, ואת האמונה הזו הוא משריש בבניו ובביתו אחריו, ועל כך זכה לדיבור כדכתי' "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'", פירש"י ז"ל "כי ידעתיו לשון חיבה כי ולמה ידעתיו, למען אשר יצוה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי כו'".

וכך בכל הדורות, המינות השונים רח"ל לפקוד את היהדות, באו משורש העירוב מטוב ורע, כאשר כולם התבססו על התורה וסילפוה, כמו הנצרות והאיסלם, הצדוקים הקראים, עד הדורות האחרונים השבתאים המשכילים, דכל יניקת המינים היא מהקדושה שנאחזים בה, ובנגם הקדושה שבמסורת היהדות מפרדה את הקליפה מהפרי, ובהתגברות הקדושה היא מוציאה גם את הניצוצות הקדושות שנטמעו והתערבו בתוך הרע, ומעלה אותם לשורשם, "להוציא יקר מזולל".

ובכך בין נבין אנו ברורו את ההסתר הגדול בעירוב טוב ורע שנגזר עלינו מאז קמה התנועה הציונית, שבתחילה התעטפו באיצטלא דקדושת ארץ ישראל, ובמצות ישוב אר"י, שמאחז כקדושת הקודש לבצע זממם בפריקת עול היהדות, כאשר בשפתם יכ' בדעתי שבלשון פרסית גדולה הלעיטו את ההמונים בבנין הארץ וישוב השממה, כאשר לבם בל עמם. שכוונתם מהרהם ותכליתם הוא עקירת התורה רח"ל, ובהיות עטיפת כוונותיהם בקדושה כל כך גדולה, צפו וראו גדולי ישראל בדור הקודם את הסכנה הגדולה הממוכנת שבהם, לכן הקימו את "תנועת אגודת ישראל" שהעמוד לחם בפרץ, ולשם הקמת התנועה שתוכל להתמודד אתם פסקו והכריעו גדולי ישראל להשתמש באותם כלים שכמדו לרשות האריב, בהוצאת עתון וכדומה כענין האמור בכתוב "ומאויבי תחכמני", וגדולי ישראל עצמם התיצבו בראשות התנועה ונלחמו בנוה בגבורה ובחירוף נפש נגד הציונות והשטשוש מהתנועה הציונית, ובכך הצילו את אשר היה ניתן להציל.

אמנם כידוע שבהתקרב אור הגאולה מתגברות החשכות, כבר בהתקרב אור הבקר שחשכות הלילה מתגברת, וכבר אמר הכתוב "ואנכי הסתר אסתיר את פני בעת ההיא", שיהיה הסתר בתוך הסתר. וכן ניבאו חז"ל על הקשיי שבתי קודם הזה עד כדי כך שאמרו "יתא ולא אחמיניה, וכשנה עדוכה בסוטה (מט:) ובכתובת הגמ' בסנהדרין פרק חלק, על הצפוי בתקופה זו שבעיקבתא דמשיחא יעו"ש, אשר בעוה"ר כל זאת עלתה בנו, עד אשר לקינו בכפליים, בתחילה בשואה האיומה שנגזרה על כלל ישראל כאשר שליש מעמנו רח"ל נכחד ע"י צורר כל היהודים היטלר ימ"ש, ואח"כ גלינו בגלות אחר גולה, שאחרי השואה האיומה הזו, שעיני שרידי החרב היו צופיות לישועה יה', לגאולה שלימה ואמיתית, קמה והיתה "מדינה", אשר רבים זכורים בים נתפסו בהקמתה, בחלומות שוא, שהנה אתחלתא דגאולה, וזהו הבא, עד אשר נתפכחו לראות את הגלות המר והמהמר בהשמדת מאות אלפים מאחינו בני ישראל בכליה ותחנית שהיא קשה ככליון הגוף, כמבואר בפוסקים בגס דחנוכה ופורים.

כאשר קמה והיתה מדינה שמנהיגיה אחזו על הגלה "ככל הגוים בית ישראל", אשר בה התורה ומשפטיה הם כחוקות הגוים, כהגדרתם "מדינת חוק ולא מדינת הלכה", ועל ידה כפרציה, הקימו דור חדש, אשר לא הכירו לו את אבותיו, ולא הכירו לו את קונו, דור של תלויות ההכוונות בארבע כנפות הארץ, כהעבירה אותם בגדוהם והקניהם, כמו ההתנך, לעיצוב דיוקנו של "היהודי החדש". וככך השחיתו דורות שניתקו אותם ממסורת אבותם, הב הקימו דור, אשר בו התנכר את ספרו ונעריו בתחתיו, ללעג וההתנכר לכל היקר והקדוש, עד אשר בעוה"ר הגענו שחלקים גדולים מעמנו נכללים בנשואי תערובת ואשר השלטון כתקפים לכשרש את המושג "מיהו יהודי" בהסרת הגבולות והמחיצות המבדילות בין ישראל לעמים. ואם לא די בזה קם שר החינוך, נשיא המדינה לשעבר, ובהייב את מוסדות החינוך לקיים מפגשי נוער יהודי וערבי כדי להגדיל את הסיכוי לנשואי התערובת, גם ראש עיריית ירושלים אינו מפגר אחריו, גם בעידוד המפגשים הנ"ל, וגם בעידודו להקמת מרכז מסיונרי בתוככי ירושלים, מול מקום בית מקדשנו. בהקצאת שטח של דב הזהב מאדמת קודש, למרכז מחרמתי שכל מטרתו אינו אלא לשמד. ובך בכלילת ארצנו הקדושה פועלים היום 108 כתות של עבודה זרה, בריש גלי ובאין מפריע.

ובכיצד דגין ליצרא דעריות, שבעידוד השלטונות בסמכות "החינוך והתרבות" נפרצו חומות בגדולי, בפריצה אחר פריצה בחומת הצניעות והמוסריות, עד אשר כבהמות נדמו ונתגוללו נחשבו, שבעוה"ר בזן ועד באר שבע מילאו את הארץ בבתי תיאטראות ומועדונים המשחיתים את הארץ ומה יעשה הבן ולא יחטא.

גם את השבתות והמועדים רמסו, וכבשיהם בהול כך מעשיהם בשבת ויו"ט. כי למנוחה השבת ולעונג יו"ט הגיעו בחרדה הצפירה על הכבישים לכבוד חופשים, ולמגישי אליליה הספורים אשר בעידוד השלטונות קטים להילול שבת המלך. גם במאכלות אסורות נכלה נפשם, באלפי חנויות ובתי מלון, ואת הידבר אחרי נעצו בחובה, וכבעוה"ר אף אר"י מתועבת ה"פ על דם"ם.

בני הישיבות כבתוב "כסתבגים". וצבור החרדי "כבלוקה". את דמינו הפקירו בהסתה הפרועה ע"י ראשי השלטון כלהרי כלי התקשורת החילוניים, כאליבים וכמיצום המכתלים נתכבו בבואנו להגן על עצמנו בגדירה הדת הקסים עלינו ההדים לבקרים.

וכל זאת באידיאולוגיה של ההתודות חופש ומכחזה לכבה של דימוקרטיה, אשר במוקבהחה התוכלית שלהב, במסבת הסרת, השלימו את הי"עב ארבעה כחוב רחבו של הבב, שהלקים גיבורים מהם גם במקראות שבכל איגם יודעים ובמעבה הם שכני אינם בכידים הח"ל.

ועל אף כל זאת ההסתר גדול כל כך, שגם כאשר בעוה"ר כולם נוכחו לדעת ולראות את אשר עוללו לנו, וראשי השלטון יום במעל הזה, ועוד ידם גבוה בכי שהם מתפארים במעשי הפלגיה. בכל זאת ישנם מהדתיים יהדרים שהם שותפים אתם בניהול המשלה, באחריות קולקטיבית ובמיניסטריה, ועל גבם ומיתהם לאלפי מפעלים שותפיהם ופקידיהם את מכתה הסכנה הקלות הדתית ח"ל. כבלי שבל זאת יניע א"עב להסתלק מהשותפות והנשיא את כס השלטון המיניסטריאלי. ואף גם כאשר אין הם יכולים להצביע על שום הישג ורווחי בכה הרשפות שלהם, כי גם כאשר הבר ניבה להם שהשיגו כבת שעה הכסחה של סגירת האיצטדיון בשבת, בסבגות קיום המאצ'ים קון האוכלל. ועל בכך זה הבהירי בעתונות שנתברר לעין כל כי ראויה השותפות בממשלה. גב בזה נפלו ככפת נפש כאשר התברר כיד שאין כל כיסוי להבטחה זו שבשפה שפתים. ובכל זאת עוין בוהי עיניהם מראות שהגיעה השעה לעזוב את השותפות בממשלה.

אין זאת אלא שההסתר גדול כל כך שגם את ההסתר אינם רואים. כמו שפירשו רבותינו את הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר את פני בעת ההיא". הסתר בתוך הסתר, שגם ההסתר מוסתר ונראה כהתגלות. וכך מובא בספר האור ברוך הק' ר"ר מסקוכישוב זי"ע "אף הרווחה שבגלות אינה אלא הגלות בעצמה האמיתית, כי היא כל כולה של הרווחה המדומה לא נוצרה אלא להסיח דעתנו מן הגאולה ולהשכיחנו כי בגולה אנו שרויים".

וכך כתב קדוש ישראל ותפארתו, אשר עליו נשען כל בית ישראל, כ"ק מרן האדמו"ר הבית ישראל זצוק"ל בתחילת קום המדינה, וזל"ק: "רואה אנכי ההסתר הגדול מכל צד, טוב לזכור ולידע ולא להסיח דעת מזה אפילו על רגע שבכל זאת ההסתר, וסוף סוף עלינו לקוות ולצפות להשי"ת שהוא ישיענו במהרה, ולא להגרר אחרי חלומות שוא, אשר בעוה"ר רבים ושובים נתפסים לזה, ואף שהכל נרמז בדברי הנביאים שלנו, הכל גילו זאת אבותינו ורבותינו הקדושים זצלה"ה, עכ"ז גם אנו שוכחים לפעמים מחמת מרודה שטות, ההסיה יטהר לבנו לעבדך באמת ויהיה קצה ההסתר ויתקדש שמו בעולם ויהי מזהו צב"ל, הנה בבתיבי "להגיד ולידע ולא להסיח דעת מזה אפילו על רגע", וציור זה בא בשלם ש"בב אנו שוכחים לפעמים מחמת מרודה שטות". כנראה משוב שבשכחת דעת אפילו כל רגע, אפשר להתפס ולהגרר אחרי הלוכות שוא, כי הגעין של ההסתר הזה גדול כל כך, שבהסחת דעת אפילו של רגע אפשר להכשל. וא"כ כ"ש כאשר נגררים בשותפות ובסבוך השורה שבסכיתים מהדעת, ואם אין דעת הבדלה מנין.

וכאן הבן שואל ד' קושיות:

א) אב כים דברנו. איך התירו רבותינו לילך לבבת, ולהשתתף בבחירות, ולא רק שהתירו אלא ציוו, והפליגו בגודל החובה המוטלת עלינו בזה, מה לי שהתפות בכנסת מהשתתפות בממשלה.

ב) איך התירו רבותינו בשלטון הליכוד להשתתף בקואליציה, מה לי שהתפה בקואליציה, ומה לי השתתפות בממשלה.

ג) איך התירו רבותינו בתחילה ליב המדינה שנציג אגו"י יהיה שר הסעד, מאי שנא בתחילת קום המדינה ומאי שנא היום.

ד) למה יצאו רבותינו נגד פא"י בשנת תשכ"א כאשר הצטרפה לממשלה, ויצאו כנגדם בכל עוז בפני ההמונים. מאי שנא פא"י תשכ"א, מאגו"י בתחילת קום המדינה.

ואב כי כל הדברים האלו נפסקו והכריעו ע"י עדי התורה והיראה אשר מפיהם אנו חיים, שאין מקום לשאלה, ולהרהר בדבריהם, כי אין מחשבותיהם כמחשבותינו, ועל זאת נצעדים בלא תפוד כרי אפי אומרים לך על שמאל שהוא ימין, וכבל אבל יותר כו', אולם מאחר והתורה היא, ללמוד אני צריך. כבדי לדעת את יסודה ההשקפה אשר בדבריהם, כבדי להקיש מילתא למילתא, ולא להגרר בטעות המדינית אשר ימקם בהסטוריה, הלכן מחובתנו להבין לבאר ולפרש דבריהם. ואהכי אענה על ראשון ראשון בדרך הנראה לעניד.

ראה כעין למודעא, שגם כאשר הקמה המדינה היתה בניגוד לרוחנו, כאשר היא קיימת, אינו ענין כלל לכל אשר נבוא להתייחס אליה כהתייחסותנו כלפיה, אחרי שהיא נגזרה עלינו מהסכים בגזירה הגלות של מכם ובכב, אחרי שהמדינה קיימת בארץ ישראל. הרי באופן אוטומטי כל תושבי הארץ הם אזרחיה ומשלמים מסיה. אם במישרים או בעקיפין. כי בכל כה שאתה הוכס חלק מהחבורה הולך אליהם, בין רצונו בכך ובין אם אין רצונו בכך. ובידם הכלים והרישיונים לכוף כצבא כליני, זאת ועוד שגם כי שלוקח מהם שירותים (לצורכו שלו או לצרכי המוסדות) ובין מי שלא לוקח מהם, כל אחד נזקק לשירותיהם. בשירותי החשמל והמים שבבית, ובשירותי המוך הקשורים בהם. בשירותי התחבורה הכבישים, ובשירות הדואר והטלפון. ועד לפינוי האשפה וכיו"ב, ואפי' בשירותי הדת כאישור נישואין וכיו"ב שכל בתי הדין קשורים אליהם וההבדל רק שיש נוהגים שבמישרים אין ליקח מהם שום טובת הנאה לא לעצמו ולא למוסדות, ויש נוהגים שבמה שלוקחים מהם למוסדות בחורים לעצמנו חלק מועט ממה שנלקח מאתנו, ובזה גם מצילים שבכספנו לא ימממנו את שידוהי התרבות שלהם שבונים את הדתיה, וכן יש שנוהגים כזה בכלל מאחז"ל בגמ' ב"ב (ד.) שאני בהכ"ק דאי לאו בוי לא מתבני, אבל הכל מודים שמבלעדי זאת היו צריכים להמנע מבלעדי זאת היו צריכים להמנע מלקחת מהם ולהזדקק אליהם.

ובאשר כן, הרי מחובתנו לדאוג בראש וראשונה שלא יכופו עלינו בכלים ובמכשירים שבידיהם, דברים הנוגדים את התורה והיהדות, ולהלחם בכל הדרכים האפשריות שלא יצליחו בזממם

(המשך בעמוד י"י)

הרב שמחה אלברג
ניו־יורק

היהודי כאיש הצדקה

צדקה, כמובנה המהותי המיסרי, איננה רק מושג ההיגיוני, המראה באיזו מידה ובאיזו אח־ריות הוכיחה היהדות את הבנתה העמוקה לצרכי החברה. היהדות העניקה למושג הצדקה מובן הרבה יותר רחב והרבה יותר עמוק. הרבה יותר בפה בצדקה. בביטויה ההומאני הנעלה ביותר, מבטאה אידיאה חברתית נעלה מאד. היא מציגה פילוסופיה החיה שלימה ומיוחדת. העולם הגוי, אבר בתהליך התפתחותו שילב את הצדקה בציר ויליזציה שלו — חיקה רק את הרעיון החברתי, אבל הפילוסופיה של הצדקה נשארה באורח בלעדי בתחומי היהודי.

דחף הצדקה מתבטא בעולם הלא־יהודי אך ורק מכוח הצאיב חברתיים או מצורים אנושיים ומוס־ריים. מוטיבים החיים מהווים אינם משפיעים אפילו בפועל העלה ביותר למען הזולת. לעומתם, היהודים אשר לימדו "אשרים לאנושות את המוסר העמוק של הצדקה, נדחפים אל הצדקה משני כוחות, הן מן הצד ההומניטרי והרצון הפנימי, שאינו נותן לו מנוח עד שידו לא תושיט עזרה לכל מקום שהיא נחוצה, והן מכוח הפיסת־עולם פנימית, הרואה בכבעיים של צדקה וחסד את היסוד הראשי והעיקרי לקיום־העולם. הגוי מתבונן בנחיצות הצדקה מבעד לפריזמה של צדק סוציאלי ואילו היהודי הראה בצדקה יסוד לקיום היקום כולו.

כיצד מבינה היהדות את מושג הצדקה והחסד? — לפי השקפת־היהדות המקורית, ממלאים הצדקה והחסד כמיכה כפולה. ברגע קשה של דאגה חומרית, צריכים הצדקה והחסד לגאול את היהודי ממבלו הפיסי. הצדקה והחסד צריכים להקל את גודל הנבוך. זהו מהלך המבע המתבן האלמנטרי של צדקה והחסד כפי שהם נתפסים בפרקטיקה היומיומית. ברם, במובן המטאפיסי, מהווים הצדקה והחסד הרבה יותר מאשר אמצעי גשמי שצריך לשמור על קיום המך והנפל. השקפת היהדות מלמדת, כי צדקה מהווה שמירה רוחנית כנגד כל מיני סכנות, היא מהווה שמירה מפני חורבן העולם, אמצעי המציל את הבריאה כולה. "צדקתך כהררי א־ל, משפטיך תהום רבה" (תהילים לו, ז), וחכז"ל אמרו על השוואה זו בין צדקה להרים: "מה ההרים הללו כובשין על תהום שלא יציף העולם כך הצדקה כובשת את הפורענויות שלא תבא לעולם" (מד"ר ויקרא, פכ"ז, א).

צדקתו של היחיד עשויה לפעמים להציל את העולם כולו מפני אסון מאיים, היא משמרת את החברה ואת הבריאה כולה, שכוחות מהרסים לא ישלטו, והיא בודאי מהווה שמירה על נותן הצדקה הפיסי: "הנותן צדקה אפילו היה בידו עבירה ונחתם גזר דינו ליאבד, אין המלאך הממונה על הצדקה מניחו" (מדרש). "עולם חסד יבנה". בלי צדקה, בלי חסד, אין לעולם צידקת־קיום. אם אין אויר העולם ספוג רחמים שמשורשם יונקים רגשות האדם למען צדקה וחסד, הרי שהעולם נידון למהום רבה של שממה והרס.

* * *

היהדות מלמדת, כי כשם שהנזקק לצדקה, בגלל מצבו הקשה, נאלץ ליטול צדקה כדי להבטיח את קיומו, כך, ובמידה יותר גדולה, נזקק נותן הצדקה לאפשרות מתמדת שתהיה לו היכולת לתת צדקה ולמצוא את הנצרך לנתינת הצדקה. ובדיוק כמו שהמסכל מחפש אדם בעל יד פתוחה ולב רגש ומתרצה שיחוש במצוקתו, כך מחוייב גם הנותן למצוא. לחקור ולחפש בכל שידו מגעת איפה והיכן ימצא את מי שזקוק לעזרה הנותן לא צריך לחכות עד שיהודי בעל לב שבור יתדפק על דלתו בצערים דוטטים לבקש נדבה; בעזרה לזולת, מלמדת היהדות, עוזר האדם לעצמו, ואין אמצעי מעולה יותר להצלה עצמית מהושטת יד עזרה לזולת. "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית" (מדרש רות, פה). בתום ומעומק הלב על נותן הצדקה להודות למקבל הצדקה על האפשרות שנתן לו לקיים מצוה בה גדולה: "ראה מה כוחה של צדקה שפרוטה שאדם נותן לעני זוכה ומקבל פני שכינה" (משי"ם). מילתא זוטרתא! קבלת פני שכינה, ואין הכרח לתת מיליונים, גם פרוטה אחת של צדקה כבר מעניקה יתרון עצום זה של קבלת מיליונים, גם פרוטה אחת של צדקה כבר מעניקה יתרון עצום זה של קבלת פני שכינה, הרי שכוח הצדקה הוא כביר ועצום. "ויסע משם אברהם ארצה הנגב" (וירא). ולמה נסע משם אברהם והתיישב במקום אחר, בגרר? כי "לפי שחרב מקומו של סדום פסקו העוברים והשבים ואמר מה אני מפסיק צדקה מביתי. הלך ונטע לו אהל בגרר" (מד"ר, פנ"ב). במקום שאי־אפשר לתת צדקה לא צריכים לגור בו.

בנתינת הצדקה מילא היהודי חוב חברתי ומוסרי, ובעת ובעונה אחת — גם חובה דתית עמוקה. ולמרות שאין מצוות הצדקה מחייבת ברכה, היא לוותה תמיד כדמם דתי, וככל המצוות האחרות, היא מעניקה שלוות־נפש, עונג והתרומ־מות רוחנית, וזאת גם כאשר נאלצו להוציא מהנותן ממבע גדול. וכידוע יש בכסף כוח עצום. הכסף הוא חלק מנפש ונשמת האדם. "הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל את נשמתו ממנו" (ב"ק, קיט). כוח כה חזק, כמעט על־טבעי, יש בפרוטה אחת ולמרות זאת היה היהודי הנצחי יהודי של צדקה. נתינה גדולה אולי גם הכאיבה לו, אבל רק כאותו הרגע הוא נתן את "הכסף שלו", ואילו רגע אחד בלבד לאחר־מכן היתה משתררת עליו חדוה פנימית גדולה והיה מאושר ממתן הצדקה שלו. כי בכך, בנתינת הצדקה, הוא הביא כפרה. "בזמן שבית המקדש קיים אדם שוקל את שקלו ומכפר לו. עכשיו שאין בית המקדש קיים אם עושים צדקה מוטב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע" (כ"ב, ט.). וכותב שם המאירי: "צריך האדם להעיר את עצמו על הצדקה... ויזכור שבזמן שבית המקדש היה קיים היה נותן שקלו ומתכפר לו, עכשיו הצדקה עומדת כמקומו". עצם מתן שקלים, הנתינה־לכשעצמה, היתה מכפרת (ראה תוספתא פ"א דשקלים והרמב"ן פ' כי תשא). והיום, שאין לנו מצוות שקלים, הרי הצדקה היא השקל שמביאה כפרה לנותנה.

על מצוה צדקה אין מברכים ברכה, מפני שכפי שמוסבר, אסור להשהות אפילו לרגע את נתינת הצדקה. יש לחסוך אפילו את השניה הזו, הזמן הדרוש לברך חשוב. בנתינה רגע אחד קודם, מעניקים חיות לעני, תקוה ועידוד המצילים אותו ממצוקתו. "שקולה צדקה כנגד כל המצות" (ב"ב, ט.). "מצוות הצדקה גדולה עד למאד, אין לך מצות עשה ראויה להזדרז בה יותר ממנה, והוא סימן לזרע אברהם" (המאירי, שם, וכן כותב הרמב"ם, פ"י, א, הלכות מתנות עניים). ובמה ממנה גדולתה? בחשאיותה ובעניין הסתר שלה. יש מצוות שצריכות להיעשות כפרסום, לראות ולשמוע יותר ככל האפשר את עשיית המצוה. הצדקה, לעומת זאת, במעלתה הגבוהה ביותר, מתבטאת כ"מתן בסתר". אין לאיש לדעת. צדקה תובעת "לא ברעש", אנונימיות. מה שפחות עינים רואות, מה שפחות אזנים שומעות, כן המצוה מופלגת ומשובחת יותר. "נותנה ואינו יודע למי נתנה. נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה" (כ"ב, יז).

באורח בה אידיאלי על מצוות הצדקה להיעשות (ראה גם רמב"ם, שם).

* * *

בכל מקום בים התלמוד הגדול, כאשר נזכרת ההגדרה מצוה ולא מפורש באיזו מצוה מדובר, הכוונה היא למצוות צדקה. כך אומר הרבי ר' בונם זצ"ל מפשיסחא (ראה "שם משמואל" מקץ, פירוש לדברי הרבי ר' בונם, מיוסד על יהודה קבלים). "סתם מצוה שבדברי חכמים היא מצות צדקה". חז"ל מדברים על מצוה הבונה עולמות שלמים. שיש בה כוח־כפרה והיא מצילה אפילו עמים אחרים: "צדקה מכפרת על אומות העולם" (כ"ב, י.). ורק על מצוות צדקה אומרים חכמינו: "גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו" (כ"ב, ט.). מבהיל על הרעיון, גדול ממשה רבינו! התורה קוראת למשה רבינו "איש אלקים": "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים" (דברים לג, א). "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד" (ר"ה, כא). גם מלאכים נתיראו ממשה: "אפילו מיכאל, אפילו גבריאל היו מת־יראים ממשה..." (מד"ר במדבר יא, ג). "חמה עמדה לו למשה שתי פעמים, ראשונה כשעשה מלחמה את עמלק, ופעם שניה במלחמת סיחון ועוג" (מדרש שוח"ט יט, ח). ועוד נאמר עליו: "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכולן ממשה" (נדרים, לח). "הראהו הקב"ה למשה את כל הפרנסים העתידים לשמש את ישראל מיום צאתו מן המדבר עד שיחיו המתים", ותקצר היריעה למנות את כל שמשה רבינו היה, ולאיש אלוקים כזה, שהשכינה לא סרה הימנו מעולם: "מיום שנסתלק לא נסתלקה הימנו שכינה" (זוהר ח"א, קכ) — מדמים את איש הצדקה, ולא רק שהוא שוה לו, אלא אף גדול "יותר ממשה רבינו". בדברים קדושים אלה חכז"ל מציינים על איזו מדרגה גבוהה ונעלה עומד איש־הצדקה, הוא נעשה כמשה רבינו, הוא נעשה יהודי־של־שכינה.

ככל שהיהודי הוא קמצן וקשור לכסף "שלו", כך גדולה וקדושה יותר נתינת הצדקה שלו. אם נתברך היהודי כלב חם המרגיש את מצוקת הזולת, לב הנוחד ופועם בחזקה בשומעו באיזה מצב קשה מצוי השני, — אדם כזה, בעל לב רחום, אינו זקוק לכוחות מיוחדים כדי שיוכל לתת בכסף לצדקה. שונה הדבר אצל אדם קמצן, אצל מי שכל פרוטה נחשבת לאוצר גדול, כחלק מחייו, אצל אדם כזה, עם מבע אכזרי, בעל לב של אבן, — לו לא קל כל כך לפתוח את כיסו, ומאדם כזה תובעת התורה לשבור את מבעו, לפתוח את לבו, למלאו רחמים ולתת צדקה. גדולה היא, איפוא, הצדקה של יהודי קמצן כזה, אשר בנותנו נדבה הוא גם נותן נתח מנשמתו, חלק מנפשו.

כוח עצום טמון בכסף. הוא שולט על האנושות. הוא חזק מכוח אטומי ומשפיע על קטן וגדול. הכוח שיש בכסף מסוגל לכשף ולהפנם ובעזרתו מגיעים לשיא הגבהים. איש־הכסף מושב מיד גם לחכם, היודע הכל, המסוגל לכל, ואין גבולות לכוחו. ספרי הקבלה כותבים, כי הכסף יונק כוחו מהנפש, ואמנם הוא מזוהה כנפש: "הממון הוא הנפש, כי אליו הוא נושא את נפשו", וכותב רבי נחמן מברסלב (מוהר"ן ח"ב, סי' מו), כי אם אדם בעל לב חתום וקר נותן צדקה, הרי זה ממש בגדר של מסירות־נפש. צדקתו של יהודי כזה, שבכל פרוטה שהוא נותן טמון חלק מנפשו, נחשבת כמעשה של גבורה והיא נעשית למגינה עליו: "גדול העושה צדקה יותר מכל קרבנות" (סוכה, מט). וזה נאמר על כל מי שנותן צדקה, ובודאי על מי שהצדקה כרוכה אצלו בשבירת יצר חזק שאינו מרשה לו לתת והוא כן נותן, הרי שהצדקה היא בודאי קרבן עבודה המביא כפרה. "ואת העורבים צויתי לכלכלך" (מלכים א יז, ד). כותב מהר"ן (ח"ב, סי' ד, א): "צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות, וזה עיקר עבודת הצדקה, כי מי שבטבע רחמן ונותן צדקה מחמת רחמנות שבטבעו, אין זה עבודה, כי יש גם חיות שהם רחמנים כמבעם וזה בחינת ואת העורבים צויתי לכלכלך, כי העורב הוא במבעו אכזרי ונתהפך לרחמנות לכלכל את אליהו, כמו כן בצדקה, צריכים לשבר את האכזריות להפכו לרחמנות".

* * *

ועולה על הרעיון הדמות של יהודי־הצדקה משכבר הימים, כיצד נתן הוא פעם צדקה? הנצרך לא היה צריך להושיט את ידו, לחפש השתדלויות להצטייד במכתבי המלצה ובהוכחות עד כמה מצבו קשה. ידידים כבר חשו באורח אינסטינקטיבי מה מתרחש בלבו. שתיקתו וצנעתו לעמוד בסבלנות בסבלו, פתחו לבבות יהודיים לרווחה. הטמנת הצער בחובו דיברה בשפת־נשמה, ויהודים, בני עם קדושים, קלטו שפה חשאית זו. צדקה בעבר, לא המקבל ידע מי הוא הנותן והתומך בו, ולא הנותן ידע למי צדקתו ניתנת. הוא לא רק לא רצה לדעת מי המקבל, אלא הוא נקט בכל האמצעים והדרכים כדי להתחבא, לתת בעצמו ולומר שאחרים נתנו. הנותן חשש תמיד שמא תיוודע זהותו. הוא מוכן היה לנקוט בכל מיני אמתלות, הכל כדי שהוא יישאר בסתר. דאגתו הגדולה ביותר היתה, איך אפשר להבטיח שאף אחר, אפילו הקרובים לו ביותר, לא ידעו שהוא הנותן, וכמה הוא נתן. אכן, היה היו פעם יהודים של צדקה, אשר עטפו את מטבע־הכסף שנתנו בנתח מן הלב. הצדקה היתה מלווה ברגשות של חויה עמוקה. צדקת היהודי היתה חרישית, כתפילה בלחש. מטבע הצדקה שווה היתה בעבר אמנם רק פרוטה אחת, אבל הברכה שנלוותה אליה לא ניתן היה להעריכה גם במיליון.

וכאשר עיירה או קהילה רק התחילה לנשום בצורה כלשהי, כבר ייסדו קופה של צדקה וקופה של גמילות חסד. בכל מקום שבו יש מנין יהודים, שיש בה חברה ועירה, אומרי תהלים, לומדי משני־ות, הרי שמיד אספו פרוטה לפרוטה, חסכו מהלחם שבפה וחילקו צדקה, מתוך ידיעה כי צדקה מטהרת מן החטא ומביאה חיים, שהרי "אמר הקב"ה וחטאיך בצדקה פרוק" (ראה מד"ר שמות, פ"ל). "הקרבנות אינן מכפרין אלא כשוגג והצדקה בין בשוגג בין במזיד" (מד"ר דברים, פ"ה). בכל בית־כנסת ובכל בית־מדרש הזכירו מלים לוהטות חרותות בכותל המזרח ליהודי: "צדקה תציל ממות". בכניסתו וביציאתו לא שכח היהודי לתת צדקה, כשלא פעם הוא מטיל את פרוטתו האחרונה לקופת־הצדקה, מתוך ידיעה איזה כוח על־טבעי טמון בצדקה: "וכל מרבית ביתך ימותו אנשים" (שמואל א,ב, לג) "אמרו ליה רבי רבי ושפלו בצדקה ואתם זוכים לזקנה... ממי אתה למד מא־ברהם שכתוב בו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, זכה לזקנה ואברהם זקן בא בימים" (ב"ר פ' נט, א). היהודי פעם לא יכול יכל לחיות בלי לתת צדקה לפני תפלתו: "רבי אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי" (ב"ב, י.). ובזכות הצדקה זוכים לחזות מהבנים: "מה יעשו בני אדם ויהיו בניו עשירים... יפזר ממונו לעניים" (מס' כלה).

ככל שנותנים יותר צדקה, יותר זוכה האדם לעושר. ולא רק שהוא עצמו לא נחסר, אלא שבזכות, בכוח הצדקה שלו, נעשים לעשירים. טעות היא לחשוב שלאחר הנתינה לצדקה יהיה החשבון חסר. לא. ובודאי שאין אדם מתרושש מחמת הצדקה, כפי שכותב הרמב"ם (פ"י, ה"ב מהלכות מתנות עניים): "לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה". התוצאה המבורכת של הצדקה: "התגלות גלות הבורא היא ע"י צדקה" (זוה"ק, בשלח). ומצוות הצדקה מקרבת הגאולה: "אין ישראל נגאלין אלא בצד־קה"; "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה" (ב"ב, י. רמב"ם, שם).

* * *

היהודי בעבר היה איש צדקה במהותו. הצדקה היתה לחם־חוקו היומי, מהות הווייתו, והוא נתן צדקה לא בגלל כבוד או פרסום, כדי שהעולם ידע על צדקה פזרונו ועל לבו הטוב. נהפוך הדבר, הוא עשה כל שביכולתו כדי שלא ידעו את צדקותו. האידיאל שלו היה "מתן בסתר", רק לשם־שמים, בידעו את משמעותה השפעתה, כי באמצעותה בונים עולמות רוחניים, ולכן הוא נתן צדקה מתוך שמחה פנימית ובשביעות רצון גדולה, והוא היה מאושר למצוא מקבל־צדקה. הוא נתן צדקה לא מפני שלא מצא דרך להסב או להתחמק מהנתינה, אלא בגלל מובנו העצמית. כך ובאופן כזה נעשתה בעבר מצוות הצדקה, במאור־פנים, בחיוך ובלב שמח, כדברי הרמב"ם: "כל הנותן צדקה לעני... נותן בסבר פנים יפות ובשמחה..." (הל' מתנות עניים פ"י, ה"ד), על מדרגה כה נשאה עמדה מצוות הצדקה. כך היה בעבר הלא רחוק, העבר שנכרת מאתנו בצורה אכזרית, בחורבן אי־רופה, לסרבה הדאבון. אמריקה היהודית שינתה את אופי נתינת הצדקה שנעשתה מנושמה. אבל על כך — בהזדמנות אחרת.

אמיתי שולמן

פורים של קהילות ומשפחות

בתפוצות הגולה הנהיגו ימי פורים לזכר ניסים שהצילו את הקהילות השונות. ימי פורים אלו יוחדו למאורעות שקרו בהם ניסים לציבור או ליהודים ובעקבותיהם קיבלו על עצמם ועל בניהם אחריהם לחוג את הימים ההם, לזכר המאורעות בהלל ותשבחות להקדוש־ברוך־הוא, כתוב בספרי (מג"א, או"ח, תרפ"ו).

המפורסמים בין ימי הפורים לוקטו בספרים ובכתבים, ומכל אחד מהם נשקפת הסכנות הרבות, שאיימו על היהודים במרוצת הדורות במקומות גלותם. כל אחד מהמאורעות פותח צוהר אל מקופת תקופות שהם חלק מתולדות עמנו.

אין ספק, כי בקהילות ובמשפחות רבות ארעו ניסים ומאורעות הצלה רבים נוספים, אך לא כולם זכו להיכלל בדרגה זו של זכרון לדורות כ"יום פורים". אלו שזכו — היו חשובים ובעלי משמעות לתקופתם ולדורות.

רוב המאורעות שבגללם נקבעו ימי פורים של קהילות ומשפחות קרו במאות מ"ו־י"ט, ויש בכך להעיד על הגברת הרדיפות נגד העם היהודי.

הפורים הראשון הידוע הוא "פורים של רבי שמואל הנגיד", שניהל הלכה למעשה את ענייני ממלכת ספרד בגלל שהמלך באדים לא התעניין בנעשה בארצו. יום זה נחוג לזכר המאורע שקרה באי' אלול ד' תשצ"ט (1039) כאשר רבי שמואל ניצל מסכנת מוות חמורה.

המומר שהלשין והתחרט

במאה הי"ג, כ־1500 שנה לאחר המאורעות בשושן המתוארים במגילת אסתר, נקבע "פורים שיראז", כשמה של עיר בפרס, בה היתה קהילה יהודית מאות בשנים. באותה תקופה נחשד אבא אלחכאן, יהודי שהיה שוחט וקצב, כי מכר בשר טריפה כערב ראש השנה לבני הקהילה. הוא נענש ופוטר מכהונתו. כעסו היה כה גדול עד שהמיר את דתו והלשין על בני הקהילה, כאילו עושים הם דברים נגד דת האיסלאם. המתמודים ששלטו אז בסביבה, גזרו להרוג את כל היהודים אם לא ימירו את דתם. בלית ברירה בחרו היהודים בהמרת דתם כאנוסים. רק שנים אחדות לאחר מכן, כאשר עמד אלחכאן למות, התחרט והודה כי שיקר. המתמודים בהמר בגילוי האמת והרשו ליהודים לשוב לאמונתם ביום ב' מרחשון, שהפך מ"מר" ל"פורים שיראז" לדורות.

סמוך לאותה תקופה אירע "פורים של ר' יונתן בן רבי יעקב מפולדה". יום זה נחוג בי"ז בתמוז לזכר נס שקרה לו והסיר סכנה גדולה מקהילתו שבמערב גרמניה. המגילה שבה כתב את פרטי הנס נקראה "פורים שלי", והיא כוללת תיאור אימה ופחד בהעלאת 34 מבני הקהילה על המוקד, עד שהוסרה הגזירה והושבו זכויות היהודים.

בשנת ד' תתקצ"ו (1236) התרחשה ההצלה של "פורים נרבונא", ביום כ"א באדר, בו נעשה נס ליהודי עיר צרפתית זו, ובפרט לרבי מאיר בן רבי יצחק, מנהיגם. הדבר קרה לאחר ריב בין יהודי ונוצרי, מוכר דגים. הנוצרי הוכה קשות ומת בתגובה התנפל ההמון על היהודים ובזזו את ביתו של רבי מאיר ב"ר יצחק ולקחו את כל ספריו. מצב הקהילה היה בסכנה אלמלא עמד להם שר המדינה, הדוכס דון אימריק, שהגיע לעיר והגן על היהודים ואף השיב להם את כל השלל שבזזו מהם יחד עם ספריו של רבי מאיר.

"פורים קנדיא" נחוג בי"ח תמוז. יום זה מוזכר בספרו של רבי יצחק למפרונטי "פחד יצחק" (אות ד' דף פ"א) מתשובות של רבי אליהו קפסולי, אך המאורע אינו מוכר. קנדיא הוא האי כרתים בים התיכון, בו היתה קהילה יהודית גדולה במשך מאות בשנים ורבי אליהו קפסאלי חיבר ספר "סדר אליהו זוטא", "דבי אליהו", "נעם חובלים", שו"ת ו"דברי הימים למלכות ויניציא" והיה בן למשפחת רבנים ומחברים גדולה שמוצאה מטורקיה. הקהילה המקומית גדלה לאחר גירוש ספרד, כאשר גולים רבים באו אליה והתיישבו בכרתים. לא פעם נאלצו בני הקהילה לפדות את אחיהם שנפלו בשבי שודדי הים שבדרך, ופעם אחת אפילו מכרו את כלי הקודש מבית הכנסת למטרה זו. בשנת שמ"ג (1583) היתה מגיפה גדולה בין היהודים בקנדיא, שהתפשטה מהגולים שבאו מרודוס, והפילה חללים רבים. לפי אחת הגירסאות, המגיפה נעצרה בי"ח תמוז ולזכר יום זה חוגגים בני הקהילה את "פורים קנדיא".

מאסר הרדב"ז והצלתו

"פורים קהיר" נקבע ביום כ"ח באדר, לאחר שאחמד שאיטאן פחה, מושל מצרים, תפש בשנת רפ"ד (1524) 12 מראשי הקהילה היהודית ודרש עבור פדיון נפשם סכום גדול מאד. בין הנתפשים היה גם רבי דוד בן (שלמה אבן אבי) זמרא — הרדב"ז, שהיה אב"ד הקהילה. לאחר שהמתין זמן מה והסכום המבוקש לא נמסר לו, החליט להרוג את כל היהודים בקהיר. ההחלטה נתקבלה אצלו כצאתו מבית המרחץ, אולם לשמחת היהודים הומת בדרכו לביתו על ידי אחד מעבדיו שקשר נגדו והרגו.

יהודי אלג'יריה מציינים את יום ד' (ולגירסא אחרת: י"ד) מרחשון כ"פורים אדום" ("פורים אל־נצארא"). ביום זה בשנת ש"א (1541) יצא קרל החמישי, שנשא בתואר מלך ספרד וקיסר רומא, לכבוש את אלג'יריה מידי המושל המקומי, כאיר אלאדין ברברוסא. מפקד הצי שלו, אנדריי דוריא, גייס את אניות המלחמה למטרה זו והחיילים הספרדים כבר החלו לעלות אל החוף "אך כולם אבדו ברעש גדול שהתחולל מהים, כי נשמעה זעקת היהודים וצומם אל ה' ותפילת מנהיגם רבי שלמה דוראן, נכד הרשב"ץ". פחד היהודים היה גדול במיוחד, כי חששו שהספרדים יכריחו אותם להמיר את דתם.

יהודי לאפאנטו באיטליה ניצלו מסכנה גדולה ביום י"א בטבת, ולזכר הצלה זו חוגגים בני הקהילה את "פורים לאפאנטו", שמוכר גם בתשובות הפוסק רבי משה בר"י אלשקר. רבי משה גורש עם יהודי ספרד וישב אח"כ בטוניס, יוון, ומצרים עד שעלה לירושלים לעת זקנתו.

"פורים כיוס" נחוג מדי שנה לציון הנס שנעשה באי יוני זה, מול חוף טורקיה, בזכות אחת מנשי הקהילה היהודית (ולכן הוא מכונה גם "פורים די לה סינורא"). יש אומרים שהמאורע היה בשנת שנ"ה (1595), כאשר 500 חיילים של קיסר גרמניה, פרדינאנד הראשון, באו לכבוש את המקום, ואחרים אומרים שהמדובר בשנת תקפ"ם (1820), כאשר היוונים מרדו בטורקים, שהשתלטו על ארצם זמן רב לפני כן. בית האשה היה כמבצר גדול על החוף, שבו היה תותח גדול. באחד הימים, כאשר שמה את הבצק בתנור לאפות לחם, הניחה את המרדה הרותחה והבערה ליד חומר הנפץ שבתותח. הכלי הגדול התפוצץ ברעש עצום ונפל פחד על האויב שברח משם וכליל, על הקהילה היהודים שבו, ניצלו. האשה קיבלה אות כבוד משליטי האי וליהודים הוטב בעבודה.

האופה שבזז ונקרע לגזרים

ביום כ' אדר חוגגים יהודי פרנקפורט את "פורים וינץ'" (או: "פורים פרנקפורט"), לזכר יום זה בשנת שע"ד (1614), כאשר צורר היהודים וינצנס פטמילך הוצא להורג עם אנשיו. בין היהודים הנוצרים בפרנקפורט היתה שנאה רבה והאומנים (בעלי מלאכה) ביקשו פעמים רבות משרי העיר לגרש את היהודים "המרצצים את דם הנוצרים". שרי העיר סירבו להענות לבקשה, כי היהודים היו תחת חסותו של הקיסר, אשר אף תוקק חוק מיוחד להגנתם. האומנים החליטו איפוא, לפעול לבד: הם יצאו ובראשם וינצנס פטמילך, שהיה אופה עוגות, שבזו את שערי הגטו היהודי, בזזו שלל רב, הרגו שני יהודים ונוצרי אחר ופצעו כמה יהודים נוספים. תחילה שלחו היהודים את הנשים והילדים לבית הקברות להסתתר ומשגברה יד הפורעים — נמלטו גם הגברים לשם. רק בתום יממה של פרעות עזבו הרשעים את הגטו. הקיסר פרדינגד קצף על מרד האומנים, שלח חיילים והביא את פטמילך ומרעיו למשפט בו נדונו למוות. פטמילך נקרע ל־4 גזרים, ביתו נהרס ודבר המאורע נחרת על מצבת אבן שהוקמה עליו. כל מרעיו נדונו למיתה בסייף.

> ## פורים סאראגוסה
>
> ימי פורים של קהילות המפורסמים ביותר, נקבעו בי"ז שבט בשנת קל"ם (1380), בימי המלך פיטר הרביעי (ויש אומרים — שנת קפ"ו (1420) בימי המלך אלפונסו החמישי) מלך ארגון שבספרד, שנקבעו כ"פורים סאראגוסה".
>
> יהודי מומר בשם מרקוס הלשין בפני המלך, כי ב־36 ספרי התורה שנושאים היהודים לכבודו בעת שהם מקבלים את פניו, כאשר הוא בא לבקר בסאראגוסה, בה היו 12 בתי כנסת ובכל אחד 3 ספרי תורה, הם בעצם רק תיקים ריקים ואילו ספרי התורה עצמם נשארים בבתי הכנסת.
>
> המלך זמם להוליך לבקר בעיר לפתע, אך באותו לילה נגלה אליהו הנביא לשמש הקהילה והוא הכניס [illegible] את ספרי התורה לתוך התיקים המקוריים. כאשר יצאו היהודים לקבל את פני המלך הלה ביקש לראות את ספרי התורה — [illegible] ראשי הקהילה [illegible], אך להפתעתם [illegible], כאשר פתחו את התיקים, היו ספרי התורה בפנים.
>
> המומר המלשין הוצא מיד להורג, [illegible] של המלך [illegible] ולזכר הנס חוגגים יוצאי [illegible] ימי פורים אלו בכל שנה.

"פורים של יריעות" נהוג על ידי יוצאי קהילת פראג, ובמיוחד בני משפחת אלטשול, ביום כ"ב בטבת. רבי חנוך ב"ר משה אלטשול היה שמש בית הכנסת מייזל בפראג. בשנת שפ"ג (1623) הופיע הנסיך ליכטנשטיין, שהיה מושל העיר, בבית הכנסת, והכריז כי נגנבו ממנו יריעות יפות (כנראה וילונות) שהתבאו מדמשק. אחד מבני הקהילה, יוסף בן יקותיאל טהיין, הביא מיד את היריעות לאלטשול ואמר כי קנה אותם מ"איש חיל". השמש השיב את הגניבה לבית הנסיך, אך סגן המושל, הנסיך רודולף ואלדשטיין, דרש לדעת מי הקונה כדי להעניש. רבי זה היה מנוע לתקנות הקהילה, לפיהן, אם החזיר הקונה את הגניבה לא יפורסם שמו. בתגובה לסירוב הושם השמש אלטשול בכלא והוכרז כי למחרת יתלה. רק כופר של 11 אלף זהובים והשתדלות של נוצרי נכבד שהיה מקורב ליהודים, מנעו את הסגרת הקונה או תליית אלטשול, אשר כתב את פרשת הצלתו ב"מגילת פורי הקלעים" וציווה את בניו אחריו לקוראה בכל שנה בכ"ב טבת ולחוג יום זה.

עוד "פורים של משפחות" שייך לבני משפחת רבי יום טוב ליפמאן העליר, מחבר התוספות יום טוב על המשניות, אשר ציווה על בניו אחריו לחוג יום ב' דר"ח, א' אדר, בכל שנה ושנה ולקרוא בו את "מגילת איבה", שכתב לזכר המאורע שקרה לו בשנת שפ"ט (1629) בתאריך ה' בתמוז. כידוע מונה רבי יום טוב כבר בהיותו בן י"ח לדיין בפראג ולאחר שכיהן ברבנות בניקלשבורג ובוינא נקרא בשנת שפ"ז (1627) להיות רב הכולל בפראג. באותו זמן, בגלל ההוצאות הכבדות שהיו לממשלה במלחמת שלושים השנה, הוטל מס כבד על כל הקהילות. רבי יום טוב עמד בראש הועד לקביעת המסים ואז הלשינו עליו בני בליעל בפני הקיסר פרדינאנד, כי הוא נשא פנים לעשירים בהערכת המס שלהם וכי שמות ספריו ("מעדני מלך" ו"לחם חמודות" על הרא"ש) הם פגיעה במלך (במהדורה שניה אכן המוכר שמותיהם ל"מעדני יום טוב" ו"דברי חמודות"). משפטו נערך בה' תמוז שפ"ט ודינו נגזר למוות, אך הקיסר המתיק את העונש בכופר של 12 אלף זהובים. אם לא ישלם — ילקה בשערי פראג ויושם בכלא. רק לאחר השתדלות רבה הוקטן הכופר לעשרת אלפים פלורין, בכמה תשלומים. הוא שוחרר מבית הסוהר בכ"ח אב ובאי אדר שולמה יתרת הכופר.

הגטו שניצל ברעש האדמה

כ־60 שנה עברו עד שנקבע "פורים" נוסף — "פורים אנקונא", ביום כ"א בטבת, לזכרון הנס שאירע ליהודי עיר זו בשנת ת"נ (1690). באותו יום היתה רעידת אדמה חזקה בכל מרכז איטליה, וגם אנקונא, שבה היתה קהילה יהודית עתיקת יומין, עוד מתקופת רומי, ניזוקה קשה. דווקא חלק העיר שבו היה הגטו היהודי לא ניזוק וכך ניצלו יהודי אנקונא וקבעו את היום חג לדורות.

"פורים של פוזנן" מתאים לכמה וכמה ניסי הצלה שהיו לקהילה היהודית בעיר זו, במערב פולין בסוף המאה הי"ז. כך, למשל, בשנת תמ"ז (1687) התנפלו צעירי הגויים על היהודים כמה פעמים ונהדפו בגבורה בקרב עיקש שנמשך 3 ימים ו־3 לילות. בשנת תנ"ו (1696) נמצא צעיר גוי מת ביער הסמוך לפוזנן. היהודים נחשדו כרוצחים וסכנה חמורה ריחפה לא רק על יהודי העיר אלא על יהודי פולין כולה. בשבת כ"ג סיון, 20 יום לאחר שהגופה נמצאה, התאספו הגויים ועמדו להתנפל על רחוב היהודים, אך לפתע הופיעו גויים מכפרים סמוכים למכור בגדים בשוק, וביניהם היו בגדי הצעיר שנמצא מת ביער וכך התפרכה העלילה ונמצאו הרוצחים. עלילת דם נוספת התרחשה בשנת תצ"ו (1736) ויהודי העיר ניצלו ממנה רק בזכות "כופר נפש". אולם "פורים של פוזנן" נקבע לזכר מאורע שהיה בחג הסוכות תס"ה (1705). על העיר התנפלו קבוצות של סטאסרים, קוזאקים, פריצים פולנים ועוד והטילו עליה מצור. היהודים התפללו יומם ולילה ואכן ביום ד' חשון נעשה נס והחיילים הצרים עזבו את המקום. חכמי העיר קבעו אז את יום א' חשון כיום שיצויין על ידי בני המקום מדי שנה בשנה.

יוצאי טריפולי חוגגים שני ימי פורים נוספים בשנה: האחד הוא "פורים שריף" שנקבע ליום כ"ד בטבת, כי ביום זה בשנת תס"ה (1705) קם הביי, מושל תוניס, ושם מצור על העיר טריפולי, שהיתה תחת שלטון חליל פחה הטורקי. הביי רצה להרוג את כל יושבי העיר, כולל היהודים, אך קרה גם ומגיפה גדולה פרצה בקרב חייליו עד שהוכרח לסגת הרחק מהעיר. לזכרון הנס הזה עושים יהודי טריפולי יום משתה ושמחה בכ"ד טבת, שנקרא גם "פורים כ־בוסו" (פורים שקר) כדי להבדילו מפורים האמיתי.

בט"ו באדר תפ"ד (1724) ניצלו בני משפחת מיוחס בירושלים מפורעים שקמו עליהם להרגם, ומאז חוגגים הם כל שנה ביום זה את "פורים המיוחס".

"פורים של בגדאד" נחוג מדי שנה בי"א במנחם־אב, לזכר המאורע שהיה בעיר זו, בירת עיראק, בשנת תצ"ג (1733), כאשר היהודים ניצלו מסכנת מוות גדולה שריחפה עליהם. לפי אחת הגירסאות מדובר במגיפה קשה שפרצה בסביבות העיר.

רב החובל שכבש וגורש

הפורים השני של יוצאי טריפולי נחוג בכ"ט בטבת ונקרא "פורים בורגיל", על שם רב חובל בשם זה, אשר עמד בראש ספינת שודדים וביום אחד התנפל עם אנשיו על העיר וגירש משם את מושלה עלי פחה קאראמאנלי. בורגיל ומלחיו עינו קשות את יהודי העיר ואף שרפו על המוקד את בנו של רבי אברהם חלפון, שהיה ראש הקהל. אולם כעבור שנתיים אסף קאראמאנלי את חייליו והצליח להתגבר על בורגיל ומלחיו וגירשם מהעיר ביום כ"ט טבת תקנ"ג (1793), שנחוג מאז כ"פורים בורגיל".

מחמת "פורים בורגיל" דלגנו על ימים נוספים המצוינים מדי שנה על ידי קהילות ומשפחות, ואשר ארעו במהלך 88 השנים שבין "פורים שריף" ל"פורים בורגיל".

בשנת תצ"א (1731) קנתה נערה נוצריה "פאודיל" (מוקדת שזיפים) בחנותו של דוד בוצנ"ס בעיר ינבר, בוספלאו שבביהם (בוהמיה), ותחת שלטון אוסטריה למרות האיבה המבעבעת שרחשו הנוצרים ליהודים, נהנו אלו מהגנת הקיסר קרל השישי, כי הגנו על פראג וסביבותיה בחירוף נפש במלחמה נגד שבדיה שנים רבות קודם לכן. אולם מה שקרה בעקבות קניית הפאודיל הציתה מחדש את אש השנאה: אבי הנערה, שהיה כורך ספרים, טעם מהמאכל, חלה ומת. גם יתר אנשי הבית חלו מהריבה וכאשר הודיעו את הדבר לראש העיר, נלקחו דוד בוצנ"ס ואשתו לבית הסוהר, כי נחשדו שמהלו ארס במאכל. רק אחרי חקירה ודרישה התברר שהכורך מת ממחלת השחפת ובכלל לא היה ארס בריבה. בוצנ"ס שוחרר בי"ב באדר תצ"א ולזכר המאורע חיבר מגילה בשם "שיר המעלות לדוד" וציווה לבני משפחתו לקרוא בה מדי שנה בשנה ביום זה.

"פורים גומילדגינא" נחוג בכ"ב אלול, לזכר הנס שאירע ליהודי עיר זו, הסמוכה לאדריאנופול שבטורקיה. בשנת תקמ"ו (1986) התנפלו 5,000 שודדים, שהתחבאו בהרים, על העיר ושדדו את רכוש תושביה. המושל הצליח לגרש אותם לאחר קרב קשה, אך היהודים הואשמו, כי סייעו לשודדים לחזור לעיר. רק כאשר הוכיחו שהם חפים מפשע קיבלו בחזרה את זכויותיהם ויום זה, כ"ב אלול, נחוג מאז כ"פורים גומילדגינא".

החומה שמנעה שריפה

4 שנים מאוחר יותר התנפל המון מוסת על היהודים בעיר פירנצה, במרכז איטליה, לאחר שנים ארוכות של שקט יחסי. הפורעים ביקשו להרוג את היהודים ורק הבישוף הגן עליהם והציל אותם. לזכר מאורע זה, שקרה בכ"ו סיון תקנ"ג (1790) חוגגים יוצאי העיר את "פורים פירנצה". רבי דניאל טרני, מחשובי הרבנים באותה תקופה משורר ומושך בעט סופר, תיאר את המאורע בספרו "כתב הדיו".

בני רומא האיטלקים חוגגים את יום א' בשבט כ"פורים רומי", לציון השינוי הפתאומי לטובה שחל במצב היהודים בעיר בשנת תקנ"ג (1793), ולפי גירסא אחרת — בשנת תקנ"ח, היה זה כאשר שר הצבא הצרפתי, בארטיר, כבש את איטליה ונכנס בשערי רומא, והקיסר נאלץ לעזוב את העיר. לראשונה מזה שנים רבות נעשו היהודים לאזרחים שווי זכויות, ולא היו צריכים עוד ללכת עם הבגדים המיוחדים שלהם. כאות תודה נטעו עץ "אילן החופש" ליד בית הכנסת ברומא, השתתפו בשמירת העיר ואחד מהם, באר־פל, מונה כראש חיל המשמר של העיר בדרגת מאיור. יהודי אחר, יחזקאל מודיגו, נתמנה לסנטור בממשלה הצרפתית ברומא.

"פורים פאדובה" נחוג על ידי יוצאי העיר איטליה, לזכר נס הצלת יהודיה ביום י"א סיון תקנ"ה (1795). שריפה ענקית פרצה אז בעיר וכילתה מאות בתים, חומת הגיטו היהודי עיכבה את לשונות האש מעט ועד שהחלו לשרוף את בתי היהודים, הצליחו רבים מהם להימלט ולהציל את נפשם. מאורע זה מתואר על ידי ר' יעקב רפאל פינצי, שהיה מחשובי היהודים באיטליה ומבן נשיא הסנהדרין הצרפתית בספרו "לשון אש".

בט"ו כסלו חוגגים צאצאיו של רבי אברהם דאנציג, מחבר ספרי "חיי אדם" ו"חכמת אדם" ו"תפילה זכה", הנאמרת לפני "כל נדרי", את "פולווער פורים" (פורים של אבק שריפה), לזכר הנס שנעשה לו בוילנא בשנת תקס"ד (1804). אש פרצה במחסן גדול של אבק שריפה וכתוצאה מהתפוצצות נהרסו כמה בתים ו־31 אנשים נהרגו. גם ביתו של רבי אברהם נהרס והוא עצמו ובני ביתו נפצעו, אך חייהם ניצלו בדרך נס. בספרו "חיי אדם" (סי' קנ"ה) ובסוף "בינת אדם" הוא מביא את פרטי המאורע, ומספר שבמשך ימים רבים אחרי התפוצצות, עדיין נמצאו עצמות אדם מתוחו לאבנים והעפר שליד ביתו. יום זה נקרא גם "פורים של ר' אברהם דנציג".

החרב המורעלת וה"חכם באשי"

"פורים וידין" מעבירי אותנו לעיר הנמל וידין, שעל שפת הדאנובה, בצפון מערב בולגריה, על גבול רומניה. בשנת תקס"ז (1807) היתה העיר, כמו המדינה כולה, תחת שלטון תורכיה, אולם מושל העיר, הפחה עותמן פאסוואנגלי, מרד במרות השולטן ועשה בה כרצונו. הצבא העותמני נשלח לעיר 3 פעמים, אך בכל פעם גירש אותו המושל עד שהשולטן נאלץ להכיר בו כמושל וידין המוחזו. כשי פיוס שיגר לו השולטן התורכי חרב חודה משוחה ברעל, אולם הפחה שמישש אותה, נפצע מחוד הלהב והרעל נוסך בדמו. רופאו של פאסוואנגלי, רבי חיים דוד בן גבריאל כהן, שהיה "חכם באשי" של היהודים, קבע מיד כי זהו רעל מסוכן וצריך לכרות לאלתר את ידו של הפחה, פן יכנס הרעל בכל גופו. המושל סירב וכעבור 12 שעות כבר היה מצבו קשה. בעיר נפוצה מיד שמועה, כי הרופא היהודי מסרב לרפאות את הפחה ואולי אף יש לו חלק בהרעלת המושל. מיד התאספו הגויים לנקום ביהודים ולהורגם, אולם פאסוואנגלי, בטרם איבד את הכרתו ומת, אמר לעבדיו כי רק הוא לבדו אשם במצבו, שכן סירב להרשות לרופא לכרות את ידו. במשך יומיים עמדו היהודים בסכנת מוות נוראה, עד שדבר המושל הגוסס הועבר לידיעת כל הגויים והיהודים ניצלו. שני ימים אלו, שלפי גירסה אחת היו מ' וי' חשון, ולגירסה אחרת — ג' וד' אדר א', נחוגים על ידי יוצאי וידין, אין אומרים בהם תחנון ובמשך השנים נקרא יום זה גם "פורים השכורים".

בשנת תקצ"ד (1834) כבש איברהים פחה את חברון וחייליו הרגו רבים מבני העיר. גם היהודים נפגעו ואחדים מהם אף נהרגו ונפצעו ורכושם נבזז, אולם רובם ניצלו לאחר שהצליחו לגייס "כופר נפש". לציון אירוע זה, שהיה באי' מנחם־אב, חוגגים בני העיר את "פורים חברון".

יום הנחגג בגלל עלילת דם על היהודים הוא י"ד באדר עצמו, לזכר מאורע שקרה ליהודי האי היווני רודוס בשנת ת"ר (1840). היהודים הואשמו כי הרגו ילד נוצרי. נראה שהדבר נעשה בנקמה מצד היוונים על שהיהודים במקום התחרו עמם במכירת ספוגים. מושל האי, יוסף פחה, הכניס בליל פורים כמה מהם לבית הסוהר, ביניהם רב הקהילה רבי יעקב ישראל ועוד אחרים שמראשי היהודים, הרב וכמה מראשי הקהילה שוחררו. התערבותם של סיר משה מונטיפיורי והשר יצחק כרמיה, ובהוראת השולטן עבד אלמגיד הובאו לבית המשפט בקושטא רק 3 יהודים ו־3 מהנוצרים המעלילים. במשפט נתגלה השקר, מה גם שהילד עצמו נמצא על אי סמוך, בשם סידא, בדיוק באותם ימים. בתגובה סילק השולטן את יוסף פחה מתפקידו כמושל האי והיהודים טוהרו מכל חשד. יהודי רודוס חוגגים, איפוא, בי"ד אדר פורים כפול — פורים ככל היהודים ו"פורים רודוס".

הפורים האחרון שנקבע כ"פורים קהילה" הוא "פורים אנגורה", שנקבע לי"א באייר, כזכר לנס שנעשה ליהודי העיר אנקרה התורכית בשנת תרכ"ו, 1866 כאשר ניצלו מגזירת מוות שהוטלה עליהם על ידי המושל.

בשני מקרים מופיעים בספרים ימי פורים דק. הילות, מבלי לציין את השנה בה אירע המקרה שבגינם הוחלט לחוג אותם.

האחד הוא "פורים על הנוצרים" הנחוג באחד מימי אלול, לזכר מלחמת סבסטיאן, מלך פורטוגל, במרוקו, בעיר אלקאזאר־כביר. תושבי העיר סילקו את המושל מטעמו, מולאי האמד, והמלך בא עם צבא גדול כדי להחזיר את נאמנו למשול בה. במלחמה זו נשקפה סכנה גדולה ליהודים, אך לבסוף לא נפגעו. יהודי עיר הנמל המרוקנית טאנגייר (טאנג'ה) קוראים ליום זה "פורים די לאס בומבאס" (פורים של הרעשים והפצצות).

השני נקרא "פורים של תמרי" והוא נחוג על ידי יוצאי העיר אלג'יר, לזכר נצחון מוחמד בן אותמן, מושל המדינה, על אורלי, שר הצבא של ספרד שבא להילחם נגדו. היהודים התפללו לנצחונו ואחת האגדות מספרת, כי עשן רב יצא מקברי הצדיקים הריב"ש והרשב"ץ. העשן זה הכניע את הספרדים עד שנסו כלעומת שבאו.

(שני הסיפורים הללו מזכירים בפרטים רבים את "פורים אדום" ויתכן שאכן מדובר כאן בשיבושי שמות שנוצרו במשך השנים").

> ## פורים טבריה
>
> "פורים הקהילה" הארוך ביותר הוא, בלי ספק, "פורים טבריה", שנחוג בז' ובח' אלול בכל שנה, לזכר הנס שנעשה ליהודי המקום בשנת תק"ג (1743), כאשר סולימאן פחה וצבאו הטילו מצור על טבריה. היהודים עמדו בכל כוחם לצד מושל העיר, שייך דאהר אל־אמאר, וסבלו קשות במשך 83 ימי המצור. רק ביום ד' אלול עזב סולימאן פחה את טבריה עם צבאו מבלי שיצליח לכובשה ונמנה צבאות. 3 ימים אחר כך, בז' אלול, מת. ויהודי טבריה חוגגים מאז 3 ימים אלו מדי שנה.
>
> גירסה אחרת לגבי מאורע זה מספרת, כי באותן שנים היתה טבריה חרבה ושוממה מיהודים מזה כ־70 שנה. רבי חיים אבולעפיה התחרב לעלות אליה ולבנות את הריסותיה, דבר שעשה במשך שנתיים בהסכמת המושל דאהר אל־אמאר, החל משנת ת"ק. הוא בנה בתים חצרות ליהודים, בית כנסת מפואר, בית מרחץ, העמיות ליום השוק, בית בד לשמן שומשומין ואף ציווה לנטוע שדות וכרמים. בכ"ב אב תק"ב קיבל הודעה משנים מנכבדי היהודים המקורבים למשנה למלך, סולימאן פחה, המושל בדמשק, כי הפחה עומד לעלות על טבריה מטעם המלך עם חיל גדול ולכבוש אותה, ולכן עדיף שימהר להמלט מהעיר עם כל בני קהילתו ויעבור לצפת. רבי חיים אבולעפיה לא רצה לעזוב שוב את טבריה שוממה מיהודיה ובחר להשאר בה. בט"ו אלול הגיע סולימאן פחה עם צבא גדול והחל קרב. אנשי טבריה ירו עליהם מהמגדל העומד בהר והרגו 14 חיילים. האחרונים השיבו בהשלכת "סוללות וכלי תותח" והנס לא נהרגו אנשים ולא נהרסו בתים בעיר. הכרעה לא הושגה במשך 75 ימים ואז השלימו שני היריבים: השייך הפיל שני שדות אבנים מהמגדל לאות שלום, והפחה נתן לו 30 גמלים. בד' כסלו שב המשנה למלך את העיר עם חייליו ושב לארצו. היהודים בירכו "הגומל" והרב דרש בפניהם. ומאז עשו אותו יום (ואולי את הימים מא' ועד ד' כסלו) כימי משתה ושמחה.
>
> בספר "זמנות הארץ" מובא מאורע זה בגירסה שונה מעט, המסבירה את סיבת מלחמתו של הפחה נגד השייך. מסופר, כי המשנה למלך רצה לתת את טבריה כולה תחת חסותו של רבי חיים אבולעפיה, כי הכיר בכך, שרק בזכותו נבנתה ופרחה מחדש. אולם השייך לא היה מוכן לעזוב את כהונתו כמושל העיר ומסיבה זו פרצה המלחמה, שנסתיימה כאמור בשלום.

> ## פורים קובנה - סלוניקה
>
> [illegible]

הרב שלמה נוימן
רב שכונת "רמות"
ירושלים

בירורים בענין קריאת המגילה בשכונות החדשות של ירושלים וב"רמות"

בדבר השאלה בנוגע לשכונת "רמות", רבו השואלין אימתי יש לקרוא המגילה, אם בט"ו כדין ירושלים מדין סמוך ונראה, או בי"ד.

מאחר והדברים נוגעים ורבו המחלוקות והשיטות בענין זה, הנני להדגיש שאין אנו באים לפסוק הלכה למעשה, אלא אך ורק לברר ולחקור טעם ההלכה, ולהביא בקצרה דעת גדולי הדור הקודם שדנו בנושאים הללו, להגדיל תורה. ולמעשה אין לנו אלא לשאול דעת מרנן ורבותינו הפוסקים שליט"א, ולנהוג כפסקם.

השאלות שיש לדון בזה הם:
א. מהיכן מתחילין למנות שיעור מיל, מתוכות הכרך, או מאחרי עיבורה של העיר, דהיינו מקצה הבית האחרון של העיר ולהלן נותנים מיל מדין סמוך.
ב. עיר שמקצתה סמוכה לכרך, אם כולה נקראת סמוך ונראה.
ג. האם העירוב בצורת הפתח לשכונות המרוחקות מועיל גם לענין מקרא מגילה להכניסן בכלל הכרך.
ד. לא תתגודדו בקריאת המגילה בי"ד ובט"ו.

במאמר זה נדון לפי שעה רק בשאלה הראשונה. שיעור מיל מהכרך. יש לציין שזו אחת מהשאלות שנתחדשה עם תחילת הישוב היהודי מחדש לפני כמאה שנה. ואינה מצויה בשו"ת לרבותינו גדולי הפוסקים.

שנינו במסכת מגילה (ב,ב) אמר ר' יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נדון ככרך עד כמה... כמחמתן (שם עיר) לטבריה מיל. והיינו שיעור תחום שבת אלפיים אמה כמבואר ברמב"ם הל' מגילה פ"א ה"י: וכרך וכל הסמוך לו בכל העולה עמו, אם אין ביניהם יותר על אלפים אמה, הרי זה ככרך וקורין בחמשה עשר.

ולא נתבאר בגמרא ובפוסקים במפורש מהיכן מתחיל שיעור זה של אלפיים אמה, להיחשב כסמוך לכרך. אם מחומת הכרך, או מעיבורו של הכרך שבעים אמה ושיריים ...שהרי תחומו של הכרך הוי הוא בכלל הכרך. וכן האם נותנין עיבור לעיבור, ומן הבית האחרון יש למדוד שיעור מיל, כמו לענין תחום שבת.

בעיה זו נתעוררה כבר לפני כמאה שנה. עם התרחבותה של ירושלים אל מעבר לחומות, כשנבנו שכונות חדשות סביבות ירושלים העתיקה, הבנינים כאלה שהיו רחוקים מחוץ שבת מחומת העיר העתיקה.

הדים לכך אנו מוצאים בתשובת תורה מציון שיצאה לאור בירושלים בשנת תרמ"ז:

הגאון ר' משה נחמיה כהנוב זצ"ל ראש ישיבת עץ חיים באותם הימים דן באריכות בענין זה בסי' טז, — ולאחר שהוכיח מכמה מקומות שהמדידה היא מן החומה עצמה, הוא מסיק להלכה "כי כל השכונות מאה שערים, מחנה יהודה, משכנות, אבן ישראל הם בכלל נראה וגם סמוך לפי הראוה, אך שכונת בית יעקב אינה נראה ואינה סמוכה, וברור כי היא חוץ לתחום. וכל האומר שהיא בתוך התחום אינו אלא טועה או מכחש... ולענין מקרא מגילה הוא פשוט שצריכים לקרות בי"ד בלא ספק, ובודאי טוב שיקראו גם בט"ו כמו בחברון".

באותה עת נזכה עמו הגאון ר' טוביה [illegible] זצ"ל ושם בסי' כג תיזה דעתו שיש להשוות מקרא מגילה לתחום שבת, ונותנין עיבור לעיבור, ושיעור מיל לחומה נאמר כשיש הפסק של שבעים אמה ושיריים. מהחומה, וכשאין הפסק מקצרין מיל מהבית האחרון שהוא מכלל העיר. ולכן העלה לדינא שבתים הסמוכים זה לזה בתוך ע"א אמה ושיריים, אפי' רחוקים הרבה מהחומה, כיון שאינם מופסקים מהעיר העתיקה, נחשבים כעיר אחת. ובתים המופסקים כשיעור זה אם הם בתוך מיל לחומה קורין בט"ו, ואם רחוקים מיל מהחומה קורין בי"ד, דדין סמוך נאמר לכרך. ולא לעיר הסמוכה לכרך, דלא מרבינן סמוך לסמוך.

לאחר מכן בשנת תר"ס הורה בן הגאון ר' שניאור זלמן מלובלין זצ"ל בעל תורת חסד כפי שמעיד על כך הגאון ר' ישראל זאב מינצבערג זצ"ל בהסכמתו לספר כרכים המוקפים חומה (ירושלים תשכ"ב) "והדין פשוט אצלי כי גם בהיום כל תושבי עיה"ק ירושלים עליהם לקרות רק בט"ו. וכל השכונות הבנויות בתוך תחום שבת של העיה"ק גם בדין סמוכין לכרך שקורין בט"ו. וזכור אני מה שהורה הגאון הגאונים אבד"ק לובלין בעל תורת חסד זצ"ל לפני ששים שנה בשהתחילו לבנות במגרשים של שכונת המערב אף שהיה אז קצת רחוק מהישוב. אעפ"כ הוראה ניתנה לקרות בט"ו".

נראה. שהוא סבור שהבתים שמחוץ לחומה שאין ביניהם הפסק של שבעים אמה ושיריים קורין בט"ו לאו מדין סמוך, אלא משום שהם מכלל הכרך, דמה שמתעבר עם העיר הרי הוא כעיר עצמה, והרי זה כאלו שהעיר נתפשטה ולכן מתחשבין שיעור מיל מבתים אלו ולא מן החומה, וראוי להדגיש שכל זה אמור אף אם נסבור שאין דין סמוך לסמוך. ולכן אף שכונות שאינן נראות, אלא שהן בנויות בהמשך אחד ובהרצפות עד החומה, כשם שלענין שבת כל שמחובר אל העיר הרי הוא מכלל העיר, ומתחילין למנות אלפים אמה מקצה הבית האחרון שמחובר לעיר, ה"ה לענין מגילה.

לאחר מכן נזקק לשאלה זו הגאון ר' צבי מיכל שפירא זצ"ל, בספרו ציץ הקודש (ח"א סי' נ"ב) דוחה הוא את דברי הגרי"ט ורנגטל הנ"ל, ולדעתו אין נותנין עיבור לעיבור לענין מגילה, ומודדין מיל רק מהעיבור הראשון של הכרך, שאין לך בו אלא חידושו. ונסתייע לזה מהירושלמי ריש מגילה ומתוס' שם ב,ב ד"ה בי"א ב,ב. ובסוף דבריו כתב עפ"י המאירי שם דמה שקובע דין סמוך, הוא מה שהיה סמוך ונראה בזמן יהושע, ולכן אין נותנין עיבור לעיבור. דמה לנו אם עתה ע"י העבורים נעשו סמוך להכרך, דמ"מ מי יודע מה היה בזמן יהושע. אולם מרן החזו"א או"ח סי' קנ"ג חולק על כך, ופשוט לו שאין צריך שיהיה סמוך ונראה בזמן יהושע בן נון, אלא מה שהוא עכשיו סמוך.

ויתכן שהמצב היום אינו דומה כלל לזמנו של הגרמ"נ כהנוב זצ"ל, שהרי בתשובתו הנ"ל הוא מוסיף בתוך הדברים שגם לענין שבת יש לדון הרבה אם רשאין לילך מהעיר העתיקה לשכונת בית יעקב ללא עירוב, משא"כ כיום שיש רציפות אחת של שכונות מהעיר העתיקה לשכונות החדשות, והן בתוך התחום אף שרחוקות יותר ממיל מהחומה י"ל שקורין בהם בט"ו "כיון שהן נחשבות כעיר אחת".

אך המעיין היטיב בדברי הגרמ"נ זצ"ל יוכח שכתב זאת רק לרווחא דמילתא, ובאמת הוא סבור שאף אם לענין תחום שבת מותר ללכת לשכונת בית יעקב, כי אולי היא מחוברת לשכונת. אבן ישראל באיזה בנין, אבל לענין מקרא מגילה הוא פשוט שצריכין לקרוא בי"ד בברכה.

דעת מרן המהרי"ל דיסקין והגרי"ש סלנט זצ"ל

בשו"ת מהרי"ל דיסקין בקונטרס אחרון אות קנ נמצא כתוב בזה הלשון: "מספקא לי אם מקצתו נראה ומקצתו אינו נראה, אימתי קורין המגילה בכך, ולענין סמוך לא משכחת לה כלל [illegible] פשוט לו שמנין מיל לא מהחומה אלא מהבית האחרון, שאם לא כן יש מקום להסתפק במקצתו סמוך לחומה ומקצתו אין סמוך לחומה. וכבר עמד על כך הגר"מ חרל"פ זצ"ל בקונטרס אחרון שבסוף ספר ציץ הקודש. ואלו הגרי"ש סלנט זצ"ל היתה דעתו ששיעור מיל מודדין מן החומה, ואין להתחשב עם עיבורי העיר, כן הביא נכדו הגרי"מ טוקצינסקי — ששמע ממנו ראיה לזה מירושלמי מגילה פ"א ה"א — בספרו עיר הקודש והמקדש ח"ג פכ"ו, אך ציין שלא פסק בזה להלכה.

★

והנה עם התרחבותה של ירושלים בזמנינו ושכונות חדשות רבות נבנו לכל עבריה, נוהגים בכל ירושלים החדשה לקרות בט"ו, ולא מתחשבים אם רחוקה מהעיר העתיקה, כגון גבעת שאול בית וגן ועוד, ומצינו לרבה של ירושלים הגרצ"פ פרנק זצ"ל בספרו הר צבי או"ח סי' קכ שנתן טעם לדבר. ולמעשה הוא עשה פשרה בין הרבנים גדולי ירושלים הנ"ל, כי יש הבדל בין אם אנו דנים על שיעור מיל, לסמוך לעיר ובין אם אנו דנים על תחום העיר. דכל השכונות שהם בתחום העיר, דהיינו שאין הפסק של שבעים אמה מהם לחומת העיר, דינם לכתחילה ככרך, ולאו מדין סמוך, ונימוקו עמו שאם גם כאן שיעור מיל קובע, א"כ חלק מהעיר יקראו בי"ד וחלק בט"ו, ולא יתכן דלכתחילה יתקנו דבר שדומה ללא תתגודדו [אולם ראה בסבוד הארץ להגרי"מ קלירס זצ"ל סי' ג דס"ל להיפך שכולם יקראו בי"ד]. אבל השכונות המרוחקות יותר ממיל מהחומה ויש מהם הפסק של שבעים אמה לעיר, אין דינם ככרך, שהרי אינן חשובות כהעיר, וגם אינן סמוכות לה.

וכן הורה גם מרן החזו"א זצ"ל כמפורש חלק או"ח סי' קנא וקנג. וידוע שבבית מדרשו נהגו לקרוא גם בט"ו בלי ברכה, כיון שבני ברק מחוברת ע"י בתים ליפו שהיא עיר ספק מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, ואף שסמוכה לספק מוקפת חומה דינה כפרזו ולא כמוקף, והו רק כשדנים בה מדין סמוך, ולא כשדנים בה שהיא בכלל העיר הספק מוקפת חומה, כיון שהיא מתעברת אליה ע"י רציפות של בתים ללא הפסק מגרש פני שבעים אמה ושיריים. ובספר המועדים בהלכה להגרש"י זוין זצ"ל תמה מכבר על הגרי"ם טוקצינסקי שנהג לפרסם בלוחו בכל שנה שבשכונות החדשות הרחוקות מיל מהחומה יש לקרוא

(המשך בעמוד י"ד)

סמוך ונראה — מראה כללי של שכונת רמות   צילום: יושזעי

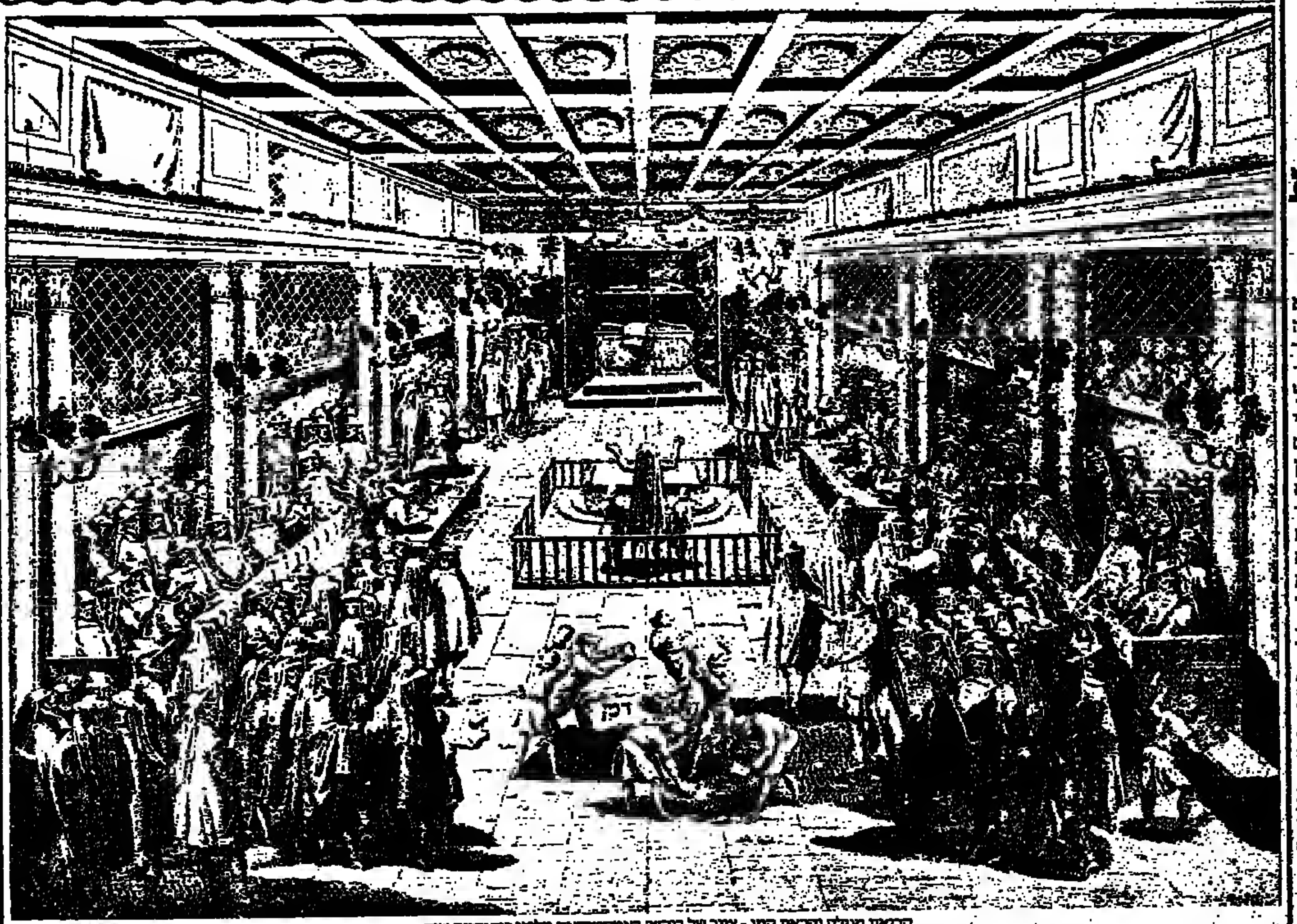
קריאת מגילה והכאת המן - ציור של ביהכ"נ באמסטרדאם מלפני כמאתיים שנה.

הרב אברהם הכהן־לוין

"וימי הפורים לא נבטלים"

כל המועדים בטלין, וימי הפורים לא יתבטלו שנאמר (אסתר ט כ"ח) "וימי הפורים לא יעברו" (מדרש משלי ט'), לכאורה קשה, היתכן כי מועדי ה' יבטלו, ובמה כוח הפורים גדול מהם? אולם ניתן להסביר שהמועדים נוסדו ונקבעו לציין מופתים מפורסמים, "פסח" על יציאת מצרים וקריעת ים־סוף, "שבועות" — מתן תורה, "השמע עם קול אלוקים חיים מדבר מתוך האש, כאשר שמעת אתה ויחי" (דברים ה' כ"ג); "סוכות" על ענני הכבוד, ואף אם הניסים שעל ידיהם נוסדו, המועדים יבטלו, וישראל לא יראו השגחה גלויה והופעה באספקלריה המאירה, אבל ניסים נסתרים כביכי הפורים לא תדלו בכל מצב שתהיה האומה "וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים".

הניסים מתייחסים לא רק מבחינה גשמית אלא גם מבחינה רוחנית, שכן עם ישראל בגולה סובל תמיד, משני סוגי גלויות, גלות הגוף וגלות הנשמה — מצרים ויוון. הראשונה גלות הגוף, שואפת לעקור הכל "וימררו את חייהם בעבודה קשה", והשניה גלות הנשמה, להיפך העניקה להם שיחי זכויות, בכוונה להסמיכם [illegible] ישראל" (בראשית רבה ב' ד').

כבר בפגישה הראשונה של יעקב ועשיו מוצאים אנו במדרש "ויבקש לנשכו" — נעשה צוארו של שיש. ביקש לנשוך אמר מדבץ אני את דמו", לפנינו איפוא רמז לשני סוגי גלויות אלו. אמנם פגישת הנשיכה היא פחות מסוכנת מפגישת הנשיקה, כי אז כשהשנאה גלוי וידוע, נעשה צוארו של עם קשה־עורף זה. כשיש, המשברה תרב האויב לרסיסים, אבל בתקופת פגישת הנשיקה הסכנה איומה, כי השנאה מסותרת ומתייצב במסווה אוהב בכוונה מוסתרת, ומוצץ דמו ונפשם כי "הדם הוא הנפש"...

חז"ל אמרו אחשורוש והמן לדבר אחד נתכוונו, רק נתכוונה ערבוביא, שכוונה לבלבל בישראל ובעמים גם יחד, דאיתא בזוה"ק ח"ג קצ"ד, "שבלק התפאר בעצמו במה שיש בשמו, שתי האותיות האחרונות של עמלק", ובלעם התפאר בעצמו במה שיש בשמו, שתי האותיות הראשונות דעמלק, עצתו של בלעם הרשע לבלק הרי היתה להכשיל את ישראל, שבלעם כוחו במילולא והיינו בדיבור, ובלק בעובדא דהיינו המעשה, הם בעצם כוחות הבריאה והיצירה, שבהם נברא העולם, ורק שעמלק השתמש בכוחות אלו לרע ולהורכן, וכן בלעם ובלק, שהם מכוחו של עמלק.

המן מן התורה מנין

במס' חולין דף קל"ט ע"ב — "המן מן התורה מנין המן העץ וגו' (בראשית ג' י"א), יש להבין דבר זה למה נרמז ענינו של המן הרשע כחטא דעץ הדעת דוקא.

והנראה בזה עפ"י דברי השל"ה. בענייני פורים ומגילה דעמלק שורש הנחש הקדמוני, רמז לזה כתבו המקובלים, כי היה לו דמות נחש על ידיכו, ובכך ניתן להבין את הגמרא, "שהמן ערמומי" בפסוק "המן העץ", כמו שיש ענין דערלה ורע, המחובר בגוף האדם מחמת החטא דעץ־הדעת, הרי כמ"כ בכל הבריאה כולה, בכל העולמות נעשה חיבור בין הרע והטוב".

וכך מסביר רבי חיים מואלוזין בספרו "נפש־החיים", את החטא של אדם־הראשון "בעץ הדעת", קודם החטא לא היה כלול מכל העולמות, אלא מכחות הקדושה לבד, ולא מכחות הרע, אבל אחר החטא נכלל ונתערבו בו גם כחות הטומאה והרע וכו', והוא ענין עץ־הדעת טוב־ורע, והענין כי קודם החטא. אם כי ודאי שהיה בעל בחירה גמור, להטות עצמו לכל אשר יחפוץ להיטיב או להיפך ח"ו, כי זה תכלית כוונת כלל הבריאה, וגם כי הרי אח"כ חטא, אמנם לא שהיה ענין בחירתו מחמת שכחות הרע היו כלולים בתוכו, כי הוא היה אדם ישר לגמרי, כלול רק מסדרי כחות הקדושה לבד, וכל ענייני היו כולם ישרים, קדושים ומזוככים, טוב גמור בלי שום עירוב ונטיה לצד ההיפך כלל, וכחות הרע היו עומדים לצד וענין בפני עצמו חוץ ממנו, והיה בעל בחירה ליכנס אל כחות הרע ח"ו, כמו שהאדם הוא בעל בחירה ליכנס אל תוך האש, לכן כשרצה הס"א להחטיאו, הוצרך הנחש לבוא מבחוץ לפתות, לא כמו שהוא עתה, שהיצר המפתה את האדם, הוא בתוך האדם עצמו "כי יצר לב האדם", ורק לאחר שקיימו וקיבלו את התורה באהבה בפורים, כמו שכתוב "קיימו וקיבלו" יכלו להתגבר על הרע הטבעי...

"ראשית גויים עמלק", יצא לפגוע בישראל ובאמונתם הקדושה, כדברי רש"י על הכתוב "אשר קרך בדרך" שרצה עמלק להכניס בליכותיהם של ישראל כפירה, בהשגחת ה', לשון מקרה, ספירה בהשגחת ה', ואלמלי היה ח"ו עמלק מבצע זממו הרע, היה מכניס מורך ורפיון בלבותיהם, להיות שפלים בעיניהם ולהיכנע לו, בניגוד למה שכתוב "ויגבה לבו בדרכי ה'".

בדרך זו הלך גם כן, בן בנו של עמלק, המן־הרשע. אשר רצה להכריח את מרדכי הצדיק לכרוע ולהשתחוות לו. זכה עם ישראל, "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" וכדבריו של בעל "שפת־אמת" זו הבטחה גם לדורות "לא יכרע ולא ישתחווה", לשון עתיד — העתידים — היינו, שבכל דור ודור ניתן הכוח הנעלה הזה, שלא יכרעו ולא ישתחוו!...

הנסיון להכשילם בסעודתו של אחשורוש

במדרש רבה (אסתר ס"ז) מסופר על חילופי הדברים בין המן הרשע ואחשורוש ששניהם היו שותפים לדבר־עבירה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, ולדברי חז"ל (מגילה י"ד ע"א) היה אחשורוש שונא ישראל לא פחות מהמן־הרשע, אולם כך אמר לו אחשורוש להמן יראה מה עשה למלכים הקדמונים, שרצו לעשות להם רעה, ואבדו מן העולם, והפחיד בהמן לעזוב אותו. אולם המן־הרשע המשיך להסית את אחשורוש ומפתה אותו, שחכמי אומות העולם הם שגילו לו, שאין העולם מתקיים, אלא בשביל התורה ומצוותיה שניתנה לישראל, וכך החליטו אחשורוש והמן להכשילם בעבירה, וכאשר יהיו חלשים מבחינה רוחנית, יוכל לנצח אותם.

שנים רבות לפני גזירת "להשמיד להרוג ולאבד" בא המן־הרשע בעלילה כליה נגד ישראל מתוך רצון להכשיל אותם, וכה אמר המן לאחשורוש "אלוקים של אלה שונא זימה הוא, העבד וכו' יעשה סעודה שיבואו כולם ויאכלו וישתו על שלחנו של המלך".

מרדכי הזהיר את כולם לבלי ליהנות מסעודתו של המלך, אולם רק חלק זעום מהם, כשמונה עשר ושלוש מאות, לא טעמו למרדכי, ונהנו מסעודתו של אותו רשע, מיד עמד השטן הלשין עליהם לפני הקב"ה.

היה זה בשנת שלש למולכו, והקב"ה האריך אפיים ארבע שנים, ורק לאחר ארבע שנים גידל המלך אחשורוש את המן בן המדתא, כך החלה גזירת להשמיד להרוג ולאבד.

התרופה לרפיון באמונה — חיזוק בלימוד התורה

על הפסוק במגילת אסתר "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו" מובא במדרש רבה (אסתר פ"ח), שמרדכי אמר להתך לך אמור לה, בן בנו של קרהו בא עליכם, הדא הוא דכתיב, "אשר קרך בדרך". המפרשים שואלים והרי לא ענה לה על שאלתה, מה זה ועל מה זה", אולם היא רצתה ברמז להגיד לו, שעמלק נטפל ליהודים, ומכאן ידע שהיהודים נמצאים במצב של ירידה וחולשה.

על הסמיכות בין רפיון בדברים ובין "ויבוא עמלק" וילחם — ברפידים דרשו חז"ל בסנהדרין ס"ו ע"א שרפו עצמם מדברי תורה, וכשיש רפיון בתורה בא עמלק, וכדי לנצח אותו יש להתחזק בתורה, וכך מובא במדרש על דברי משה ליהושע "בחר לנו אנשים — אנשים של חכמה ויראת חטא", שכן "לנצח את עמלק, יש להתחזק בתורה במדות בין אדם לחברו ושכנו ובקיום המצוות...

יהושע בן נון נבחר להילחם בעמלק, מפני כמה וכמה סיבות, וראשית כל מפני שיהושע היה "נער — לא ימוש מתוך האוהל", רבי חיים שמואלביץ היה מציין, כיצד שירת יהושע בן נון את משה כל ארבעים יום, הימים, שמשה רבינו היה בהר־סיני, ישב יהושע בן נון בשולי ההר, והיה מצפה בכליון עיניים על־מנת להתלוות אליו מן הדרך אל המחנה, ולא להפסיד אף שעה קלה, וכן איתא במדרש־תנחומא בשלח על הפסוק "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא כשעה שהיו מכוונים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, אולם אין להסתפק בכוונות הלב, אלא בלימוד־התורה, ולפנינו מדרש נוסף, כל זמן שמשה היה מרים ידיו למעלה, עתידים ישראל להתגבר בדברי־תורה, שעתידין להינתן על ידיו של משה, וכשממיך — עתידים להנמיך בדברי תורה, שעתידין להינתן על ידיו של משה". הנצחון על עמלק אינו בא, אלא בחיזוק לימוד התורה, וכן מצאנו במכילתא. בשעה שעמלק בא וזנב בכל הנחשלים בעם, אמר משה להקב"ה "רבונו של עולם, רשע בא לאבד בניך מתחת כנפיך, ספר־תורה שנתת להם מי יקרא בו?" ובכך עורר זכות התורה, והקב"ה נתן לעם ישראל לנצח את עמלק.

בזכות לימוד תינוקות של בית רבן

הדרך להתגבר על כך היתה לימוד התורה, וכדברי חז"ל שקבץ מרדכי עשרים ושניים אלף תינוקות, הלבישם שק, והושיבם באפר, והיו צועקים ובוכים ועוסקים בתורה, וגם כאשר המן עשה את העץ כדי לתלות עליו את "מרדכי", המשיך מרדכי ללמד את התינוקות של בית רבן בבית המדרש.

לאחר שעשה המן את העץ הלך אצל מרדכי, ומצא אותו יושב ומרביץ תורה, השליך עליהם שלשלאות של ברזל, הפקיד עליהם שומרים, ואמר להם, למחר אהרוג את התינוקות החילה. ואח"כ אתלה את מרדכי על העץ. אמותיהם של התינוקות עודדו אותם להמשיך בלימוד התורה, היו מביאים להם לחם ומים, ואומרים להם אכלו ושתו. לפני שתיהרגו ע"י השלטונות, אולם הילדים הרכים, הניחו ידיהם על ספריהם ונשבעו בחיי מרדכי, שלא יאכלו ולא ישתו, אלא ימותו מתוך תעניתם, וכך געו כולם בבכיה. עד שעלתה שועתם למרום, ונתבטלה גזירת הכליה.

"אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן". לשאלתו של רב פפא. האם התורה של החכמים אינה חשובה כל־כך, השיב לו אביי: אינו דומה הבל פה שאין בו חטא, להבל פה שיש בו חטא, ובזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן נושענו בימים ההם, ונזכה לראות בישועות גם בזמן הזה.

קיימו וקיבלו — קיימו מה שקיבלו כבר

אם בימי מעמד הר־סיני היתה קבלת התורה בבחינת קבלת עול תורה מיראה, לאחר שראו את "הר־סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו, ה' באש", "וכל העם רואים את הקולות והלפידים ואת קול השופר", הרי בימי מרדכי ואסתר, בימי אחשורוש, קיבלו את התורה באהבה "קיימו מה שקיבלו כבר".

על הפסוק "ויתיצבו בתחתית ההר" מצאנו (במס' שבת פ"ח ע"א) מלמד שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית, ואמר להם, אם תקבלו את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם", בגמרא שם מוסיף רב אחא בר יעקב "מכאן מודעה רבה לאורייתא" ורש"י מפרש, שאם יזמנם לדין למה לא קיימתם מה שקיבלתם עליכם, יש להם תשובה שקיבלו באונס". רבא מוסיף שם, אעפ"י כן הדר קיבלוהו בימי אחשורוש", קיימו וקיבלו היהודים — קיימו מה שקיבלו כבר.

בתוספות שם מעירים לענין כפיית הר כגיגית, "אעפ"י שכבר הקדימו נעשה לנשמע" ומדוע היו צריכים בכפיית הר כגיגית, ומתרצים שם, שמא יהיו חוזרים בהם כאשר יראו האש הגדולה וכו'.

לפי מדרש־תנחומא (פ' נח) נדרשה כפיית הר כגיגית לכבוד קבלת תורה שבעל־פה: לגבי תורה שבכתב, שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אמרו "נעשה ונשמע". אולם כאשר נאמר להם שישנה גם תורה שבע"פ, שיש בה דקדוקי מצוות קלות וחמורות, והיא עזה כמות, וקשה כשאול קנאה, לפי שאין לומד אותה, אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו, ולכן נדרשה כפיית הר כגיגית.

בעלי התוספות מסכמים פירושם בקצרה: "כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל, אמר כמה תורות יש לך? אמר להם אחת בכתב ואחת בעל פה, אמרו לו שבכתב אנו מקבלין, שבעל־פה אין אנו מקבלין, ולכן כפה עליהם הר כגיגית. על הפסוק: "העם ההולכים בחשך ראו אור גדול" (ישעיה ט' א') דרשו חז"ל, כתוסף קאי על בעלי ההלכה, וכאמר ביצלו "ליהודים היתה אורה" קיבלו באהבה את עולה של תורה שבעל־פה. את הפסוק "כי מאסו את תורת ה' צבקות ואת אמרת קדוש ישראל נאצו" (ישעיה ה' כ"ד) מפרש הגר"א "תורת ה'" — היא תורה שבכתב, "ואת אמרת קדוש ישראל" — היא תורה שבעל־פה, ושניהם נגד יעקב ויוסף, יעקב נגד תורה שבכתב, ויוסף נגד תורה שבעל־פה.

בין מתן תורה בסיני — וקבלת תורה בפורים

נקודות הקבלה רבות בין קבלת תורה מיראה בסיני, ובין קבלת תורה מאהבה בימי אחשורוש. כי מעמד הר־סיני נאמר, "ויחן שם ישראל נגד ההר" בלשון יחיד, ולא נאמר "ויחנו" בלשון רבים ומפרש רש"י שם "ויחן שם ישראל כלב אחד כאיש אחד". אחדות זה תנאי היתה לקבלת התורה, ולכן נאמר גם כאן במגילה "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות", בלשון יחיד, וכן קיימו וקבל היהודים עליהם ועל זרעם בלשון יחיד, אם כי תנאי הכרחי הוא ליכוד הדדי...

הדבר הראשון שעשה מרדכי כאשר נגזרה גזירה, היתה "לך כנוס את כל היהודים", הוא הדין לזהרה, כ"ויעקב יצילו קיבוציה"? כנוסו וכנוס בית יעקב יציל ביד עשו (בראשית־רבה פ"ד) וכן כל מצב שישראל באים בצרה מחמת עשו ועמלק, אין ישועה אלא בכינוס ובחיזוק האחדות והאמונה בינהם...

מקרא מגילה מצוה מדברי סופרים — תורה שבעל פה

מקרא מגילה נכלל בין שבע מצוות עשה דרבנן בבחינת תורה שבעל־פה, ולכן היתה הוא אמינא בגמרא (במסכת מגילה ד' ע"א) "ואמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום", סבור היה (כלומר בתחילה היו סבורים לומר) למקרי בלילה וליתנא מתניין דידה ביממא, כלומר לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום, פירושו לשנות את המשניות של מסכת מגילה ביום, ולא לחזור ולקרוא שוב את המגילה ביום, כדרך שאנו נוהגים.

אמר להן רבי ירמיה כי טעות היא לפרש כך. "לדידי מיפרשן לי מיניה דרבי חייא בר אבא, כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתניה" (כלומר אעבור על פרשה זו, ואשנה אותה פעם נוספת), ולפי זה "ולשנותה ביום" פירושו לחזור ולקרוא את המגילה שוב ביום", ומכאן נמצא כי בתחילה רצו לומר בגמרא שיש לשנות ביום בפורים את המשניות של מסכת מגילה היא תורה שבעל־פה.

בימי מרדכי ואסתר "ליהודים היתה אורה ושמחה ויקר", אומרת הגמרא (במגילה מ"ז ע"א) "אמר רבי יהודה אורה זו תורה". בזכות התורה ולימוד התינוקות של בית רבן, אולם יש לצרף גם התפילות והצומות, וכך מצאנו שם (י"ב ע"ב:) "בן יאיר — שהאיר עיניהם של ישראל בתפילתו, בן שמעי — ששמע קי"ל לתפילתו, בן קיש — שהקיש על דלתי רחמים ופתחו לו, ואף הפייטן פיים בפזמונו "אשר הניא" דאית את תפילת מרדכי ואסתר — המן ובניו על העץ תלית".

ימי הפורים לא יבטלו

על הכתוב "טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שלחנה". דרשו חז"ל בילקוט, "טבחה מסכה יינה" — זו אסתר המלכה, "אף ערכה שלחנה" — בעולם הזה ובעולם הבא, אי זה, זה שם טוב שקנתה, שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינם בטלים לעולם (ילקוט משלי התקס"ד).

האמוראים מסכימים שכל דברי הנביאים באו לחזק את דברי התורה ולהעמיד מצוותיה והלכותיה, ולעתיד לבוא יבוא המלך המשיח ויעמיד את דת האמת על תלה. יתקיימו כל דברי הנביאים, יהיו עוסקים בתורה ובהלכותיה כמלפני החטא, וקודם לנביאים ולהלכותיהם, אבל מגילה פורים תהילה פרשה היא, תחילת פרשת בהיות עמלק, וסוף פרשה זו יהא בגאולה השלימה.

הרמב"ם אף פוסק להלכה בסוף פרק ב' מהלכות מגילה: "אעפ"י שכל זכרון הצרות יבטל כשאמר "כי נשכחו הצרות הראשונות, וכי נסתרו מעיני", ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא יסוף מזרעם".

רבי יהונתן אייבשיץ, תומך את דבריו בדברי חז"ל (יומא כ"ט ע"א) שמשמע כ"כ בתהילים "למנצח על אילת השחר מזמור לדוד", נאמר ע"י אסתר, והגמרא מבהירה לנו "מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף כל הניסים", המן הרשע עשה את כל התחבולות כדי לפגוע בישראל, הפיל פור הוא הגורל, על פי חישוב מהלך הכוכבים ומערכת השמים, וגלה על ידעתו שהגיע הזמן ח"ו, לפגוע בישראל, אולם ה' הפיר עצתו [illegible] וכך ראו כלם כי לה' הארץ, גבוה מעל גבוה שומר, [illegible] הכוכבים ממעל, הקב"ה אף שינה את הטבע. כדי להציל את ישראל, ובמה הכירו כוח ה' יתברך, וקיבלו אותה בלב שלם "קיימו וקבלו".

בימי מרדכי ואסתר פסקו ארבעה כלהאמין בכתבי שמים. אולם עכשיו היו כאלו שנתפסו לפילוסופיה בהשפעתם של השכבים הנכרים שביניהם, [illegible] התורה שבעל־פה [illegible] בימים, עד אשר היו ניסים של חנוכה ופורים, ואז קיימו וקיבלו, וכמו שכתוב "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור", שכן ימי הניסים מסוגלים להשפיע ישועות גם לדורות הבאים.

"בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" ובתנומו של "יום" ניתן כוח החסד ההוא להיות בו כוח גבורה לעולם "ושמירתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם", שהיום הזה מסוגל לישועות גם בדורות הבאים, "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור"...

מחה תמחה את זכר עמלק

הכאת המן הרשע לצורותיו השונות בכל תפוצות ישראל - בראי הדורות

מאת: יעקב סופר

המנהג לעשות שפטים בהמן בשעת קריאת המגילה ולאחריה, בפורים, קיים בכל התפוצות ובכל העדות והקהילות בצורות שונות, בשעת קריאת המגילה, כאשר מזכיר הקורא את שמו של "המן" מתנקמים בו הכל, כי בהרעשה ע"י רעשן, ומי בהשמעת קולות נפץ וכו' וכו', צורות נוספות מצרידות למחייה שם עמלק — המן, אם ע"י תליית בובה בצורת המן, ואם ע"י שריפת דמותו, ואם ע"י מחיקת שמו בכל צורה ואופן שהיא.

— מהות המנהג ומקורו —

מהות המנהג הזה נעוצה בעצם הפסוק עצמו. שכן נאמר "תמחה את זכר עמלק" והרי המן הרשע מזרעו של עמלק הוא, והיו אף שמצאו סימוכין לכך מן המקרא שנא' "והיה אם בן הכות הרשע" — והיה אם בן — סופי התיבות "המן". ועי"כ הכו בהזכירם שם המן, ובספר הטעמים סי' תתע"ו הוסיף סמך מן הפסוק כדלהלן (משלי י"ח ג'): בבוא רשע בא גם בוז ועם קלון חרפה — ועם קלון חרפה — סופי התיבות "המן". ויש שהוסיפו כי התיבות "מחה אמחה" עולים כמנין התיבות "זה המן", וכנ"ל, כי המן מזרעו של עמלק הוא.

לאמיתו של דבר מנהג זה מימי קדם הוא, הגמ' במס' סנהדרין (ס"ד ע"ב) מזכירה "רבא אמר כמשוורתא דפוריא", וברש"י שם: ..."כדרך שהתינוקות קופצין בימי הפורים שהיתה חפירה בארץ והאש בוער בו והוא קופץ משפה לשפה". וביתר ביאור כותב רבי נתן ב"ר יחיאל מרומי "מנהג כל העולם (הכוונה לכל ארץ איטליה — שמשם מקורו) שבחורים עושים צורה כדמות המן ותולין אותה על גגותיהן ד' וה' ימים, ובימי הפורים עושים מדורה ומשליכין אותה צורה לתוכה, ועומדין סביבה ומזמרין, ויש להם טבעת תלויה בתוך האש שתולין וקופצין מצד האש לצד האש, ואותה טבעת נקראת "משוורתא". כלומר "בית קפיצה" בפורים". ואף במדרש (בה"ד מ"ם) ובירושלמי (מגילה פ"ג ה"ז) נאמר על כך: "רבי כי היה מטי להמן בפורים אמר: (היה אומר) ארור המן וארורים בניו לקיים מה שנאמר ושם רשעים ירקב".

— מחיית המן בימי הפורים —

בכל תפוצות ישראל נהגו, ועד היום, לספות ולהכות את המן בשעה שהזכירו שמו בעת קריאת המגילה ובכל ימי הפורים, היו שמצאו שרמז לכך, "המן" נזכר נ"ד פעמים במגילת אסתר. ואף התיבה "אמחה" עולה במנין נ"ד, הרי כי צריך למחות שמו של המן. הרמ"א באו"ח סי' תר"צ, י"ז, מביא: "שנהגו התינוקות לצור צורת המן על עצים ואבנים או לכתוב שם המן עליהם ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו על דרך מחה אמחה את זכר עמלק וגם שם רשעים ירקב, ומזה נשתרבב המנהג שמכים המן כשקוראים המגילה בביהכ"ס, ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחינם הוקבעו".

והוסיף בזה הרב ר' חיים פלאג'י וכתב: שבעיר אזמיר שבתורכיה היו עושים צורות בצורת המן, ובשעת קריאת המגילה חילקו אותם להילדים לאוכלן ומועד לכל חי, אדר, פ"ע"ד). ובאורחות חיים לאחד מגדולי חכמי לוניל (עיר בדרום צרפת) נאמר, שנהגו לקחת חלוקי אבנים או לחות עץ וכותבים עליהם שם המן ובניו, ומקישים זו על זה, ועל ידי הניקוש נמחקים. ואף הוסיף, כי למנהג קדוש זה יש שורש באגדה ואין להלעיג עליו כלל. ברם, היו קהילות רבות שבהם קיבל מנהג מחיית הכאת המן תוקף חזק יותר, בתימן נהגו לעשות דמות המן מסקלעה עצים וזורקים עליה חיצים ואבנים עד שהיא מתנפצת לרסיסים, ואז לקחו הדכות ושרפו אותה. בקאווקז נהגו להכין מקל סכול בזפת, וכשהיו חוזרים מבית הכנסת לאחר קריאת המגילה היו כולם שואלים "מי הוא זה ואי זה הוא"? והיו מצביעים על המקל, או אז היו הכל משיבים: זהו המן הצורר הגדול שלנו, והיו כולם חוטפים את המקל הזה בכעס גדול תוכה ומשליכים אותו כפוכבי לתוך האש.

* * *

הצורות השונות של מחייה הכאת המן היו הן בתוך כתלי בית הכנסת ואף מחוצה לו. ואולם, אף בתוך בית הכנסת היו מנהגים מחודים בכל הקשור למחיית שמו של המן, וכל זה עבור תיהנות הילדים, והיו שהוסיפו, ביניהם ר' אייזיק טירנא בעל "מנהגים" בזה"ל: "הא דנהגין להקיש כשזוכרין (בעת קריאת המגילה) המן, הוא בשביל התינוקות שאין יודעין לומר "ושם רשעים ירקב", כי הוא חיוב לומר כשמזכירין רשע". ואף רבינו אברהם ב"ר נתן הירחי כותב בספר "המנהיג" (הלכות מגילה, סי' י"ז) "שנהגו בצרפת אחר קריאת המגילה לומר ארור המן וארורים בניו... על כן מנהג התינוקות בצרפת ובפרובינציא לקחת חלוקי־הנחל ולכתוב עליהם "המן" ומקישים זה על זה כשהקורא מזכיר "המן" שנאמר: ושם רשעים ירקב. ומן הנכון לציין את המנהגים המתרים שהיו בלוב ובפרס, בערי לוב התפשט המנהג כי כאשר היה הקורא מגיע להמליב "המן הרע הזה" היה מכה באצבעו בתוך המגילה על מילה "המן"... ובעיר חאמדאן בפרס (שיש האומרים כי היא שושן

הבירה...) היה כל איש מביא עמו לבית הכנסת לקריאת המגילה שלפוחית נפוחה ובהזכרת שמו של המן היה כל איש מכה בה — בשלפוחית כדי להשמיע קול גדול, ובכך היה מוחה זכרו ושמו של המן הרשע.

— הכאת המן בפומבי, לעין כל —

בניגוד, ובנוסף לצורות השונות של מחיית והכאת המן בתוך בית הכנסת, היו שהוסיפו מנהגים שונים למחותו ולהכותו, בחוצות העיר, בפומבי, לעין כל, במסכת פורים נמצא כתוב, כי הנה בימי שלטון הממלוכים (הם המצריים — ששלטו לפני ארבע מאות שנה ויותר) עדיין נתקיים המנהג בקרב יהודי מצרים לעשות בפורים פסל של המן והיו שותקין ושורפין אותו, ובשם רש"י נמצא כתוב כי היו רגילין לשבר קדירות כשעה שהזכירו שם המן ובניו חרש, בהקשר לכך, מעניין איפוא מה שכתב הרב רבי חיים יוסף מבאגדד ז"ל בספרו "בן איש חי": מנהג יפה לכתוב עמלק ושם המן ולמחותם, וקודם שימחק ידרוס ויכה עליהם בסנדלו, ולא ימחקם ברוק שבפיו אלא במים מוזהמים, ואם יש שכר לפניו ימחם בשכר, וסימן לדבר תנו שכר לאובד... ועוד הוסיף: כי הרב ר' השיל זצ"ל, כשר היה רוצה לנסות קולמוסיו, היה נוהג לכתוב בהם שמו של המן הרשע, ואחר־כך היה מוחקם, לקיים מה שנאמר "מחה אמחה"... ואף בסוריה נהגו למחות שם המן בפומבי, כדמשק, היו מעמידים על יד בית הכנסת צורת המן, עשויה סמרטוטים וספוגים, וירצקים עליה שמן נפט, ואחר הסעודה היו הילדים באים ודוקרים את הצורה בחרבות, יורים בה ברובים ובאקדחים ושורפים את הצורה לעין כל.

וכאן איפוא, המקום להביא את אשר נאמר על השבט הקאנארינצי שבהודו המזרחית, שבט זה אין לו מנהגים מיוחדים, ואולם, מנהג מיוחד היו לוקחים מבני היהודים הודים שם והוא: ביום חג הפורים היו עושים שתי תמונות אדם מעצים ומלבישין אותן בבגדים יקרים, ומכים אותם בחוזק האחת מול השניה, עד כי האחת נשברת לרסיסים, זו שנשברה היו אומרים כי היא המן, ואת הנשארת אמרו כי היא מרדכי היהודי, והיו תולים את התמונה השבורה — המן — על העץ, ואף נהגו במנהג הזה כמה וכמה שבטים הודים בעיר בומביי וסביבתה.

— מנהגים שיסודם בהררי קודש —

תוקף המנהג הזה היה קודש בכל הדורות, בכל התפוצות, במדרש אליהו נאמר כי בשעה שמכים את המן כאן, בכל התפוצות והמקומות, הוא — המן — מרגיש המכות שם, ובספר "אמר פות" מביא כדלהלן: פעם אחת שאל ההגמון מרגנשבורג את רבי יהודה החסיד: למה אתם דופקים על הכתלים כשאתם מזכירים שם המן? והשיב לו רבי יהודה: כל כך דפיקות שאנו דופקים, כך השדים דופקים לו בגיהנום, שאלו ההגמון: מנא לך? השיב לו: בוא וראה, והיה עומד ומראה לו כפתח גיהנום שהיו השדים מכים את המן, או אז פתח ההגמון ואמר: "אילו הייתי אצלכם הייתי מסייע לכם להכותו"...

ברם, היו פוסקים שערערו על המנהג הקדוש הזה, שכן הכאת המן מביא לבלבול גדול בעת התפילה, במיוחד בשעת הזכרת המן ותיבות נוספות, שכן אי אפשר לשמוע את קריאת המגילה, ואולם, מנהג זה נזכר כבר (כנ"ל) בשו"ע וברמ"א "שמכין המן כשקורין המגילה בבית הכנסת". ואין ללעוג על המנהג, ואף נאמר על הגאון בעל "חכם צבי" שהיה מכה ורוקע ברגליו ותופח בסנדליו כשהגיע לזכירת המן, ואף בעל "שבט מוסר" מביא מקור לנהוג ההכאה (שאף המן מרגישו) וכותב: וקבלתי כשאומרים "ארור המן" או כשמזכירין שמו ושם אשתו ובניו ומכין, עושה הקב"ה שירגישו ההכאות כדי שיקבלו צער גדול". היו מקומות, שנהגו המתפללים בשבת "זכור", בעת שסיים הקורא בתורה "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח", היו מכים באגרופיהם ורוקעים ברגליהם, ואף נהגים בהרבה מקומות כן, ביום, היו קהילות בערי המזרח שהוסיפו והעמידו צלם המן גדול בערב "שבת זכור" — והיה עשוי מסוכר, ואחר סעודת פורים היו הילדים מכים אותו, מקללים אותו בקללות נמרצות, והיו חוטפים ממנו חתיכות חתיכות של סוכר ומוצצין...

— מחיית המן — ועלילות צוררי ישראל —

המנהג הקדוש הזה גרר אחריו עלילות שפלה שתות מצד צוררי ישראל שאמרו כי כל היהודים ללא יוצא מן הכלל מתכוונים במחיית המן, למחות ולהרוג את כל הגויים כולם, בשנת ד' אלפים קע"ה העלילו הגויים על יהודי העיירה אינמסטר שבאנטוכיה כי לא רק ששרפו את "המן". אלא לקחו אותו וצלבו אותו כצלוב אותו האיש ימ"ש ואף צלבו על העץ ילד נוצרי קטן, עלילה זו גרמה לפרעות ביהודים, ואז הוציא הקיסר תיאודוסיס צו לכל

(המשך בעמוד י')

המודיע
השבוע לפני 30 שנה

נזק של 50 אלף ל"י בדליקה שפרצה בביח"ר למצות
מקום הדליקה, מטרים ספורים ממיכלי דלק

תל אביב, מוצ"ש — נזק של 50 אלף ל"י בקירוב נגרם בליל שבת, בדליקה שפרצה בבית החרושת "למצות של" ליבנסקי ברח' ההרכבה, תל־אביב.

סמוך לשעה 10 בליל שבת, נתקבלה ידיעה אצל כבאי ת"א כי בית החרושת של האחים ליבנסקי החל עולה באש. כבאי ת"א חשו מיד למקום ב־5 מכוניות כיבוי וצירפו למכוניות אלה גם את "יחידת הכיבוי" החדש שהותקן על מכונית כי־ בוי שהורכבה בארץ. הסיבה לצירוף זה של הכבאים, היתה כי ביח"ר למצות נמצא במרחק מטרים ספורים ממיכלי הדלק הגדולים של חברות "סוקוני ואקום", "שלי" וחברת הדלק. "יחידת הכיבוי" שהוצבה במרחק 50 מטר ממיכלי הדלק הגדולים הופעל מיד עם בואם של הכבאים למקום והחל מתיז סילוני מים עזים כדי לקרר את הטמפרטורה של המיכלים שהחלו מתחממים. שאר מכוניות הכי־ בוי עסקו אותה שעה בהתזת מים על הלהבות שאחזו בביח"ר, בעיקר במחסן אגודת המצות ובמחסני הקמח.

לאחר מכן, כשעה בערך, הצליחו הכבאים לאתר את האש בסלעיהם ונחלצו כבאי רמת גן וגבעתיים עם שתי מכו־ ניות כיבוי.

שליש מבית החרושת, בו נמצא תנור האפיה, מחסן הקמח ומתקן קטן של מצות מוכנות נשרף כליל. חלק ממחסן המ־ צות הגדול בעיקר המצות שהיו בשכבות התחתונות ניזוקו ונז־ קתן במידה ניכרת.

בשעות הלילה המאוחרות כבתה האש כמעט כליל, אולם במחסני הקמח בערו שקי הקמח, ומדי פעם כאשר הכב־ אים התיזו מים נהפך הקמח לבצק, אולם הקמח עצמם ממשיכים לבעור.

בעת סקירת הדליקה במוצאי שבת, נמצאות עדיין בבקום שתי מכוניות כיבוי. וכפי שנמסר ישארו מכוניות כיבוי אלה עד מחר (יום א') בבקר, אשר מניחים כי עד אז תיכבה האש לחלוטין.

חוני הכבאי האש מציינים כי עם התחלת השריפה חשו למ־ קום מפקד משטרת מחוז ת"א מר י. פלג, סגנו של י. קנה, ומפקד הנפה הדרומית של המשטרה מר א. קנ"אר. קציני המשטרה הצבעיו לעזרת הכבאים את השוטרים שהיו במקום והעוזרים אלה עשו רבות לכיבוי הדליקה.

בית החרושת היה מבוטח. סיבת הדליקה טרם התבררה.

חרדי הרצליה מפגינים נגד חילולי השבת

הרצליה יום כ' (מאת סופר־ נו) — חילולי השבת במושבה הרצליה, הגיעו בזמן האחרון לממדים מבהילים מאד. והמצ־ ב מדאיג את הצבור החרדי נגב־ רת ההלכה.

בשבת יצאו מתפללי חברות החשמל לבכר בעבודה בבעת העבודיים (כנראה שזה היה כל כך חזק, כי שאי אפשר למצוא כבר יום אחר ולאו דוקא בשבת) ההרה, למחאה תמורצה של מתפללי בית הכנסת, נפסקה העבודה שהיתה סמוך לבית הכנסת. ברם, אח"כ נודע שההעבודה נמשכה במקום אחר במושבה.

גם בשבת התהדרה נמשך חילול שבת באופן מחפיר וגס. אוטובוסי "אגד" מתחילים בעבודתם יותר משעה לפני יציאת השבת.

על אף הפניות הכתובות למועצה המקומית להפסיק את תחנת המוניות ממול בית הכנסת כן המוכרי ... הכבר שוק בצלה מצרה בשעת זה, הה־ תנוירה הפריכה נמכבת לבה־ ... בקביע.

הפגנה נגד חלול שבת בהרצליה

התפילה בבית הכנסת הגדול הופסקה לפני קריאת התורה ובכבד הרב יעקובוביץ שליט"א ... בבני המתפללים והקהל לצאת כאיש אחד להתנגד נגד בעלי המוניות, אשר קבעו להם תחנה בשבתות ובמועדים ממול הכניסה לבית הכנסת, וכל המ־ אמצים שנעשו עד היום להע־ בירם ממקום זה עלו בתוהו.

כל המתפללים יצאו בשלי־ תות כשבראשם חברי הנהלת בית הכנסת הגדול. ההפגנה עברה בשקט ושמשה אזהרה לממונים על סדרי התחבורה בהרצליה, החייבים לתת דעתם על כך והמוצא בידי פתרון להע־ ברת תחנת המוניות ממרכז המושבה, ויפה שעה אחת קודם.

ההפגנה עשתה רושם עז במושבה ויש לקוות כי לפחות בשטח זה יחול שיפור. הצבור החרדי דורש בתוקף שהתחבו־ רה תעסוק לפחות בהעברה שליד בית הכנסת.

ניקסון מגייס תומכים בעד מועמדותו לסגנות הנשיא

ואשינגטון, יום א' (ית.פ.) — סגן הנשיא ריצ'ארד מ. ניקסון נראה היום להיות מרכז כוחות באגף טאפט של המ־ פלגה הריפובליקאית, כדי להכשיל כל נסיון להציג מועמד ריפובליקאי אחר לסג־ נות הנשיא בבחירות הבאות.

אנשי האגף של המינאמר מאפט הכנה מהייצבים יותר ויותר לימינו של ניקסון, אף כי הלה לא זיהה עצמו מעולם באחד מתומכי טאפט. הם מתכוונים להדוף אחוד כל הצעה להציג כמועמד לסגנות הנשיא בדינאי מקובל יותר, כגון מי שהיה מושל ניו־יורק, תומאס א. דיואי או מושל מסצ'וסטס, כריסטיאן א. הרטר.

אייזנהאואר שיבח לא פעם בנדיבות רבה את סגנו, אולם נמנע מלדבר על תמיכתו במועמדותו לתקופה שניה. מתנגדי ניקסון טוענים, כי במערכת הבחירות של 1952 הוברר, כי הוא אינו נהנה מאהדת הציבור הרחב. כן טוענים המתנגדים כי בהתח־ שב במחלת הלב של אייזנה־ אואר, ירכז הפעם המועמד לסגן הנשיא לתשומת לב בלתי רגילה בקרב הבוחרים.

מנהיג ריפובליקאי ידוע, שביקש לא לציין את שמו, הכריז היום כי הריפובליקאים "יסתבכו בצרה רצינית" אם ינסו להחליף את ניקסון בדיואי או בהרטר בבחירות הבאות. הוא התרה, כי במקרה כזה תאבד המפלגה קולות רבים של אנשי אגף טאפט.

6 חיילים נהרגו ו־4 נפצעו קשה בתאונה בדרום

באר שבע יום ג' — ששה חיילים נהרגו וארבעה נפצעו קשה בתאונת דרכים שאירעה אמש בדרום הארץ.

הפצועים וגופות ההרוגים הובהלו לבית החולים.

בדיון בכנסת על תקציב משרד הדתות
הרב י. מ. לוין תובע חסול ההפליות כלפי אגודת ישראל

ירושלים, יום ה' (מאת בר סרכן) — בד בבד עם תביעתו להגדיל את תקציבו של משרד הדתות שבתפקידו לספק את הצרכים הדתיים של החלק הגדול של האוכלוסיה, ביחוד העולים החדשים שצרכיהם מרובים, יצא הרב י. מ. לוין בקריאה נרגשת להסיר האפליה המקיפה במשרד הדתות כלפי אגודת ישראל החרדית.

בנאומו אמר הרב לוין: היות שעומדים לרשותי רק רגעים אחדים, לכן אדבר הפעם רק על משרד אחד מקבוצת המשרדים, שעכשיו מתנהל הדיון על תקציבם — והוא משרד הדתות.

בהזדמנות זו רצוני להעיר, שהמלים "משרד הדתות" צורמים את האוזן של כל יהודי דתי. מפני שזה מבלים, שהמ־ דינה היא חילונית ויש בה דתות שונות שיש לדאוג לכולן, והדת הוא עניינו הפרטי של כל יחיד שאין לו קשר עם המדינה. בשעה שלדעתנו התורה והאמונה הישראלית הם העיקר והתוכן של הכל המדינה.

ועוד יותר כואב לנו כשמ־ שוים את דת ישראל לשאר הדתות וכוללים אותה עמהן, אבל זאת הרגשתי רק דרך אגב.

בויכוח הכללי כבר אמרתי, שהתקציב ל"משרד הדתות" אינו עולה אף לחצי אחוז של התקציב כולו.

וזה בשעה שחלק גדול מן האוכלוסיה וביחוד בהעולים החדשים הם דתיים וצרכיהם הדתיים מרובים, ואין שום ספק שצריכים להגדיל התקציב משרד הדתות.

ברצוני לנגוע כאן בענין, שבאמת הייתי חפץ להימנע מלהעלותו על הפרק, אבל אין לי מוצא אחר. אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר.

אני לחכתי כל הזמן שתהיה חזית דתית אחידה בכנסת, אחרים לא רצו בכך והרסו את החזית הדתית.

אלמלי היתה חזית, היה המצב הדתי במדינה יותר טוב בכל המובנים, אולם הם בחרו בדרך אחרת ונתפרדה החבילה.

בעל ביח"ר לנקניק נעצר בקשר להעלמת הבשר החשוד כבשר סוס

תל אביב יום ג' — מר דוד סופרין בעל בית החרושת לתעשית נקניק בת"א החשוד בהעלמת 4 מנות בשר שלו, לאחר שהרופא הוטרינרי הקפיאם מתוך חשד שזה בשר סוס וגמל — הובא היום בפני שופט השלום מ. צ'רנוב־ לסקי בת"א. מופרין. אשר המ־ שטרה מאשימה אותו ב"קשירת קשר", "הכשלת פקיד ממשלתי בתפקידו", ו"אי ציות לצוים". נעצר בפקודת השופט ל־7 ימים.

ב"כ המשטרה מפקח פ. שמבדל, טען בפני השופט, כי ב־1 לחו"ז הופיע הרופא הוטרינרי של עירית ת"א בבית הקירור שברחוב רבנו חננאל בת"א ולקח לבדיקה מתוך כ־4 טונות בשר אשר מר סופרין החזיק בבית הקירור הזה. בשר זה נחשד כבשר סוס וגמל. הרופא סגר במנעול את החדר וציוה לא להוציא את הבשר עד לגמר הבדיקה. למחרת בלילה הוצא הבשר על ידי מר סופרין ואחרים.

המשטרה טוענת, כי מר סופרין החליט "שמוטב לא לחכות לתוצאות הבדיקה ולהחרמת 4 המנות ששויין כ־100.000 ל"י. אלא לשווקן במהירות האפשרית.

מה לעשות עד יעבור

(המשך מעמוד ה)

תורתיות לכוון את המאבקים הצי־ בוריים. כיצד לנהל אותם, מה כן לעשות ומה לא לעשות. היה פעם בישראל "ועד ארבע הארצות", בהונגריא היה קיימת הלשכה האורטודוקסית שכיוונה את כל המאבקים של הציבור הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. היום מגרש המאבקים הוא הפקר, בעניינים הכי חשובים והכי רגישים יד כולם ממשמשת בהן. יודע אני שאפשר להתייחס בביטול להצעה כזו מכל מיני נימוקים שאין לפורטם, אף־ ע"פ כ"כ סבורני שסמכות זו, שתהא מורכבת מגדולי הפוסקים, שיבררו כל ענין העולה על הפרק עם עסקני צבור ויקבעו דעה לכאן ולכאן, אם יביעו דעת תורה ברבים זה יחייב את הצבור החרדי ואת עסקני הצבור וגם מערכות עתונים. הע־ תונות החרדית שוחה היום עם הזרם ברחוב ונרתעים במקרים רבים מלהביע דעה עצמאית, הע־ תונות היום נותנת כסוי לתופעות שלא הבגיד דעת חכמים נוחה מהן.

דבר אחד שיהא ברור לכולנו, בלי סמכות תורתית, בלי דעת תורה מוסמכת ומקובלת, לא נוכל לעצור צעד כלשהו כדי להפיג את המתיחות בין הצבור החרדי ובין זה החילוני, לא נוכל למנוע את ההתנגשויות המסוכנות שלפניהן אנו עומדים ה"י ולא נוכל לגלגל מעלינו את האחריות לדברים שעלולים ח"ו להתפתח.

במאמרים בעתונות, יהא אלה הכי מוכים והכי מוצלחים, בנאו־ מים נלהבים לא נשנה את פני הדברים, אם יש סכוי כלשהו לבדק בית פנימי כדי לצמצם את הקיטוב בין שומרי התורה ובין פורקי עול התורה, הרי הדבר ייעשה רק ע"י סמכות תורתית המורכבת מגדולי התורה וההוראה.

השבוע: ויקרא — צו — ט־ט"ז אדר ב' תשמ"ו

יום החודש	יום השבוע	עלות השחר	משיכיר	הנץ החמה	סוף ק"ש למג"א	סוף ק"ש לגר"א	סוף תפילה למג"א	סוף תפילה לגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
יא	ו	4.08	4.46	5.38	7.57	8.41	9.11	9.42	11.45	12.16	3.18	4.37	5.54
יב	א	4.07	4.45	5.37	7.56	8.39	9.10	9.40	11.44	12.15	3.18	4.37	5.54
יג	ב	4.05	4.43	5.36	7.55	8.39	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.55
יד	ג	4.04	4.42	5.34	7.54	8.38	9.09	9.40	11.44	12.15	2.19	4.38	5.56
טו	ד	4.03	4.41	5.33	7.53	8.38	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.56
טז	ה	4.01	4.40	5.32	7.52	8.36	9.07	9.36	11.43	12.15	3.19	4.39	5.57
יז	ו	4.00	4.39	5.31	7.52	8.36	9.07	9.38	11.43	12.14	3.21	4.40	5.58

מתוך לוח דבר יום ביומו — לפי אופק ירושלים

מחה תמחה את זכר עמלק

(המשך מעמוד ז)

ימשיכו היהודים במנהג "והרע" הזה לשרוף את המן כפורים.

במחוז שמפניה בעיר בראי, העלילו הגויים עלילה בשנת ד' אלפים תתקנ"א, כי היהודים רצחו אדם ואף שרפו אותו מסובב בקר־ צים ובהדהדים לעין כל, לאור זאת, ציוה המלך פיליפ ארגוסט על הי־ הודים או מיתה או המרה, ורוב של היהודים בחרו במות קדושים, ורבים איבדו עצמם לדעת לכתחילה, ואולם, המלך הצליח לשרוף כמאה יהודים... גם יהודי פראג הואשמו פעמים רבות במאסר, לפני כחמש מאות שנה, בגין שלקחו גופת אותו האיש... הנע־ שית משעה חזיו מהתלים בה ושורפים אותו בחוצות העיר.

הגדילו עשות, מקומות שונים בפולין שהיו שוכרים "פורים גוי" היו הולכים עמו בחוצות העיר בלוויות, כלי זמר וכל התושבים התלוצצו על חשבונו, צורה זו של "נקמה בהמך הזה... נתפרשה ע"י הבישוף שוקובסקי מעיר פשמישל (בגאליציה) "כגילוי מתוצף של שנאה לנוצרים", ובשנת תקי"ג, לפני מאתיים וחמישים שנה לערך, הוציא צו לבל יוסיפו לקיים מנהג זה, בעבור עלילות אלו, היו פוס־ קים שהעדיפו לבל לקיים מנהג זה, ביניהם בעל מעגלי צדק שכו־ תב שלא לקיים מנהג זה, ומוסיף: "ואפילו מפני חשש לעג הגויים מצינו שבטלו כמה דברים"...

ברם, המנהג הקדוש הזה, נת־ פרסם והתפשט בכל תפוצות ישראל בכל הצורות השונות: בשריפת צורתו; בהמולה ורעש, בהרעשה ברעשן — שמקורו בצרפת, בצעקות, בדקיעת רגלים, בהקשות ידים, בהשמעת קולות נפץ שונים, לשמח את לב הילדים בשמחת הפורים ובהכרזת שמו הכרו של עמלק — המן, לקיים מה שנאמר "כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים" בכל דור ודור, בכל מקום ומקום.

● אנקרה — שבעה ילדים מגיל 5 עד 13 נהרגו ואחד נפצע קשה אתמול בדרום מזרח טורקיה, כאשר פצצה שעימה שיחקו הת־ פוצצה. (ע"ר).

● לונדון — ראש המחלקה המדינית של אש"ף, פארוק קא־ דומי, ייפגש תוך זמן קצר בלונדון עם נציג בריטי בכיר — מסר דובר של משרד החוץ (עצ).

חיסול סופי
למלאי החורף
מעילי צמר
במחיר מיוחד
החל מ־99 ש"ח
מעילי גשם, חליפות, בלידרים חצאיות, שמלות וז'קטים
עד מס' 52
בהנחות מיוחדות מקסימות
בלי חשש שעטנז
"שיק פריז"
בית"ר צרפתי, לבגדי גברות תל אביב נחלת בנימין 16
טלפון: 655087

למכירה
מגילת אסתר מהודרת
03-792688 בין 2-4 ובין 8-10

מזל טוב באסותא

בת	יגאל וחוה סורוצקין
בת	מנחם ומלכה הילברון
בן	דורון ואורנה גלס
בן	ישראל ושרה ברחובסקי
בן	יהודה ושרה ליבוביץ
בן	לאון וענת ליפוורט
בן	אמיר ויעל בן משה
בן	גדעון וענת ברשצקי
בת	רפאל ונחמה גוגנהיים
בת	משולם ויפה גרינבוים
בת	משה ופנינה בוסי
בן	יגאל ודפנה שרון
בת	אלי ופנינה כהן

גם לך מגיע
אסותא
240 185

זכור, פורים

(המשך מעמוד ג)

"נועטנה" נועד, לכאורה, להילחם במאיר כהנא, אבל כל המבין יבין, כי הכוונה היא הרבה יותר מרחיקת לכת. היא נועדה לשלול את הלגיטימיות של מצע התובע כינון "מדינת הלכה", ואל יהיו הדברים קלים בעינינו, כי הבעיה איננה בתחום האוטופיה שיש ברעיון זה; אם הדברים יתפתחו כפי שהם כיום, אנו עלולים במהרה להגיע לשלילת הלגיטימיות של חיים עפ"י תורה, כי כל יהודי ששומר תורה ומצוות מהווה גורם מאיים על קיומה של החילוניות, וברור שבמצב בו גדל מספר שומרי התורה ואלפי חילונים, לרבות מה־ שיכבה האינטלקטואלית שלהם, באים אף הם אל שמירת המצוות — עלול הדבר להגיע מהר לשל־ בים מעשיים.

לכל דבר יש צד חיצוני וצד פנימי, יש חמץ פיסי ויש "חמץ שבלב"; יש עמלק חיצוני, אשמדאי אכזרי המניף חרבות, עורך אינקויזיציות, מבעיר מוקדים לשריפת "כופרים" ומקים תעשיה שלימה של מוות; ויש עמלק פנימי; העמלק שבלב, קליפת השיכחה שמידמתה אינה בשריפת גופים, אלא בשריפת הנשמה. במציאות היהודית — החמץ הפנימי והעמלק הפנימי תמיד מסוכנים יותר מן החיצוני, כי זה האחרון בא בגלוי ומפרש את מגמתו, וזה הפנימי הוא צבוע, מופיע בחיוך, מנסה למשוך בכוח הפיתוי. היהדות חינכה כל הדורות ל"זכור" ולמחיית עמלק, לא בדרך הנקם הפיסי, הנקמה היא להי: "א־ל נקמות ה'" (תהלים, צד); "לי נקם ושלם" (דברים, לב); הנקם המחייב את היהודי הוא רוחני, וכל ביטויו איננו אלא בעצם הקיום הרוחני־תורני, בשמירת התורה והמצוות.

שהרי על כן, גם הלקח הרוחני הגדול שנותר מן הפורים הוא "קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם" (אסתר ט, כז), וכמאמר חז"ל: "קיימו מה שקיבלו כבר" (שבת, פח). התשובה היהודית הנצחית לכל גחוני גזירות השיכחה וההשכחה היא "קיימו וקיבלו".

המודיע הצעיר

ראיינה: שולמית

אנו פוגשים את

מצאנוהו מאחורי שלחן כתיבה עמוס אין ספור ניירות, ילד קטן וחמוד עם עינים שחורות גדולות, מצח גבוה במיוחד שמתקמט בכל פעם שכפליו חושב ברצינות. ובכן, זהו מר קטינא, ראש מדינת הילדים.

— שלום לך, מר קטינא, מה המיוחד במדינה שלך?

— כמובן — זו מדינת יל־ דים, שבה מבצעים ילדים את כל התפקידים, הגדולים והק־ טנים, החשובים והפחות חשובים. את בודאי רוצה לדעת כמה זה מתבטא. (בחיוך נבוך) ובכן — ראשית זו מדינה רגו־ עה, איננו רצים ואיננו נחפזים לשום מקום. הנסיון הקצר לימד אותנו שאי אפשר להספיק יותר ממה שאפשר.

— פרושו של דבר, מר קטינא, שאם אחד השרים שלך ממהר לבוא, מכיון שנעצר להתבונן מדברים מעניינים שפגש בדרכו, אינך כועס עליו?

— אני משתדל מאד שלא, כי גם אני מאחר לעיתים קרו־ בות. (חושב מעט ומוסיף בבת צחוק שובבה) אמרי את, מי יראה את כל הדברים המעניינים שבדרך, אם לא אנחנו?

— ומה תעשה, אם ספקי החלב והלחם ונהגי האמבולנס ינהגו אף הם באותה דרך?

— משום כך נבחרו לתפ־ קידים אלו ילדים זריזים במיו־ חד.

— מהו הנושא החשוב ביותר במדינתכם?

— כמובן, חינוך הילדים. את רוצה לדעת כיצד זה מתנ־ הל? ישנם גנים ובתי"ם רבים. ובראש כל בית ספר או גן ישנו עומד צוות המורכב מילדים נבונים. כל אחד מן הצוות אחראי על קבוצה שהיא כרוך כלל צעירה ממנו. (אם הוא מאד חכם, קורה שהקבוצה בת גילו ממש.) הוא חייב ללמוד היטב כדי לדעת ללמד מה שצריך.

— יש, מודאי, בעיות משמעת רבות?

— דווקא לא. כולם מבינים שזו לא "חכמה" להפריע למי שמלמד, הרי ברור שאין לו יותר כוח מאשר לאחרים. ואם מפריעים, יש לנו עונשים טובים: צובטים, שופכים קצת מים, ועוד כהנה וכהנה. המורים אצלינו הם גיבורים גדולים.

מה העונש החמור ביותר?

(מגרד בראשו) זו בעיה, אי אפשר להזמין הורים — כי הם אינם כאן. אולי נגרש מן המדינה.

— נתקלתם בשביתות?

— ועוד איך! (באנחה כבדה) היום שובתים יצרני הממתקים כי לא הסכמנו להרשות להם לאכול במשך כל זמן העבודה.

— שמעתי שיש בתי כנסת נעולים מרוע?

ראש הממשלה נבוך. הוא מברר במכשיר הקשר שלו מה הסיבה, והתשובה מגיעה ונ־ שמעת באוזנינו: "הגבאים רבים בשכונה איזה בית כנסת חשוב יותר, עוד מעט תסתיים המריבה והם יגיעו".

קולות וצעקות נשמעים מלמטה. מר קטינא מציץ בחל־ לון, ורואה הפגנה. "כדאי לברר מה קורה שם" — הוא אומר למזכירתו, שהיא במקרה אחותו בת השבע. האחות עולה אחרי חמש דקות ומסבירה: "אלו פועלים בבית החרושת לממרק ממיך. פיטרו אותם, כי אף אחד אינו קונה ממרק כזה, והם מחוסרי עבודה". נצטרך להו־ ציא תקנה בענין — אומר מר קטינא בדאגה. אבל בינתיים אנו עסוקים מאד בתחום יחסי החוץ.

— יחסי חוץ? — נדהמתי. עם מי יש לכם יחסי חוץ?

— עם מדינת המבוגרים השכנה. יש רצון טוב, מצד שתי המדינות, ואנו בדרך להקמת שגרירות. את מבינה, כך נרוויח שיהיו כאן תמיד כמה מבוגרים, לשעת חירום.

— מר קטינא, שאלה אחרונה — ואישית: אתה מרוצה מתפקידך?

— בעיקר מרוצה מזה שהוא עומד להסתיים.

אנחנו נפרדים מראש המ־ משלה בצביטת הלחי. יוצאים ומחייכים — סוף סוף, לא כל יום מזדמן לי לצבוט לחי של ראש ממשלה.

אותי זה מסקרן

מספרת: שולמית

מהו הלהיט במדינת היל־ דים? ספרי ילדים. בימינו לרדת לשורשם של ספרים. אתם יור־ דים איתנו?

ובכן, דרך ארוכה ומסובבת עובר כתב היד עד שהוא הופך מדף מקושקש לספר נאה. את ההתחלה עושה הדף תחת ידי המחבר. הסופר ממלא אותו בשורות צפופות, מכל הבא לראש. יש, והמחבר מעביר את כתב היד לאדם נוסף, שמתמצא היטב בלשון ובדקדוק. הוא יעזור למחבר להחליט היכן מתאים עשר, ומתי עשרה, איפה ממפיק פסיק, והיכן מוכרחים נקודה לפעמים יחליט המחבר על, כל זה לבדו, בכל מקרה נקרא שלב זה הגהה לשונית. המגיה מעביר את כתב היד המושלם אל הגרפיקאי: המילה המסובכת הזו אינה אלא כינוי לאדם העוסק בגרפיקה — רישום. האותיות המקשטות את כית הספר שלכם, המודעות היפות בעיתון, כל אלו עבודות גרפיקאיות. הגרפיקאי מחליט על גודל האות וצורתה. (בעב־ רית יש כתשעה דגמים יסודיים של אותיות.) היכן תופיע הכותרת ומה יהיה המרחק בין קטע לקטע. השיקול הוא־ מה יהיה נעים יותר לעין הקורא? את כל ההוראות רושם הגר־ פיקאי על כתב היד, הוראות אלו מיועדות לאדם המפעיל את המחשב. (שיהיה ברור: אין הכוונה למחשב העוזר לנו בפעולות החשבון, אלא למח־ שב "אמיתי" ששטחו כשטח שולחן כתיבה ממוצע, וגודל המסך שלו 50×30 ס"מ.) שלב זה נקרא "עיבוד תמלילים" — האדם המפעיל את המחשב, מעבד את ההוראות שקיבל מהגרפיקאי ו"מבקש" מן המחשב לסדר את עמודי הספר בצורה שנקבעה להם. במילים אחרות נקרא שלב זה גם "סדר צילום" — המחשב מסדר את עמודי הספר ומכין אותם לצי־ לום. מה קורה עכשיו? גליל ארוך יוצא ממכונת הכתיבה של המחשב, ועליו מסודרים עמודי הספר בזה אחר זה. לשם מה היה נחוץ המחשב? כי על המסך שלנו ראינו איך יראה העמוד, ובלחיצת כפתור ניתן להזיז שורות, להרים או להוריד אותיות, וכו'. את גליל הניר שיוצא מן המחשב בודקים בקפדנות המחבר והגרפיקאי — האם נעשה הכל לשביעות רצו־ נם? כל המטעון תיקון נכנס למחשב פעם נוספת.

בו בזמן נשלחות התמונות שצייר הצייר ל"הפרדת צבעים" המכונה אינה יודעת לצבוע את כל התמונה בבת אחת, חולצה באדום ומכנסיים בכחול. לכן צריך לצלם את התמונה כמספר הצבעים המופיעים בה, ולסמן בכל פעם קטעים שצבעם אחיד.

כאן בא שלב העימוד: הגרפיקאי יחליט על גודלו הסופי של כל עמוד ועל מקומה של כל תמונה. את ה"כמעט ספר" מעבירים לצילום. כשעו־ מודי הספר נמצאים כפילים לפני הפיתוח, אפשר לבדוק ועדיין לשנות. מניחים מתחת לפיל נייר רגיש לאור, ומאירים כפרוז'קטור — פנס רב עצמה. על הנייר מתקבלים עמודי הספר בצורתם המושלמת. תהליך זה נקרא "העתק שמש" — ומתקנים את השגיאות.

את הפילים מניחים בבית הדפוס על לוחות מתכת, הם נכנסים אל מכונת הדפסה ענ־ קית המסוגלת להדפיס עשרות דפים בבת אחת. היא עובדת בקול רעש עליז. הכריכה מו־ דפסת בנפרד, במכונה שגודלה כגודל הכריכה. השלב האחרון נעשה בכריכיה: שם תופרים או מהדקים את הדפים, מדבי־ קים את הכריכה על קרטון עבה, מצמידים — ו... סוף סוף, הספר מוכן.

אולי עכשיו תבינו, למה יוצאים כל כך מעט ספרים במדינת הילדים. לא פשוט להשתלט על תהליך כזה, נכון?

ספרים מספרים

פחות או יותר

[illegible]

בפרשת השבוע

ויקרא

בפרשת ויקרא מתחילה התורה לבאר את עניני הקרבנות. עיקרו של הקרבן — הוא הכוונה וההר־ גשה של האדם המביא אותו. הרמב"ן מסביר, שהקרבן שקול בדיוק כנגד החטא: אדם חוטא במחשבה, בדיבור ובמעשה. על כן, ככפרה על חטאו הוא מביא קרבן, וסומך עליו ידיו — כנגד המעשה; מתוודה בפיו — כנגד הדיבור; ואת הקרב והכליות מעלים על האש — כנגד כלי המחשבה והרצון. הדם הנזרק על המזבח הוא כנגד דם האדם. וכשרואה האדם את כל אלו, עליו לחשוב שעל חטאו היה ראוי שישפך דמו וישרף גופו הוא, אילולא חסד ד' שהסכים לקבל את תשובתו, ואת קרבנו — כתמורה.

זו הסיבה, שהתורה כל כך הקפידה על טהרת הקרבנות: לא רק שכל פרטי ההקרבה חייבים להתבצע כהלכה, אלא אפילו מחשבה בלתי טובה בלב הכהן, שלא התבצעה למעשה, פוסלת את הקרבן וגורמת לו להיות מכונה "פיגול" שפרושו תועבה. הכל הולך אחר כוונת ומחשבת הלב!

לפיכך נאמר בפסוקים הראשונים: (ויקרא א, ב). "אדם כי יקריב מכם — קרבן לד'". אם הקרבן הוא מכם, מעצמכם ממש, הוא אמנם קרבן לד'. אך אם "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן" — אם מסתפקים אתם רק בבהמה, אזי "תקריבו את קרבנכם" — במקרה כזה הקרבן אינו זוכה להקרא קרבן לד'. (עפ"י "תורת אבות").

רגע, חושבים!

רֶגַע, רֶגַע, אֲנַחְנוּ עוֹד חוֹשְׁבִים
מַה־חָסֵר בְּמָדוֹר הַיְלָדִים?
רֶגַע, אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שׁוּב וָשׁוּב,
הַאִם בְּכָל־זֹאת חָסֵר דְּבַר־מָה,
אוֹ שֶׁהַמְּלָאכָה הִסְתַּיְּמָה וְנִשְׁלְמָה?
כְּבָר הִזְעַנוּ בְּ"בֵינַיִים" וְכָתַבְנוּ גַּם סִפּוּר,
בְּרֹב־עָמָל וְיֶגַע הוֹסַפְנוּ גַּם אִיּוּר
כְּבָר צָעַדְנוּ בִּשְׁבִילִים וּבְמָדוֹר הַהֲלִיכָה,
הִסְתַּקַּרְנוּ וְעָרַכְנוּ רַאֲיוֹן כַּהֲלָכָה.
וְאִם אָמְנָם דִּילַגְנוּ — אֲנַחְנוּ עוֹד חוֹשְׁבִים,
הֲבִינוּ לְרוּחֵנוּ: כְּבָר אֵינֶנּוּ יְכוֹלִים!
וּבִכְלָל, בִּמְדִינָה שֶׁל יְלָדִים וִילָדוֹת
לְמִי יֵשׁ פְּנַאי וְרֹאשׁ־שָׁקֵט לִפְתּוֹר חִידוֹת?

משלוח מנות למגיד

סיפור

מאת ר. פרידמן

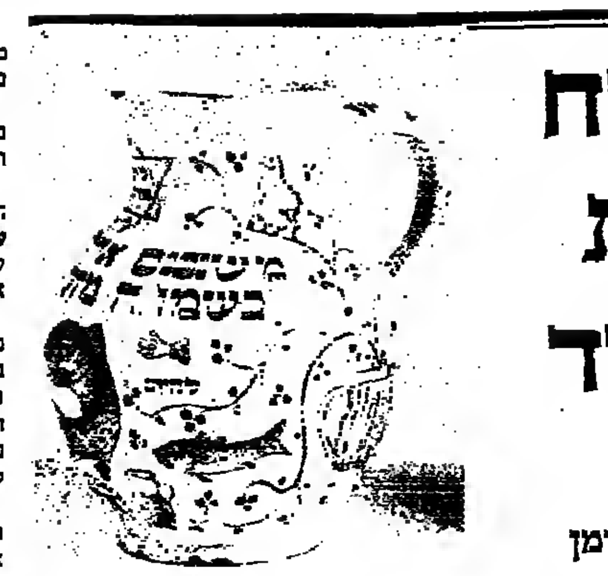

עצי היער מכוסים היו בשלג כבד. דומים היו לאנשים העטופים בטליתות למעלה ראש.

ר' יודל שפסע בין העצים, עלוב וחולש, מיצמץ בעיניו העייפות, הלבנונית סינוורה עיניו, והפריעה לרגליו התשושות לסחוב את גופו הלאה.

מנעליו הכבדים המושלגים, הותירו משקעים במרבד השלג הצח הפרוש בינות לעצים. הרוח הביסה נעומות בהלך הבלוי, המבוסס בשלג הבאה ומהדיר בו עקבות של רפש. וצופה ומודרכיה לשולי מעילו הדהוי והטלוי, בחשבה לקרוע מעל גופו העלוב.

ר' יודל הגביה שתי ידים מצונות ומכחילות, באחת חזיק הסגבעת אשר לראשו, ובשניה אחז בשולי המעיל החושק ללכת בעקבות הרוח. אילו יכול היה, וודאי שמתגונן היה בכלי נשק יעיל יותר, אך מה יעשה דל וריק הוא, ואין לו במה להשיב מלחמה שערה...

שלא בטובתו התעקרה אנחה מלבו. שלא בטובתו אמרנו, תכף הוא. כי ר' יודל ירא שמים היה. חסיד וחזיק המקבל גורלו באהבה, שמח ביסורים ואינו מבעלי טרוניה. האם פעם אחת רעב ללחם? הרק פעם אחת הידה הדלות שינה מעיניו? אך העניות הגשמית לא העכירה עליו את רוחו ונפשו הדבוקים להשי"ת.

ואם נתעקרה עתה אנחה מלבו, לא היתה זו אנחה על עצמו, אלא זכר בני ביתו עלה על לבו...

באשר קם ר' יודל באותו יום טרם בוקר, וירד מעל מיטתו, היתה הבקתה אפופה כפור בלתי נסבל. זה כמה שבועות שהפרנסה צולעת. חייט והזיק הוא ר' יודל העושה מלאכתו באמנה, וסלאי היוצא מתחת ידיו אין בו כדי לביש את בעליו. אך עבודתו מעשה אומן שובתת; אין קונים ואין לקוחות, ומשום כך אין גם לחם לפי הטף. בחוץ יורד שלג כבד, גג הבקתה מכוסה כולו בלבד, השלג אף נערם לגובה במבוא. ר' יודל מציץ עין בתנור, ולבו מתכווץ. אילו יכול היה לכלכלו במעט גזרי עצים להעלות מעט חמימות בבקתה. התנור, שחזר לו מבט של אשמה לר' יודל. לו יכול היה, מתכווץ היה מבושה, הלמאי אינו ממלא תפקידו הנעזר לו... מדוניו המחולדים מתעקלים בקצותיהם. דומה כי רסיסי דמע תלויים בהם... אך באמת אין אלו לא דמעות ולא כדומה להן, אלא קורי עכביש. מצא לו העכביש מקום שמם והחל טווה בו קוריו, למען יצוד טרפו.

הילדים נמו עדיין במיטותיהם מרעידים מקור, תחת כיסויי הבלויים.

גיטלה ויוסלה נעורו עת קם אביהם מעל המיטה החורקנית הניטל ידיו מקופסת פח לתוך קערה חלודה.

גימלה — לחש יוסלה בקול שקט — גיטלה! כבר ערה את?

כן יוסלה — השיבה גיטלה, ושיניה נוקשות מחמת הקור.

על מה מהרהרת את?

אהה — השיבה גיטלה — פורים היום, פורים החג השמח והאהוב. כלום ניכר זכר לחג בביתנו, כלום יש אפילו מנה אחת בבית? משלוח מנות גיטלה. המתגעגעת את למשלוח מנות? גיטלה שתקה ולא השיבה.

מדוע תשתקי גיטלה?

ומדוע עלי לדבר? — שאלה הילדה במרירות. — כלום מנות יש לנו לשלוח? כלום יזכור מישהו אותנו וישלח לנו משהו?

מנות אין לנו לשלוח — השיב האח והוסיף בתמימות ילדותית — אך השי"ת זוכר אותנו והוא יכול לשלוח...

בשנה שעברה — המשיכה הילדה — עדין ניכר הפורים בבית, הזוכר אתה יוסלה מה הכינה אמא עבורנו? הזוכר אתה? היה זה לאחר שאבא תפר טליל לפריץ ההוא, והוא פרע דמי עבודה, ימים אחרים לפני פורים, כמה שמחה אמא... ובמה טוב היה לנו... עדיין מרגישה אני טעם הפחזניות הטעימות שאמא אפתה, ממולאות בצימוקים ובדבש...

גיטלה ליקקה שפתיה הצחיחות ויוסלה המשיך בעיניים חולמניות. אין את זוכרת טוב גיטלה — לא רק פחזניות אלא גם רובשניות משוחות מרקחת, ואזני המן... אזני ההמן מתפקעות היו בתוכך מרוב פרג ושומשומין...

ר' יודל הקשיב בחדר הזיצן לשיחות ילדיו הרעבים. ילדים מסכנים — ליחשש ולא יוסף.

הוא התעטף במעיל הבלה שהפרוץ מרובה בו על העומר, ופנה לצאת לעבר קרתניק. בסעודה שכזו, עליו להקדים את חפצו להתפלל שם שחרית ולשמוע את המגילה בבית מדרשו של הרבי.

בידים קפואות נטל את הקלשון, וניער את השלג הנערם על יד פתח הבקתה. הרוח שורקה מולו ופיזרה עליו פתיתים צחורים, בקול יללה מקפיאה. הא לך משלוח מנות! הא לך משלוח מנות — כך הטתה באוזניו הסערה, בהוסיפה לפזר פתיתים צחורים מימינו ומשמאלו מלפניו ומאחוריו.

ר' יודל לא שם לבו לרוח ולתעתועיה. בצעדים זהירים מחמת עייפות ומחמת הסכנה החל פוסע במעבר היער לעבר קרתניק הסמוכה.

כאשר הגיע ר' יודל סוף סוף לבית־המדרש המואר, כבר שקק המקום מתפללים לבושים חגי־גית. אור רב אפף את בית התפילה, ר' יודל הביט סביבו תוהה, האם האורה הרבה הלזאת מחמת הנרות או מחמת פניהם הזורחות של הקהל?...

בין כך לכך פתחו בתפילה. תפילה חסידית בדבקות ובהתלהבות, שנוסף לה סממן של שמחת פורים.

יהודי קרתניק שכחו עולם ומלואו. דאגותיהם ובעיותיהם, חולי ומדווי, דלות ואביונות. בלב מלא שמחה הודוה התאספו בבית המדרש לתפילה ולקריאת המגילה. העליצות והגילה המאפפים את חג השמחה שלטו ללא מצרים בבית התפילה.

בסיום התפילה הושלך הס בבית המדרש. הדממה ליוותה בהדר את המגיד בגשתו לקרא את המגילה.

אם מקודם הורעשה הגילה, עתה תפסה מקומה הרעדה. ברחילו ורחימו גלל המגיד את מגילת הקלף העתיקה, פרשה על גבי הבימה כאגרת, ולאחר שבירך את הברכות, החל קורא את המגילה בקול נעים וחודר.

קולו הערב של המגיד, הקול הנעים הספוג יראת שמים וטהרה רומם את לב השומעים. ובניהם ר' יודל. עד עתה לא הפשיר קפאונו בליל. עדיין הרגיש עצמו מעט כאבל בין חתנים. עדיין לא הקיפו הפורים בחבלים של שמחה ושל התעלות. עתה בהקשיבו להברות היוצאות בנעימות ובמתי־קות שפה קודש של המגיד, החל אף ר' יודל להתעורר, דומה כי גלים סמויים, גלי תקוה וישועה זורמים מן ההבל הבוקע מפיו של המגיד, ומתקרבים בלאט אל לבו של ר' יודל.

לבו הדווי של ר' יודל החל להתמלאות ברגשי דיצה והתרוממות. קולו של המגיד המתגבר והולך הביא מזור לרוחו של ר' יודל. לפתע הרגיש עצמו משוחרר מדאגותיו, חדוות מצוה והתרוממות באו בו גלים גלים. אשריך יודל! זימר בו לבו, יהודי אתה! אשריך יודל לחש לו מוחו, חסיד הנך, העולם, — הבל, רעות רוח, אין בו ממש! היגון והדאגה — מרכבות הסט"א, אין עוד מלבדו! התרונן לבו של ר' יודל, הקב"ה ומצוותיו ואני יודל החייט זכיתי לטעום מה טעם גן עדן! מרוב שמחה חשבו רגליו לצאת בריקוד. אך לבו עצר בעדן. עת קריאת המגילה היא, הס! וגילו ברעדה!

★

בסיום הקריאה, דומה היה ר' יודל כמי ששב מעולם אחר, הקהל החל זורם לעבר הדלת, ור' יודל נסחף בעקבותם, הוא הביט בהמולה סביבו. ברחוב מתרוצצים אנשים, לאחר התפילה וקריאת המגילה נחפזים הם בדרכם ומגשים של "משלוח מנות" בידיהם. הכל טרודים הכל חופזים, מצוות היום רבות, סעודת המצווה אף היא אינה מילתא זוטרתא, ומתנות לאביונים... כל הפושט יד נותנים לו...

אך ר' יודל לא נמנה עם אלה הנחפזים בבהילות לקיים משלוח מנות וסעודה, ואף גם עם פושטי יד אינו נמנה. ידו קמוצה משתלשלת לצד גופו כאבר המדולדל. אין לו לתת ואין בו עוז לבקש... עומד לו ר' יודל נתמך בקיר החיצון של בית המדרש, לפניו, בסך, עוברי הקהל, ובניהם ילדים מכל הגילים, מתופשים בתחפושות שונות ומשונות אחשוורוש פוסע לצד המן, מרדכי לצד אסתר המלכה, אף גם ושתי אינה נעדרת. מראיתה במכשפה וקרן אדומה בוקעת ממצחה.

מביט ר' יודל בעינים מלוכסנות בעליצות החומקת לפניו ואינה נוגעת בו, ולפתע מחליט הוא מה לי ולכל זאת? הבה אלכה ואשובה אל ביתי...

אוסף ר' יודל רגליו, תוקע ידיו בכיסי מעילו המרופט, מכעבע בגרונו ומתחיל לצעוד.

ולפתע: "שלום עליכם ר' יהודי!"

מסיב ר' יודל פניו שהסומק מתפשט בהם. מחמת הקול המוכר ולבו פועם בחזקה. מי הוא זה הדובר אליו? היתכן?! על שום מה זכה לכך? הלא זהו המגיד בכבודו ובעצמו...

מרוב מבוכה נאלמת לשונו, אינו מהין להגביה מבטו. אך המגיד כאילו אינו משגיח בשתיקתו העלובה, ובקול אבהי, חנון ורחום פונה אליו: הלא, יהודי ממקומותינו הנך, מדוע איפוא אינך שולח לי משלוח מנות?!

הסומק בפניו של ר' יודל הופך לחוורון צז. הדמעות החונקות לבו פורצות את הסכר ומשתל־טות על גרונו, בהותירן תעלה של צריבה. ולשונו, לשונו מקופלת ואילמת. הרבה יש לו לר' יודל להשיב, הרבה יש לו לספר, משלוח מנות? לעג לרש! חס ושלום — לא יתן למחשבת בלע להוולד במוחו. אך כלום אפשר לספר לו למגיד הקודש, כי בני ביתו עטופים ברעב ובסמרטוטים, כי ילדיו מביטים בעיניים קרועות לרווחה על חג השמחה שפוסח על ביתם, משום שהדלות השתלטה בו ללא הותיר פיסת מקום לאורח נוסף... אילו היתה אגורה אחת בכיסו הלא קונה היה נתח של לחם, לחלק לפי הרעבים... אך משלוח מנות? חלום רחוק הוא... ור' יודל שותק, והדמעות צורבות את התעלה אשר בגרונו.

אך המגיד אינו משגיח בשתיקתו.

רבי יהודי — הוא פונה אליו באבהיות רבי יהודי, פורים היום: מצוה לשמוח ומצווה היא לשתות, בא נא עמי לקיים שניהם.

ר' יודל צעד. נגרר אחר המגיד, ובהרכנת ראש נכנס לביתו.

הבית שקק אורחים. חסידים מקרוב ומרחוק שהגיעו עם מגשי משלוח מנות, שמחת יום־טוב שפוכה על פניהם והגיל ממלא לבם.

אך המגיד השגיח עתה רק בר' יודל. הוא הכניסו לחדרו וציוה למשמש להגיש לפניו תקרו־בת. ר' יודל נצטוה לברך ולטעום.

המזונות והיי"ש. החיו את לבו של ר' יודל. עיניו ששקועות היו עד הנה ברצפה, החלו סובבות אנה ואנה ומביטות מבין בתמהון. ובאמת תמה היה על שזכה לקירוב זה, הזכיה להמצא במסיבת הצדיק חממה מאד את רוחו הנכאה, הוא אכל ושתה וקיבל במאור פנים ברכת "לחיים" מפי המגיד. באשר סיים ברכות אחרונות נפרד ממנו המגיד בפנים מאירות, מבשרות טובה.

עתה הביט ר' יודל על החוץ הצחול בעיניים אחרות, הרעב כבר לא הרעיד רגליו, ולבו הסעד כבר נח מועקת הרעב והחולשה, אף גם הקור כבר דקר פחות, לאחר שהמשקה חימם את הלב.

הוא פסע בחוצות עיר, בין אנשים צוהלים, אך עתה לא הרגיש כאבל בין חתנים.

ומכיון שהזעף סר הימנו והגילה כבשה את ישותו, החל מהפך בדברים שעברו עליו בקרתניק. ולפתע נזכר כי המגיד ביקש אותו שישלח לו משלוח מנות...

ר' יודל נעצר על מקומו. בקשה זו שיצאה מפה קדשו של המגיד, כלום לחנם יצאה... לא יתכן ואם אותו צדיק ביקש — משמע יש לקיים!

אך מה יעשה הרש ואין בידו מאומה? ולפתע הבזיקה מחשבה בלבו של ר' יודל, כן! יודע הוא כבר היטב מה יש עליו לעשות!

לפניו חנות מקושטת במיני קישוטים, גירוח מטגנים ונרות צבעוניים. מעטרים ומשולבים בין בקבוקי משקה ומיני מגדנות.

ר' יודל נכנס לחנות שהמון גודש אותה, ועמד בהדר הלקוחות, איש איש קנה לפי ראות עיניו ולפי הממון אשר בכיסו.

כהגיע תור ר' יודל לא ביקש דבר לקנות, כי אם הינן קולו הידבר תחנונים: הנה יהודי יקר, עומדים על הדלפק לפניך שני בקבוקי יי"ש וצלוחית אחת שמגרן נאה בתוכה, שמא רחימאי תוכל ליתן לי אלו בהקפה?...

בעל הבית, יהודי שהאפוד נורק בצעדיו, הביט ביהודי הדל שאצבעות ידיו מכחילות, חייך אליו בחמימות, משל חפץ הוא לחממו ולהבריא עצ־מותיו והפטיר: בהקפה? ומדוע לא? קח! קח! חביבי, ואם לא תפרע את החוב הזה חה, אין הדבר נורא. פורים הנו יום אחד בשנה! השי"ת הזמין לי קונים יפים, ופדיון הגון, קח ושמח...

חביבותו של המוכר עודדה מאד את רוחו של ר' יודל. הי הצליח הדבר — הרהר בסיפוק — הבה אמשיך הלאה. והוא נכנס לחנות למטבר פירות. תפוחים אדמדמים קרצו מעמקי הארגז, לצד אגסים טוהיבים מפיצי ריח ניחוח, ומעל אלה תלוי אשכול דובדבניות אדומות ועסיסיות.

ר' יודל הצביע ביד רועדת מעט על הפירות שבחפצו לקבל, והוסיף בקול לחישה: כה..בה־ק..בהקפה...

אל יפלו פניך — עודדו בעל החנות — יהודי מבקש לקנות בהקפה אינו צריך ליבוש בכך. קח יהודי יקר מן הטוב ומן המובחר, יום־טוב, לנו. ועלינו לשמוח...

הוא הגיש לו את הפירות הארוזים בהפטירו ראם תשכח לפרוע, אזי אין להצטער, אלקינו גדול!

כאשר יצא ר' יודל בכוון ביתו של המגיד. היו זרועותיו עמוסים מכל טוב, יי"ש ומגדנות, פירות ומיני תרגימא. לא! אין לו כלל ליבוש במשלוח מנות נאה כל כך!...

ובכן הופיע ר' יודל בשנית, באותו יום בביתו של המגיד זי"ע. פניו העלו סומק של התרגשות. עת הוכנס פנימה, הוא צעד נכחו והציג על השולחן את שהביא.

המגיד ליבבו בעיניו. הוא הביט על מנחתו הדל, העמיק להביט בפניו, ולאחר מכן ברכו: יהי רצון שמדי שנה בשנה תביא אלי משלוח מנות!

★

אותו יום עשו האור והצל משחק בלבו של ר' יודל. בבוקר, מיצר היה, ובבית המדרש שמח, בבית המגיד עלצה רוחו, ועתה שוב תקפוהו יסוריו. ויסורים אלו מה טיבם? כי ר' יודל נזכר בילדיו הפעוטים, היושבים בבקתה החשוכה ופי־יותיהם מגירות ריר על זכר סעודה דאשתקד. כיצד אפשר לשמוח בעת שנזכרים בדברים כעורים אלו?...

ולפתע עצר ממהלכו. מחשבה יפה עלתה בראשו. מדוע לא יביא משלוח מנות לביתו? כלום לא יכול לעשות מה שעשה לפני כן? היד ה' תקצר? ובך החל ר' יודל לחזור על פתחי החנויות שנות, ובשיצא לבסוף לשביל המוביל לעירתו, היו חבילות נאות חבוקות תחת אצילי ידיו.

הדרך התקצרה לו לר' יודל מרוב שמחה על כל הטוב אשר עמו. הוא לא הלך אלא רץ, לא פסע אלא ריקד, בדמיונו חזה בפניהם המאירות של ילדיו למראה המצרכים הנדירים, מרנני הלב, שהביא עבורם.

עצי היער, עדיין מכוסים בטליתות של גלד. הביטו בדממה אחר דמותו של היהודי חדל הם־ טופף בשמחה בשביל המושלג. חיצה קולחת מסמרו.

הנה היא הבקתה, השלג נערם ככריסת אליה. משמע איש מן הבית לא יצא עדיין, וכי לאן ילכו?...

ר' יודל הסיט ברגליו את השלג, ופינה מעבר לו ולחבילותיו.

אבא בא! — שמע צהלת שמחה מבפנים. שומע אני פסיעותיו!

מחזיק הוא משהו בידיו.

חג שמח — זימר ר' יודל בשמחה, והטיל את החבילות על השולחן.

הוא שלף חבילת נרות והדליק חלק למען תואר מעט האפילה.

הילדים הדלים והכחושים הצטופפו ליד אמם סביב השולחן העמוס.

ר' יודל החל פותח החבילות, ושולף תכולותיהן. כמאחז עינים השולף שפנים חיים ממגבעתו. דג מלוח! — הבריז יוסלה.

חלה מתוקה גם — דיברה שרהלה.

רובשניות! יין אדום, אזני המן! תפוחים שזו־פים! או אוי! כמה דברים טובים.

אמא: גם בשר ודגים!

אוי, הודו לה' כי טוב — נאנחה זוגתו של ר' יודל. חיוך של אושר קורן על פניה נטלה את הבשר ואת הדגים ונחפזה למטבח, להתקינם ול־בישול. בדי שיספיקו לאכול היום סעודת פורים הגונה.

הילדים הביטו בעינים בורקות באש העליזה המתלקחת ולופפת את הקדירות המלאות, עד קם וריח ערב של דגים מפולפלים ובשר עסיסי התפשט בבית.

שרהלה שלפה לפי צווי אמה מפה חגיגית ממולאת, אותה פרשה על השולחן. על המפה הונחה בכבוד החלה הקלועה, הזרועה פתיתי פרג ושומשום. יוסלה נגע בה בקצה אצבעותיו עדיין חמימה היא...

ר' יודל הציג בקבוק יין ליד החלה. האש דומה אף היא שמחה בסעודת העניים, מיהרה לבשל את התבשילים...

בני הבית נוטלים ידיהם ומיסבים לשולחן. כל אחד מן המשפחה מקבל מנה הראויה להתכבד בה.

כיון שהגוף קיבל את שלו, נתון לנפש להתרומם בשמחת יום־טוב. ר' יודל ובניו נתנו קולם בזמירות פורים מסורתיים, פסוקים מן המגילה המביעים עת ואורה, שושנת יעקב וכלה בפיוטים ותוך שירות ותשבחות להשי"ת שלא נוטש בניו בכל דור ודור. השמחה וההדוה באו ועלו, הצלילים נישאו לריקוד, וכל הבקתה נתמלאה אורה ושמחה.

ובחוץ העריב יום. צללי העצים ניטו עגומים על מרבד השלג, האפלולית פשטה על העץ הרא־שון, התגבהה אל השני חזיבקה את השלישי, וכך בלי משים השתלטה על היער כולו. רק הירח העגול בצבע הכסף המבהיק קורץ מלמעלה מבין קרעי העננים, והגיה קלושות את האפלולית.

דממת ליל פשטה ביער. אי פה אי שם נפל גוש שלג מצמרתו של עץ והתפוצץ בנפץ קל על מרבד היער. פה ושם נשמעו אוושות קלות, עד שדמותו של ווסילי הגיחה מאי שם.

ווסילי צעד בכבדות, הבל חם עלה מפיו. הוא נגח גניחות ויילל יללות תוך שהוא תומך את רגלו הצולעת, השלג התנפץ מתחת לפסיעותיו. אילו מואר היה היער וודאי יכולים היו להבחין בכתמי דם המכתימים את השלג הצח בעקבותיו של ווסילי.

ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך בך!!!

לעזאזל!! — וסילי חרק בשיניו. מה הזמירות הללו? מה השמחה הזו? מדוע אין הם שומעים את קול נקישותיו של זקן חולה נוטה למות?...

ווסילי החל נוקש באגרופיו קמוצים על הדלת הממאנת להפתח.

אוי, מישהו ממוטט את הדלת — זעקו לפתע הילדים.

השירה פסקה כבת אחת. עתה שמעו בבירור את גניחות־קללותיו של הגוי.

עוד מעט ועלול הוא לפרוץ את הדלת — קרא ר' יודל. מוטב אגש ואפתח.

אל נא! אל נא! — ביקשה זוגתו בפנים חוורות — מי יודע איזה המן זה, הרוצה חלילה להשבית שמחתנו.

מי שם? — הגביה ר' יודל קולו.

אני הוא זה, יודקה פתח, אני הוא זה ווסילי מן הכפר, הזכר נא יודקה, עצים קנית אצלי בתחילת החורף.

מה חפץ אתה? — הקשה ר' יודל מבעד לדלת.

פתח כבר — התחנן ווסילי — רחם כבר!

סחוה מהירה נגלה לפני ר' יודל, ווסילי עמד

(המשך בעמוד י"ד)

איתון במדינת ילדים

ויקרא

תשמ"ד

גליון מס' 6

התחפשנו!

לקהל העיתון הראשון (והאחרון!) במדינת הילדים שלנו.

לא קלה היתה המשימה. חברי המערכת — פנחס, שמעון ויהודה במערכת הבנים, ברכה, תמר ואסתר במערכת הבנות, והרב לגמרי על משתקים בימים האחרונים. זו הסבה שלא פגשתם אותנו למטה: היינו עסוקים בעתון שלנו שלכם.

שמעו מה נוכחנו לדעת. קשה מאוד לעשות דברים לבד! הרבה יותר קל לעקם את האף על מה שהכינו מבגרים. הרבה יותר פשוט לומר — "שטויות, את מי זה מעניין" או — "סתם קשקושים". אבל כשצריך להכין לבד, לכתוב ולמתק, ולמתק ולכתוב, וכל רגע יש הערות ותיקונים, רואים — שזו לא חכמה גדולה לבטל ולהעיר הערות. הרבה יותר קשה לעשות בצורה מצלחת! מסכימים אתנו? אתם בודאי נוכחים לדעת זאת, בכל רחבי מדינתנו.

ולבסוף — ברכותינו שלוחות לכל חיל הילדים — השוטרים, בעלי בתי החרושת, מנקי הרחובות, וכל היתר. ילד ילד על משמרתו — כל ההתחלות קשות! (ולפעמים כל כך קשות — עד שזה נמאס, ויום אחרי פורים, חוזרים למדינה הרגילה.)

פורים שמח לכלכם! עד כאן בינתים,

חבריכם.

מספרת: חלומית כתבתנו לעניני שינה

איציק וחוי, התאומים, ישבו על הספה. בידם האחת קלפים, ספקים־כאילו בתורנות. "תגיד, איציק", — לחשה חוי בהססנות, "אתה מפהק כי אתה עיף?" — "עיף?! — מה פתאום?!" — התנצר איציק בחפזה.

"ואת?" — "לא, בכלל לא" ענתה והתמתחה. פשוט מפהקים כי... כי מה?

כמובן, הם בכלל לא עיפים, למרות שהמחוגים מורים את השעה תשע בלילה. אך שלא כמו בכל ערב, הפעם אין נערכים וכוחים. אבא אינו פוקד — "מיד לישון!"

אמא אינה גוערת: "לא תוכלו לקום בבקר!" היום הם במדינת הילדים — שם אף מבוגר אינו מצוה. ובכל האסיפות החליטו, שכל הילדים ילכו לישון מאוחר מאוחר, ממש כמו המבגרים.

הבעיות צצו מהר מאד. תמיד הן מופיעות בלי שקוראים להן. "איציק, אינני מסתדרת עם אף שאלה בשעורי הבית" — התלוננה חוי כשראשה מונח על המחברות. — "איך זה יתכן? הלא תמיד את מסימת אותם בקלות ובמהירות?" — התפלא אחיה התאום. "כנראה שיש בכל זאת הבדל, בין שעורים שמכינים בארבע לבין שעורים שמכינים בתשע. הראש שלי פשוט אינו עובד." — "ולמה השארת אותם לכעת?" — "כי שחקנו כל הזמן למטה, ו...ואף אחד לא קרא לבוא הביתה". איציק ניסה להציץ במחברות.

"לא יודע, אילו דברים משנים לומדים בבית הספר שלך..." צלצול טלפון קטע את השיחה.

— "חוי? שלום, זו יוכבד." — "מה נשמע?" — שאלה חוי את בת־הדודה. "א... איך אצלכם?" — "נהדר, אבל... יש כמה בעיות קטנות". "למשל?" — "שעורים". — "אנחנו גמרנו שעורים מזמן, אבל כאן כל־הזמן רבים". "למה?" — "זו הבעיה, שעל שום דבר. אסרת, לא אסרת, יוסי כן לקח, לא לקח. אמא תמיד טוענת, שבשעות כאלו הדמעות יורדות פשוט מעיפות. מה נראה לך?"

— "מה־אומרת חוי אחותך?" — "אי אפשר לדבר אתה, היא רק בוכה". — "את לא מתכוננת להגיד שאתן עיפות?" — "לא, לא אמרתי, רק ספרתי מה־שאמא שלנו אומרת תמיד" — התנצלה יוכבד.

קולות צחוק אדירים מבית השכנים קטעו את שיחת הטלפון. איציק וחוי מהרו לראות מה־קורה.

"ראו" — אמרה שרה בטון משעשע, והובילה אותם לארון בחדר־ילדים. מוטי בן־התשע ישב מקפל בתחתית הארון ו...ישן. "מוטי" — צעקו־צחקו כלם. הוא הרים ראשו בבהלה, וקם מיד. פשוט נרדמת לך! — "לא", אמר, בעודו מפהק ומשפשף עיניו. "זה רק היה ...א...: תעלול!" לכו תאמינו.

ארל'ה וחיים הספיקו להכות מקפה שנשפך. משום מה, מרבע לעשר, רועדות להם הידים. (תופעה מוזרה.) ילדי כהן מחפשים רופא לילי, כי לכלם בבת אחת שורפות העינים. (משהו ויראלי?) במשפחת לנדא הדליקו את ההסקה ביום כל־כך אביבי, כי בחצי השעה האחרונה חולפת בגופם צמרמרת מוזרה. (מה זה?)

ועדין בכל רחבי מדינת הילדים־ערים. הם עיפים? — לא, הס מלהזכיר! אך בלב כלם מקננת התקוה — אולי כבר יבא מבגר אחד שיצוה ללכת לישון?

האדמו"ר הצעיר

השמעתם על הינוקא מסטולין? הלא הוא האדמו"ר החמישי בשושלת קרלין, רבי ישראל פרלוב, שעלה לכס האדמורות בגיל חמש, עם פטירת אביו.

פעם בא אליו חסיד אחד תושב כפר מסים, חוכר של הפריץ, והתלונן בפני הרבי על הצרות הרבות שהפריץ גורם לו. הרבי הינוקא עשה רשם ברגע זה כאילו אינו שם לב לדבריו אלא מחזיק מקל בידו וחופר לו גומה תוך ששעשע.

אך החסיד לא הרפה וחזר על בקשתו — והוא במשחקו. פנה החסיד אל הגבאי, ר' ישראל בנימין, ובקש שיבא לעזרתו. העיר הגבאי לאדמו"ר: י. פלוני החסיד מחכה לתשובה...

מיד הגביה הרבי את ראשו וענה: "האינך רואה שאני חופר בור, קבר לפריץ רשיעא לשלום..."

כשהגיע החסיד לכפרו, מצא שהפריץ מת באורח פתאומי.

מה אומרת ההליכה?

מה אומרת ההליכה? לא, לא התבלבלנו. לפניכם תקנות הקשורות לדרכים במדינתנו:

1) אין לעבוד כבישים כלל, מפני שצריך לעבור רק עם מבוגר — ואצלינו אין מבוגרים. ילד שמוכרח להגיע לצד השני של הכביש, יבקש טרמפ מהנהגים בכבישים, או שיפנה לוזערת הבנין המת־אספת בכל יום בבנין 93, ויבקש לבנות גשר במקום שהוא זקוק לו.

2) בכבישים מסומנים שלושה נתיבים. האחד — לאופנים עם שלושה גלגלים. השני — לאופנים בעלי שני גלגלים בלבד. השלישי — לאוטובוסים של פישר פרייס.

נא לא לעבור מנתיב לנתיב, מכיון שנהגי האוטובוסים נוסעים בעזרת רגליהם הסומכות על הכביש, ועלולות להדרס מגלגלי האופנים.

3) כדי שתבחינו בשוטרי התנועה, הם יעמדו על כסאות. אנא, אל תפילו אותם ואל תדחפו בקרבתם.

4) הדמויות ברמזורים עדין לא הוחלפו לדמויות ילדים. בינתיים, עד שתבוצע ההחלפה, אין להתחשב ברמזורים.

5) אם אתם מבחינים במבוגרים הצועדים בכביש — אל תתפלאו. אלו כנראה ילדים מחופשים. בכל מקרה שהברור קשה, ואינכם בטוחים שהמדובר בילד — פנו לשוטר הקרוב, ובקשו ממנו לנסות להסיר את המסכה. כדי למנוע אי־נעימויות, אל תעשו זאת בעצמכם.

דרך צלחה!

קואליציה - אופוזיציה

(המשך מעמוד ה)

לקחת בשבי חהרבים הקלוקל את כמלינו אלו הבים, מכל העדות ההוגים, גם אלו שאינם מתוך המחנה המגודר. אבל זיק של יראת שמים מבצבצת בהם ומכורת אבותם בידיהם, אלא שאין בידם להוציא לבצבם בתנאים ובסביבה שהם נמצאים בה, וכן מחובתנו למצוא את הדרך הכנאה העניינה בזמן הנכון ובמקום הנכון על כל תעלוליהם נגד דת משה וישראל, ולפעמים לא רק כמחאה אלא אף השתדלות באמצעים שברשותנו, ולכן עלינו להתבונן במקום אשר ניתן לנו מהשמים להתגדר בו.

ואהכי הגיעו גדולי ישראל להכרעתם שהכריעו לשלוח שלוחי דרבנן בכנסת וברשויות, באשר יהיו במקום אשר שם מתבגים מהלכיהם ומשם נגזרות הגזירות. יוכלו להתריע כלפי הרן ולמחות מבפנים, בבקביל להשתדלות בשדרה החוצים המתארים, ומר"כ של קח ותן כאשר את ה"קח" משלמים בכילר איצגרם שלהם שאינו נוגע לעניני ביהדות, ובתמורה מקבלים את ה"תן" בעניני היהדות.

ומאחר והכוונה לשלוח שלוחי דרבנן בכנסת וברשויות אי אפשר אלא ע"י ההשתתפות של המפלגה, בית ישראל היראים והחרדים לדבר ה', לכן הכריעו בחובת ההשתתפות בבחירות, דאת כלפי להיות בי חוקת הכנסת והפרלמנטרים שבכל מדינה ומדינה הוא, שמאחר נקבעה כאות הנבחרים אשר יהיו את הפרלמנט, וכבעות הכבוה שנקבע ניתן הכוח לכל תרבב ואחדה להציג את הרכבתות. ומי הוך כל המועדים תיבחר בבית הנבחרים שנקבעה והכן כלינו להעת הבכך אם נבתתף בבחירות ובין אם לא נשתתף, ככל מספר משתתפים שהוא, נבחרים חברי הכנסת, אשר בסמכותם את"כ לקבוע ולהחליט בחוקי המדינה המחייבים את כל האזרחים והתושבים. גם על אלו שהשתתפו בבחירות וגם על אלו שלא השתתפו בבחירות, וההבדל רק בין החרדי המשתתף בבחירות לבין החרדי שאינו משתתף. החרדי המשתתף בבחירות יש בו תרתי למעליותא. שגם הוא קובע לעצמו את הנציג שישמיע עבורו ובשליחותו את דבר ה' ותורתו בכל עת ובכל זמן אם במחאה ואם בשלילת הרע או בתיקון דבר טוב, וגם עושה פעולה בקום ועשה לשלוח את הנציגים האחרים הזרים להחזר, דבשזה קם זה נופל, כי האחד בא על חשבון השני. אבל החרדי שאינו משתתף בבחירות, לא די שלא בחר בנציג שישמיע את דברו ויפעל בשליחותו אלא אף עשה פעולה בשב ואל תעשה להגדיל את הרוב החילוני, וחיזק אותם לקבוע עבורו את החוק הפוגע בה' ובתורתו, שבשב ואל תעשה שלו הגדילו הם נציגותם והוסיף כהם כח לגזור גזירות עליו בעצמו.

ומאידך אין מקום למכנה שבהשתתפות בבחירות, לכנסת ולרשויות נעשה שותף למדינה או לממשלה, כמו שלא יעלה על הדעת שבנציגים החרדים ששלחו גדולי ישראל לפני השואה באירופה לפרלמנטרים שבמושבותם, וכן אחרי השואה באמריקה ובאירופה, שכביכול בזה נעשו שותפים למדינות השלטות ע"י הגוים, שכודאי לא יעלה על הדעת לחשוב כן. וה"נ כאן אינו ענין לשותפות במדינה, אלא דוקא בזה שבוחרים בנציג חרדי לדרת הקרב, המתנגד ומוחה בכל רעיון הנוגד תורה"ק, ופועל ועושה למנוע חוקים הנוגדים את התורה, דוקא בזה אנו מוכיחים בעל בימתם. שאין אנו שותפים לחקוקותיהם שאנו מתנגדים להם, וכן אנו מקיימים בזה מצות מחאה בתכיפות, גם במחאה לשם מחאה, וגם במחאה שבכוחו לפעמים למנוע את הרע או לעשות את הטוב, דבר שנמנע מאתנו כשאין אנו בוחרים בנציג חרדי, שאף אם נעשה כל פעולות מחאה ברחובה של עיר, אם לא ישפיעו על לב האבנים קובעי המדיניות, הרי נשאר כקול קורא במדבר. ומאידך כאשר בחרנו בנציג חרדי הכיכבריג בהאתו ר"ש לו באחוריו לגיונים של מלך, מאן מלכי רבנן. גם כאשר נזקקים למחאה בדרכה של ציר, הרי יש מי שיעביר את המחאה ויתרגמנה למעשים.

אכם לכאורה כל הדין אינו אלא רק באשר הנציגים החרדים הם באופוזיציה לממשלה, דאז אינם שותפים. אבל מה נכנה אנן על ההכרעה שהכריעו מאז תשל"ה להכנס לקואליציה, שב־שנחיות הנראה לעינים נהפכנו ונעשינו שותפים לממשלה.

ונראה אחרי ההתבוננות המ־קיפה דבמבות היא כידי התושבים לנהוג ולהבחין בין הסכם קוא־ליציוני לשותפות. דכל הסכם הקואליציוני אינו אלא הסכם בחבילה, ולא שמץ של שותפות, דכל זה שאינם שותפים בממשלה באחריות מיניסטריאלית וקולקטיבית, אין כאן דבר לשותפות, דכמצעינו כאופוזיציה כך בשינו בהסכם הקואליציוני. דכמו שהזנענו באופוזיציה להסכמים של קח ותן, לטובת היהדות, שהיינו מצביעים בדבר שאינו נוגע את השקפתנו כם הממשלה שהיה לה איצמים בהצבעה זו, בתמורה שהממשלה היתה נורבה לנו בתיקון דבר לפי השקפתנו. שלא היה בהסכם הספציפי הזה שום זכר לשותפות. כבו"ב ההסכם הקואליציוני שה־תנו כל הממשלה בד"ע חבילה של דברים שדרשנו לתיקון הדת בארצה"ק בתמורה שהתחייבנו להצביע עם הממשלה בכל הדב־רים שאינם נוגדים את השקפתנו, שאין בהסכם הזה שום התחייבות לשותפות ולאחריות לא קולקטי־בית ולא מיניסטריאלית, וההוכחה הטובה לכך, בהצבעת אי אמון שהצביעו נציגי אגודת ישראל לאחרונה כאי אימון לממשלה בגין פירצות הדת. דאילו היו דינם כשותפים לא היו יכולים לזוז ולהצביע באי אימון לממשלה כאשר הם שותפים בה. וההוכחה לכך שהנציגים החרי"כ והחרדים האחרים שהם שותפים בממשלה לא יכלו להצמד להצבעת האי אימון, ורק אגודת ישראל שאינה שותפה בממשלה רק היא יזמה את הצעת האי אימון והצביעה בעדה, וכאשר הובא הדבר לפני היועץ המשפטי לממשלה חיוה את דעתו שהצבעת האי אימון אינה עילה לביטול ההסכם הקואליציוני, כי רק שותף במ־משלה מנוע מלהצביע אי אימון בממשלה שהוא שותף בה, הרי לנו הוכחה מפורשת על ההבדל בין הסכם קואליציוני שיכול לה־צביע אי אמון לממשלה לבין שות־פות בממשלה שחייב לתת אימונו בממשלה.

זאת ועוד, כשותפות לממשלה, מהווה השר שותף באחריות קו־לקטיבית לכל החלטות הממשלה, ואחראי מיניסטריאלי לכל הדברים הנעשים במשרדו, דמשווי הבחי־נות קשור האוחז ביד הגה השל־טון, הן מבחינת אחריות קולקטי־בית לכל ההחלטות של הממשלה, שכל עוד הוא משתתף בה הוא חייב לתת כח אימונו, כי היא מתנהלת בשותפות אתו, הן אם זו החלטה דתית רוחנית לטוב ול־מוטב, ובנוסף לזה בשהוא עומד בראש משרד הוא אחראי באחריות מיניסטריאלית לכל אשר יעשו הפ־קידים שלו, כפי שנפלה ההכרעה בועדת אגרנט אחרי מלחמת יום הכיפורים. שאין השר יכול לה־תנער מאחריות ולהטיל אותה על פקידיו, גם כאשר הוא יוכיח שאין ידו בכעל הזה, דלפי זה יוצא שעליו לשאת באחריות על כל הנעשה במשרדו, ואם זה כלפי אדם בדינא ורצאות, מכ"ש דכלפי שמיא בן הוא, וא"כ העומד בראש משרד במשרד הפנים שבמסגרת המשרד נתמכים מוס־דות חילוניים תרבותיים, ומאשרים פעילויות שהם נגד התורה והיהד־דות, אם זה ע"י פקידי המשרד במישרים ואם זה ע"י הרשויות הכפופה למשרד, אם זה באישור מחזות תועבה, או באישור גי־כיהודי, אם זה בתכנון ערים ובניה לקברים השללים או בשטן קיץ, וכל כד"ב, וכן במשרד הדתות ששמו מורה עליו "דתות", שהמשרד מכיר ותומך גם בנוצרים ובמר־כלבים, שבכל אלו נושא השר באחריות מיניסטריאלית, מלבד האחריות הקולקטיבית לכל הה־חלטות של הממשלה, ובניגוד לזה כשלא משתתפים בממשלה, אף אם קשורים בהסכם קואליציוני אין שום אחריות לא קולקטיבית ולא מיניסטריאלית, ומצד ההסכם אין כאן אלא עיסקת חבילה בתוך מסגרת הפרלמנטארית להשיג הט־בות לתורה וליהדות כנגד הצ־טרפות להצבעות שאינן קשורות לנושאי הדת. ובכל דבר שיש בו ניגוד לדת יש לכל החרדי חופש הצבעה כנגד הממשלה, עד כדי הרשות להצביע אי אימון נגדה.

לאור זאת בין נבין דעת רבותינו הקדושים שכמסך שלושים שנה דעבה שנים מתנגדים להצטרפות לממשלה, אף שבידו כל ההליכה לבחירות, ואף שהורו כמצוה בתוך השעה בתיקון הדת להצטרף לקואליציה. בתנאים ובנסיבות שנתנו הוראתם, דאין כל קשר וענין בין קואליציה לממשלה, ולכן קואליציה כן, וממשלה לא, והתוקף הלאו כנגד ההצטרפות לממשלה גדול כל כך, דכאשר פועלי אגודת ישראל הצטרפו לממשלה יצאו בנגדה במלחמה קשה עד כדי ניתוקה מאגודת ישראל, וכל הכרוך בזה. ומאידך כאשר עמדו על מצותב ההוד כהב, מצאו לנכון אותם גדולים עצמם שעמדו נגדם או בראש המערכה, לחזור ולקרבם, וההת־נגדות להצטרפות לממשלה הוא שהטחתה אותם במערכה שלא להיות שותפים בכל האחריות הזה. כי יסוד השותפות הזו הוא משורש החטא של עץ הדעת, בעירוב טוב ורע, כאשר גם בדרכה שאפ־שר להשיג דבר מה מהטוב, הרי הרע המעורב בשותפות הזו גורם לאבדן החיים הרוחניים והנצחיים מעץ החיים, וסכנתו מרובה כה־קנתו שיצא שכרו בהפסדו.

ומעתה אחרי הביאור וההבהרה שביארנו והבהרנו כל הלין, לא נותר לנו אלא לבאר את הוראת רבותינו הקדושים בתחילת קום המדינה, שהורו לנציג אגודת ישראל להצטרף לממשלה, והוא שימש אז כשר הסעד, דבאמת המתבונן בזה יראה ששאלה זו נובעת מחוסר ידיעה המסורית, בתהליך המבנה הממשלתי שקרם אז עור וגידין, דעם קום המדינה בטרם יצרו את החוק הישראלי, ועל שרידי עם חרב ריחפה סכנת המחוקק החילוני שחרט על דגלו "ככל הגוים בית ישראל", שעמד לחוקק את חוק גיוס בני הישיבות, וגיוס בנות, ולא התכוין כלל לחוקק את חוק השבת וחוק הכשרות במוסדות הממשלתיים והעירוניים, וגם לא חוק הנשואין והגירושין עפ"י הלכה, ראו אז גדולי ומאורי הדור זצוק"ל של־הצלת הדור יש לשתף את נציג אגודת ישראל בממשלה שיעמוד כפרץ נגד גזירות הכלי' רח"ל וישפיע על עיצוב החוק במסגרת התורה, ואכן כן היה שכוסות הנצי־גות האגודאית זכינו לשחרור בני הישיבות מהצבא ושחרור בנותינו מגיוס, וניתוסף לזה חוק הנשואין וגירושין בסמכות בתי הדין הרב־ניים, עם חוק השבת והכשרות, ועוד כיו"ב, שברכות השנים נשחקו, ועי"ב נגזרה האפשרות להרחיב את המסגרת התרדית התורנית באר"י, וזאת כאשר בשנים ההם טרם נחקק שום חוק נגד התורה"ק, אם כי בפועל פעלו כל זרועות הממסד החילוני לעקירת התורה"ק, אם במסגרת המוכנות ועלית הנוער ואם במסגרת ההס־תדרות והקיבוצים. אבל חוק במ־סגרת הממשלה טרם נחקק נגד התורה"ק, ולכן דייקא בגין פעילות הממסד החילוני מסביב הזו ביותר את המכנה הצפויה אם גם יפעילו זממם כמכבש החוק, ולכן הורו לנציג אגו"י להכנס בגוב האריות לעמוד בפרץ, וכאשר בשנת תשי"ב חוקקו את חוק שירות לאומי, אז הורו גדולי ישראל לע־זוב את הממשלה, כדי שלא להיות שותפים בתהליך יצירת חוקים נגד תורה"ק, וכהוראת גדולי ישראל כן עשו נציגי אגו"י ועזבו את הממשלה ללא עדרין, וזאת אחרי שחפץ ה' היה בידם שחוקי היסוד למסגרת שמירת היהדות כבר השיגו, הן בשחרור בני ישיבות ובנותינו מהצבא, והן ביסוד מסגרת השבת והכשרות ודיני האישות, ומני אז עמדו על בך גדולי ישראל לא להיות יותר שותפים בממשלה, אחרי שבמסגרתה כבר נחקקו חוקים הנוגדים את התורה"ק, והתנגדות זו היתה קיימת גם כאשר מפעם לפעם העלו את הפיתוי להשגת דברים נוספים לטובת היהדות, כי אין הצד שוה בנזק המלך, ויהיה אשר יהיה הישג, אין זה יכול לבוא בחשבון שותפות עם ממשלה שבמסגרת חוקותיה נחקקו דברים נגד התורה"ק, כי בעירוב טוב ורע לא נשיג את המבוקש אלא נשריש את החטא הקדמון מחטא עץ הדעת בעירוב טו"ר.

וזאת עלינו לזכור ולדעת ולא להתפתות בשום פיתוי חומרי או רוחני, כי באם נחרוג מזה אנו מסכנים את עצמנו ואת הדורות הבאים, בבלבול המוחות ובטש־טוש הדעת, שכל אשר השרישו בנו רבותינו בהשקפה הטהורה יכולה ח"ו ללכת לטמיון, וכאשר נעמוד בנסיון גם כאשר כל העולם מצד אחד ואנו מצד האחר, כא־ברהם העברי, אז נזכה בעזה"י בזכותו להושע ולהגאל בגאולה שלימה ובתשועה עולמית בבוא גו"צ בב"א.

דברים שנאמרו בכינוס
של בני תורה

ברכות לרגל הרחבת סניף בני־ברק של

בנק פועלי אגודת ישראל
מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון

ברכות לבביות
לבנק פועלי אגודת ישראל
סניף בני ברק
לרגל הרחבתו לרווחת הצבור
משה אירנשטיין
ראש העיר

לבנק פועלי אגודת ישראל
סניף בני ברק
ולמנהלו הנכבד
מר רייכנברג
כה לחי
לרגל הרחבת הסניף
מברכים: ש.י. חרמון
אדריכלים
רח' ציטלין 19 תל־אביב
טל: 257827, 875598

לבנק פועלי אגודת ישראל
סניף בני ברק
ולמנהלו הנכבד
מר שלמה רייכנברג
לרגל התרחבותכם
קבלו את ברכותינו הלבביות
מהקבלן המבצע
דנטיין בינוי בע"מ
סדן יעקב
ז'בוטינסקי 86 תל־אביב
טל: 241839, 241841

ברכות מאליפות
מצוות "תפוצה"
לסניף בני ברק של
בנק פועלי אגודת ישראל
ולעומד בראשו ידידנו הנאמן איש המעש והתושיה
ר' שלמה רייכנברג
ולצוות העובדים המסור ביום יציאתכם למרחב
משגרים
אחים זילברשלג ובית "תפוצה"

"מרכז הספרים"
בית מסחר לספרי קודש ותשמישי קדושה
בני ברק, רח' הרצל 2 טל. 794114
סל מלא ברכות
לסניף בני ברק של
בנק פועלי אגודת ישראל
ולמנהלו ר' שלמה רייכנברג וצוות העובדים
לרגל הרחבת הסניף כה לחי — עלו והצליחו
ידידכם מרדכי פרידמן

מוסדות "מקור ברוך"
דחסידי סערט־ויזניץ ב"ב
רח' חזון איש 32 ב"ב
הרחיבי מקום אהלך
לידידנו הנכבד הר"ר **שלמה רייכנברג** הי"ו
ולצוות העובדים המסור
ברכות ואחולים עד בלי די לרגל הרחבת הסניף
והגדלתו לנוחות צבור הלקוחות
בברכת התורה
ההנהלה

מוסדות ויזניץ באה"ק - בני ברק
למר רייכנברג הנכבד
וצוות העובדים
בבנק פא"י
ברכות עד בלי די
והצלחה רבה ביום התרחבותכם
ההנהלה

למר רייכנברג ולכל הצוות
בבנק פא"י סניף ב"ב
זר ברכות מקרב לב ביום שמחתכם
מאחל
נפתלי רוזמן
חזון איש 40 ב"ב

תלמוד תורה "רדז־לי" בני ברק
מלא חפניים ברכות מאליפות
למכובדינו הנעלה.
ר' שלמה ריכנברג הי"ו
מנהל בנק פא"י סניף חז"א
לרגל הרחבת ושיפוץ הבנק חזק ואמץ עלה והצלח.
כה לחי!

"קנה־פלסט"
ביח"ר ליצור גלילים ושקיות ניילון חלקיות ומדפסות
יואל 4 ב"ב 789671
סל מלא ברכות
לרגל התרחבותכם - כה לחי!
ההנהלה והעובדים
ג"א בין המברכים: נחמן הלר

"דג טח"
רח' בן יעקב 21 ב"ב 03־777282 03־791158
לר' שלמה רייכנברג
ולר' יואל פוקס
ולצוות העובדים המסור
יהי"ר שתמשיכו לשגשג ולעלות מעלה מעלה
כה לחי!
י. שרייבר
וצוות העובדים

"מנורה" בימ"ס לכלי כסף ר"ע 95 ב"ב 709105
למר רייכנברג הנכבד מנהל סניף בנק פא"י
ולכל הצוות
כוס מלא ברכה ביום חגכם
משה איצקוביץ

סוכנות לבטוח גרינפלד ישראל
חזון איש 23 707979
לבנק פא"י סניף ב"ב
ומנהלו מר רייכנברג וצוות העובדים
ברכות עד בלי די ביום שמחתכם
חזקו ואמצו
ישראל גרינפלד

לבנק פא"י סניף ב"ב
למנהלו הנכבד **מר רייכנברג ומר פוקס**
ולצוות העובדים
שאו ברכה ביום חגכם - עלו והצליחו
וינברגר דוד
סוכנות "יצהר" - "מובחר" ב"ב
791594

לידידי מר **שלמה רייכנברג** וצוותו
מזל טוב להרחבת הבנק
כה לחי!
פ.ט. צביקה ובניו שווק בע"מ
781473

לבנק פא"י סניף ב"ב ומנהלו מר רייכנברג
ברכת כה לחי!
ספרי קודש "ירושלים"
רח' ירושלים 21 ב"ב
המבחר הגדול של ספרי קודש

למנהל סניף **בנק פא"י**
מר רייכנברג וצוות העובדים
ברכות עד בלי די לרגל הרחבת הסניף
עלו והצליחו
"אפנת טקסי בע"מ"
רח' יהודה הלוי 1 ת"א

ישראל קופילוביץ סוכנות לשמרים "שמרית" 748825 ב"ב
לבנק פא"י סניף ב"ב
ולמנהלו מר רייכנברג וצוות העובדים
ברכות הנאמנות לרגל התרחבותכם
ישראל קופילוביץ

החיסון נגד חצבת

(המשך מעמוד י"ג)

חיסון־עוד (לפחות 85%) לא פרצה החצבת בצורה משמעותית.

כדאי לציין, כי רופאים רבים לא היו מודעים לרתיעה הציבורית מהחיסון נגד חצבת רק לאחרונה, מסחקר שנערך בתחנות "טיפות חלב" ואצל רופאים ותיקים, הוב־רר כי ה"כעיה" נעוצה בחיסון שניתן במשך אותן 4 שנים.

משיחות עם מספר רופאים בבירים העוסקים במחלות זיהו־מיות במיוחד אצל ילדים עולה התמונה הבאה:

* החיסון נגד החצבת יעיל בצורה מוחלטת. הופעת חום לא גבוה ולעיתים אף פריחה קלה לאחר קבלת החיסון — רגילה ואינה מקור לדאגה.

* החיסון יעיל גם אצל ילדים שלא קיבלו אותו בזמן (12-15 חודש). כדי למנוע הדבקות וסי־בוכים, כדאי להזמן אפילו בגיל 10 או 15.

* קורה לעיתים נדירות, שמיד לאחר החיסון מופיעה החצבת בצורה קלה או בינונית. יש לקבל במקרה זה טיפול אצל רופא, אך הדבר רק מוכיח שבלי החיסון עלולה היתה החצבת להופיע בצורה חמורה בהרבה.

* לאחרונה ידוע על מקרים כאלה, בעיקר בירושלים. ונראה כי מדובר בהשפעת לוואי של המחלה המיוחדת רק לאזור הבי־רה.

כאן הגענו להופעת המחלה בירושלים, דבר המוכר היטב בשכונות התורניות, במיוחד בצפון ירושלים. מדובר באוכלוסיה שלא חוסנה נגד המחלה, דבר שגרם להתפרצותה בצורה רחבה יותר. התופעה של "יקו נעלם" התוצה בין שכונות, שבהן נערך חיסון עוד ובין שכונות שלא חוסנו, ניכר היטב גם בירושלים. הדבר רק מוכיח, לדברי הרופאים, עד כמה יעיל וחשוב הוא החיסון נגד החצבת.

ושוב: זו אינה מחלה שכל ילד מוכרח לעבור אותה. להיפך: אפשר להימנע מהסבל הכרוך בה בעזרת החיסון ורצוי לעשות זאת בהקדם.

עוד על החצבת בירושלים, הנמצאת בימים אלה בשיאה — בכתבה הבאה.

מרכז הטפטים מנצור
רח' ישעיהו 3 י־ם 02־234788
יוצא במבצע ללא תקדים לחגים
פי.וי.סי. לקירות 3 ש"ח מ"ר
4 דוגמאות וינוקיר רק 23 ש"ח הגליל
וכל שאר הטפטים במחירים מוזלים
הקדימו הזמנותיכם
חג כשר ושמח
ממרכז הטפטים.

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב־ המודיע

בס"ד
12,000 $ ויש לך דירה

יהודי חרדי ב־12,000$ (כל הורה) אתה יכול להגיע לדירה מרווחת בת 3 חדרים
ראה טבלה
4% הנחה*
בקרית צאנז קרית סירוקה

טבלת המשכנתאות החדשה מצביעה על עליה ריאלית משמעותית

זוג צעיר	ניקוד	שקלים	דולרים	החזר חודשי ב־$
שירת	נמוך	37,500	26,315	185
לא שירת	נמוך	32,000	22,456	158
שירת	מקסימלי	60,700	42,596	188
לא שירת	מקסימלי	47,300	33,192	160
עולה חדש	4 נפשות	62,700	44,000	194
עולה חדש	5 נפשות	70,300	49,333	210
3 + בעלי דיור	10 נפשות	45,600	32,000	175
4 + בעלי דיור	10 נפשות	49,000	34,385	183
דמי מפתח	8 נפשות	71,300	50,035	210
הסבת תנאי דיור	בעלי דירה	26,400	18,526	132

ההנחה והטבלה בתוקף עד 31.3.86
פנה עוד היום למשרדי חברת השיכון שע"י צעירי אגודת ישראל רח' רבי עקיבא 57 בני ברק 03־787375 בין השעות 20.00 — 17.00 או למשרדי ישראל אדלר חברה לבנין בע"מ רח' הרב קוק 10 בני ברק טל. 03־781640

חיכיתי עד "בוש" — המיקסר שיעשה לי את הפסח!

מיקסר בוש
המנע מלאי מצומצם
ואפשר לקבלו
באספקה מידית!
במבצע מיוחד של
מבצע מיוחד:
דגם חדש בעיצוב מרהיב
כוס בלנדר מפלסטיק
עם מיקסר "בוש" הפסח יעבור בקלות!
להשיג אצל:
"יאקב חשמל" רח' יחזקאל 2, ירושלים
מבצע

הספר החשוב
חנוך ילדים
מאת הרב חיים שלום שוארץ טל. 03־6220071
מביא תועלת בכל בית בישראל
★ ★ ★
להשיג בבתי מסחר לספרי קודש: הפצה 02־813071

סניף מרכז כלל חנות 229 ירושלים
בירושלים
מחלקה מיוחדת לנעלים סוג ב' ולעודפי יצור
עשרות דגמי "אטרנה" ו"רומיקה" לנשים ועוד
במחירים זולים במיוחד

35 ש"ח
25 ש"ח
הזדמנויות
נעלי ילדים רומיקה — סוג ב'
ROMIKA
במרכז כלל
חיסול זוגות בודדים במחיר מפתיע
10 ש"ח בלבד!
הקודמת זוכה
ממשיכים במכירת סוף העונה על כל המלאי
Eterna אטרנה
חנויות המפעל בירושלים: במדרחוב: רח' בן יהודה 2 טל' 225845 | במרכז כלל 231 חזית רח' בי"ח טל' 233532

ישיבת "מאור אליהו"
קרית טלזסטון, ת"ד 16024 ירושלים
הנהלת הישיבה החליטה להנציח את זכרו של רבנו
מרן הרב **אליהו מאיר בלוך** זצ"ל
ראש ישיבת טלז באה"כ
ע"י כתיבת **ספר תורה** על שמו
מוקירי זכרו והקהל הרחב
הרוצים להכניס השתתפותם במצוה
מתבקשים לשלוח תרומתם
ישיבת מאור אליהו
ת"ד 16024 ירושלים
תעודה תישלח לכל משתתף

איש חמודות

אהרן סורסקי

שרטוטים לדמותו הזכה של הגאון רבי מנדל קפלן זצ"ל ראש ישיבת פילדלפיה

— במלאת שנה ראשונה לפטירתו —

אזכור דמותו הזכה של הגאון רבי מנדל זצ"ל, יליד ברנוביץ', דמות אידיאלית של תלמיד חכם במובן כפי שמתאר הרמב"ם בפרק חמישי מהלכות דעות, וכפי שמצטייר ועולה מדברי חז"ל ריש מס' דרך ארץ זוטא: "עניו, שפל רוח, זריז, ממולא, עלוב, ואהוב לכל אדם... ודורש את האדם לפי מעשיו... ואומר כל מה שיש בעוה"ז אין לי חפץ בהם, לפי שאין העוה"ז שלי... נאה בכניסתו, נאה ביציאתו..." דמות נדירה של זיוהן, שאולה מעולם רחוק שנמוג בעשן הכבשנים, אשר כל רגע ששהית בקירבתו היה חוויה של תענוג רוחני, והזכיר מעלת החסיד שמתאר בעל חובת הלבבות "וחברתו שמחה".

אזכור את הגאון רבי מנדל זצ"ל בשיח נבונים לפני כעשור שנים, כשהיה עומד ותוהה בפני על דברי המשגיח רבי ירוחם זצ"ל ממיר, כיצד היא חובתו של אדם בעולמו — כמו אדם אשר נצטווה להשחיל עצמו דרך ארובה מפויחת צרה מבלי שישחיר אף כהוא־זה. הוה אומר: צריך לחיות בעוה"ז מבלי שידבק בך אף גרגיר מארציותו! ואני ניצב למולו נפעם כולי מדבריו וחושב כמה נאים דיבורים הללו כשיוצאין מפי עושיהם. אזכור את צעיף הצניעה והפיקחות שהיה פרוש על קלסתרו של האי גברא רבה, מחנך מופתי לדורות שלמים של בני תורה ילידי אמריקה, שכל היופי הרוחני שהיה יוצק עליך טלוא שיעור־קומתו דיבר אל לבותיהם כנוסח של "כמה ראה התקדש". התארים השיגרתיים הנפוצים כ"גאון" ו"צדיק" אין בהם כדי לשבר את אוזניו של מי שלא הכיר את יחודו. אם מצד סגולותיו היה איש אשכולות, הרי יחודו נתמצה בעיקר בהיותו אוהב ונאהב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות. בכח אהבתו זו קירבם לתורה. אם הצבענו ברמיזא על כמה נקודות של שופרא, שהודהר מאישיותו, אי־אפשר שלא להזכיר במעותה הנפש העילאית שהיתה נסוכה עליו תמיד, מעין זו של האסכולה דקלם, והיה רי טופח ממנה כדי להטפיח בה גם את זולתו.

הגאון רבי ישראל מנדל הכהן זצ"ל נולד לפני ע"ב שנה, בעיר ברנוביץ'. לאביו התורני רבי אברהם קפלן ז"ל, מעסקני החינוך הקהילה המקומית, ולאמו הצדקת מרת אסתר ע"ה, אשר הצטיינה במעשי חסד מופלאים וצדקה בסתר, וכל משאה נפשה לגדל את ילדיה לתורה ויראת שמים. מסופר עליה, שכאשר נאלץ בנה רבי מנדל זצ"ל להיבחן בידיעותיו במקצועות כלליים, והיא חששה שאם יצליח במבחן עלול הוא להיסחף אי־פעם בכיוון אחר משרצתה, הלכה צדקת זו אל בית הישיבה "אהל תורה" ופיזרה לצדקה ותבקש שיתפללו ויאמרו תהלים לזכות בנה ש...ייכשל בבחינות כדי שישאר מושרש בתורה. ותפלה האם הרוממאית, אכן, הניבה פרי ישועה לה.

בילדותו התחנך רבי מנדל זצ"ל בחדר העיירתי דק"ק ברנוביץ', ולמד בכתה אחת עם כ"ק אדמו"ר מסלונים "נתיבות שלום" שליט"א, עד שגמר את חוק לימודיו בת"ת התקבל ללמוד במחלקה הראשונה של ישיבת "אהל תורה" דברנוביץ', בראשות הגה"ר אלחנן וסרמן הי"ד. הוא הצטיין בכשרונות מזהירים, הבנה, בהירות, שכל ישר, התמדה, התשוקה ללמוד פיעפע בכל ישותו. היה איפוא הולך וגדל וטוב בתורה ובקניניה. כשהתבגר מעט נסע ללמוד אצל הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל בישיבת "שער התורה" דגרודנא, והיה חבוב ל"ועד" של הגרי"ש רוזובסקי זצ"ל (שכיהן לימים כריש־מתיבתא בישיבת פוניבז' בבני ברק). משם נסע ללמוד בישיבת "מיר" הגדולה, בקרב אריות דאורייתא סיניאים ועוקרי הרים, כשהוא קולט בכל מקום הארה מיוחדת בלימודים ומוסיף חיל, כשמלאו לו עשרים שנה נחשב כבר ללמדן מופלג בעל שיעור קומה. גם משך אליו הערצה וחיבה, מצד רבותיו וחבריו, בגלל אישיותו הכוסרית והוד־לבו. היה טוב ומטיב, מלבין שיניים לכל נברא בצלם, ומלא רוח חכמה המעוברת על גדותיו. אנשי הדעת חיפשו את קירבתו ואהבו להתרועע אתו.

בשנת תרצ"ו דיבוק בן בנבדות עם נוו"ב החסידה מרת שרה בילא לאי"ם בתו של הגה"צ רבי צבי הירש גוטסמן הי"ד המנהל הרוחני דישיבת "אהל תורה", שהיה חכם בתורה וחסיד במעשים, והגאון בעל "קהילות יעקב" זצ"ל העיד בו שהיה בקי בע"פ בכל ד' חלקי שו"ע ונושאי כליהם לרבות המפרשים האחרונים (ראה אודות הרצ"ה בספר "אור אלחנן" ח"א עמ' קס"ב ואילך). כיון שעבר אחרי נשואיו להתגורר בברנוביץ', הצטרף לאברכים הלומדים בישיבת "אהל תורה", ורבי אלחנן הי"ד שרחש כלפיו חיבה מיוחדת קבע ללמוד אתו שיעור מיוחד. פעם סיפר לכותב השורות, כי עוד באמצע שבעת ימי המשתה כשעבר רבי אלחנן הי"ד ליד בית חמיו רבי הירש, קרא אותו מבעד החלון ואמר: "בואו ללמוד, לא כתוב אף מקום שחתן פטור בימי שמחתו מלימוד התורה" והזמינו אל ביתו ללמוד בצוותא. כמו"כ קבע שיעורים ללמוד בחברותא עם יבלח"ט הגאון רבי דוד פוברסקי בעל "ישועת דוד" (כיום ראש ישיבת פוניבז') אשר למד בעת ההיא בכולל האברכים שע"י ישיבת "אהל תורה". בשנים הבאות התגבשה דמותו הרוחנית במחיצת הגרא"א וסרמן הי"ד, שהכניסו לפני ולפנים ממחיצתו, עד שהיה מאותם מתי־מעט מקורבים אנשי סודו בכל ענין שהוא ונחשב לתלמידו המובהק בה"א הידיעה.

כאשר פרצה מלחמת העולם ב', נמלטו רבי מנדל זצ"ל ובני משפחתו (בהמרצת חמיו רצ"ה גוטסמן המוכר) ביחד עם הבחורים לוילנא דבתי, שם התאספו אלפים תלמידי ישיבות ליטא כולן, והמשיכו בתורתם תחת חסותו של הגרח"ע גרודזנסקי זצ"ל שהתבטא אז: "תורה מונחת בקרן זוית", בשביל להציל את התורה הקצו משמים מדינה קטנטונת, ליטא שמה! הוא הצטרף כאן לפליטי ישיבת ברנוביץ' שלמדו בקלויז של הגר"א, ואחר המשיך עמהם לטורקי ולסמילישוק, תחנות נדודיה, עד שבא יום המנוסה דרך יפאן ושנגהיי ביחד עם גדודי בני־תורה משיבת מיר. בתקופת שהותו בוילנא יצק מים על ידיו של הגרי"ז מבריסק זצ"ל, שהתגורר בה פרק־זמן קצר, ונמנה על שומעי לקחו הקבועים. בסמילישוק לא זזה ידו מתוך יד רבו הגה"ר אלחנן הי"ד, ובספר "אור אלחנן" מובאות שיחות ארוכות

ששמע רבי מנדל זצ"ל מפיו בעניני התקופה. לא נשכח ממנו אף דיבור קל ששמע אז מרבו והיה מסוגל לחזור כעבור יותר מ־30 שנה על הדברים כהוייתם.

בימי גלות שנגהיי היה רבי מנדל זצ"ל מהאברכים היחידים שלמדו בישיבת מיר לימוד ישיבתי מלא כמו בזמנים המורים. הוא כבר היה אז מטופל ב־3 ילדים רכים, תנאי החיים בשנגהיי היו קשים ביותר, אך אהבתו לתורה היתה חזקה מהם, ונהרות לא ישטפוה. חלק גדול מבחורי הישיבה מצאו בצל קורתו בית חם, פינה משפחתית, באשר הטעתן כמו ולחו לבו פתוחים היו לכל הכפין תמיד. בשנת תשי"ז עם חיסול המרשבה המיראית בשנגהיי, יצא רבי מנדל וכו"ב לאמריקה, והשתקע בעיר שיקאגו, שם התגורר אחיו הבכור הרב ד"ר הרצל קפלן ע"ה ששימש ר"מ ב"בית מדרש לתורה". בתקופה הראשונה ניסה רבי מנדל להתעסק בהוראה וחינוך צעירים בביה"ס היהודי המקומי, אך אוירת המוסד לא היתה מתאימה לרוחו, והוא עבר ללמד ב"ישיבה" שייסד הגרצ"ה מיילס זצ"ל [illegible] גיד שיעור ב"בית מדרש לתורה", שהיתה כעין ישיבה גבוהה, כאן השתרע לפניו כר־נרחב להשפעה חינוכית. אפס כי לא מצא מרגוע לרוחו באופי הרוחני של המוסד מטעמים שונים, ובכדי לא להיות תלוי בדעת אחרים, ושיוכל למתוח ביקורת על ההנהלה בלא טורך כלשהו, דאג מראש לסדר לעצמו מקור הכנסה נוסף למשכורתו מן הישיבה ע"י ייצור פרטי של יין כשר במרתפו של הגרצ"ה מיילס. הימים היו לו קודש להרבצת תורה, והלילות, בעשר אצבעותיו ובעזרת מכשירים טרח בייצור היין ובמכירתו שעלו יפה. במרוצת הזמן, כשאחד מלקוחותיו הציע לו להפוך את ייצור היין לעסק רב־ממדים, שיכולים להתעשר ממנו, הרגיש רבי מנדל זצ"ל — כך סיפר בעצמו — שהעיסוק תופס מקום בלבו, ובכדי לא להיתנסות בנסיון הזינו, הדורו וניתק ביודעין את כל המכשירים המתוקנים לייצור היין, כדי לגרש מלבו אף שמץ של מחשבה מקנינים הנפסדים. נזהר היה מיום הראשון לבואו אמריקה שלא תדבק בו אף שימצא מן האוירה החומרנית שלה ועד סוף ימיו עמד במקוריותו כמו שיצא מבית היוצר הרוחני שלו בליטא והיה — כדברי התנא במס' דרך ארץ — "כקנקנה זפותה שיינה משתמר", ריחו לא נמר וטעמו לא פג. במסירות נפש רבה חינך את חמשת ילדיו המסולאים, שלא ייסחפו בזרם האמריקני, אלא יהיו שתולים על פלגי תורה ומוסר. לשם כך שלח אותם בגיל הרך משיקאגו לניו יורק הרחוקה, שם התאכסנו בבית ידידים וקרובים כמו הגה"צ רבי ישראל חיים קפלן זצ"ל משיבת מיר ואחרים, עד שבא היום והתאפשר גם לו להעתיק את מקום מגוריו לניו־יורק.

משבא לניו יורק קשר את גורלו כליל בהרבצת תורה. תחילת עבודתו בישיבת קמיניץ בהנהלת הגה"צ ר' [illegible] שליט"א, שם הרביץ תורה לצעירים במשך שנים אחדות, והעמיד תלמידים הרבה. אח"כ כשהוקמה ישיבת פילדלפיה, מיסודם של הג"ר שמואל קמינצקי שליט"א והגה"ר אליהו סווי שליט"א, הוזמן לשמש בה ריש־מתיבתא ומאז החלה התקופה היפה ביותר בחייו. קרוב ל־20 שנה ישב בכל ימות השבוע בפילדלפיה והיה חוזר לביתו ומשפחתו רק לשבת קודש. כאן, בישיבה, שם לילות כימים בהכאה על קדקדם של השתילים הרכים "גדלו": אם בשיעורי גפ"ת ומוסר שהתמתקו כדבש בפי התלמידים, ואם בשיחות חינוך אישיות שניתבו מאות מאות בני־תורה לגדולה רוחנית ולחיים שלמים של יהודי הדבק ביוצרו ובתורתו. רבי מנדל זצ"ל היה טוב לתלמידיו יותר מאבא ואמא, אהבתו אבהיותו קלחו מפני אליהם בשפע בלתי מצוי ובלא הפסק כלשהו, כמעין לא־אכזב שמימיו מרווים כל נפש שוקקה. הצעירים נמשכו אחריו בנפש קסומה. מול צניעותו, פיקחותו, התמכרותו לזולתו במובן של "כולי שלך" לא יכולה הנפש להישאר אדישה. החן שהוצק בשפתותיו, העדינות שאין עלי עפר משלה, צלילי תורתו המתנגנת מפיו ומתחילתה ועד סופה היא תורת חסד, כבשו מסילות ללב שומעי לקחו והאהיבו עליהם את תורתו תורת חיים. פרחי תורה בישיבתו היו מתפעלים מן האופן שקיים "מכל מלמדי השכלתי" ומכל יצור בבריאה. מכל פרח הנבעל, מפתותי השלג, מכל ציפור כ"ל השכיל להפיק לקחי מוסר ואמונה חושית בנפלאות הבורא יתה"ש והשגחתו הפרטית, כפי שביטא אח"כ בשיחות שהשמיע לפניהם. תלמידים אניני־הבנה התפעלו מאופן הרצאתו את השיעורים וחידושי תורתו, עד שאמרו שיש בו מתכונת האמא המאכילה את עולליה מידה לפיהם ממש, לפי שהיה מפשט את הדברים ומטעים אותם כ"כ לחיך. וכ־ תורתו בן עדקותו, שהיה מתחסד בכמה וכמה אופנים עם זרע רחומיו של הקב"ה, ואין קיצבה לאלפי חסדיו עם הנצרכים והאביונים, ואיך שהרגיל לבכות עגומים ושימש משגב לדך ביום סגריר מתוך הפקרה ושכחה עצמית מוחלטת. כה התנהג עם תלמידיו וכה עשה עם כל יהודי אחר באשר הוא. הרבה טרח בגופו לגייס עזרה וסעד לעניי ארץ ישראל ועמלי תורה די־בכל אתר.

מהידנא: כשדיבר עמי לפני כעשור שנים אודות רבו הגרא"א וסרמן הי"ד, אמר בתוך דבריו משפט נהדר, שיכול לשמש בבואה אף לאישיותו שלו. ראינו את ר' אלחנן, אמר, כפסוק זה משיר השירים "זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות". כשלעצמו היה מיתמר לגבהים, כשיעור קומה הרוחני שלו דומה היה לעץ תמר זקוף ומתרומם לעילא, אבל ביחס לאחרים להניקם ולהשפיע להם שיוה את עצמו כאשכולות הגפן, העץ הנמוך ביותר, המשתפל ארצה בכדי לתת פריו לכל — ואם אין מדלים ענפיו וסומכים אשכולותיו, המה משתרכים על פני האדמה ממש.

בכל החזיון הזה ראינו ברבי מנדל זצ"ל גופו. עם שהיה איש מורם מעם, והשגותיו גבהו מאד הן בתורה הן במוסר, הכיל את הסגולה הנפלאה להשתפל ולהתנבך אל התלמידים כבנים ואל כל שיש בו בית־קיבול להסתבר השופעת ממנו בכל צורה שהיא, ברוחניות או בגשמיות. המושג "נושא בעול עם חברו" היה שרוי וקיים לגביו ביחס לכל נפש מישראל עד לרבות ינוקא בגיל הרך. כיון שנתקבל אשתקד לישיבה של מעלה, נזדעקו מרה תלמידיו ומוקיריו באלפיהם "איכה יועם זהב, ישנא הכתם הטוב". קשה למצוא במלים יבשות כמה זיו והוד פנו מעלמנו עם יציאת האי שופרא. חבל על דאבדין ולא משתכחין.

וזכה רבי מנדל זצ"ל והשאיר אחריו דור ישרים אשר בהם יבורך ישראל, בנים חתנים תלמידי חכמים ומרביצי תורה, ובראשם בכיר חתניו הג"ר חיים בן־אוליאל ראש ישיבת "מקדש מלך" בברוקלין.

סבל ויגון באפגניסטן

מדיניות סובייטית מגמתית ומתוכננת

אפגניסטן הופכת אט אט לבית עלמין. לא זו בלבד שהסובייטים ועושי דברם האפגנים הרגו ועינו למוות אלפי אסירים פוליטיים,

מפעיל מקלע של המורדים

ולא די בכך שהם תוקפים בסדרה אזרחיות — חתונות, מסיבות, חקלאים בשדות, כפריים בשווקיהם — ושהם הורסים במתכוון מיתקנים רפואיים. ולא זו בלבד שהם רודפים, תוקפים ומשמידים שיירות של פליטים — ברובן נשים וילדים — העושות את דרכן לפקיסטן או לאירן הסמוכות, ולא רק שהם מעלים באש יבולים ואסמים, טובחים עדרים, הורסים מערכות השקיה, ובעשותם כך מקרבים הם את האוכלוסיה האפגנית אל סף רעב.

אלא שזוועות אלה אינן כלל פעולה ספונטניות ומקריות, שנגרמו על ידי יחידות צבא שיצאו מגדרן. ישנן ראיות חותכות לכך שזו היא מדיניות סובייטית קרה ומחושבת. ובהשראתה יוצאות יחידות סובייטיות אל כפרי אפגניסטן לשדוד, לשרוף, להמית כמיתות משונות ולהתעלל בגוויות. כל אלה נועדו לשלוח אזהרה לאוכלוסיה כולה, והמסר הברוטלי ברור — ציתו והסתלקו או שגורלכם יהיה דומה.

דוגמה זו ימיה כימי הכיבוש הסובייטי, והיא החלה מיד כאשר פלשו הסובייטים לאפגניסטן בשנת 1979. אפגני אחד שהופיע לפני כשלש שנים לפני ועדת זכויות האדם באוסלו, סיפר בדמעות שליש על ההתקפה שנערכה על כפרו, רוב בני הכפר נטבחו בהתקפה ובכללם גם אביו וסבתו. אך החיילים הסובייטיים לא הסתפקו בהרג, ולא נתקררה דעתם עד שכרתו את ראשי המומתים.

זה היה לפני שש שנים, ומאז הפכו הזוועות למעשים שבכל יום, ואכזריותן הולכת ומתגברת. ההתקפות על הכפרים נעשות עתה באופן שיטתי, והמגמה לחסל ולרוקן את אפגניסטן ניכרת בעליל. לפני כשנה הרגו הסובייטים בעמק לחמן שבמחוזת המדינה כ־800 בני אדם, ובכללם נשים מעוברות וילדים רכים.

חמישה חדשים קודם לכן הופיעו חיילים סובייטיים בכפר ביי־לחום אשר במחוז איסה־חל בצפון אפגניסטן, והחלו לערוך חיפושים מבית לבית במטרה לגלות צעירים שניתן לגייסם לשרות צבאי. במהלך החיפושים נהגו החיילים בברוטליות כלפי התושבים, ולפני שעזבו את הכפר אף השליכו רימון־יד אל תוך אחד הבתים. השמועה הגיעה אל המוג'אהדין, לוחמי החופש האפגנים. הם הציבו מארב ליחידות הסובייטיות החוזרות, שבמהלכו הושמדו כליל ואחד עלה על מוקש והתפוצץ.

חמישה ימים לאחר מכן כיתרו 400 חיילים סובייטיים את הכפרים בראר־קשלוק־פיאן, בראר קשלוק־כלה, מאל־גהאר, סרא־אוציה וטוס מאזאר, ולאחר מכן, בפעולת נקם, החלו עוברים מבית לבית וטובחים ביושבים. 600 תושבים נהרגו באותו יום, רובם בירייה בראש בטווח קצר, ובתיהם הועלו באש. חמישה ימים לאחר מכן עוד בערה האש באזור.

זוועות אלה הופכות ללחם חוקם של התושבים, אך למרבית הפלא אין הן זוכות לאיזכור רב בכלי התקשורת. אין צורך להדגיש שהסובייטים מצידם עושים כל מאמץ להסתיר ולעוות כל פיסת מידע, כדי שהדברים לא יגיעו לידיעת העולם החיצוני. אך דווקא חששם זה של הסובייטים מפני דעת הקהל העולמית היא שהיתה צריכה לעורר ולדרבן את כלי התקשורת לפרסם את מוראות הכיבוש ומגמותיו, כדי להרתיע את ברית המועצות מלהמשיך במעשיה. אף הסיפורים הבודדים שעשו את דרכם אל העתונות

כך מבריחים אספקה לריכוזי המורדים.

במערב לא עוררו סערה ולא הזעיקו את דעת הקהל. יש הסבורים שההתעלמות מהנעשה באפגניסטן וההתכחשות לסבל אזרחיה מקורה בפחד השורר במערב שתגובה חריפה תתפתח לעימות צבאי חריף שאחריתו מי ישורנו. אחת הסיבות העיקריות להתעלמות מרצון ממה שנעשה באפגניסטן, היא השאיפה להציג את הפלישה כמעידה ומקרה רע במדיניות הסובייטית. מי שיטריח עצמו לעלעל בדפי העתונות מתקופת

(המשך בעמוד י"ד)

חנוך לנער על פי דרכו

זה המוטו החינוכי של ישיבת "נוה ציון" השוכנת בקרית טלז סטון במבואות ירושלים ★ ישיבה אמריקאית לבוגרי ישיבות אמריקאים המכריזה לכל הבאים בשעריה: "אווירא דארץ ישראל מחכים" ★ נערים נחשלים מכל רחבי ארה"ב באים לכאן ויוצאים מכאן בני תורה מעולים ★ נסיון המחייב גם אחרים

מאת יוסף דרוק

מרן הגראי"ם שך משמיע שיעור ב"נוה ציון"

אם לסכם במשפט אחד את מה שראינו בימים אלה לעת ביקור שערכנו בהיכל ישיבת נוה ציון השוכנת במבואות ירושלים בקרית "טלז סטון", ניתן לעשות זאת בציטוט פסוק אחד מדברי של החכם מכל האדם שלמה המלך ע"ה: "חנוך לנער על פי דרכו".

זהו, התורה כולה, על רגל אחת. זהו תמצית העבודה כולה הנעשית כאן. שלא על רגל אחת אלא, מתוך הקרבה ומתוך מסירות, על ידי צוות גדול של אנשי חינוך ותורה במשך 24 שעות ביממה, וגם כאן זוכים לראות ברכה בעמלם זה — עמל התורה וקירוב הלבבות.

ישיבת "נוה ציון" אינה ישיבה

משגיח הישיבה הרב ישראל בלומנטל בשיחה עם תלמידים

רגילה במובן המילה. נוה ציון היא ישיבה אמריקאית, אך היא אינה מוצר יבוא, כל כולה נתונה בעבודה החינוכית כאן בארץ. לפני בן ביסוד ב"נוה יהושע" שבשורק ליד נתניה, שם נוסדה הישיבה כשלוחה של רשת מוסדות איתרי, ומשעברה לעמוד ברשות עצמה ועקרה לקמפוס של ישיבת טלז בקרית טלזסטון, התגבשה ועיצבה מושג חינוכי חדיש ומיוחד ושמעה הולך לפניה בקרב חוגי החינוך התורני בכל רחבי ארה"ב, משם באים עיקר רוב תלמידיה. אך כאמור, היא אינה מוצר יבוא, ולא לחינם המוטו של הישיבה היא "אווירא דארץ ישראל מחכים".

הבה ונראה חכמה זו וכיצד היא באה לידי ביטוי. שוחחנו עם מנהלי ורמי"י הישיבה, כולם אברכים צעירים, יוצאי ובוגרי הישיבות הגדולות — דוברי אנגלית, רובם אמריקאים ומקצתם מארצות אנגלו סכסיות אחרות.

הרב יהודה מנדלקורן מנהל הישיבה: הישיבה שלנו עוסקת בקירוב קרובים, מכין אנשי תורה לישיבות של בעלי תשובה, גם כאן עיקר העבודה לקרב נערים שהתרחקו, מדובר בנערים בוגרי בתי ספר וקולג'ים מכל רחבי ארה"ב, בנים להורים דתיים וחרדים: שמקסמי החיים הקלים האמריקאים החלו להשפיע עליהם, על אורחם ודרכם. נערים מסוג זה מופנים אלינו לטיפול חינוכי אינטנסיבי והוכח להצלחה גבוהה מעל המשוער. במשך שנות קיומה הוציאה כבר הישיבה מספר מחזורים המונה כ־500 בוגרים שחלק רב מהם ממשיכים עד היום לימודיהם בישיבות גבוהות כאן בארץ ובחו"ל. רבים מבין הבוגרים נמנים על הישיבות הגבוהות הידועות באמריקה. חלק אחר של בוגרים יצאו לדרך החיים, אך ממשיכים להחזיק קשר עם ראשי הישיבה וחלקם הקימו בתים חרדיים כראוי לבוגרי ישיבות ובני תורה.

תכנית הלימודים בישיבה בנויה לשהייה של שנה עם אופציה של הארכה לשנתיים. חלק גדול של התלמידים אכן מממש את ההזדמנות שניתנת לו. הנערים נקשרים לכאן בעבותות משפחתיות אומר לנו הרב א.י. שואב ואחרים מצוות הרמי"ם שאותם פגשנו אותה שעה בהיכל הישיבה באחד מסדרי אחר הצהריים.

אברך ישראלי שיזדמן לקמפוס הישיבה של קרית טלז יופתע ברגע הראשון לחשוב כי "נפל" למקום הלא נכון. הופעתם וחזותם של בני ישיבת "נוה ציון" אינה מזכירה דוקא הופעה חזות של בני ישיבה רגילים, אך מי שיטרח ויעלה להיכל הישיבה בשעת הסדר לא יבחין כמעט בשום שינוי מתוך לשינוי בלבוש, אם יתבונן היטב בתוכן הלימודים הנלמד על ידי חלק מן התלמידים יוכל אולי להבחין בחופש הבחירה הלימודית הנהוגה כאן, על פי מה שכבר הכרנו הכלל של חנך לנער על פי דרכו שולט כאן בכיפה.

גם אם רוב התלמידים הוגים ומשננים את לימודי הגמרא הנלמדת בסדר כרגיל, בכל זאת ניתן להבחין באחדים העושים סדר לעצמם. יש מי שילמד תנ"ך, מישהו אחר מעיין בספר השקפה בשפה האנגלית, כבר לא להזכיר לימוד חומש, הלכה וספרי מוסר, אך ניתן גם למצוא מי שלומד... סידור.

כן. סידור פשוטו כמשמעו. ואל תהא זאת קלה בעיניהם. בין שאר האפיזודות ששמענו על תלמידי הישיבה היתה גם זו: בחור אחד שהגיע לכאן, באיבחון של ליקויי למידה, במצב שאולי לא מצא ממנו הבנת הנלמד, אך לא הצליח להתגבר על בעיות הקריאה. יום אחד ביקש מאחד הרמי"ם להמציא לו את הקדיש באיזה אנגלי, במשך שבוע לפני הבחור, ולמן שמר, את תפילת המנחה. היה זה לקראת סוף השנה לפני מסיבת הגמר, ביום האחרון, כאשר כבר חש עצמו שולט מספיק ב"חומר" ביקש לעבור לפני התיבה בתפילת מנחה, היתה זו תפילה שלא תשכח על ידי הצוות החינוכי. כשהגיע ערב החגיגה המסכמת ביקש הנער את רשות הדיבור. ובדבריו גילה כי החליט לבטא את הוקרתו למוסד על ידי הפגנת התפילה שלו בציבור...

שמענו סיפור על בחור שראה לעצמו כיצד להשתלם במוסיקה ובמשך תקופת לימודו כאן הפך להיות מתמיד גדול ששקד על לימודו מבוקר ועד ערב והצליח לסיים ששה מסכתות בתקופה.

כאמור, האוירה כאן היא ללא כתה, וניתנת חופש בחירה לתלמידים, מאידך משתדלים ומצליחים להחדיר כאן אוירת משפחה כמעט — קשר אישי בין התלמידים לרמי"ם, כך גם דורשים מן הצוות שיתגורר בסמוך והתלמידים נקשרים אליהם.

ראש הישיבה הרב שלמה גולדברג בשיעורו לפני התלמידים

היו מקרים שבחורים סיפרו על עצמם כיצד הם כבר ראו עצמם מחוץ למסגרת לאחר שהלכו ודפלמו צעד אחר צעד, אך המפלט האחרון, כאשר נשלחו לכאן היה זה מחסום בפני הנפילה המוחלטת שאף גרמה תהפוכה ועצירה במסלול עליה חוזר.

כדי להצליח בתפקיד שאותו קיבלו על עצמם קבוצת האברכים המחנכים בישיבה שגם זוכים לברכתם של גדולי התורה וראשי הישיבות הגדולות, הורכבה קבוצה גדולה של אנשי צוות חינוכי, ול־60־70 התלמידים השוהים בישיבה בדרך כלל יש צוות חינוכי המונה יותר מ־10 איש. עובדה זו מסייעת רבות ותורמת להצלחת המשימה.

צוות הרמי"ם נמנה כאמור על בוגרי הישיבות הגדולות תמצא ביניהם בוגרי ישיבות אמריקאיות גדולות, כמו ישיבת רבי יעקב יוסף, נר ישראל וליקווד בצד ישיבות ארץ ישראליות כבאר יעקב, איתרי, מיר, תורה אור ועוד, כמו גם ישיבות גייטסהעד בבריטניה ויש כמובן ביניהם כאלו שלמדו גם כאן וגם שם. היקף השתלמותם ורחב אופקים. ליד הישיבה גם קיים כולל אברכים בראשותו של הרה"ג מרדכי פרידלנדר. אברכי הכולל רואים עצמם כשלוחים לעזרת הישיבה לחנך ולעודד הבחורים ללמוד עמם ולחזקם. ע"י הקשר עם האברכים גם מחנכים את הבחורים לקיים קשר עם גדולי ישראל, ולשם כך אף מוזמנים גדולי ראשי הישיבות וכן רבנים הרושבים על מדין לבא ולהרצות בפני תלמידי הישיבה.

בין שאר התכניות של הישיבה להקל על שילובם של הבחורים בחיים המקומיים, מארגנים עבורם סיורים ברחבי הארץ תוך שימת דגש על יחודה של ארץ ישראל כארץ העם העברי שבה התהלכו חיו אבות האומה, הנביאים ואחריהם התנאים מחברי המשנה והתלמוד, ההלכה ומחשבת היהדות.

בצלאל לנדוי

לקראת ביקורו של האפיפיור בבית הכנסת היהודי ברומא

"אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים"

האם מתכוון האפיפיור לתקן בביקור נימוסין אחד את אשר עוללו קודמיו ובני עמו לעם היהודי במשך אלפיים שנה? ★ אוצרות המקדש וכלי הקודש הגזולים והשדודים שמורים במרתפי הוואתיקן שאחראי לרציחתם ולעינוייהם של מיליוני בני העם היהודי בכל הדורות ★ כתובות נאצה עדיין חרותות על כתלי כנסיות ברומי

המערכה בין ירושלים ורומי, שראשיתה בדבריו של הקב"ה לרבקה "שני גוים בבטנך ושני לאומים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ", ובדברי רבי נחמן בר יצחק "אם יאמר לך אדם חרבו קיסרי וירושלים או ישבו קיסרי וירושלים אל תאמין", וכדברי רש"י "כשזה קם זה נופל — לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים" קיסרי היא לא רק העיר ביהודה על חוף הים שנתמלאה מחורבנה של ירושלים, אלא שהיא מסמלת את ההתמודדות הכתובות בין רומא וירושלים "כשזה קם זה נופל".

דיעה קרה מכסה את עורנו כאשר אנו מעלים על דעתינו כי נציגו של "אותו האיש" שידיו וידי ההולכים בעקבותיו מלאים דם יהודי, זה שנות אלפיים שהנוצרים לעדותיהם הורצותיהם שופכים את דמינו ומשנה צער היה לנו למשמע אותה איטרה מפי עסקנים שביקורו של האפיפיור בבית הכנסת שברומא תקרב את הכרת הוותיקן במדינת ישראל.

עוד לפני כאלף ושמונה מאות שנה, כאשר רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא, היו מהלכים בדרך ושמעו קול המונה של רומי. ברחוק של מאה ועשרים מיל, התחילו בוכים וכך נימקו את בכיים: "הגויים האלה משתחוים לעצבים, ומקטרים לאלילים, יושבים בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה" (מכות כ"ד ע"א).

במדרש התנחומא בראשית ישנו מדרש נפלא שאדריינוס מלך רומי ביקש מבני הפלטרין שלו להכתיר אותו כאלוק שכן כבש את כל העולם. כששמעו אמרו "כל עוד שאינך שליט בביתו ובעירו של הקב"ה אינך מלך על כל העולם", פנה לארץ ישראל החריב את בית המקדש והגלה את ישראל. חזר לרומי והצהיר לפני התושבים "כבר החרבתי את עירו ושרפתי את היכלו והגליתי את עמו ועכשיו עשו אותי אלוקי" ואדריאנוס שחיק טמיא הוא, שדיכא את מרד בר כוכבא ותלי הדם היהודי הנשפך נמשכו כביכול עד הים התיכון.

המדיכים ההם לזמן ההוא. כותב הטורים, ביקר לפני כמה שנים ברומא, בנסיון להתחקות על אוצרות ישראל ובכללם כלי המקדש שהיו ברומי. בידינו עדות של רבי אלעזר ברבי יוסי בבבלי יומא נ"ז ע"א לגבי הפרוכת "אני ראיתיה ברומי, והיו עליה כמה טיפי דמים". ורש"י מעיר שם כיצד הגיע לאוצרות רומי: היה זה כאשר ריפא את בת מלך רומי. בשכרו שרצו לגמול לו כגמולו, הכניסוהו לאוצר המלך ליטול כל מה שירצה ולא היה חפץ אלא ליטול בשטר אגרות שכתבו, גזירות שגזרו על ישראל ומצאום וקרעו אותם. [illegible] ראה "כלי בית המקדש באוצרו". ורבי עקיבא [illegible] בגליון הש"ס במדרש אבות דר"נ נתן כמה הם כלי המקדש "שכבשה של בית אבטינס, שולחן ומנורה ופרוכת וציץ, עדיין מונחים ברומי".

אין לך יהודי המבקר ברומא ולא ילך לראות את שער טיטוס שחקוקות בו דמויות שבויי יהודה הנושאים את כלי הקודש, שלחן הזהב והמנורה על שבעה קניה, השופרות והחצוצרות שהובאו לרומא, אם כי מקוריהם עדיין ביהוד, וכך [illegible] ערעורים לגבי מידת נכונותה של צורת המנורה החקוקה בשער טיטוס. כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש שמסתמך על כתבי יד עתיקים וכן גילוים ארכאולוגיים בא לערער על צורתה.

כותב הטורים הורגז ביותר דווקא מאותה כתובת נאצה, החרותה על כותל כנסיה, הסמוכה לבית הכנסת העתיק ברובע רומא, אותו בית כנסת בו עשויה לדרוך רגליו של האפיפיור הנוכחי. אותו האפיפיור שרק לפני חודשים ספורים פרסם אגרת רועים, ובהן הוא כורמז על חטאם של היהודים האשמים עד היום בדמו של "אותו האיש".

בכתלי בית הכנסת מבית ומחוץ מעוטרים לוחות שיש, ובהם מפורטים שמותיהם של הקהילות,

צורת המנורה "המבוסה" שלושה אחרים, נמצאה במוזיאון בבארי

יהודי רומא שנהרגו רק לפני כארבעים שנה בידי המשמר הפאשיסטי־נאצי בשנת השואה. ואילו כתובת נאצה משמשת כמל לנגיעתם היהודים במשך אלפי השנים האחרונות.

באותה כתובת נאצה הניתנת לקריאה גם ביום, מפיקים דברי של הנביא ישעיה (ס"ה ב') "פרשתי ידי כל היום אל עם סורר ההולכים בדרך לא טוב אחר מחשבותיהם", ואין זו אלא עדות לבאות שנת הרדיפות [illegible]. שבהם אילצו יהודי רומא להיכנס בעל כרחם בבכל ההטאה עליהם, לשמוע את דברי החירוף והגידוף מפי שליחי האפיפיור ליהודים.

בכפרות ישראל זכורה רומי, היא רומי הרשעה. לא רק כבירת איטליה אלא גם כסמל מלכות הרשעה [illegible] רבי שלמה ברבי שמעון על בירות נשיאי הצלב והנו"ו נקרא האפיפיור "אפפיפוס של רומי הרשעה".

רבי בנימין מטודילה, שביקר ברומא ביאר את מדינת האפיפיור: "ויש שם בניינים הרבה [illegible] בכל בנין שבעולם, ושם שמונים היכלות עם שמונים מלכים נבירים. ושם היכל טיטוס, ועל כבר היכל ארמון המלך אבספיינוס" והוא מבקש לתאר את שכיות החמדה באוצרות האפיפיור. [illegible] שלמה המלך עליו השלום. [illegible] חקוק שלמה בן דוד [illegible] היהודים אשר ברומא. כי בכל שנה, בימי ט' באב נמצאה דיבה עליהם נוצרה כמים, ושם מערה שגנז טיטוס בן אספסינוס כלי בית המקדש שהביא מירושלים. וגם מערה אחת בהר על שפת הנהר טיבורו, ושם קבורים הצדיקים די"ר עשר הרוגי מלכות".

האפיפיורים לדורותיהם הם שהנהיגו והקפידו על אות הקלון ליהודים שהיו נתונים בשלטון המדינות הנוצריות. עם עלותו של האפיפיור על כסאו נדרשו היהודים לקבל את פניו, ואולם לא אחת הסיח האפיפיור ביהודים שקיבלו פניו בחירופים וגידופים. על שאינם מקבלים את "דת האמת". אפיפיור אחד אף החף וגירש מכל פניו את משלחת היהודים. שבאה לקבל את פניו עם ספר תורה.

מאפיפיור לאפיפיור הורע מצבם של יהודי רומא ויתר יהודי הערים הנוצריות: נאסרה עליהם בניית בתי כנסת. בשבוע לפני החגא שלהם אסור היה ליהודי להיראות בפומבי ואף לא לפתוח את חלונות ביתו. אסור היה ליהודי להתגורר בבית אחד עם נוצרים. אסור היה לרופא יהודי לרפא נוצרים, אלא ברשיון מיוחד והשלטונות הנוצריים לא נמנעו מכל אמצעי שהיה בידם כדי למרר את חיי היהודים ולהצר את צעדיהם. היו בין האפיפיורים שרשמו דפים שחורים בתולדותיהם. האפיפיורים היו פונים ליהודים יושבי רומא "אהוב הקרובים לברכת הנצרות, מדוע אינכם מקבלים את "דת האהבה" ורבים מבין החלשים הלכו העם אף נפלו ברשתם.

בין האפיפיורים זכור לשמצה פאולוס הרביעי, המתהדר כצמא לדם יהודים. שלטונו נמשך כארבע שנים בלבד אולם במשך השנים האלו נגזרו גזרות קשות ואכזריות, עד כדי כך שהוא מכונה בספרים שלנו בשם "המן השני".

האפיפיורים היו מפרסמים אגרות רועים שבהם היו מצווים על שומעי לקחם למרר את חיי היהודים. וכדוגמא נביא את הפקודה שהיהודים נשים וטף ישאו כובע ירוק על ראשם, ואפילו כשהם הולכים מחוץ לעיר, אסור להם להסתייע ע"י נוצרים, אסור להם לעשות שום עיסקות עם נוצרים. בשנה אחת הוציא פקודה שעל היהודים למכור את כל רכושם בכסף ולא בידי זהב נאלצו למכור אותם במחיר של עשרים אחוז משווים.

מידי שנה בשנה בתקופת ה"קרנבלים" שלהם, בימי אידיהם, נהגו הרומאים להשתולל נגד היהודים ולמרר את חייהם. עד לפני ארבע מאות שנה נהגו הרומאים מנהג אכזרי ביותר, לעצור את הזקן שבין יהודי רומא להכניס אותו בחבית מלאה מסמרים חדים ולגלגל את החבית מראש אחת הגבעות המקיפות את העיר לתוך הזרם ובכך היו מגלגלים את החבית בתוך הרחובות המרכזים, לקול תרועות ההמון המשתולל, ואין צורך להוסיף שהיהודי האומלל היה מוציא את נשמתו מתוך יסורים. במקום משחק זה המציאו משחק ברברי שני, שבהם נאלץ יהודי להתמודד עם בעל חי, והדבר נעשה בכיכר העיר. במעמד אלפים שלעגו לזעקת היסורים של היהודים המעונים.

גם בתקופה החדשה המשיכו הנוצרים ובראשם האפיפיורים בתעלוליהם. אחד האפיפיורים גזר על יהודי רומא להתאסף בבתי הכנסיות מידי שבת בשבתו המשומדים שהתחזו ופרשו מן הציבור, היו משמיעים לפניהם דרשות של הסתה והיהודים נאלצו להאזין להם. היה משומד אחד שתבע מהקהילה היהודית לשלם לו תמורת ספר שכתב נגד היהודים והשלטונות נענו לתביעתו ואילצו את הקהילה לשלם לו סכומי כסף גדולים, במשך ארבע שנים. תמורת ספר גידופים שחיבר נגדם.

הזכרנו כדוגמא בלבד את גזירותיהם של האפיפיורים לדורותיהם מיום עלייתם לשלטון נגד היהודים אם נגד יהודי רומא אם נגד תושבי המדינה הנוצרית שקיבלו עליהם את שיפוטם של

(המשך בעמוד י"ד)

המנורה בכנסיית ... שליטים ברומא

משלוח מנות

(המשך מעמוד ב)

שבפך, ופניו מצועפים ושותתים דם.

הכנס, הכנס — דיבר ר׳ יודל בחביבות. ווסילי כלל פנימה, וכישהו דחף לעברו כבא. הוא התיישב בכבדות תוך שהוא כמשכב בידו בכפכי הפתח אשר בבצהו.

ר׳ יודל נחפז אליו עם בד פים ובמגלה נקיה. הוא עזר לו לנקות את הפצע. תוך שהוא מעביר את המטליה לכנדר את הדם.

רע רע, — התאנח ווסילי.

התכבד ווסילי — היה אליו ר׳ יודל תוך שהוא מגיש לו כוס יין שרוף.

עיניו של ווסילי אורו. הוא חטף את הכוס מידיו של ר׳ יודל, וגידגר את המשקה לגרונו בבת אחת.

טוב טוב — נהם מתוך הכוס — תן נא יודקה עוד בוטיה. עוד לכיכוה...

ר׳ יודל קירב את הבקבוק לעברו של ווסילי. הוא אף מילא צלחת עם שיירים מן הסעודה הציגה לפני הגוי.

אך ווסילי לא חפץ לאכול. הוא מזג לו מן היין ולגם, מזג ולגם. מלווה גיגות באנחות קלות. הטיפה הכוה האצילה על ווסילי ידה של שכרות. הוא נשא קולו בקול יללה, בכה ונהם עד שיכול לדבר ולספר צרותיו:

כיום עבוד על דעתו תוקף הוא פירפה לפרוכה. קמצן וחסכן היה כל ימי חייו. עיבד עבודה קשה ואינו כוחל בשום פרוטה כדי להעירה כבה אנגירה. את כל כספו הפך לזהב, ובמרוצת הזמן — סיפר השיכור — אסף סכום נכבד מאד. בכבש לא יאומן.

עכה זקן הוא ואין יותר ביותו בהגורר הוא בבית בנו, ואינו האה זקנה יפה. כלתו בוודאות טפו! מכשפה, בתולה זקנות. רק בבת הפעצה היא, ובנו איוק, בנו היחיד, יקרה הוא, שחור ואפל הוא כלילה. אבא — אומרת הוא יודל — כל ימיך חיית ככלב בבורע. באלך להם בשופה ויהתוך פים בפואבים. וגם שבטתי אומרים כי כשנה אחת מצאה מטבק בארבה. ויכן קברת כל אלה? למה בהסה הגר? יהלשריבים בבסבה והבא?

— כך אומר לי בני האכבאי — בכה ווסילי — ואני אפרתי בלבי ילדים זבאלו. יק נוי הכרייבים כרבויים הם. רק לקבורה בחכים. יקח הוצר את שוהב כב יהורהב. אני לא אתן להם כספי שהחבצתי בגפל כפי. פריבים אחרים אלי יבובו בשנה אחת את שבבותי במשך שנים. השאבוק הה הה הה... אך בכב לא גיליתי להם היכן הטבעתי כל הכסבותי אף פעם אחה לא גיליתי כי אבן בבבק כצאתי. ולבה אגלה לרשעים אלו?

יודקה יודקה — בכה הגיבור — הלבון צרובה הנוקן יבש, הב נא לי משקה אהובי, אל תחוס! המשקה בבכיח צרוחי ונוהן טעב לחיי. תן יודקה קן, כלום בחייב מבקש אני? שלא אלבב בעין יפה. יודקה דעי ואהובי, עכרה כתים ואה סונים, אלף אלפי סונים אשלם הי הה הי...

ר׳ יודל קירב בקבוק נוסף לעברו של ווסילי.

לבו של השיכור התרחב משמחה. הוא גידגר את המשקה ישר מהוך הבקבוק לגרונו. גרד... סוס... גרד... סבדין, ובכן יודקה. כסף אין לי (פה עמי, אך אספר לך סוד שיטוה; כסף וזהב... היודע אתה יודקה (גרד...) במבוא היער, שם נבציב עשרה עצים בשורה ישרה, הבנב יודקה (גרד...) במבוא, מנה לך תשע עצים, חה חה חה... התפור! השסתי! חפור! שם בחפירה תגלה את הכד... את האוצר גרה... והכבד כלוא חפניים של דינרי זהב. לא כסף ולא נחושת, וזהב אמיתי, לך יודקה וקח בלא ביזך כזהב! לא אתן לבן הרשע ולאשתו המרשעת. לך יהא הכל!...

*

הילדים העייפים כבר שכבו במיטותיהם. אחרי הסעודה החגיגית, ברכו ברכת המזון, קראו קריאת שמע והלכו לישון. רק בשטבהון הקטן ישבו ר׳ יודל, נומעלי, לאה, הגר, ווסילי שוהה ובקיים נכנס יין "יצא סוד" ור׳ יודל שומע, ובתרחש משהה, ... סוף סוף נפלה תרדמה על ווסילי.

כאשר התעורר ווסילי בבוקר כבר התפכח מיינו. הוא הודה ליודקה על הכנסת אורחים שקיים בו. אך בענין המטמון לא דיבר יותר מאומה. הפצע במצח הנער היה כיום אחכול. עבדו הבא. הכב לו לווסילי כאביב בהגב כי זה לקח לו באת? — שאל ר׳ יודל, תוך שהוא נותן לו כבם יין בצלוחית לנקות את הפצע אך ווסילי לא קיבל עצתו של ר׳ יודל. פיתוב אסתה את הי״ש. תכל להחרין בו פני... הוא ירק בכעס והפטיר: בנוך תלוה הוא בא בלי יקחהו השה, בן הוא בני של׳...

הגוי קללות ונידופים כלם יצא בתוך הבקבה. ר׳ יודל הביט אחריו עד שדמותו נעלמה אי שם בעבר הדרך.

*

במשך ימים לאחר הפורים, באשר ר׳ יודל נכנס הכפורה להחזיר בבר כבויון לאחד האיכרים בהיה לו כי ווסילי בא. לבו של ר׳ יודל הפעבב. בקודם הבליג כל התרגשותו. עליו לגשת לבקום בבית ווסילי עליו לבדוק אם נכונים היו דבריו...

היותך של היבור — הרעים בלבו... ובכל זאת... — שבע קול אחר בתוכו.

ביום בוקר יצא ר׳ יודל היערה. לאחר שספר בקת לבו לפני השייה שלא יכבו ולא ילכד.

הוא הגיע עם כלי עבודתו לבבוא היער. עשרה עצים נטועים היו בשורה ישרה. הטיקן האחרון בבין הזה...

"אם אבה נבוך הוא, בבא גילה כל דבר לאותו לבייתו נוקף?... כבא בישהו כבר הקדימו?... בבא בישהו עלה להגיע כל זבל...

כיום, טוב, מילכל ר׳ יודל אל עצמו... הוק ואבוה! הוא לא נגב כלל את דעתו, בידים בריבבות אחז את האת. הוא בנה חבבה עשיב ויתחל לחפור.

ציפור ציצה בבל. בגאי הלוך בין הענפים. ר׳ יודל הביט בביבו בחשה, כמא בהגיה בו אי מי... אך בים נפש חיה לא הוהה ביער.

ר׳ יודל הבביק את החפירה. הנק עצור היה כבר מבל החוק. אך עדין לא הה שום זכר. לכור הוא לבבבוק הזה.

ר׳ יודל עצר לרגע. שאף אויר והביט בביבי נבוך. הי״ם בעב להמשיך בעבודה? וכבא בך זה אינו הכן הנבון?

אך דברי ווסילי מקוקים הוו בדיין בחבתה. הוא שב ביתר מרץ לכבודה. הפר החפר עד שלפתע נגע האת בחפץ נוקשה.

האת נשמטה בידיו של ר׳ יודל. הוא הבך החל עובר בקרהגשה בידיו התוסמבות. לפני עיניו הגהיבות התגלה כד... וגבי כסף נפלו על הכד והשבו לקוברה. אך ר׳ יודל שלפו בהתאבנות היך שהוא בבלק את הרגבים.

בודות יתרה ביכה את החפירה. אמר לאבב להכיר כי מישהו חפר כאן. הוא לא בדק אפילו תוכנו של הכד. השמש שלחה קרניה בהיהה לארץ. קרנים והוכות כבר פלשו בין צבפי העבים הענתייים.

גוהב נוטף בכבדות אחז בכד. הוא הסתירה מתחת למעילו וחפז לעבר ביתו.

רק כאשר נכנס לפנים בקהתו, ורק לאחר שנעל היטב את הדלת פתח את מכסה הכד.

עיניו הכתנוורו מן הברק... מטבעות זהב להב מטבעות נוצצות ומבריקות רוצדו לפני עיניו...

הודו לה׳ כי טוב כי לעולם חסדו! — פרצו המילים בשפתה התרבות של ר׳ יודל.

ולפתע נכלאו עיניו בדמעות, " דמות דיוקן קדישא של המגיד מקוזניץ ניצבה לנגד עיני רוחו...

*

כאשר הביא ר׳ יודל משלוח מנות לנגיד בשנים הבאות, כפי בקשתו, כבר לא הוצרך "לשאול" לשם כך מגרניס ויינות בהקפה. את המסלה המנות הההודר היה מביא על גבי כרכרה מפשי ניגד, וכשהיה יורד מן המרכבה, כבר ציפו לו לר׳ יודל הגביר, עניים הרבה, שקיבלו איסנו מתנת יד הגונה — ונדיבה.

סבל ויגון

(המשך מעמוד י״א)

הפליטה עצמה ימצא ביטויים אלה בשפע — "ספנות", "פעולה שוליה שאינה עולה כקנה אחד עם מטרות המדיניות הסובייטית" ועוד. כלי התקשורת בסוביטים לדבוק בגישה זו, ולכן הם בכרייהם שעל הריבת המערב לאפשר לסובייטים "לצאת בכבוד" שהם, חלילה מ"להתעלל" בהם ולא "לעודד את תוסר הבטחון הדדיה שלהם".

ישנם האומרים שאסור לצייד את לוחמי הגרילה האפגניים כדי שלא לעודד את זעם הסובייטים. על התערבות של גורם זר. ידעיב הם לובה, רק תרזה את צאתו "ההספתכית" של הצבא האדום. כמה איוחרי הדבר לנוכח הכובדה שאל המנגיהדין כמעט ולא מגיעה כל עזרה, ואילו צאתו של הצבא האדום עדיין לא נראית באופק. ומה יהיה לאחר שהסובייטים יצאו, אם בכלל, האם ידשו שה־ בשטר הקומוניסטי יתמוטט? והלא אין בספק בכך שביד עם צאתם יקום העם על באברק ותו־ שמרו.

יתכן והסיבה השניה לכך שהמערב אינו נסעד מסוראות אפגניסטן נעוצה בעצם היקף הפ־ גיעה בזכויות האדם שם. בימיה החועה כה גדולים שממשלות המערב פשוט חוששות להעלות את הנושא, משום שבדי להן שמוסקבה בדוכה המשפילה תסרב לדון בכך כלל.

באתר הגליונות האחרונים של הרבעון "פוליטיק אינטרנסיונל" מדוחו מישל ברי, מהבולטים שבין הטוחמים לאפגניסטן, כי בין סוף אפריל 1978 (כאשר קרתה ההפ־ כה הפרו־סובייטית שבעקבותיה פלש הצבא האדום) לינואר 1980 הוצאו להורג 27,000 איש כמתנגדי הרמה פרו־צ׳ארקי. הנבצא כ־10 ק״ם בוזהית לבירה קאבול. יהו איתה הכפרה" אומר ברי. "אלא כך כל שתות הקרבנה הבופעים דרך קבע כל להוות המודעה בפקומות צבוריים, כדי שבספר הותיהב תפסיקה לבוא ולצבוא כל קבר הבחנה כשאיקן חבילות מזון ובגדים". רבים מכן הצכות המשכילה שבאוכלוסיה הוכתו שב, דיפלומטים, רופאים, פרופ־ סורים, מהנדסים, קצינים ומנהיגים דתיים. הבכשלה האפגנית אמנם פירסבה הערכה המגיעה ל־ 12,000, אך האומדן המקובל על האגודות המאוחדות קרוב לבספר שהוזכר לעיל.

דו״ח האו״ם גם מביא כמה מקריב של רצח אזרחים. כסוף שנת 1982 ניסו חיילים סובייטים. בעיירה פרחואב. להוציא קבוצה של אזרחים שמצאה מסתור בתעלת השקייה תת־קרקעית. הם שפכו נחל לכבבן אל תוך התעלה ולאחר מכן הציתוהו. בין 105 הגופות שהוצאו היו גם 14 גופות של ילדים. כשנה לאחר מכן, בשלשה כפרים בדרום, הומתו בירייה 360 אזרחים, בהם 20 ילדות ולמעלה כ־30 זקנים. כשנה וסח־ צה לאחר מכן הומתו כמה מאות איש בכפרים ראש־א־כולחאן וראש־א־אכוחאן.

החורבן וההרס שבמעיםים הכובשים על האזורים הכפריים של המדינה גורמים לתנאי רעב במקומות אלה, וידוע שיש אזורים בהם מגיעה תמותת התינוקות ל־ 85 אחוזים, תוצאה נוספת של סוראות אפגניסטן היא המנוסה הבלתי פוסקת של אזרחים אל המדינות השכנות. מאז הכיבוש נמלטו כ־4.5 מליון אפגנים מארצם, ואם נוכח שבעולם כלו מצויים כ־10 מיליון עקורים, יצא שכל פליט שני הוא אפגני. אם נוסיף לכך את מספרם הכולל של ההרוגים, גם בין לוחמי החופש, כי אז לא נוכל להמלט מן המסקנה שכ־35 אחוזים מן האוכלוסיה האפגנית הוכתו או מצויים בגלות.

"אני ראיתיה

(המשך מעמוד י״א)

האפיפיור. ומה אנו צריכים להו־ תיק לכת והר׳ אנו זוכרים עדיין את האפיפיור פיוס התשיעי, שעמד על הרם כימי השואה. כל הפניות שהופנו אליו לפרסם קריאה לאזרחי פולין הקתולית להימנע מרצח יהודים, הושבו ריקם. למרות נסיונות הסניגוריה מצד המגינים על הכנסיה. היינו כולנו עדים להתעללותם של הא־ פיפיורים וראשי הכנסיה הנוצרית "דת האהבה" בלשונם, שעמדו על דמם של מיליוני אחינו ואח־ יותינו.

אף האפיפיור הנוכחי, יוחנן פאולוס השני, ציטט בחודשים האחרונים מכתביהם הטמאים קטעים שיש בהם להכניה את אשמתם של היהודים במותו של "אותו האיש" אולם למרבה הפלא יש כאלה שטוענים כי בביקורו בבית הכנסת היהודי הוא עשוי להקן את העוול שעשה בשעתו.

בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו. צוררינו מחפשים כל מיני דרכים ואמתלאות, כדי להצר את צעדינו על פני האדמה ואנו נושאים את עינינו בתפילה "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו". אם בנגישות ובגזירות קשות ואכ־ זריות בכהנת עשיו, ואם בפיתויים להשתמדות ולהתבוללות בבתינת אחי וידידי, כביכול, ונ־ שיקותיו נשיקות שונא, אולם הקב״ה מצילנו מידם.

במדרש דברים רבה מסופר על אפיפיור אחד שהתפאר לאמר "מכאן ועד שלשים יום לא יהיה יהודי בכל העולם, והיו רבותינו מצטערים הרבה, אולם לאחר מכן הרגיעו אותם "אל תצטערו, מכאן ועד שלשים יום, אלקיהם של הי־ הודים עומד להם.

ונחתום את מאמרנו בקטע ממדרש "אלה אזכרה": "כיון שראה סמאל הרשע שביקש הקב״ה לחתום את הגזירה על חכמי ישראל ליהרג, שמח שמחה גדולה, והיה מתפאר ואומר ניצחתי את מיכאל השר. מיד חרה אפו של הקב״ה על סמאל וקרא למ־ טטרון ואמר לו "כתוב וחתום, גפרית ואש על רומי הרשעה. על האדם ועל הבהמה ועל הכסף ועל הזהב ועל כל כח שלהם".

בירורים בענין

(המשך מעמוד ז)

בי״ד, אף שלמעשה ידע שנהגו אחרת, עפ״י הנ״ל.

עפ״י מה שנתבאר לעיל יוצא שבשכונת "רמות" צריכים לקרוא את המגילה בי״ד ולא בט״ו, שהרי היא רחוקה מהחומה יותר מכיל, ואע״כ אינה בתוך סמוך ונראה, וכן אינה בכלל העיר, שהרי היא רחו־ קה מהשכונות הצפוניות של ירושלים שמחוברות לעיר העתיקה יותר משבעים אמה ושיריים. אולם לדעת הדבנים ששיעור ב״ל מוד־ דים מהבית האחרון של העיר המחוברת לחומה, ולא מהדין לחומה, כיון ש"רמות" נמצאת בתחום שבת של השכונות הצפ־ וניות, א״כ לדעתם צריכים לקרוא בה בט״ו כבירושלים החדשה. ולכן יש שהורו (הגרי״ וזיים בעל מנחת יצחק והגרי״ש אלישיב שליט״א בעל "ריבי אומר" תעוד) לקרוא בר־ מות בי״ד בברכה, ובט״ו בלא ברכה. וכן יש לדון בזה הנוגע לשכונת הר נוף. וכן נהג הגרי״ד יונגרייז זצ״ל בהיותו בפורים בביה״ח הדסה עין כרם.

ולענין "רמות" יש להוסיף עוד, שאף אם נאמר שעיקר זמנה בי״ד, יתכן שברבות הימים ישתנה הדין ויצטרכו לקרוא בה בט״ו, כשרמות תגדל ותתחבר אי״ה לשכונות הצפוניות של ירושלים, ולא יהיה ביניהם מגרש פנוי שבעים אמה כדין תחום לענין שבת. ונסמכים אנו בזה על דברי מרן החזו״א זצ״ל שכתב, שאף אם בתחילה נבנתה העיר הרחוקה מן הכרך ואח״כ נתוספו בה בתים ונסמכה העיר אל הכרך יש לעיר זו דין סמוך אע״ג דעד השתא היתה פר־ דת. ואי״כ יש לומר גם כשהעיר הרחוקה נתחסרה לבתים שמתוך לתוכה ואין ביניהם עכשיו מגרש פנוי שבעים אמה ושיריים, הרי כל הבתים נחשבים לעיר אחת וקורין המגילה בט״ו. ומסתבר דכאן עדיף מדינו החזו״א, כיון שהכל נחשב עתה לעיר אחת, ואין זה משנה מאיזה צד התחילה העיר ליבנות ולהתקרב לבתים שבסמוך לחומה. [וכן הראוי לציין למאמ־ ריהם של שנים מגדולי התלמידי חכמים בירושלים עיה״ק שדנו הרבה בענין זה, הלא הם הגרש״א יודלבי־ן זצ״ל בנועם חלק י״ז, והגרו״ז גרוסברג זצ״ל בקונטרס אגרות הפורים ובנועם חלק ז ושו]. ויש לדון עוד ביותר ב׳ השאלות שהזכרנו בתחילת המאמר. אלא שאין כאן המקום להאריך יותר.

בשאלתה של נציג אגודת ישראל:

מדוע מחכירה "אל־על" מטוסים ל"ארקיע" לטיסות בשבת?

— מאת סופר "המודיע" — פרסומים בעתונות לפיהם הציעה חברת "אל־על" להחכיר מטוסים נוספים לחברת "ארקיע" לצורך טיסותיה בשבת — העלו בשאלתה של ח״כ הרב אברהם יוסף שפירא אל שר התחבורה והעבודה.

בשאילתה לשר התחבורה מבקש הרב שפירא לדעת, כמה מטוסים מוחכרים כיום ע״י "אל־ על" ל"ארקיע" עבור טיסות בשבת? האם "אל־על" מחכירה מטוסים נוספים גם לחברות אח־ רות עבור טיסות בשבת? אם כן — לאיזה חברות? וכמה מטוסים לכל חברה?

בשאילתה אחרת לשר התחבורה מבקש הרב שפירא פרסומים אודות הפעלת טיסות צ׳רטר של חברה "סאן ד׳אור" בשבת להמ־ בורג ולעוד מקומות באירופה בשותפות עם חברת ארקיע.

בשאילתה לשר העבודה והר־ ווחה בנושאים אלו, מבקש השר שפירא לדעת, האם לחברות "ארקיע" ו"סאן ד׳אור" יש היתר עבודה בשבת? אם כן — לכמה עובדים? ומה הסיבה שניתן ההי־ תר?

איזה מפעלים קיבלו היתרים?

: "התירי העבודה בשבת הנית־ נים למפעלים שונים, הועלו בשא־ ילתה של ח״כ הרב יוסף שפירא לשר העבודה והרווחה.

הרב שפירא מבקש לדעת, איזה מפעלים קיבלו היתרים בשנת 1985/6? כמה עובדים בכל מפעל ומאיזה סיבה? וכמה זמן תקף כל היתר עבודה?

בשאלתה של נציג אגודת ישראל:

מדוע עבדו עובדי מפעל תדיראן־חולון בשבת?

— מאת סופר "המודיע" — מכתב שפורסם על ידי עובדי מפעל "תדיראן" חולון, בו הם מביעים את זעמם על שההנהלה שידלה אותם לעבוד בשבת, אך לא שילמה להם פיצוי הוגן כפי שהבטיחה — הועלה בשאילתה של ח״כ הרב מנחם פרוש אל שר העבודה והרווחה.

הרב פרוש מציין, כי העובדים מפרטים במכתבם את המאמץ הרב שהשקיעו בעבודה בשבת, הם עומדים על הזנחת משפחו־ תיהם עקב העבודה בשבת, כש־ למרות זאת לא קיבלו את התמורה שהובטחה להם.

הרב פרוש מבקש לדעת, האם יש למפעל היתר עבודה בשבת? אכן כן — מאיזה טעם הוא ניתן? אם לא — האם יורה השר לנקוט אמצעים נגד האחראים לעבירה על חוק שעות עבודה ומנוחה וה־ עסקת עובדי המפעל בשבתות? ומה בדעת המשרד לעשות, כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

צילום: [illegible]

מסיכומי נזקי המהומות במצרים:

220 כלי רכב, 22 מועדונים ומפעלים כלכליים הרוסים

קהיר. — מהומות השוטרים במצרים גרמו לנזקים ישירים שהוקפם בהיקף של... 150 מיליון ל״מ...

בהיכל 22 מועדונים ברחוב אלאהרם, שערכם 15 מיליון ל״מ, נשרפו 158 מכוניות, בנוסף 146 מכוניות פרטיות בבתה אלגיזה, המוערכות במיליון ל״מ. כן נופצו שמשות של 192 אוטובוסים ... קרונות של הרכבת התחתית.

הנזקים בקהיר לצבא מוערכים ב־10 מליון ל״מ, בנוסף להם 10 מיליון ל״מ של פיצויים לטובלה הציבורית.

באסיוט — הרסו המורדים 63 כבתיה ... אוטובוסים, נוסף לכך סרכו לאריות אוהו ... בלב.

כל התיירות, פואד סלטאה, אמר שבקמור התיירות הוא האחרון שנפגע בבהומות העבר... הוא כופה שההכנסות מהתיירות יורדו ב־500 מיליון ל״מ. אם לא יותר... ואת לאחר שבצרים הצליחה בשנה שחלפה להגדיל את ההכנסות מהתיירות במיליארד ל״מ.

כל ההכשיה, המתנדס כתמר עבד אלהאב אמר שלחברות של משרד התעשיה הנמצאות בקהיר, נגרמו נזקים של כ־15 מיליון ל״מ, בגלל העוצר שהוטל בעקבות המאורעות.

ראש התאחדות התעשיה, ד״ר צאול אמר, ששלושת הימים בהם הופסק הייצור במפעלים של הסקטור הפרטי גרמו להפסדים של כ־5 מיליון ל״מ.

נשיא חברת "אידיאל" המהנדס ג׳לאל עבד אלמיד, אמר שעקב הפסקת העבודה לשלושה ימים נגרמו לחברה הפסדים של מיליון וחצי ל״מ, ופירוש הדבר שלא יוצרו 6600 מקררים, שהיו אמורים להיסחר לאזרחים. בחברת סימפא אמר המהנדס תוכל אלמצ׳רבי, שההפסדים הגיעו ל־600 אלף ל״מ, נוסף לפיגור במסירת ההזמנות.

כל ההפסדים המסחריים והכלכליים, שנגרמו בזמן העוצר, אמר מצמפא זכי, מנכ״ל הלישכה המסחרית בקהיר, ש־250 אלף בתי מסחר סבלו במהלך העוצר הפסדים של למעלה מ־100 מיליון ל״מ. הפסדים אלו אינם כוללים את בתי־המסחר שאינם רשומים, ואת בתי המסחר באלגיזה ובאלקליוביה.

(ע״מ)

לוח המודיע

עסקים

★ בהזדמנות!!! למכירה עד לפני החגים חנות בשר/דגים/ועופות. טל. (02)813332 או (02)815361

ביקוש עבודה

★ בבני ברק, תופרת מקבלת בביתה תיקוני בגדים. להתקשר (03)770760

★ דרושה עוזרת לעבודות במשק בית בבני־ברק תנאים מיוחדים למתאימה. טל. (03)792222

★ למיפרומאל תעשיות ירושלים בע״מ — גבעת שאול ב׳, דרושה פקידה־כתבנית, בעלת נסיון ידע בחשבון. שעות עבודה בימים א־ה, 8:00-15:00, ביום ו׳ 8:00-13:00. להתקשר (02)522201

★ דרושה עובדת־קופאית לפני ה״צ לחנות 823594 משעה 2. תנאים טובים למתאימה.

★ דרושה מטפלת למעון חרדי. ראיונות ביום ראשון בישיבת התפרצות בהר ציון; קו 1 או 38 מ־9:30-1:00.

★ דרושה מזכירה, כתבנית, מנהלת חשבונות ל־3 חודשים לאחר פסח. (02)524821

מכירות וקניות

★ כל סוגי תכשיטים מפנינים ומזהב במבחר גדול ובמחירים נוחים. שטיין (בעק) רשב״ם 2, ב״ב. מ־8-10 בערב 706776

★ בשמנצ׳עס קונים ומוכרים. תכולת בית ובעיקר לולים, שלח־נות וארונות (02)227188

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמות הישנה, 3 חדשים + פ״א ק״ב, משופצת, בנין 19. (02)861434

★ בבית־וגן 3 מרווחת שטופת שמש, ק״א, "הצבי" 424978, 431172

★ בהסדים 7, 4 חדרים להשכרה/למכירה, מתאימה לכל מטרה, טל. (02)539008

★ ברמות ב׳ "ליפשיץ" 3 + פ״א + מרפסת לסוכה, ק״ב, ללא תיווך 864386

★ בבית וגן 3 + פ״א + הסקה + דוד״ש ק״ג שטופת שמש. 424639 בערב.

★ למכירה/להשכרה 3 חדרים במורחבת ק״ס והוט חלקי 817601

★ ברמות החרדית, בהזדמנות דירות 3 חדרים ק״ק. 46,000, תוך רמות ג׳. (02)863207

★ בסנהדריה המורחבת 4, ק״א, מרפסת סוכה, 83,000. אנגלו־סכסון (02)221161 (מלד״ן)

★ ברמות א׳ 3 חדרים ק״ה, מסודרת ומשופצת, פינוי גמיש. (02)861580

★ בקרית משה 3½ ק״ב, הסקה מרכזית, ארונות קיר. 527685

★ 3 בסנהדריה המורחבת, ק״ב, 75מ״ר, מרפסת לסוכה + מחסן. הסקה דירתית. 68,000. (02)813072

להשכרה

★ ברמות א׳ 2 חדרים, ק״ק + טלפון + ריהוט קומפלט, לשנה. (02)665882 בערב.

★ דירה ברמות יובל גד החרדית, 3 חדרים ק״א + סוכה + טלפון (08)488895

★ בבית וגן בבין שלם משוכלל (12 דירות 42 חדרים) 664724 660139

★ במטרסדורף 4½ ק״ב + מרוהטת קומפלט + דוד״ש + טלפון. לכל תקופה. 288748

★ בהר־נוף להשכרה 4 ק״ג + מעלית. מרוהטת חלקי + טלפון (02)669905 (02)534173

★ בסנהדריה 2 חדרים + הול, כהדס בלוי, מרוהטת, פינוי מיידי. 225535 630118

★ באיתרי־מטרסדורף, 4, מרוהטת, מעלית + טלפון + שי־ רותים כפולים, סוכה ק״ב. 631630

לבית דתי בבני ברק דרושה אישה לעבודות במשק בית כולל בישול אפשרות לקבלת אש״ל מלא בתנאים מצויינים באוירה נינוחה טל. 792222

ב״ה
יוקרה פאות האופנה
ביוקרה
כל הנתונים להצלחה
בקנית פאה תחת קורת גג אחת
מבחר ענק וחדיש של פאות
ממיטב בתי האופנה בעולם
צוות מעצבות מהשורה הראשונה
שרות מעולה ונוחות
גם לך מגיע יוקרה
ירושלים, יחזקאל 11 טל׳ 281199

גלידתי
רח׳ הישיבה פינת מלכי ישראל ־ם
מצרכי פורים במבצע!!
קרמבו 40
3.6 ש״ח
ביסקוס קססה 2 ק״ג 4 ש״ח
ביסקוס "יהודה" 3 ש״ח
שוקולד גדול "עמדים" 25 ט׳ 0.75 אג׳
ממתקי 777 6 ש״ח
ועוד... ועוד...
הכל מגש באחירים מוזלים

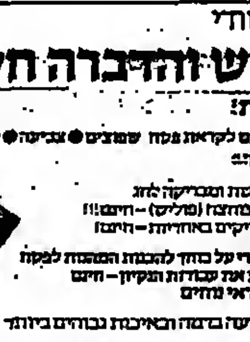

מסגרית שמעון
סורגים החל מ־40 ש״ח
דלת כנף 120 ש״ח + צבע יסוד
אלומיניום החל מ־97 ש״ח
המחיר כולל מע״מ
+ תעודת אחריות
משה קורדובה 2
גבעת שאול
טל. 02-526518

ניקיון יסודי
ופוליש והדברה חינם!!!
עקרת בית!
שלוש מבצע — פוליש ניקיון כנכי

"שליט" — ניקיון, הדברה וכו׳. דוד שלומציון המלכה 22 תל־אביב טל. 03-455199

סמינר בית יעקב למורות וגננות חיפה
רח׳ כורכבא 5 ת.ד. 5341 טלפון 666016

לתלמידות סמינרים
בשורה טובה!
הוצאנו חוברת "שעורים מספרים"
ובה מבחר מערכי שעורים של תלמידות הסמינר
קבענו מחיר מוזל של 8 ש״ח
למשך תקופת המבחנים בלבד
המחיר כולל דמי משלוח
בקניה מרוכזת של לפחות 10 ספרים יש הנחה של 10%
הוצאנו את הספר בהמלצתו של המפקח הרב אבידן
הזמנות לפי הכתובת הנ״ל

קבלן שיפוצים
★ שינויי פנים ★ סטבחים ★ גגות
★ קרמיקה וריצוף ★ עבודות אלומיניום ★ חשמל ואינסטלציה
אמין המלצות שומר שבת
טל: איתורית 532131 שלוחה 3771

פסח
בישיבת "חפץ חיים" בירושלים
כשר למהדרין - לא שרויה
מקבלים הזמנות לחג הפסח הבעל״ט
שנה שביעית ברציפות
קייטרינג לרשות אורחינו דירות מסודרות ומרווחות אידאלי למשפחות הנהה לבני ישיבות
רח׳ ים סוף סנהדריה המורחבת
ירושלים טל. 02-810240 02-863253

התעמלות נבונה ונכונה
לבני תורה
הדפיה נכונה, נשימה, חזוק הגוף וגמישות,
לשחרור ממחושים,
כאבי גב, ולהגברת הרכה והעירנות.
נפתחות קבוצות נפרדות לנשים ולגברים
במרכז העיר 02-420068

ל״שי לי״
ר׳ עקיבא 61 ב״ב
רצים וחוטפים
את המתנות לפורים
בגלל
המחירים הזולים ביותר
ובגלל
המבחר העשיר ביותר
יעיד על כך אלפי הלקוחות
שהגיעו מכל הארץ

מדליה פורימית
זכר
למחצית השקל

פורים הוא החג העליז והססגוני מכולם, וגדולים כקטנים מצפים לו בקוצר־רוח ועורכים הכנות מרובות לקראתו. ובין הכנות החגיגיות לאפיית אוזני המן, אסור לשכוח להצטייד בפריט חשוב: "מדלית פורים - זכר למחצית השקל". מדליה יפה זו מכילה יותר מ־10 גרם כסף טהור, כפי הדרוש, לזכר מחצית השקל שהיו נותנים אבותינו למקדש. בימינו ניתן לקיים את המצוה באמצעות מדלית פורים. המדליה מלווה בתעודה המאשרת את כשרותה, חתומה על־ידי הרבנים הראשיים לישראל, הרב אברהם כהנא שפירא והראשון לציון, הרב מרדכי אליהו, הכותבים "דבר שתמצא בידי כל יהודי ובמיוחד בידי כל נבאי בתי הכנסת כדי לקיים זכר למצוה כדבעי".

מחיר המדליה 17.20 ש״ח (כולל מע״מ) וניתן להשיגה בחנויות החברה, רח׳ אחד העם 5, ירושלים, ובזול מגדל 3, תל־אביב, ובחיפה, אצל הסוחרים המורשים "עגור", רח׳ הרצל 8 "המשלוח", רח׳ יפו 24

הזמנות טלפוניות (24 שעות ביממה) מילקס טל. 03-751235

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות
היחידה המנפיקה מדליות ממלכתיות של ישראל.
ירושלים, אחד העם 5, טל: 02-668085; תל אביב, רחוב מגדל 3, טל: 03-222428

מבצע אביב ומתנות לחג של מגבות ורדינון
כל המביא מודעה זו יזכה בהנחה מיוחדת
חסוך את פער התיווך בוא למקור
במרכז הלבשה שרייבר
חיסול עודפי ייצוא וסוג ב׳
בהנחות ענק עד 50%
לפסל מבלעים ומים בלבד
מבצעי חג מיוחדים
מבחר הלבשה לחג בהנחות ענק
מבצע הגורה חינם
על כל קנית מכנס לגברים וילדים
מוגבל ל־1000 זוגות
★ לא כולל מכנסי גומי
חיסול כל מלאי החורף במחירים מיוחדים
רח׳ בן־זכאי 38 בני־ברק

הדר שנו ושלכן

משלוח מנות החדקת טובה!

נתבקשתי להגיב על המכתב למערכת מיום א' אדר ב' "משמיעים על השקלים". האמת ניתנת להיאמר שחשבתי לכאן ולכאן. אם כשאגיב, האם זה לא ישמע "כי כל בעל דרשן דרוש לעצמו"... ואם לא אגיב הרי יהיו אנשים שיתפסו לדברי הכותב. ומי יפגע מזה אם לא המלמדים האלה שהם באמת עיניהם נשואות לקריאת המגילה! — משום כך הוזלמתי להבהיר כמה נקודות בנדון: כי ב"ה אינני זקוק לייכדור השלג התופח והולך" — כדברי הכותב הנכבד — כי ממלא יהיה נמס... וחקותי ותפלתי להשי"ת שאל יחסר לנו מזון לעולם ועד!

ולעצם הענין, נהוג היה בישראל שהתלמידים באו אל רבם ביום הפורים להגיש לו "משלוח מנות" — כשאחד הטעמים שבדבר הוא "שמחזיקין טובה זה לזה" (מגילת סתרים) זאת אומרת, אבי הילד בא להוקיר את הרב על שמשקיע את כוחותיו בבנו ומתי יש לו ההזדמנות אם לא ביום הפורים. מאחר והתינוקות אינם מביאים יותר שכר לימוד למלמד כמו שמצינו בויקרא רבא (פ"ל א') "ר' כהנה ור' חייא אבוי בשם ר' בן נהוראי דרש ד"א על הפסוק (משלי ח' י') קחו מוסרי ואל כסף וכו' ופקודי על כל לוחציו (ירמיה ל') אפילו על גבאי צדקה (הכופין העם לצדקה — מת"כ) תרך משבר מופרים ומשנים (כופים שאינן נוטלין אלא שכר בטלה בלבד — מת"כ) וכו' ומה שהתינוקות מוליכין לבית רבן אם מוסיף מוסיפין לו.

והב"ח סוף ארית (סי' תרי"ם) מביא סמך מהפסיקתא, לתינוקות שמוליכין מעות לבית רבן בכל ר"ח וקורין אותו מעות ר"ח. ואין לבטלו, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד וכו'.

כיום נהוג של מעות ר"ח לתת למלמד אינו קיים, מאחר והורי הילד משלמים למוסדות (אם הם משלמים ואינם חייבים עבוד תקופה ארוכה...) נשארה התשומת לב היחידה ההוקרה ביום הפורים, כי גם "מעות חנוכה" שהיה נהוג בדור דור גם זה ירד מהפרק.

וזכורני ששמעתי מפי אמי ע"ה שאביה הרה"צ ר' שלום מפודהרץ זצ"ל שלח אותה בחנוכה עם חצי בישליק (סכום עתק בימים ההם) ולביבות להגיש למלמד כ"מעות חנוכה" — ואילו הוא עצמו וב"ב היו רעבים ללחם ר"ל; הרי אומר שענין המעות ר"ח, חנוכה ופורים שמגישים למלמד יסודתו בהררי קודש.

ומה גם אם מגישים ה"משלוח מנות" למלמד תלמיד חכם הרי הורונו חז"ל (יומא ע"א א') ואי"ר ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של ת"ח יין ובכתובות (ק"ה ב') מצאנו "כל המביא דורון לת"ח כאילו מקריב בכורים".

ואם מלמד זה נצרך הוא ומהנים אותו ביום קדוש זה. מה התמרון שבדבר? מדוע צריכים להקים ועד הורים ולאסוף כספים לשם מטרה זו, ויסתפק בקנית משלוח מנות אחד מכובד", למה שלא ירגיש הורה חובתו לפחות פעם אחד בשנה להוקיר את מחנך בנו? ואם אפילו הורה זה ממופל בב"י ע"ה וצריך לשלוח לכבוד מחנכים וזה יעלה לו סכום של כמה עשרות שקלים חדשים, הרי אמרנו שזה נכנס בגדר של הוצאות בניו לתלמוד תורה שכל המוסיף מוסיפין לו. מדוע אין אנו עושים חשבון של צמצום בהוצאות עבור ילדינו בעניינים של מה־בכך, שדוקא על זה הורנו רש"י ז"ל (ביצה ט"ו א') "ויש לו ליזהר מלעשות יציאה מרובה — שלא יוסיפו לו שכר למזונות אלא מה שפסקו לו" (האם פלא הוא שאנשים שוקעים בחובות — אם מהשמים לא מוסיפים לתקציב?!...)

יחד עם זאת, אינני גורס להפריז ב"משלוח מנות" בכלל. יש לנו אימרא עתיקת־יומין "מהאדם החביב — תשורתו הקטנה, תהי־דוהו מסביבי", עצם התשומת לב חשובה, ומחזיקה את הקשר.

אפשר לשלוח "משלוח מנות" רגילה בצירוף מכתב הוקרה שזה חשוב פי־כמה, והיא תעודד את המחנך בתפקידו, גם הילד ילמד שצריך לכבד ולהוקיר את הרב המלמדו תורה.

ת.ש. שוארץ

על חיסוני החצבת

בימים אלה, באשר אתם כותבים בלהם רב על חשיבות החיסון נגד חצבת והסיבוכים האפשריים (ר"ל) אצל אלה שאינם מחוסנים, יש לי הפתעה בשבילכם. התרופה הדהימה גם אותי ואפילו הפחידה אותי. היות וגם אני חסנתי את כל ילדי (כ"י) ובימים אלה ממש, ראיתי במו עיני אצל 3 משפחות ברוכות ילדים את התפרצות המחלה וכל הילדים במשפחות אלו חוסנו כנדרש בילדותם לפי הוראות משרד הבריאות. במקרה אחד חלו כל שבעת ילדי המשפחה, חלקם בצורה קשה מאד, ממש כפי שחלו ילדים שלא חוסנו. הייתי מאד מבקשת לשמוע הסבר מפי הרופאים היוצאים בתרעומת קשה נגד האמהות המסרבות לחסן את ילדיהם.

בכבוד רב
אסתר גרין, ב"ב.

ערכו שמחתכם באולם המכינה
גבעת שמואל
עד 1000 מקומות ישיבה
בהנהלת א. גרינשטיין
ובהשגחת הרב לנדא
טלפון (03)791918

הבית שלנו

בימים ההם בזמן הזה

מאת: שו"ש

אם כי הכותרת אינה פורימית בלל וכלל, והיא מזכירה דוקא את חנוכה אין זה בא מתוך בלבול תאריכים אלא משום אותה אוירה מיוחדת של חג החנוכה שמעוררת געגועים ורצון, שיחזרו אלינו הימים ההם בזמן הזה, ימים שבהם בחנוכה, גבר הרוח על החומר, הצניעות על תאבון ההתהדרות וקיום מצוה לשמה, על פני קיום השם תוך ואגב מצוה.

אלה הם סתם סיפורים, שמספרים אותם אנשים לאו דוקא בפורים אלא בכל פעם שההוראות המנות, הכרומבסטיות והקולניות של המודעות והשמנות שלנו מתחרלים לצבצן אותם.

אז הם מכרים בימים ההם כשבחורי הישיבה העניים, שלמרות עניותם חייבים היו לקים מצות "משלוח מנות איש לרעהו" וכיצד יקימו מצוה זו כהלכתה, שתי מתנות לחבר אחד? משהו ראוי לאכילה בו ביום? הם קימו זאת בפשטות, בסעודת פורים שלהם, ואולי בארוחת הבוקר. באכסניתם הדלה החליף יענקל את עוגתו עם בערל ומשה עם יוסף ויצאו ידי חובת המצוה בהדור מושלם.

כך זה היה.

על אחד מגדולי הרבנים בירושלים, שהיה עני מרוד כמו כל גדולי הרוח הירושלמים מספרים כיצד היה הוא מקיים מצות משלוח מנות לבני קהלתו הרבים, בדרך שלא יכול היה לממן משלוח מנות ממשכורתו הדלה. אבל כל ילד שנכנס לבית בהתרגשות ובביישנות, ונשא בידו את המשלוח התגיני שאמו ארזה "לכבוד הרב" נתקבל בסבר פנים יפות, בלטיפה, הרב קבל את הצלחת בדק את תוכנה החליף בו במקום את התפוז בבננה או את הכעך בתפוח ובחיוך נוסף פטר את הילד לביתו בשלום.

300 מיליון חלר שנה

הציבור האמריקאי מבזבז מדי שנה את הסכום האגדי הזה על תרופות משלשלות למיניהן, זאת בשעה שכל אדם בר דעת יודע היום שתזונה נכונה ושתיה בכמות מספקת הם ערובה מבצית חולה למניעת עצירות.

הכללים הם כה פשוטים: להשתמש בדגנים מלאים, קטניות, שלמות ולא מלוטשות פרות טריים וירקות על קליפתם. בכל האפשר, כי כל אלה מכילים תאית ומובין ומורידים את מערכת העכול בצורה. לא טוב להשתמש בסובין בלבד, אלא לצרוך אותו בצורתו המבעית. בתוך מזון שלא עבר עבוד סנון למוש תפרי.

והמובן — כל העצות האלו בטלות ומבוטלות אם לא סובלים אותן בהרבה מים, דהיינו — יש לשתות בשפע!

המטבח שלנו

משלוח מנות מחופש

את יכולה לשים הכל בשקית או בסל ושלום, אבל אפשר את אותו הדבר להלביש, ולחפש — ואז הכל נראה אחרת. בעוגה המסורתית, שקשה כל כך להפרד ממנה נטפל ראשונה. השיגי תבניות אפיה חד־פעמיות עגולות ולא גדולות. ממתכון רגיל של עוגה בחושה תוכלי למלא 4-5-6 תבניות כאלה. תלוי בגודל, תוכלי לזרות עליהן אבקת סוכר כשהן קרות ולקבל פרצוף לבן או להניח עליהן כמה קוביות שוקולד פרוע כשהן רותחות ולמרוח אותן בשכבה אחידה כשהן נמסות וכך תקבלי פרצוף שחור.

ועכשיו לתחפושת לפרצוף הלבן בחרי בשתי תמרים או שני שקדים עם קליפתם החומה לעינים. כמה גרעינים שחורים יהיו השיניים ולאף — לא חסר מה — בוטן, תמר, פלח של תפוז לפרצוף החום התאימי מזונות בהירים מצד לשניים את השקדים המקולפים השתמשי בכל חצי מצה הלבן — לעינים.

לאף — התאימי פלח של תפוח או קצה של בננה. ואת הפה צרי משורה נאה של גרעיני דלעת. צפי בצלופן או בניר כסף והכל מוכן. אם אינך רוצה לאפות תוכלי לעשות את המבצע הזה על פומלה נאה או אשכולית גדולה. כאן תוכלי לגוון יותר, הרבה צימוקים על הראש מודבקים בעזרת דבש או ריבה — לשיער, תמרים לעינים, קצה של גזר — אף וכו' וכו'.

ומה דעתך על אגוז קוקוס — שלם ומחופש? אגוזי קוקוס נמכרים בשוק מחנה יהודה בירושלים במחיר 4־5 שקל לפי הגודל, טעמם ערב מאד ואם את מרוצה על המקבל בגלל הפצוח המסובך — תוכלי לבקש שיקלפו לך את האגוז בו במקום. ללא תוספת מחיר.

חצבת בני ברק (ג)

החיסון נגד חצבת והשפעותיו

— מאת ש. אמיתי —

במשך שנים רבות נראו חולי חצבת רק כמסורת תרופות חוקית, אך מכלי שהתגלה חיסון שיעזור נגד המחלה.

החיסון הראשון הגיע לישראל בשנת תשכ"ג (1963), מיד לאחר שהתגלה בעולם כולו. הוא היה מורכב מנגיף מת של מחלת החצבת והוכיח את עצמו במקרים רבים.

בכוונה אמרנו "מקרים רבים" ולא באופן מוחלט, מכיון שחיסון זה לא חיסן באופן מוחלט את אלה שקיבלו אותו, אך מה שיותר גרוע: לא פעם דוקא כתוצאה מקבלת החיסון חלו ילדים ואף לקו בסיבוכים חמורים.

תוך זמן קצר התפשטה הידיעה, כי למרות שבמקרים רבים החיסון יעיל, הרי שמחמת אותם מקרים שבהם הוא אינו מועיל ואף עשוי להזיק — צריך שלא לקבל אותו.

מה שרבים לא ידעו, שכעבור 4 שנים, בשנת תשכ"ז (1967) הופיע חיסון חדש, בלי הרבה פרסומת ו"רעש". היה זה חיסון שהורכב מנגיף מחולש של מחלת החצבת והביסוסים ממושכים בעולם הוא הוכיח את עצמו בצורה מוחלטת.

התוצאות שהתקבלו בישראל היו מצויינות. מדי שנה בשנה התברר, שוב ושוב, כי אוכלוסיות־גיל שלמות שחוסנו בחיסון החדש — לא חלו בחצבת, ואף אם מישהו נדבק במחלה, היה זה רק בצורה קלה ביותר.

כל הרופאים סמכו ידיהם על החיסון החדש, בעוד החיסון הקודם, שכאמור החזיק מעמד רק 4 שנים, לא ניתן עוד והושמד. הבעיה היחידה שהרופאים לא כך כך שמו־לב אליה היתה, שלא מרחו לפרסם בציבור, כי מאותו תאריך הוחל במתן חיסון מסוג חדש, שהוכיח את עצמו הן במניעת המחלה והן במיעוט השפעותיו.

ד"ר גיורא גל, ראש היחידה האפידמיולוגית של לשכת הבריאות במחוז תל־אביב, חוזר ומדגיש, כי הוכח שבכל מקום בו ניתן החיסון — לא פרצה המחלה. ילידי 1981 למשל שחוסנו בגיל 12-15 חודש, לא לקו במחלה וזאת לפי סיכומים מפורטים שנערכו לפני שנה. אם היו אי אלו מקרים תמיד היתה זו הדבקות והחצבת הופיעה בצורה קלה בלבד.

נתונים דומים מוסרים גם הרופאים המתמחים ביותר אזורי הארץ. בכל מקום שבו נערך

(המשך בעמוד י"ב)

משלוח מנות הגיוני

טוב, אתן רוצים לקיים מצות משלוח מנות בכל הלב, בשמחה מלאה. והאוירה פורימית לעילא, אבל צריך יש לשמור על כמה כללים פשוטים, יסודיים וחשובים כדי שהמשלוח יהיה לא רק פורימי אלא גם הגיוני.

מה פרוש הגיוני? אין טעם לשלוח לזוג אנשים זקנים שאינם נוהגים לארח הרבה, (גם לא נכדים) קילוגרם של ופלים, מה הם יעשו עם זה עד פסח? לבריאות שלהם זה בודאי לא יוסיף, יש להתאים את גדול המשלוח לגודל המשפחה, לזוג כזה מוטב לשלוח צנצנת קטנטנת של דבש, ריבה, שקית קטנה של צימוקים, כמה, ממש מספר זעום, של עוגיות ארוזות נאה. בקצור — הכל "בפורמט כיס" את קילוגרם הופלים ואת קופסת התמרים הגדולה התאימו למשפחה גדולה.

*

נשים רבות נהגות להפעיל את כל כשרונותיהן הגסטרונומיים לקראת פורים, והן מזמינות את בני המשפחה והידידים במוגים מסוגים שונים של מיני מאפה וממתקים מעשה בית. הרעיון מצוין וגם העיתוי. כמובן, אלא שלרבות מהן חסר גם החוש האסטטי כיצד לשלוח את המנה. נוסף לכך חובר גם התנוך לצנע שקבלו בבית ושהן רוצות לאמת אותו בביתן שלהן. מה התוצאה? צלחת עם פרוסה חומה, פרוסה צהובה. חתיכת מרציפן וחתיכת עוגת קרם או שוקולד. בהתר־מכר של פורים ובמשלוחים ההולכים ותוזרים ומתאורגים תוך רגע עוברות הפרוסות הללו מיד ליד ומאבדות את צורתן, לקראת הצהרים הופכים בניני הפאר הגסטרונומיים לעיסות מעוכות ודבוקות ו...מגעילות, במתילה.

משלוח מנות צריך להיות לכן מורכב מפריטים שיכולים לעבור מיד ליד בלי להפגע, ארוזים היטב, קטנים אבל שלמים; כדי שישמרו על גזרתם ומראם האסטטי עד לשעת הסעודה, ויותר!

*

הגוון האישי במשלוח המנות מתבטא בשנים האחרונות במתנה מצורפת. נוהג זה אינו מתאים לכיסן של משפחות רבות, משום שהוא מיקר מאד את משלוחי המנות. את הגוון האישי אפשר להעניק בקלות לכל משלוח על ידי פרים אחד, קטן, ארוז יפה ומיוחד. יכול זו להיות סלסלה (של תותים למשל) מלאה בבטנים מסוכרים, או בקבוק קטן של ליקר תוצרת בית, או צנצנת קטנה מרבה עתעית תוצרת בית, יין ביתי.

עוגיות מיוחדות, מרציפן שעשוי לבד כצורות פורימיות, תערובת מעניינת של פירות יבשים ופיצוחים...

לא חסרים רעיונות, וכשהם ארוזים יפה ולא במנה גדולה, הם פשוט מהודרים ונותנים למשלוח המנות את אותו הגון שדרכו מחופשות כל כך.

*

אי אפשר, פשוט אי אפשר, לסלוח למשלחי המנות גדושי הסוכריות. יש לי כל שנה תשק לשלוח אל הדודה ששולחת לי קילוגרם סוכריה את ההשבעות מרופא השיניים שלי שממכל בילדי. מדוע אי אפשר להמיר את קילוגרם הסוכריות הנ"ל ברבע ק"ג של בוטנים קלויים או גרעינים לבנים ואפילו ביצלך כלוחים או פירות יבשים שוה לאין ערוך את כל המתוק המתוק הצבוע הזה. ומי שכבדה באיכות ולא רק בכמות בודאי תדע להעריך זאת.

גם הקופסאות המסורתיות עם עוגיות הקרם מרגרינה הללו כבר הגיע הזמן שיפנו את מקומן למשהו זול יותר, מזין בריא, ולא מיותר.

כן, כל עוגות הקרם הללו מיותרות לכולנו, עם כל הכבוד לאופים ולמאפיות, הבה נגיד אותן בפרות חיים ויבשים, באגוזים וגרעינים קלויים חיים, אם מחפשים מוצאים מבחר רשפע לא רגיל עם קליפה ובלעדיה, משומרים ומסוכרים וממולחים ומה לא? מדוע לגמור את פורים עם מבצע מיותר של קילוגרמים (בכל המשפחה) בגוף ובנשמה?

*

הנה מכתבה של אם בנושא משלוח המנות בבית הספר.

הנה מכתבה של אם בנושא משלוח המנות בבית הספר.

מזה שנים פשם המנהג, שהלמידות באות למורותיהן בפורים. וכל אחת מגישה משלוח מנות (בצרוף מתנה?) מאליו מובן שהתחרות בין הבנות רבה, מי תעלה על כולנה!

נוהג זה משבש את ממדת המצוה הגדולה של איש לרעהו. של אחדות ושמחה בעם ישראל.

כי הנה האמהות דואגות זמן רב, שמשלוח המנות שלהן יעלה בהדרו, ביפיו ובמחירו על אלה של חברותיהן. ומה עם אמהות ברוכות־בבנות?

(נוהג זה ב"תורים" הוא נושא בפני עצמו).

אמהות, מורות ומחנכות!

האם הושגה מטרה כלשהי במבצע זה?

אם רוצות אנו לשלוח למורה, מדוע לא נשגר בשם כל הכתה משלוח מנות משותף האמיתי (ללא מתנה?)!

כך נצליח לאחד באמת את בנות הכתה. כך נשיג קשר ואחוה בין מורות ותלמידותיהן, בין תלמידות לחברותיהן. כך נוכל להסיר תחרות, קנאה ועגמת נפש בין האמהות.

אנא, נחזור לשרשיות, נזיה לתמציתית ולפאר, ניכול את הדסתרות האמיתיים של מצוה עמנו. אנא, מנהלות ומורות, אולי תיעזרו אתן את היוזמה להעביר תחד כנדון זה בבתי הספר?

בברכה
אחת האמהות

פרשת ויקרא, זכור ופורים

תשבץ / מס' 12

מאת אבי לשון

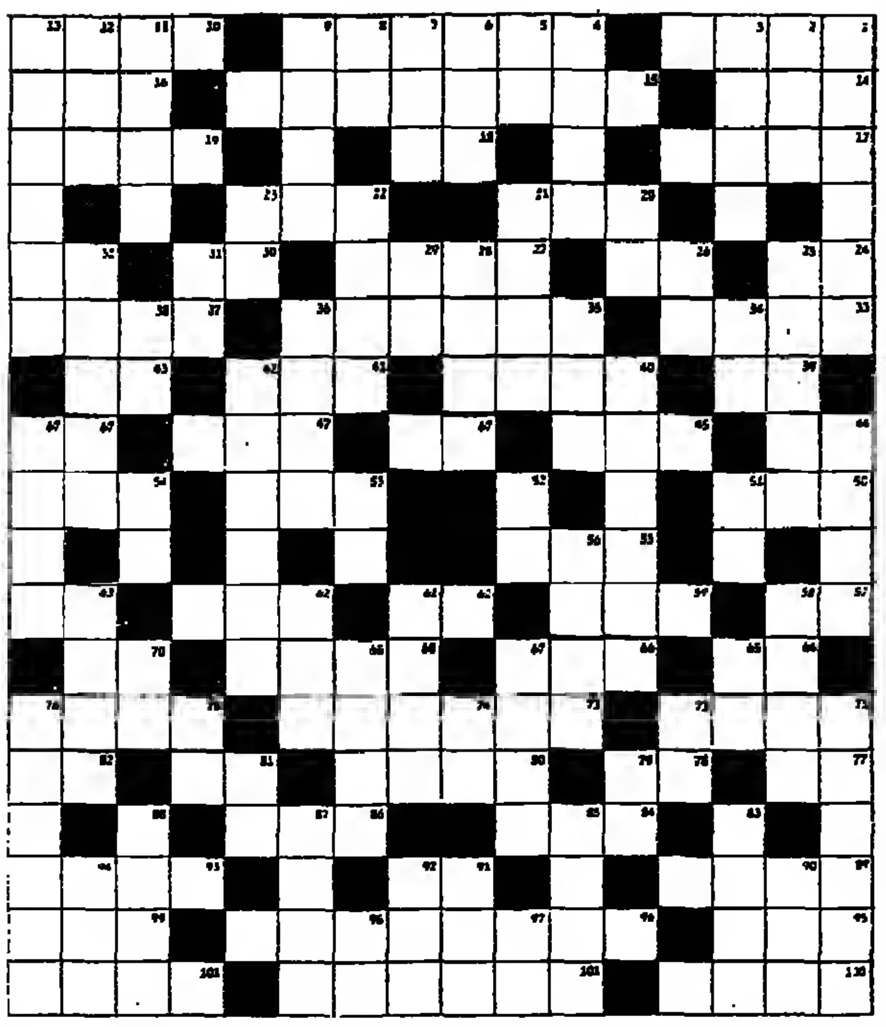

תשבץ מוגדל לכבוד פורים. בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים, בספר כפול מן הסכסה השבועית הרגילה. על הפתרונות להגיע לסערכת תוך שבוע. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 12, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

מימין לשמאל:

1. מחמש מגילות; 4. דוד מרדכי; 10. גרגרי תבואה קלויים בעודם באבם; 14. מגדולי אמוראי בבל; 15. שומרי הסף של אחשורוש; 16. כסריס אסתר; 17. אביו של מרדכי; 18. גוש ארמה המתנשא לגובה; 19. בוזת, גזוז; 20. שעור הלחץ של התפשטות חומר; 22. אותו מקריבים עם כל קרבן; 24. מאותיות האלף־בית; 26. דגל; 27. מתנה; 30. חל, קד; 32. נהר באמיליה; 33. לאט לאט ובהרחבה (במוסיקה); 35. זכור לטוב; 37. כפר ערבי במערב הר שומרון (כתיב חסר); 39. שנוך, משתך; 40. מכלי העבודה במקדש; 41. השואת דברים בעלי דמיון; 43. להבה; 44. חרק המזיק לבגדים; 45. תקלאי; 46. שקם; 47. שתיקה, דמיה; 48. התקרב, בא עד; 50. מפסק; 52. ניגון; 54. חברה אירופית המייצרת מכוניות; 55. עוף דורס ממשפחת הנשרים; 57. שאינו תם; 59. בית הצאן; 60. רעל; 62. שור, גזל; 63. צאצא ממין זכר; 64. סוף; 66. "אסורים בשתיה בפורים"; 68. מארבע הפרשיות; 70. מכפיק; 71. תנובה, הצמחת פרי; 73. נסיכים ו/או שליטים בפרס הקדומה; 75. משבעת סריסי אחשורוש; 77. דין הנקבע ע"י רשות עליונה כחובה (כתיב חסר); 78. למעלה מן הטבע; 80. מעצי המטע הנפוצים בארץ; 81. רוח; 82. כלי למאור; 84. עוף דורס טמא; 86. המונה; 89. הוראה, הקנית ידיעות; 91. אדם, אנוש; 93. מצע, שטיח; 95. בעל חיים שוכן הרים; 96. עמלק בדורנו; 99. קיבוץ בצפון; 100. במחוז עוף אחשורוש רבים; 101. מחמאי עמלק; 102. משבעת סריסי אחשורוש.

מלמעלה למטה:

1. חרק המעבירה מורשתי הכנפיים; 2. שתה לשכרה; 3. צלולחה; 4. מגילה; 5. צאצא ממין נקבה; 6. נגש, הציק, לחץ; 7. אריג משובח שפרש אחשורוש לקרואי המשתה; 8. את בארמית; 9. לפי, בגלל; 11. שגור, רגיל בפה; 12. תשורה, מתנה; 13. אחת מבקשות אסתר ממרדכי לקראת פעילותה להסרת רוע הגזרה; 20. הוטל ע"י אחשורוש על הארץ ואיי הים; 21. גופני, גשמי; 22. כמוה חובה לתת לאביונים בפורים; 23. יופי, נוי; 25. אלפם, מחבת עמוקה בה הקריבו מנחות; 26. כלה, זרוז; 28. רשת; 29. מלת ברירה; 31. ממיני השיש שבהם רוצפו ארמונות אחשורוש; 32. נוסח, העתק; 34. מול; 35. שֵׁכ; 36. אבן אדומה יקרה ששמשה בימי קדם לקשוט בנינים; 38. צלול למחצה; 40. מסוגי המנחות; 42. מתמרוקי הנשים שנתנו למועמדות להכתר כמלכה לאחשורוש; 44. זקנו של המן; 49. בירת מלכות אחשורוש; 51. ניבזק; 52. אומה, לאום; 53. ליצן, קל דעת; 54. גרוע בטבע, גורם צרות; 56. חד, שנון, עוקצני; 58. עוגה שמוזה כעין מצה; 61. סר; 62. אחד הצבעים; 63. בנין קטן שהוקם בסמוך לבנין המרכזי במלכות פרס; 65. מה שצריך לסבל את דואר ישראל; 67. זפק; 69. חרק זעיר מפיל; 70. חי במים; 71. המפגרים שבהם דינב עמלק; 72. בן; 74. מאותיות האלף־בית; 75. עוף; 76. מבני המן; 79. כלי עביים קדמון; 81. אריג, שתא; 83. מרכיב של קרבן מנחה; 85. איספרם; 87. "סנדוויץ'"; 88. תבה, קופסה; 90. פעולה, עשית דבר; 91. חיה טרפה; 92. מכתונת כהונה; 94. אישון העין (בסמיכות); 97. רש; 98. חודש חרישה ראשונה.

פתרון תשבץ מס' 10

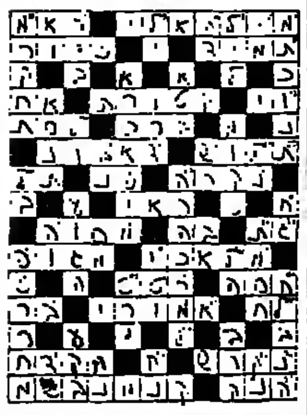

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 10 זכו:

1. יעקב יוסף דייס — ירושלים
2. אלימלך כץ — תל אביב
3. הני צישינסקי — בני ברק
4. ה. קליר — בני ברק
5. ישראל קאהן — בני ברק

הפרסים — קלטות, סתנת רפאלי המרכז הגדול לקלטות, מוצרי חשמל ותקשורת — ירושלים, מלכי ישראל 33; בני־ברק, רבי עקיבא 93. הודעות ישלחו לזוכים.

פנטסטיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
ציפויי ניילון
לספות, כורסאות וכסאות
עבודה מומחית
02-810072 02-525701

כולם שואלים, מבררים, מנסים ומחליטים
אין תחליף לעוצמת הפרסום בהמודיע

הצטרף גם אתה למאות שכבר ניסו וקבעו
עבודת אלומיניום ותריסים
רק בתגים בע"מ
החברה בעלת המוניטין המובילה בענף
והיום יותר מתמיד
לקראת חג הפסח
הנחות חסרות תקדים
מחירים לדוגמא:
סגירת מרפסת (מינימום 6 מ"ר) החל מ־98 ש"ח למ"ר
חלונות דלתות הזזה החל מ־120 ש"ח למ"ר
גגות מיוחדים הנפתחים לסוכה החל מ־120 ש"ח למ"ר
תריסי גלילה קומפלט החל מ־70 ש"ח למ"ר
תריסי הזזה החל מ־120 ש"ח למ"ר
מיוחד לעדי בתים: הנחות בכלל הבנות דואר, הבינוהרבים מחירים מיוחדים
המחירים כוללים מ.ע.מ.
מהרו והתקשרו ונציגנו יבקרכם לייעוץ והדרכה ללא התחייבות מצידכם
תגים בע"מ, רח' רשב"י 10, טל' 712679

פוטו גאולה
מהדורות אכות תוך שעה
רח' מלכי ישראל 14 ירושלים 02-281973
מבצע פורים
מצלמה עם פלש קבוע רק 29 ש"ח
מבחר ענק של מצלמות
הקונה פילם מקבל תעודת הנחה 5% על פיתוח התמונות
צילומי סטודיו למחופשים על גבי החמור של פורים
פתוח תוך שעה במכונות אגפא
תמונות בגודל ג'מבו 10×15
אגפא
תחרות תחפושות
תחרות תחפושות
המתחפש ל"פוטו גאולה תוך שעה"
מצטלם חינם ביום הפורים ונכנס להגרלה
במוצש"ק פ' זכור פתוח לכבוד פורים

פוליש והדברה אחים פלבני
חג נקי כשר ושמח
מאחלים אחים פלבני
אנו נבצע עבורכם שרות נקיון הדברה ופוליש + הברקה + ווקס
נקיון יסודי בביתכם
בשרות ובטיב המעולה של אחים פלבני
רשיון משרד הבריאות 616
יעוץ והדרכה חינם ★ שרות 24 שעות
עבודה מכל הלב
אחים פלבני רח' השמינית 22
לתשומת לב לקוחותינו מספר הטלפון הוחלף
המספר החדש 02-352683 (קשר אלחוטי)

"טקסטיל מונק"
רח' בוגרשוב 64 תל אביב טל. 298275, 290721
היה כדאי לחכות!
לקהל לקוחותינו ולציבור הרחב
בשבוע פורים מיום א' י"ב אדר עד יום א' כ' אדר
(23.3-30.3.86)
אנו יוצאים במבצע חד פעמי
מכירה וחיסול כללי של בדים במגוון עצום
★ דגמי קיץ ★ דגמי חורף ★ מבחר ענק של שאריות
במחירי "נס פורים"!
הנחות (אמיתיות) עד 50%!!!
להתראות
לרגל המבצע תהיה החנות פתוחה כל יום (חוץ מיום פורים) בין השעות 9-19 ברציפות.

Wonder World
עולם הפלא
בגדי תינוקות ילדים ונוער
חנות המפעל גאולה רח' אשתורי הפרחי 2 פינת מלכי ישראל (מול בית מרקחת גאולה)
פתוח כל יום בין 1-9 ובין 7-4 יום ו' סגור

סניף "הדר"
האשכל 2, שוק מחנה יהודה ירושלים
מבצע לכבוד פורים
מבחר מגוון של עוגיות ★ בסקויטים ★ וופלים, סוכריות מכל הסוגים
כן אנו מסדרים סלים מיוחדים למשלוחי מנות בסידור מיוחד.
פורים שמח ולהתראות

במסגרת דיוני התקציב של ועדת הכספים בע. ירושלים:

קולק מצהיר שיימשכו המפגשים בין נוער יהודי וערבי בעיר

נציגי אגו"י העלו במהלך הדיונים המרתוניים את דרישותיה של האוכלוסיה החרדית בירושלים, שבמרכזן מתן שוויון זכויות מלא לתלמידי התתי"ם בעיר

"אני ממשיך לקיים את המפגשים בין נוער יהודי וערבי בבתי הספר בעיר. לא נותר בנושא זה, כי אני חייבים למצוא דרך להרגעת התקפות השנאה בין העמים, אני נגד נישואי תערובת, ובכל זאת אני סבור שאין כל הצדקה לדרוש שהנוער יצטרך במפגשים הבנ"ב תוצאות היהבית...".

זאת אמר אתמול ראש עירית ירושלים, טדי קולק, במהלך הדיון השנתי על התקציב החדש, בתשובה לדבריו של חבר מועצת העיר, הרב אברהם יוסף לייזרזון. בעת הדיון על תקציב מחלקת החינוך, התייחס הרב לייזרזון, בין היתר, לתופעה תמוהה ומסוכנת של עריכת המפגשים, בעוד שמתפקידה של העיריה להתמודד עם הבעיות התינוכיות הקשות והמסובכות הפוקדות לאחרונה את הנוער התילוני בעיר, כפי שבא לידי ביטוי מזעזע ומתריד בסקירה הקודרת שהשמיע מנהל המחלקה לנוער על ממדי הפשיעה והעבריינות ההולכים וגואים בירושלים. "אם מעוניין ראש העיריה באמת להגביר את ההבנה בין יהודים וערבים" — אמר נציג אגו"י עליו לפעול תחילה בשיבול ערבים בתפקידי מינהל בכירים במחלקות העיריה ולא ליישמה על נפשו וחשבונו של הנוער.

כאמור, תוך קולק כל השקפת עולמו בצורה מפורטת, תוך שהוא קורא לעבר שלושת נציגי אגו"י: "אתם, שלמדתם תורה, התצביט כל פעם שאתם יודעים הכל הה' שקפהכב היא הנכונה, ואילו אנו סבורים לגמרי אחרת". יחד עם זאת הודיע, כי יאפשר לרב לייזרזון להעלות הצעה לסדר היום, באחת מישיבותיה הקרובות של מועצת העיר.

סופרנו מדווח, כי בדיונים הארוכים והממושכים של ועדת הכספים העירונית על אישור התקציב, נטלו חלק פעיל ומרכזי נציגי אגו"י בועדת הכספים. הרב א.י. לייזרזון והרב שמחה בנם קליין, וכן הרב מאיר פרוש, אשר במשך למעלה מעשר שעות רצופות, עמדו על משמר האינטרסים החיוניים של האוכלוסיה החרדית בכל שטחי החיים הציבוריים, במיוחד בכל הנוגע להבטחת זכויות החינוך החרדי לכל זרמיו וחוגיו. במרכז הדרישות, עמדה תביעה תקיפה למתן שוויון מלא לעשרות התתי"ם בירושלים. המקופחים עד היום בתחום השירותים.

מר קולק, בדברי תשובתו, טען, כי הצבור אינו מעריך מספיק את עזרת העיריה למען התתי"ם. אם כי הודה שהמצב רחוק מלהשביע רצון, אך אמר כי אין הדבר בשליטה עירונית אלא בסמכות ממשלתית. עם זאת הרחיב את הדיבור על הסבל והמצוקה שהם מנת חלקו של החינוך הערבי במזרח ירושלים והוכיח את נציגי אגו"י הדואגים רק לצרכי הצבור שלהם"...

סופרנו מציין, כי במרבית שעות הדיונים המרתוניים של הישיבה, נעדרו מהאולם רוב הנציגים של סיעת "ירושלים אחת" ו"הליכוד" כאשר רק נציגי אגודת ישראל, ש"ס, פא"י והמפד"ל, הפגינו נוכחות מלאה ורצופה ואחריות ציבורית שזכתה לשבח מכל המשתתפים.

הוגשה תכנית פעולה ארצית נגד "המפגשים"

עצרות מחאה ייערכו בכל רחבי הארץ

תוכנית פעולה ארצית נגד גזירת "המפגשים" בין בני נוער יהודי וערבי הוגשה אמש בכנס ביוזמת של ראשי ישיבות ארצנו הפעילים "יד לאחים" מכל רחבי הארץ שנערך בבני ברק.

בין השאר הוחלט על מבצע הסברה מקיף בקרב ועדי הורים, בו ימלו תלק גם רבנים וגדולי תורה שחתמו על איסור חמור להשתתף ב"מפגשים" וכן על עצרות בכל ישובי הארץ. העצרת הראשונה תערך בבני ברק לאחר פורים.

בכנס נמסר על פניות נרגשות מצד הורים ותלמידים, שנטלו חלק ב"מפגשים" וטענו, כי ההשתתפות נכפתה עליהם שלא כרצונם וביקשו לעשות הכל לביטול הגזירה. עוד נמסר על תוצאות עגומות מן המיפגשים עד בה בין צעירות יהודיות לבני מיעוטים.

יו"ר "יד לאחים" הרב ש.ב. ליפשיץ, היפנה בכנס קריאה לציבור הרחב להרתם לפעילות בנושא ולתרום בעין יפה למגבית החרום שתערוך השבת בבתי הכנסת למימון המערכה והפעילות נגד המימין ככלל והמורמונים בפרט.

בדיון בבג"צ בביהמש"פ העליון:

עירית ירושלים התחייבה לחלק כספים רק לפי קריטריונים

בהתאם לדרישה שהועלתה בתביעה לבג"צ של חברי סיעת אגודת ישראל ★ העיריה חויבה בהוצאות המשפט

—מאת סופר "המודיע"—

עירית ירושלים התחייבה אתמול בבג"צ לחלק מעתה כספים למוסדות רק לפי קריטריונים, והרשימה שהוכנה עד כה הוא קריטריונים יבוטלו.

בדיון שהתקיים בביהמ"ש העליון בהשתתפות השופטים מאיר שמגר (נשיא) י. גולדברג ומ. מלץ, הופיע ב"כ העותרים עו"ד ג. הולצר ומ. שכטר.

ב"כ העיריה הודיע בראשית הישיבה, שהוא מתחייב בשם העיריה שלא יחולקו כספים למוסדות על ידם ללא קריטריונים וגם הרשימה שהוכנה בשעתו לא יחולקו על פיה אלא אך ורק לפי הנוהל שנקבע ע"י משרד הפנים ולאחר קביעת קריטריונים.

לאור התחייבות זו, שנרשמה כפרוטוקול כהחלטה של בית המשפט, הודיע נשיא בית המשפט השופט מ. שמגר, שמאחר והעירייה התחייבה וזו היתה כהנה העותרים הרבנים פרוש לייזרזון וקליין, ע"כ כדי ליצור אוירה טובה של הבנה, הוא מציע לוותר על צו התלטי ולקבל את התחייבות העיריה שלא יחולקו כספים ללא קריטריונים הן לשנה זו והן לעתיד, אלא מתוך הסכמה כללית של כל הנוגעים בדבר.

ביהמ"ש חייב את העיריה לשלם לעותרים 400 ש"ח ע"ח הוצאות המשפט.

הרופא המחוזי בירושלים:

אין זן חדש של מחלת החצבת בירושלים

—מאת סופר "המודיע"—

אין זן חדש של מחלת החצבת בירושלים. כל המקרים שהופיעו בעיר הזמים בחודשים האחרונים שייכים לאלה שבקרב חלקי הארץ — כך אמר אתמול הרופא הראשי של מחוז ירושלים במשרד הבריאות, פרופ' יהושע שבבקע.

בהתייחסו למקרים של ילדים שחלו בחצבת למרות שקיבלו חיסון, או בזד לאחר החיסון, אמר פרופ' שבקע, כי יש אחוז קטן של ילדים שבגופם לא מפתח כראוי את הנוגדנים למחלה. בילדים אלה — אמר — המערכת החיסונית אינה משוכללת, אך גם להם החיסון יעיל, שכן בלעדיו היתה המחלה עלולה להיות קשה הרבה יותר.

כיום נמצאת המחלה בירושלים בשיאה, אם כי מספר החולים קטן בהרבה מאשר במחוז תל-אביב (ראה כתבה בעמוד י"ג).

מונו מפרקים זמניים לחברת "פיט"

נשיאת בית המשפט המחוזי בתל אביב, השופטת חנה אבנור, מינתה אתמול את עו"ד מיכאל שפיגלמן ועו"ד יוסף שגב למפרקים זמניים של חברת "פיט" לנר"ה ולתאבנות.

במהלך הדיון נמסר, כי שני המפרקים פנו למשטרה שתפתח בחקירה נגד מנהלי חברת "פיט", אותם הם מאשימים בגניבת ניירות ערך בסכומי עתק מלקוחותיהם.

המינוי למפרקים זמניים נעשה לבקשת שני עורכי הדין, אשר קודם לכן שימשו כנסים זמניים של החברה, מאז שנטען בבית המשפט, שבעליה חגי בליך ויהודי סלנט ברחו מן הארץ, והשאירו עשרות לקוחות שהפקידו בתיקי ניירות הערך שהשניים ניהלו למענם — מיליוני דולרים.

מקרים של חטיפת כובעים ע"י בריונים

מאת כתב "המודיע"

על מספר מקרים של חטיפת כובעים על ידי בריונים - נמסר בימים האחרונים למערכת.

נראה כי הבריונים מקיפים לכובעים לקראת פורים וצל בן ראוי להזהר, במיוחד מכלי רכב הנעצרים כאילו לשאול שאלה ולמעשה כוונתם לחטוף מגבעות.

הגיע סניגורו של דמיאניוק

עו"ד מארק אוקונר מארה"ב, שייצג את ג'ון דמיאניוק בערעורו בפני המערכת מארה"ב לישראל, הגיע אמש לארץ.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אברהם אהרן מלי	בת	כהן מרדכי אילנה	בן
אברגל חיים שושנה	בן	מונפרד דוד נעמי	בת
ארנפרוינד אברהם בת שבע	בת	מרקום בן ציון פייגע	בן
אביסבול אליהו לבנה	בן	מיארה שאול בת שבע	בן
אליהו יחזקאל ירדנה	בן	סלומון חיים אהובה	בת
אוחיון יאיר רחל	בן	מולי אליאס כוכבה	בת
בנימין אבנר אסתר	בת	עזה אבישי יפה	בת
ביכלר אהרן שושנה	בן	פרץ ישראל ציצה	בת
בלום משה רחל	בן	פרץ אברהם שושנה	בן
גמליאל שלום אסתר	בן	פרקוביץ אברהם מימה	בן
גולדברג חיים איטה	בת	פחימה אשר אילה	בת
גרוס ארמון צביה	בת	קהמתמר נת מלכה	בן
גמליאל רחמים רות	בת	קומיסרנקו אדגרדו מירסה	בן
מסשטין שאול ודינה	בת	קניגסברג יצחק אשרה	בן
ניזאן יעקב דליה	בן	קסביאן ורדי נאשרה	בת
דבש אפרים יפה	בת	קייזר ארז חיסל	בת
הירושלמי יוסף רבקה	בת	רבינוביץ יוסף חוה	בת
הלר אבימלך פרידה	בן	רבינוביץ ישראל ריזע	בן
הלברשטם יצחק לאה	בן	רביבו צבי עליזה	בן
ויסבאך מנשה חנה	בת	ריוועס דניאל חוה	בן
זקן מלם יפה	בן	רבינוביץ אליעזר חוה	בת
חמן אברהם שרה	בן	רוזנצויג ישראל חיה	בן
חיים חני בשמת	בת	שסתר אברהם ופרומה	בת
מורמן דוד חת	בת	שריבר צבי שרה	בן
כהן מרדכי צפורה	בת	שניידר ישראל חנה	בת
כהן יוסף זהבה	בן	שמביק משה לילי	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

קריאה נרגשת להצלת האלמנה

☆ ומתנות לאביונים ☆

לקראת ימי הפורים הבעל"ט אנו פונים מתוך עומק הלב למען האלמנה החשובה, אשר בהלקח ממנה בעלה זצ"ל נשארה שבורה ורצוצה ומחוסרת כל אמצעים, ונמצאת במצב קשה מאד, ובפרט כאשר בנה הח' בא בקשרי השידוכין ואין בידה לפרוע את הוצאות הנישואין ה"י. ע"כ אנו פונים בקריאה נרגשת להצלתה ולסייע בידה בסיוע שיש בו ממש ולהיענות לקריאת הרבנים שליט"א בעין יפה ובנפש חפיצה.

ולקיים בזה מצות "מתנות לאביונים"

אנו פונים בזה אל אחב"י הנדיבים בני רחמנים בקריאה נרגשת לסייע עבור האלמנה הנ"ל, היודעה כמנהגה וחשובה, ולחלצה ממצוקתה, ולכשנה גדולה ייחשב לממייעים בידה סיוע של ממש, ולא בכל יום באה לידנו מצוה גדולה וחשובה כזו!

ואפשר לקיים בזה מצות "מתנות לאביונים"

חיים פינחס שיינברג	בנימין יהושע זילבר
הנני מצטרף להרבנים הגאונים לעיל	גם אני מבקש להיענות לקריאת הנ"ל
תו"ח מהו"ח זכר שלך אלישיב	שלמה זלמן אויערבאך

מתוך דברי מרן הגר"י וייס שליט"א בעל "מנחת יצחק" גאב"ד ירושלים:

הנני בזה בקשתי להתעורר בחמלה ולעזור בכל היכולת והאפשרות בכיוון נכבד ובמשאבי ברוח נדיבה, ואין צורך להגדיל הזכות שבדבר ותבן על המתנים יר"ש להקל על מצוקתה של האלמנה הזו החשובה.

יצחק יעקב וייס

את התרומות נא לשלוח: נא לציין "עבור הצלת האלמנה"

הרה"ג רבי יוסף ליברמן שליט"א, רח' עמוס 14 ירושלים

הרה"ג רבי אריה לייב הימן שליט"א, רח' בית וגן 103 ירושלים

הרה"ג רבי יהושע טייכרמן שליט"א, בית וגן, נוה עוז, רח' בלנקן, ירושלים

הרה"ג רבי נפתלי נוסבוים שליט"א, רח' בר־אילן 25 ירושלים

הרה"ג רבי בנימין יהושע זילבר שליט"א, שד' אבי העזר 4 בני־ברק

הרה"ג רבי זלמן אריה ברלין שליט"א, רח' חזון איש 44 בני־ברק

הרה"ג רבי מנחם מנדל דוידוביץ שליט"א, רח' ישמח משה 24 בני־ברק

הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א, רח' הלוזים 9 פתח־תקוה

הרב צבי מובבער שליט"א, רח' ביתר 3 חיפה

בנק המזרחי סניף גאולה, רח' מלכי ישראל 3 ירושלים, מס' חשבון 328411

בנק הדואר מס' חשבון 6-35978-4

התרומות ומסמכי "כספים מוסרים לאמנה" ...

משה קליין — צורף ומשבץ

מבצע פורים מיוחד

לשבוע ימים בלבד

● עגילים — החל מ־ 15 ש"ח
● תליונים החל מ־ 15 ש"ח
● טבעות החל מ־ 25 ש"ח
● צמידים ושרשרות החל מ־ ש.ש... ש"ח
● פנינים אמיתיות (לא צבוע, יפני) 2 שורות עם כדורי־זהב. ואבני חן החל מ־ 75 ש"ח

שעוני קיר סייקו ומעוררים + שנתיים אחריות 35% הנחה

השוו מחירים לפני שאתם קונים

רח' יעקב מאיר 12 גאולה, ירושלים 02-242313

בהשגחת הרבנות הראשית בנ"ב

בהשגחת הבד"ץ ...

שמרית

שמרים טריים

יתרונות השמרית
• אין צורך בהמסה במים.
• הבצק מוכן לאפיה בחצי הזמן.
• אורך חיים ארוך במקרר (ללא הקפאה)

לשמור במקרר לא בהקפאה

חסל סדר המסת שמרים

הוראות שמוש

1. "שמרית" מוכנה לשימוש ללא צורך בהמסה מוקדמת.
2. הכמות השקית מספיק לבצק המבוסס על 1 ק"ג קמח.
3. למערבבת תוכן השקית בקמח, להוסיף את יתר המרכיבים היבשים והנוזלים ולהכין את הבצק.

שְׁמְרִית – כבר קנית

שְׁמְרִית בחנויות ובמרכולים

שמרית מופיעה באריזה מיוחדת והגיינית, השומרת על הפעילות והריח הטבעי של שמרי אפיה טריים.

הצלחה מובטחת!!!

מיוצר ע"י: פאקא תעשיות בע"מ — ממפעלי קבוצת "טבל".

פונסטיק פלסטיק

שמירת הריהוט לשנים

ציפויי ניילון

לספות, כורסאות וכסאות

עבודה מומחית

02-810072 02-525700

מתפנה

אדם מוכשר ודינמי

לניהול מוסדות וכדומה

ת.ד. 5480 ירושלים

מאה - שערים 2

יריד פורים ברחוב גאולה

אצלים תוכלו להשיג

את כל מה שצריכים כדי לעשות שמח!!

★ תחפושות מרהיבות ★ מסכות ★ רעשנים

★ טריקים ★, תבים ועוד ועוד... ★ וכמובן צעצועים

★ במחירים מצחיקים... השנה היריד פתוח גם במוצש"ק

להתראות

פסק הלכה

בדבר קיום מצות מתנות לאביונים בהאי שתא

יצחק יעקב ווייס — RABBI I. J. WEISS

רב ואב"ד — CHIEF RABBI OF JERUSALEM

ב"ה, ירושלים, עיה"ק ת"ו, אדר שני תשמ"ו לפ"ק

הנה ואסון נורא אירע כאן בעיה"ק ירושלים ת"ו, כי אחד מבקיי הדעת תורה ויראה פרש בימי ימיו, והשאיר אחריו אלמנה ושמנה יתומים קטנים, ללא משענת, ובבית אין מאומה, ושולחן האלמנה ריקם, והעולם חשך בעדם ר"ל.

לכן אני מחוה דעתי דעת תורה כי מהמתנות לאביונים דהאי שתא תשמ"ו ראוי להקדיש עבור מזונות האלמנה ושמנת ילדיה הנ"ל, ולקיים בזה מצות מתנות לאביונים בהידור.

וגדולה כח המצוה שנוכה לשועת בתשועת שלמים בב"א.

המדבר בצדקה ומצפה לישועה

בן אפשר למסור להרה"ג דלהלן שליט"א לציין עבור "פסק הלכה של מתנות לאביונים":

1. הרב רפאל סאלאמייצק רח' שטראוס 23 ר"מ
2. הרב יעקב אידלשטיין שדרות תן רמת השרון
3. הרב יצחק היילפרין רב רמות ג' ירושלים
4. הרב יהודה בהאר רח' רשב"ם 5 בני ברק
5. הרב זליג וייגברג רח' שטראוס 21 ירושלים
6. הרב אביגדור נבנצל העיר העתיקה ירושלים
7. הרב אברהם רובין רח' נרדאו 2 רחובות
8. הרב צבי כהנן רח' יוחנן בן זכאי 41 בני ברק
9. הרב יוסף הסה רח' ארלוזורוב 17 חיפה

בן אפשר להפקיד בכל בנק עבור החשבון בבנק דיסקונט גאולה ירושלים חשבון 732990

נ.ב. בבתי כנסת יתמנו גבאים שיזכו במתנות לאביונים לעבורים למשפחה זו.

המתנה המוצלחת ביותר

למשלוח מנות — מראות לפעוט — הספר שאי אפשר לאהוב ...

מעודדים מהצלחה והערכה לה זכה במ"ד

הספר ← הספר שכבש את הגננות הפעוטות והוריהם

החלטנו על מבצע

"מראות לפעוט לכל פעוט"

ואנו יוצאים בהוזלת מחיר דרסטית

קנו לילדיכם

וגם הכינו מלאי למתנות

כדאי בהחלט

מכון אור הספר

מכון להוצאת ספרים

אור הספר

רחוב מלכי ישראל 41

ת.ד. 6813 ירושלים

טל. 224875 248629

ניתן להשיג פירוש הרוקח על מגלת אסתר לרבינו אלעזר מגרמייזא זצ"ל בתוספת הערות מהגאון הגדול ר' חיים קנייבסקי שליט"א

כדאי לחכות!

הפתעת השנה אי"ה

לקראת הפסח

הגדת כי ישאלך בנך

סלון המרכז

שמחים להודיע

שב־1 באפריל

נעבור מפינס 8

לדוד ילין 13

היהלום

שרותי נקיון אחזקה ופוליש

★ שיפוצים ★ סיוד וצבע

מבצע פוליש

לקראת חג הפסח

20% הנחה

עבודה באחריות מלאה

טל. משרד 249530-02

בערב 221957-02 ירון

מוסך סיטון "הבירה"

חממה שד' וייצמן מאחורי סונול - ירושלים

טלפון 525287

במבצע לחודש ימים

טיפול 10,000

חלקים! כולל עבודה, כולל מע"מ

■ שמן מנוע
■ פילטר שמן
■ פילטר אויר
■ פלגים
■ פלטינה
■ קבל

פירוק ארבעה גלגלים לבדיקת מעצורים, לא כולל חלקים

סה"כ 59.99 ש"ח

שרות גור

תמהר פן תאחר!

מבצע מיוחד לפסח!

חלקי חילוף לכיריים:

★ בוערים ★ כובעים ★ כפתורים

★ רשתות עליונות

לתנורים:

★ תלם 555 ★ רנקו קריסטל

★ שביט ★ ברוש ★ קינג

שרות גור שרות מורשה

למכונות כביסה זוהר

רח' רש"י 59 טל. 539767 539625-02

"סלע" הדברת מזיקים

רשיון משרד הבריאות 197,

עם ריח ובלי ריח ללקוחות

ללא הוצאת כלים

03-498151

קבוצת אברכים

גבתרים במיוחד

מחפשת פתרון

להחזקתם

המלאה

או החלקית

אפשרות להנצחת שם

טל: 822323-02

תכשיטי זהב ופנינים

מכל הסוגים

אצל שטיין (בעק)

רשב"ם 2 בני ברק

מ־8.00-10.00 בערב

03-706776

דרושים

רשמים למתיבתא

מצטיינת בדרום

תנאים טובים

טל. 80727-057 80518-057

ב"ה

DRAIN BRAIN

פתיחת סתימות ביוב

COMPLETE HOME SEWER SERVICE

861240

בס"ד

"חמוצי גאולה"

המרכז למשלוחי מנות

רח' מלכי ישראל 16, ירושלים

לקראת ימי הפורים הבעל"ס

מבחר עצום של יינות וליקרים

■ מגוון גדול של בונבוניירות וממתקים

■ שפע של חבילות שוקולדים ופירות יבשים

■ סלסלות מגוונות בכל הגודלים

וופלים ועוגיות

אל תמתינו לרגע האחרון — הקדימו קניותיכם לפורים

בברכת פורים שמח

"חמוצי גאולה"

הסלסלות היפות ביותר

קל יותר עם קל־דלת

מחיצות ודלתות מתקפלות מעץ

★ לסגירת מעברים ופתחים

★ להצגת אולמות ומשרדים

★ להפרדה בין חדרים

מבחר צבעים

אפשרות להרכבה עצמית

לפרטים והזמנות:

קל־דלת

יצרני מחיצות ודלתות מתקפלות מעץ

רק אנו יכולים תוך זמן קצר להקים עבורך חדרים על גג ביתך ללא ליכלוך והטרדות !!!

לרשות המזמין - חינם

☆ הכנת תוכניות הגשה לעיריה. ☆ ארכיטקט צמוד.

☆ מהנדס צמוד. ☆ אנו נבצע עבורך כל תוכנית שתדרוש.

אנו בונים באיטונג — הבידוד הטרמי המושלם.

תשלומים!!

4 תשלומים שקליים.

הניסיון שלנו - זה הרווח שלך.

הצטרף לאנשים המרוצים בבני-ברק בפרט!!!

קוביטון בע"מ המבנה הרב שימושי טל' 805754

פרסום און בידוראון 885-885

הקסטה המשחת

שמחת פורים

המתנה האידיאלית

לוח המודיע

דירות ובתים

הפתעה!!
את דירתכם תמכרו במהירות וללא תשלום.
"מעוף" שרותי דיור – פינס 9 ק"ב. 02-249469

ירושלים

למכירה

★ מציאה!!! 3 ברמות ב' כחדשה ביוזנים טובים מיקום מצויין ק.ב. 02-828761.

★ בהר נוף 5-4-3 חדרים מוכנות ובכל השלבים 02-630706.

★ פנטהאוז 4½ + ½ ק"ב בסנהדריה המורחבת שיפורים נוספים $102,000 02-812358.

★ 3 בסנהדריה המורחבת 3 דרום צפון ק"א 813854 243005 (תווך).

★ בהזדמנות בסנהדריה המורחבת 4½ דרום מזרח נוף 130 מ"ר 813854 234005 (תווך)

★ 4 בסנהדריה המורחבת ק"ב והומית, 3 כיוונים מוכה גדולה וסגורה, נוף מיידית 02-813788.

★ בירושלים, בסורוצקין 4 חדרים + 2 מרפסות סגורות קומה נוחה תיבת להמכר מלפנן בעמנואל 052-421421.

★ בתפארת רמות 4 + מרפסות ק"ב ממבת + ארונות כניסה מיידית "דוד נוף" 8-243557-02, 02-243[..].

★ בהזדמנות מציאה ברמות ב' 3 ק"א דרומית מיידית "דוד נוף" 02-228633 02-243552.

★ באמרכלים (גאולה) ק"ב 35,000 4 והול בגאולה (לא הקומה) ק"ב דרום מערב צפון 98,000 "המתווך" מלכי ישראל 6 02-273355.

★ במרכז הדירות מציאות ללא תיווך רמות 3 38,000 מנהדריה 240843 61,500.

★ ברמות 04!!! 4 חדרים 130 ק"א 4 מרפסות "בלעדי" לא. בסים 221860 245414.

★ מציאות!!! בנוה יעקב (מיוחד) 3½ 27,000 ברמות 3 37,500 ברמות ב' 3 עבקית + פ"א + מחסן דרומית 249247 46,000.

★ תיווך בהר נוף 4 + נוף 65,000!!! תיווך זהה 248727 243386.

★ בהר נוף 5 בהזדמנות קומה גבוהה + מחסן + נוף כניסה מיידית "מתיימין" 221314.

★ ברמות 3 חדרים ק"א + דוד"ש הסקה + נוף כיוונים טובים 03-707680.

★ דירות כמציאה!! אצל המתווך הותיק "מין" ע"י על חשבוננו 02-286356.

★ 4 + הול באלי הכהן ובאבינוע בבניה + ערביות "מין" 02-286355.

★ דירה + גג + רשיון בניה, בית ערבי יפה + נוף ליד שער גדולבים 286405 אהה"צ $115,000.

★ בזמ"ג 3 דרומית דוד"ש + מחסן + פלדלת + ארונות ק"ב 524373 $48,000.

★ בהר נוף מדורגים כניסה פרטית + מחסן נוף פתוח "אור טל" 02-287973 02-288588.

★ בהר נוף 4 + גינה דרומית כניסה מיידית "אור טל" 02-287973 02-288588.

★ ברמות (ליפשיץ) 3 חדרים + 2 מרפסות חייבת להמכר!!! בהזדמנות!!! "עם גרי" (02)816833.

★ בגבעת שאול 4 חדרים קומה עליונה מעלית דוד"ש מרפסת סוכה 02-526101.

★ בבית ישראל 3 גדולים + הול ענק שרותים בפולים + סוכה 02-285732 $70,000.

★ 2½ חדרים מיוחדת מאוד ממבה גדול + הסקה באזור גאולה 02-824063.

★ בנוה צבי 3 (1 קטן) ק"ד + ארונות מטבח, פינוי מיידי 02-821925.

★ פנטהאוז 5 קומה שלימה נוף משגע 95,000 "אור טל" 02-287973 20-288588.

★ בהר נוף 4 ק"א דרומית מחסן עם חלון כניסה מיידית "אור טל" 02-287973 02-288588.

★ ברמות ב' (החדרית) 3 חדרים + פ"א 42,000 דולר המפתחות ב"עם גר" 02-816833.

★ 5 חדשה נוף רמות דרומית גינה 78,000 ללא תיווך "אבן דנך" 221762.

★ 4 חדשה בצאנז אפשרות לכניסה פרטית 82,000 תנאי תשלום נוחים "אבן דנך" 221762.

★ בבית וגן 4 + פ"א מסודרת ק"א + כיוונים + דוד"ש + הסקה מרכזית 02-423421.

★ דחוף! במעלות דפנה, 3 ק"ג מוארת מרפסת לסוכה "מ.א.ק" 631764 (מלד"ן).

★ בנין באבינוע בתחילת הבניה מתאים למוסך "מין" 02-286355.

★ בהרב בלוי פנטהאוז 5 + פ"א משוכללת + מחסן נוף 160 מ"ר 815326.

★ ברמות א' 3 ק"ד + דוד"ש ארונות שטופת שמש + מקום לסוכה 861812.

★ בגאולה 6 קומה שלמה חדרים + 3½ באומדורף 140,000 אפשרות להרחבה 85,000 2 הול ע"י רדשינסקי 45,000 "יהודי" 02-245258.

קבלנים מציעים

★ בהוואנף פורקם חדש, בניה מעולה 5-3½4 חדרים "אור טל" 02-287973 02-288588.

★ בהר נוף מכר סובני "מיכאל סטאר" בע"מ" כ-250 דירות הצטרפו למשפחות הרבות שמצאו את ביתם דרכינו 5,4,3, ויותר, מיידי, ובבניה, פנו למומחים 02-223017, 225226, 228993 מלד"ן.

★ בהר נוף ורמות 3-4-5 חדרים ופנטהאוזים וגינות, משכנתא עד $15,000 "לופיאן ושות'" 02-963348.

בדמ"פ

★ בדמ"פ 4½ ע"י כיכר השבת ק"ב חדשה בוונים טובים הסקה ארונות 70,000 "המתווך" 02-273355.

★ בהמלך ג'ורג' 5 חדרים + הול + 4 מרפסות ק"ג ליד בית הכנסת הגדול 02-243871.

★ 4½ חדשה בגאולה 20 מרפסות סוכה דרום מזרח צפון יפה וממודרת "אבן דנך" 221762.

★ בדמ"פ בצפניה 2 + 2 מרפסות, אפשרות למכירה 02-824241.

★ לתיידים! 3 בגאולה מהדרת ק"ב להקופות קצרות, לשבתות ולחגים 02-824876.

★ הר נוף 4 "מיכאל סטאר" 02-241367 02-225226 מלד"ן.

★ בבר אילן 2½ חדרים ק"א ממאי מרוהט קומפלט (02)431843.

★ בשמואל הנביא מרוהטת 3 מיידית ולתקופה ארוכה + דוד"ש 02-826239 02-862697 בערב.

★ בורי בהר"ן 3 + טלפון + דוד"ש אפשרות לתקופה ארוכה 350 "אור טל" 02-288588 02-287973.

★ לניסן מציאה!! 2 וילות, 2 חדרים או 3 חדרים או יחד מרוהטות בבית וגן 02-423721.

בס"ד
שיפוצים כלליים
ביצוע עבודות שיפוצים ותוספות בניה, צבע כללי, זיפות גגות, טיפול במניעת רטיבות (בחומרים מיוחדים)
וכל עבודות הבניה באחריות
02-227135 במשך כל היום

★ דרושה דירה 4-4½ + מחסן באזור מקוד ברוך אפשרי בבית רובינשטיין משכנת רוממה 02-811839 מ-13.00.

★ דרושה דירה בהר נוף 4 חדרים במבינות $60,000 02-824063.

עסקים

★ חנות בשכ"ח ע"י כיכר השבת הציוד למכירה חנות במאה שערים בשכ"ח "המתווך" 02-286951.

★ מוכן בגדי גברים באנגליה מעוניין ביבואן בישראל לייבא הבגדים 522597.

בני ברק

למכירה

★ דירת 3½ חדרים ממופתה + דוד"ש + 3 מרפסות + 3 כ.א. ק.ב. אחרונה 03-701778.

★ דירת 4 חדרים מרוחות, ק"ב פינוי מיידי, מרפסות גדולות 02-713906.

★ דירה 3 גדולים בסרכו ק"א פינוי ביוזנים טובים + תוספות (03)780627.

★ 3 + ½ מיוחדת בחדשה ב"א ק"ג מרכזי ושקם 709440.

★ 2 חדרים חזיתית גדולה ומ־מודרת ק"ב על עמודים בר' עקיבא 03-701269.

★ 2½ חדרים + הול + מרפסת ק"ג הרצל ב"ב 03-791948.

★ 2½ בחזו"א יפה ק"ב מרפסת גדולה פ"א + טלפון + דוד"ש 03-781213.

להשכרה

★ להשביר בבני ברק 4 חדרים פנטהאוז חדש + פ"א + 4 כ"א 790804.

ביקוש דירות

★ עבור קונה רציני דרושה דירה של 3-4 חדרים מרווחת רצוי ק"ב "תיווך נכסים" ר' עקיבא 79 03-709510.

מחסנים

★ דרוש מחסן 70-80 מ"ר ק"ק 03-700325 לפנה"צ.

מגרשים

★ "תיווך נכסים" ר' עקיבא 79 03-709510 מעונין בקנה למגרש עם מבנה במרכז ב"ב מתאים ל, לאדמו"ר מוסד או פרטי.

בערי הארץ

בגבעתיים

★ למכירה בגבעתיים בשיכון פועלי אגודת ישראל 3 גדולים סוכה ק"א ע"ע צדדים טובים 055-24317.

אשדוד

★ למכירה 3 חדרים ברובע ד' ק"א ע"ע מיידית 02-663726 069-43235.

צפת

★ בית 2 קומות 240 מ"ד + חצי דונם, אפשרות לקומה נוספת 069-30902.

עבודה

★ דרושים לחנות בגאולה: 1. עובד + משלוחים עדיף עם מבר נית 2. קופאית במשרה חלקית 02-341512 02-341565.

★ דרוש איש שותף למגזר הדתי בעל קשרים ענפים בתחום הישיבות נסיון בגרפיקה/דפוס — יתרון! 02-241854 02-249977.

★ בבית מרקחת מחפשים רוקחת וגם מתלמדת טל. 03-789567 ב"ב.

★ למשרד פרסום גדול בירושלים דרושה מזכירה במשרה מלאה + הדפסה + נסיון טוכנים/ות רציניים הנאים טובים 02-241163 לפנה"צ.

★ דרושה מוכרת לקונדטוריה בבני ברק 03-704633.

★ "לישא ברכה" שרותי איתור המציה פקידה להצי משרה אהה"צ הדפסה אידיש 02-285676.

מיל"ב
מכון ישראלי לביקורת בנייה

ירושלים: מרכז כלל C2-214. טלפון: 224388/9 ת.ד. 4362.
תל-אביב: דיזינגוף סנטר 762 טלפון: 200982. 286632

אל
מערכת עיתון "המודיע"
כ א ן

א.נ.

הנדון: **פרסום בעיתונכם**

אני מוצא לנכון להביע בפניך את שביעות רצוני מהפירסום בעיתונך.
זכינו לתגובות מרשימות, הרבה למעלה מהסביר בהתיחס להיקף הפירסום.
הדבר מעיד על מודעות גבוהה בקרב הקוראים בנושאי צרכנות ובמיוחד בנושאים הקשורים לביקורת הנדסית בדירות חדשות הבאה להבטיח שהלקוח קיבל תמורה מלאה להשקעתו

בתודה
ברגמן יגאל, מיל"ב

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב"המודיע"

★ ברש"י 2 גדולה בבית ישראל 1½ + חצר בבצלאל משופצת "חביבה" 225706.

להשכרה

★ בגאולה 3 חדרים ק"ק + חצר מרוהטת מסודרת + טלפון מיידי 02-821633.

★ 2 חדרים שרותים ומקלחת פרוזדור משותף בזכרון משה 02-813612.

★ מחפשים דירה מרוהטת 3 חדרים בסביבות עזרת תורה מחודש אייר עד תשרי טל. 03-770056.

★ בסנהדריה המורחבת 3 מרוהטת קומפלט + טלפון מפורים עד אחרי פסח 816704-02.

★ 3 בהשכרה חודשית במקום ברוך לפנות טל. 02-274792.

★ בגבעת שאול 2 מרוהטת + מרפסות עקיות + נוף משגע, מרוהטת קומפלט 02-535572.

★ בקרית משה 2 + ממבה והול גדולים + 3 מרפסות ק"א 02-635468 02-664070.

ביקוש דירות

★ דרושות דירות להשכרה ולמכירה ל"יישא ברכה" ללא דמי תיווך 02-285676 02-282770 02-282352.

★ תשלום מיידי! דרושה 3½-3 חדרים מגאולה עזרת תורה קומה נוחה 02-810779.

מבצע בתריסי להד לרגל החגים
שירות ואיכות זה אצלנו
והמחיר המוזל זו ההזדמנות שלך
ביצוע מעולה של כל סוגי אלומניום ותריסים
טל. 02-242057 במפעל, 912765 בבית
ביקור וייעוץ חינם.

מנהל מוסד
בעל עסק
אם בואו לפרסומך בעיתונות הדתית
בצורה יעילה ובעצבה גדפי מעולה
ב"כ בעצב עבורך:
עיצוב סמלים מסחריים, פרוספקטים,
כרטיסי ביקור, חוברות, ניירת מכתבים,
אריזות ועוד
אורדל פרסום

צרכנית "יד עזרה"
בני־ברק
הודעה חשובה לצבור הלקוחות
הננו להודיע כי ביום ראשון י"ב באדר ב'
תתקיים איה גם מכירת דגים
בחנות רח' יצחק מאיר 4
בין השעות 16-10
כמרכן הגיע מבחר דגי סברייה
בכבוד רב
ההנהלה

סע בני־ברק
רח' רש"י 3 טל: 790712
הודעה
בשבוע הקרוב — פורים
לא יתקיימו נסיעות לחמת גדר
החל מהשבוע שאחרי פורים יחולו הנסיעות הקבועות מידי שבוע למרחצאות המים המינרלים הטובים ביותר בעולם:
חמי עין גדי — ים המלח
בימים נפרדים ובהקפדה מלאה:
נשים — יום רביעי
גברים — יום חמישי
רק שעת נסיעה אחת מירושלים!
נקודות איסוף: מב"ב ומירושלים.
פרטים והרשמה במשרדנו בשעות: 9-15

דירה למכירה
בירושלים
3 חדרים
שהם 2 חדרים ומרפסת
חצר סגורה
אפשרות לבנית תוספת לחדר
במרכז גאולה
מלכי ישראל ק"ב
עם הגג השייך לדירה
מתאים גם למשרד
מתפנה מיידית 02-824829

לפני גמר המלאי
כולם ממהרים
לאן, לאן???
ל"הכל לגן"
במובן!!!
רח' מאה שערים 7, ירושלים

משלוח לחו"ל או לארץ?
בית גיבור 116 ת"א – 03-650039, 03-650939
אמבסדור!
שירות העברת מטענים מדלת לדלת לכל יעד בעולם ובארץ
אריזה ● עמילות מכס ● ביטוח
DOOR TO DOOR SERVICES • INSURANCE • PACKING • DOCUMENTATION
חפצים אישיים | כלי בית | ספרים | רהיטים | מזודות | כלי נגינה
לשירותך הסניף בירושלים - במשרד נביעה
02-224451-4 V.I.P.

אבידות

★ נאבדו עגילים משובצים יה־לומים ופנינים המוצא הישר יפנה 02-534693.

שיפוצים

★ קבלני שיפוצים וצבע בעלי ותק רב מחיר מבצע לרגל החגים 732467 באחריות.

ניקיון ופוליש

★ "הכוכבים" נקיון פוליש הד־הביה ריצון 2500 עבודה מעולה באחריות. (03)310030

שונות

★ מחפש תפצי יאודיקה זמסכ־כים ספרים ותמונות עתיקות ת.ד. 1147 ב"ב.

★ למהיר התלמה!: קו טלפון באזור המרכז (מקור ברוך) למרבה במחיר, מיידי 02-764286.

★ לקריאת המגילה בירושלים ב־ עירות ומושבות המצאים בי־רושלים ביום י"ד אדר שני והבעתם לחזור מירושלים לליל מ"ו. וכן בני ירושלים שרצעתם לצאת מי־רושלים ביום י"ד — יבואו לש־מוע קריאת המגילה בליל וביום י"ד אדר ב' בבית הכנסת בשבונת "עץ חיים" רחוב יפו פנת שדרות הרצל מול תחנה המרכזית אגד. כמנהג בירושלים זה עשרות בשנים ע"י הגאון רבי יחיאל מיכל מוק־צינסקי זצ"ל. זמני התפילות: יום שני בערב ערבית שעה 6.15 יום שלישי בבוקר בשעה 6.30

★ למשרד תווך דרוש מתווך + אמביציה + רכב תנאים טובים למתאים 02-816833.

★ בירושלים בחודה לעזרה לעקרת בית בתקופת החג לשבר־עיים שבר גבהה + לינה + אוכל 02-420287.

★ למשרד צבורי דתי בירושלים דרושה מזכירה הדפסה בעברית ובאנגלית משרה מלאה או חלקית הנאים מצויינים 02-226812 02-421094.

מטפלות

★ מעונינים במטפלת לילד בן 8 חודשים בהר נוף 02-534371 אפשרות גם ל-3 ימים.

★ דרושה למשפחת עולים מא־נגליה מטפלת + עבודת קלות זמנים גמישים 02-713906.

★ דרושה מטפלת + עבודת בית קלות לפנה"צ תנאים טובים 03-707602.

קורסים

★ מורה לתפירה בשיטת בורדה, בקבוצות קטנות ברמות תוך הדגשה על עבודה עצמית בלתי תלויה 02-271942.

★ הנהח"ש כתבות מחשבים אנגלית לחרדים "מתשבת" ר' עקיבא 56 (03)702864 (03)7512448.

שעורים

★ מורה מוסמכת לאנגלית לכל הגלאים מכינה למבחני מגן החורף 02-531041.

מכירות

★ חסול מחלם!!! מתנות בה"ל הזול! ירמיהו 2 ק"ב מעל אפריות מוצש"ק 8-10 ימים א-ב 5-9 בערב.

★ תמונות אומנותיות ממוסגרות החל מ-7 שקל במוצש"ק "זכור" בסנהדריה המורחבת 115/9.

★ מיקסר "קנווד מייג'ור" דיז טייפ העתקה כפולה משוכלל 02-713906 מיום א'.

★ בהזדמנות!!! מכונת כתיבה חדשה BROTHER באנגלית וב־עברית, במחיר מציאה (03)702235.

★ בהזדמנות!!! ארון 5 דלתות ומקרר בהיר 280×180 03-783581 03-472526.

★ מכירת בגדי נשים וילדים, (מאנגליה) עד 25% הנחה, ביום ראשון 8-10 בערב, בעזרת תורה 33/3 ירושלים.

★ ארון ספרים גדול תוצרת בל־גיה, דלתות זכוכית (02)534173.

רהיטים

★ "המוקי" ספריות לספרי קודש ומנות מתקפלות עמק יזרעאל 25 תל אביב.

מגילות

★ מגילת "המלך" מפוארת האר"י טל. 706104 (03)776915.

מכוניות

★ משובח מכוניות בע"מ מצבי־ נים לקנות מכוניות אמריקאיות ואירופאיות משנת 1976 ומעלה בכל מצב 02-246006 9.00-1.00.

מכונות תפירה

★ מכונת התפירה התקלקלה? צלצלי ליבוביץ 03-785569 תבוא לתקנה.

שידוכים

★ משרד לשדכנות לשם מצוה עם השתתפות בהוצאות לבל הע־דות והגילים דים אבוהב 03-794719.

שר הבטחון בכנסת:

נאום נשיא סוריה, אסאד מחייב עירנות וכוננות

—מאת כתב "המודיע" בכנסת—

שר הבטחון יצחק רבין אמר אתמול במליאת הכנסת, בהתייחסו לנאום הנשיא אסאד, כי "המסקנה המתבקשת היא לראות מה הן האפשרויות הצבאיות של סוריה, איזה מטרות יכולים שליטיה לבחור, שישראל תנהג בעירנות, תבטיח כוננות — וכל אלה יכחישו לשליטי סוריה, שאין הם מסוגלים לתפוס אותנו בהפתעה".

השר רבין השיב לשלוש הצעות דתופות לסדר היום בנושא הנאום של אסאד, שהעלו חכי"מ ברימין בן אליעזר, מרדכי בראון ורפאל איתן. "תהיה זו אשליה מצד סוריה אם תניח, שבכוחה הצבאי להביא להכרעה נגד צה"ל. אבל ההסטוריה הצבאית מלמדת אותנו, שרבות היו הטעויות של השליטים, שסברו שבכוחם לנצח והביאו למלחמות שיצאו מוכים מהן".

השר רבין ציין, כי סוריה עושה כיום מאמצים בלתי-נלאים להגביר את עוצמתה הצבאית, לפעול במישורים שונים להגברת המתח עם ישראל, אם כי לא בצורה ישירה אלא באמצעות גורמי טרור בלבנון ובאמצעות עידוד טרור פלשתיני נגד מטרות בישראל. למשל, החוליה האחרונה מארגון המרצחים של תהאתמה, שנימתה לחצות את גדר המערכת ולפגוע במטרה בתוך ישראל, באה מסוריה, הודרכה ע"י קציני מודיעין סוריים במגמה לפגוע בישראל".

השר רבין הדגיש, כי תהיה זו טעות מצידנו לראות בסוריה, המנהלת מדיניות נוקשה, פארטנר מעשי לשר"ם בעתיד הקרוב.

עוד סיפר, כי סוריה מצויה במצוקה כלכלית ולמרות זאת היא מתכוננת למאבק נגד ישראל. "גם באשר יש הפסקות חשמל כמעט בכל יום בדמשק ובערים מרכזיות אחרות, שלוש עד חמש שעות, גם כאשר יתרות המטבע החוץ של סוריה מגיעות לשיעור של יכולת יבוא לעד 15-20 יום בלבד" — כל אלה לא מביאים את נשיא סוריה לפגוע פגיעה משמעותית בהמשך ההתעצמות הצבאית של סוריה ובהמשך הרכש הצבאי.

דובר "מקורות":

"מצבו של משק המים בכי רע"

קורא לגורמים המוסמכים להכריז מצב־חרום

מצבו של משק המים הלאומי הוא בכי רע בגלל עצירת הגשמים המתמשכת והעובדה שזו השנה השלישית ברציפות שהחורף בארצנו הוא שחון. מיפלסי מי התהום ומיפלס הכינרת נמצאים בשפל שכמוהו לא ידענו מאז קום המדינה. אנו נכנסים לשנת הקייץ ב"קו אדום" בקו שמאל. עת צרה היא ליעקב ויש הכרח להכריז על מצב חירום במשק המים על כל המשתמע מכך — אמר אתמול דובר "מקורות", מרדכי יעקובוביץ, בהרצאה שנשא בפני קבוצת מבקרים באתר מפיר שלהוף הכינרת.

הדובר אמר, כי המצב בכינרת עתיד להחמיר בעונת הקייץ בגלל תופעת ההתאדות. "כ-300 מיליון מ"ק מים מתאדים מעל פני הכינרת מדי שנה. עוד כ-130 מיליון מ"ק מים נשאבים על ידי היישובים השוכנים לחופי הכינרת. כבר היום ברור, שהמוביל הארצי לא יוכל לשאוב את כמות המים השנתית שלו. המסקנה היא, שנאבד את השליטה על מיפלס הכינרת, העלול להוסיף ולרדת במידה ממוכנת", אמר יעקובוביץ.

הדובר אמר עוד, כי בגלל עצירת הגשמים החריפה תופעת המלחתן של כאורות מים מתוקים ו"מקורות" נאלצה לשתק שורה של קידוחים באזורי הארץ השונים. ואם לא די בכך, מאגרי המים המלאכותיים ריקים וחרבים. "אני משוכנע, ששר החקלאות ונציב המים מודעים לחומרת המצב ויכריזו בהקדם על מצב־חירום במשק המים" — אמר הדובר.

● מנילה. - הנשיאה קורסון אקינו מינתה את הפרקליט הפיליפיני הבכיר חוזה דיוקנו בדי לעמוד בראש ועדה פיליפינית לזכויות האדם. סמכויות הועדה יהיו נרחבות, כולל הזכות לפתוח מחדש את החקירה לגבי רציחת בעלה.

מונתה ועדה לבירור נסיבות השריפה בבית־חרושת למצות "אביב"

שר הפנים, הרב יצחק פרץ, מינה ועדה לבירור נסיבות השריפה שפרצה בבית החרושת למצות "אביב" בבני־ברק.

הועדה התבקשה לבדוק את הסיבות לדליקה, סידרי מניעת דליקות וכיבוי אש במפעל ופעולות שירותי הכבאות בזמן הדליקה. כן הוטל על הועדה לבדוק את שיתוף הפעולה ותיאום פעולות המשטרה, מד"א ועיריית בני־ברק בכל הכרוך בשמירת סדר, פינוי משפחות מאיזור המגורים הסמוך וכן דרכי החילוץ וההצלה.

בראש הועדה יעמוד תת־אלוף אריה דיין (במיל) וחברים בה מהנדס מאיר גוטמן, מפקד אהרון אשל, מפקד שירותי כבאות תל־אביב ורשף־משנה ירון איילון מבית־הספר הארצי לכבאות. (בשי"ה למ"ם).

שערים יציגים במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
דולר ארה"ב	1.4794
לישי"ם	2.1589
מרק גרמני	.6477
פרנק צרפתי	.2106
פרנק שוויצרי	7676

לוח היום

בס"ד יום ג' פ' ויקרא — זכור י' אדר ב' מ"ו
הדף היומי בבלי: סוטה ל"ג
ירושלמי: יומא מ'
משנה יומית: בלים ה. א-ב
הלכה יומית: או"ח קב"ו, א-ג

קריאת שמע	7.57
תפילת השחר	9.12
שקיעת החמה	5.53
מחר	
עלות השחר	4.08
נץ החמה	5.38

מכירה חד פעמית
של בגדי ילדים
מתוצרת אנגליה
באיכות מעולה למבחר גילאים

מקור הרהיטים
בני ברק, רח' רבי עקיבא 7 (קומה א')
לרגל החלפת התצוגה
מבצע מכירות ענק!
מבחר רהיטים מהתצוגה
מתחת למחיר הקרן
מזנונים ★ חדרי שינה ★ ספריות
★ סלונים ★ ארונות ★ מזרונים
★ ★ ★
פינות אוכל במחירי הזדמנות
★ ★ ★
מטבחים קומפלט לפי הזמנת הלקוח
באספקה לפני פסח
פתוח בשעות 17.00-20.00 ביום ו' 11.00-13.00 (בימי ג' סגור)

קול הדף
לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02-243121 — 02-241112.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ... 234. ... 38. ...
תל־אביב: ... 42. ... 174. ... 40 ...
... 43 ... 151 ...
חיפה: ... 33. ...
... 6.
סגרת הפתיחה של בתי המרקחת ... עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: ... — ...

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
●
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 539255-8 ● ת.ד. 1306
דפוס "הדר", בע"מ
●
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
●
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
●
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

קונדיטוריה
האחים
רוזנפלד
שמעון הצדיק 7, ב"ב (מורא פינת השומר)
רח' ירושלים 21, ב"ב
אזני המן
לפסיכות הפורים ...
766161 783174

"מכה יעשה לאיש"
הקסטה שחייבים לשמוע

"אלתר ר' פורים!"
"פרחי פורים"
הקסטה
שמיני מרדכי ואסתר
לא תשמעה כמוה!!!

דרוש בשכירות
למוסד למודי דתי לבוגרים בירושלים
בית דירות לפנימיה
שיכלול 6-8 דירות
בנות 3-4 חדרים
במצב תקין
רצוי באזור בית וגן
גבעת מרדכי
02-423131
לבקש את מרים

"בשורה טובה"
מתארגנת קבוצת אברכים
ללימוד תורת הדקדוק
להלכותיה ע"פ הראשונים
...
פרטים טל. 02-289743
שעות 12-1.30 צהרים

פרחי לונדון
רח' הרצל 16 בני ברק
מבצע
סידורי פרחים
מבחר צמחי בית וגן
סידורי ארטיות
מבצע
חפצי נוי
קרמיקה ומתנות
דגי נוי
משלוחי מנות לפורים
לרגל הפתיחה מחירים מפתיעים

מכירת בגדי נשים
שאסוד להחמיץ
תתקיים ביום א' 23.3.86
מ-5.00 בערב
מבחר מדהים של הלבשה ממיסב
יצרני האופנה
במחירים ללא תחרות
חצאיות, חולצות ושמלות אלגנטיות, ג'ינס, ג'קטים לעונה, כתנות, חלוקים, בגדי הריון ועוד.
במרכז הקהילתי ...
עזרת תורה 16 ...

חג פורים,
חג פורים
חג גדול ל...
ב"הכל לגן"
רח' מאה שערים 7, ירושלים

מבחר קסטות
לפורים
4 שקל בלבד
"טכניקול", ירושלים

חיפשת
מתנה לפורים?
★ זה עתה הגיעו מפות יפיפיות מחול מכל הסוגים
★ חלוקי מידלסקוט ארוך, קצר קיצי וחורפי
★ בובעי נשים אלגנט וספורטיבי — ברטים בכל הצבעים הכל תוצאת חוץ
והעיקר לכבוד שמחת פורים מחירי חגיגה זולים מוצש"ק
מ-7 עד 11 וביום ראשון מ-5 עד 10 בערב תורה מציון 14 כניסה ב' קומה ד'

פורים שמח עם רצי
הגיעו דגמים יפהפיים לעונת המעבר
הקודמת זוכה!
בפינת המציאות שמלות תוצרת חוץ במחירי פורים
רק פעמיי במוצאי שבת הקרוב 8-10 בלילה
הרצל 11 טל. 792654
פתוח יום יום. 10-1, 5-8
יום ו' גם 10-7 בלילה

מסגרית "אלי" אשדוד
טל 055-22634/22051
כל עבודות מסגרות
עבודה מקצועית
מחירים נוחים

לרגל סגירה
מכרידים על
מכירת חיסול מוחלטת
של בגדי נשים כל מלאי החורף והאביב במחירי קרן ממש
במוצש"ק מ-8 עד 10
וביום ראשון מ-9 עד 9
ברחוב רשב"ם 14 (מאירוף)
אל תחמיצו הזדמנות
אחרונה זו לפני פסח

בית הורים
נוה אילן
השגחה רפואית, אוכל כשר, אוירה ביתית וטפול אישי
מספר מקומות מוגבל
03-775908
רח' פינקס 17 רמת־גן

מתארגנת
חבורה חסידית
לאפית מצות יד
כל המעונין יתקשר 02-814182

הד היום

סובסידיות למי?

מ/ה. היה פעם ויכוח, מה עדיף לתת תמיכה לצרכן או סובסידיה למצרך, המתנגדים לסובסידיות טענו, ובמדה רבה של צדק, שסובסידיות למצרך מטיבה עם אלה שלא נצרכים לא פחות מעם אלה הנצרכים. שאלה זו לא הוכרעה כל עוד נמשך משטר הסובסידיות למצרכים חיוניים, המדיניות הכלכלית חותרת מזה זמן לביטול הסובסידיות למצרכים חיוניים, אף שביטול זה מוגע בראש וראשונה בנצרכים, אלה אינם מקבלים פיצוי הולם זאת בגין מדיניות ההקפאה של השכר, שהיא בדרך כלל קפדנית יותר מאשר מדיניות ההקפאה של מחירים. המוביל בנושא זה היא דוקא הממשלה, זו רואה את שאלת הסובסידיות דרך התקציב שהוא צריכה להקציב למטרה זו ואין עוד מטרה קלה יותר לקימוצים מאשר הורדת גזירות. על ציבור זה שהוא חסר הגנה.

אפשר היה, אולי, להשלים עם גזירה זו כאשר לאוצר אין אמצעים לשמור על רמת המחירים אם זה של מצרכים חיוניים ואם זה של מחירי התחבורה ציבורית שאליה מקקים בדרך כלל אותן שכבות שאין להן אמצעים לרכוש לעצמם ולהחזיק רכב פרטי. אבל כאשר הולך ומתברר, שהממשלה יכול להעניק ביד נדיבה תמיכה למפעלים גדולים שהגיעו אל סף התמוטטות, נשאלת השאלה, האם החשש מפני התמוטטות האזרח הקטן אינו מדריך את מנוחתה של הממשלה? האם העזרה שאותן רבבות משפחות, בחלקן הגדול משפחות ברובות כילדים. או קשישים החיים על גימלאות עלובות איננה נוגעת ללבם של הממונים על הלוקה המשאבים הלאומיים?

בימים האחרונים הולכות ומתרבות הידיעות שהממשלה עומדת לפתוח ידיה הנדיבה לאותם מפעלים גדולים שעומדים על סף התמוטטות. אמנם נכון הדבר, שהממשלה איננה יכולה להיות אדישה לחשש, עשרות אלפי נפשות עלולים למצוא את מקור פרנסתם מחוסל והם מחוסרי עבודה. אם זה "כולל בונה" ואם זה "מספנות ישראל", או מפעלי "וולקן", גם "צים" פושטת יד לקופה האוצר לפני שתגיע לפשיטת רגל. ויש נטייה בממשלה להושיט להם יד לפני שהם מובעים. אין לנו שום צרות עין בתמיכה זו, אבל קשה למצוא הצדקה לנדיבה לב זו בשעה שהממשלה מקמצת ידיה כלפי אלה הנצרכים, שלחלים הגיעו עד פת לחם לא באשמתם, כי באשמת המדיניות הכלכלית.

היינו יכולים לשאול אותה שאלה בכיוון אחר, מדוע חייבת הממשלה לתת תמיכה, ולא חשוב באיזו צורה היא עושה זאת, אם על ידי המיכה כספית גלויה ואם על ידי מחיקת חובות כמכומים גדולים. כדי לחלץ מפעלים ממצוקתם, ומדוע, היא מפלה בין מפעל למפעל, לפני "סולל בונה" ולפני "צים" היו עוד חברות שהגיעו עד סף משבר, מדוע נתנה הממשלה ל"אתא" ליפול, ולמה לא נחלצה לעזרת חברת "קלרין דירות" שנפילתה אימללה מאות אם לא אלפי משפחות. ואין אלה חברות בודדות. ולא באנו לתבוע את עלבונן. כל חברה כלכלית צריכה להיות נושאת באחריות להצלחותיה ולכשלונותיה, ולא תשוב אם זו חברה שפעלה ככוחות עצמה, או מכח מינוי ממשלתי. צריך לחזור ולשנן באוזניהם: הקופה הציבורית איננה חברת ביטוח, מי שנכשל צריך לתת את הדין.

"סולל בונה" העומדת לפני פשיטת רגל, היא דוגמא בולטת, העומדים בראשה נכשלו כשלון בניהול העיסקי, חברה זו פשטה ידיה בכל נושא כלכלי. השקעות שלה פרוזו בתחומים שונים, גם כאלה שאין להם שום שייכות לתחום מטרותיה. היא פיזרה אמצעים כספיים גדולים, נקלעה להרפתקאות מבלי לחשוב על יום המחרת, היא בהנחה מגיאות כלכלית שסיחררה את ראשיהם של מנהליה. חברות כלכליות ממשלתיות מסרבות לקבל מרות ופיקוח ממשלתי, מחלקות טובות, הנאה למנהלים ולעובדים כאוות נפשם. רק בימים האחרונים נתגלה שחברת החשמל, שהיא חברה ממשלתית הפרה הוראות הממשלה והעניקה לעובדים העלאת שכר בניגוד להוראות הממשלה, זו דוגמא אחת. קופת האוצר איננה שותפת רק להפסדים כספיים. החשש מפני אובדן מקור פרנסתם של אלפי עובדים מעורר חמלה, אך חשש זה היה צריך לעמוד לנגד עיניהם של אלה אשר האחריות היא על שכמם.

על כל פנים, אם יש כסף לסייע לאותן חברות, לא יתכן לקחת את הלחם מפיהם של בעלי הכנסות נמוכות, זה לא מוסרי. לא יתכן לקצץ הכנסותיהם של גימלאים ושל בעלי הכנסות נמוכות כדי לחלק אותם לחברות שיש מי שתפך ביקרם. אם יש בקופת האוצר כסף לממרות אלה, לא יתכן שיפגעו בכבשת הרש.

34 נהרגו ו־31 נפצעו בהתנגשות רכבות במוזמביק צילום: סי״ץ

סרג׳ קלרספלד נכשל במאמ־ציו לשחרר חטופים יהודים בלבנון

ביירות.— עורך הדין היהודי הצרפתי סרג׳ קלרספלד אמר בביירות כי נכשל במאמציו לשחרר יהודים לבנוניים המו־חזקים כבני־ערובה בידי ארגון שיעי.

"עשינו כמיטב יכולתינו. אולם אנו דיברנו בהיגיון ונתקלנו בחומה של רגשי־קנאות", אמר קלרספלד לסופר רויטר.

סרג׳ קלרספלד הגיע לביירות לפני שבוע וחצי, כדי לבוא בדב־רים עם מנהיגים דתיים שיעים, למנוע רציחות נוספות של יהודים לבנונים, ולשחרר את אלה שנ־חטפו כבר.

ביחוד ביקש ליצור קשר עם נציגים של "ארגון המדוכאים בעולם" שחטף כמה וכמה מאנשי הקהילה היהודית בביירות ורצח ארבע מהם.

קלרספלד הבהיר בהקשר זה כי "לא עלה בידי להפגש לשיחה עם שום מנהיג שיעי. הם פשוט מפחדים שיחשבו מתונים מדי".

מצד אחר הביע קלרספלד את המשאלה כי "כל היהודים החיים עדיין במערב ביירות יעזבו את לבנון".

ראשי הקהילה היהודית בלבנון אמרו עוד קודם לכן, כי קהילה זו הצטמצמה עד ל־200 איש בלבד לעומת 6,220 יהודים שהתגוררו בלבנון לפני מלחמת ששת הימים.

כצער וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

הרבנית **זיסיל (נעמי) בורובסקי** ע״ה

(לבית מורינשטר)

אשת הרב **יוסף בורובסקי** זצ״ל

הובאה למנוחות ביום ראשון, כ״א באדר א׳ תשמ״ו (2.3.86)

יושבים שבעה בבית המנוחה, רחוב האר״י 27 ירושלים

המתאבלים

תסידה ואריאל שטרן אשדוד מנדל ודלה בורובסקי ארה״ב

זהבה ואהרן איזנברג ירושלים הנכדים והנינים

"איוון האיום" נעצר ל־15 יום

הכחיש בפני השופט שהוא האיש — "הייתי אסור — לא הייתי בטרבלינקה — לא שרתתי את הנאצים — הרוסים קשרו אותי לפשע הזה...

— מאת כתב עתי"ם, י"ם לד׳ —

הפושע הנאצי ג׳ון דמיאניוק — "איוון האיום" — נעצר ביום א׳ ל־15 יום במפקדה נשיא בית משפט השלום בירושלים, השופט אהרן שמחה. בכך בא לקיצו התהליך הממושך של הסגרת דמיאניוק, שנמשך למעלה מעשר שנים, והחל ההליך השיפוטי הדין.

דמיאניוק טען בדיון כי הוא לא האיש. "מעולם לא הייתי בטרב־לינקה ומעולם לא שירתתי את הנאצים", אמר.

אמצעי בטחון חמורים ביותר ננקטו לקראת הדיון, שהתקיים באולם הקטן של משמרת ירוש־לים. במגרש החניה, המשמש כל יום לחניית עשרות ניידות משטרה, פונה לגמרי וכל הנכנסים עברו בדיקות בטחוניות. האולם היה גדוש בעתונאים צלמים וצלמי טלויזיה. אסור קולו איסור מיוחד לצלם בזמן הדיון. רק בודדים, וביניהם ח"כ דב שילנסקי, באו לראות את דמיאניוק.

בדיוק בשעה 9 בבוקר, המועד שנקבע לתחילת המשפט, נעצרה בפתח האולם מכונית המשטרה המשוריינת ובה החשוד. לכל אורך הדרך מכלא איילון לוותה המכו־נית בניידות משטרה וחלפה בכל הצמתים בלי לעצור. מן המכונית המשוריינת ירד דמיאניוק כבול באזיקים. הוא לבש חליפה חומה וחולצה לבנה פתוחה. לאחר שהוכנס אל האולם הסיר אחד השוטרים שליווהו את האזיקים.

עם כניסת השופט שמחה לאולם קמו כל הנוכחים על רג־ליהם ובכללם החשוד, והדיון החל. ליד דמיאניוק ישב מפקח איזיה סוכלמן, קצין משטרה פתח תקווה הדובר אוקראינית, שפת אימו של דמיאניוק. הקצין כסוף השיער עלה ב־1973 מבר־ה"מ וצורף לצוות החקירה כמ־תורגמן. בפקודת השופט נשבע הקצין לתרגם את הנאמר בדיוק במדוייק. השופט שמחה שאל לפרטיו האישיים של החשוד: "איוון ג׳ון דמיאניוק, בן 66, שם האב ניקה, יליד הכפר דובנבי", משיב דמיאניוק.

בשלב זה קם מכימאי ניצב־משנה איש־שלום ומפרט את החשדות: "מספר שנים לאחר סיום מלחמת העולם השניה הת־חילו הרשויות המוסמכות לאסוף עדויות על מעלליהם של פושעי המלחמה הנאצים והעוזרים להם. בין החומר הוזכר שמו של איוון דמיאניוק ממוצא אוקראיני שהיה חייל בצבא האדום, נפל בשבי הגרמני ובשלב מסויים התחיל לסייע לגרמנים, עבר אימונים במחנה והוצב במחנה ההשמדה טרבלינקה. היה זה מחנה שמי שהגיע אליו הושמד באותו יום".

המשיך ראש צוות החקירה: "העדויות שהתחילו להצטבר דיברו על אוקראיני שכונה 'איוון האיום', תפקידו במחנה היה לקבל את היהודים וכל מי שהגיע למח־נה. לאחר שאותם אנשים הופשטו מבגדיהם ונלקחו מהם דברי ערך וכל דבר שניתן לעשות בו שימוש, הם הוכנסו לתאי הגזים. תפקידו של החשוד היה להפעיל מנוע שהיה מספק בצורה כזו גז לתוך התאים ולאחר מכן הוא היה סוגר את הדלתות, מחכה פרק זמן עד שהקרבנות מתו". נצ"ם איש־שלום הוסיף: "חלקו ושמו של איוון האיום הוכר משום שמעבר לתפקידו הפורמלי, אם אפשר לכ־נות זאת כך, הוא ביצע אישית מעשים אכזריים ביותר, התעלל־ויות ורצח, אף שזה לא היה אותו תפקיד שהוטל עליו על ידי מפקד המחנה. הצטברו עדויות ישירות מקרבנות בודדים שניצלו באורח נס". הדברים תורגמו לדמיאניוק והוא הקשיב להם אך מבטו נותר קפוא.

נצ"ם איש־שלום הוסיף, כי בשנת 1978 נכנסה לתמונה פרק־ליטות המדינה אשר החלה בהלי־כים מוקדמים להסגרתו. ב־18.10.83 הוצא בבית משפט השלום בירושלים צו מעצר נגד החשוד והוכנה בקשת הסגרה. בארה"ב התנהל משפט בבקשת ההסגרה, שבמהלכו נשללה אזר־חותו של דמיאניוק ב־1982. איש־שלום מסר כי הבקשה נדונה בפני כל הערכאות, כולל בית המשפט העליון של ארה"ב. הוא ציין כי במשפט ההסגרה העידו מספר אנשים שסיפרו על מעשיו של החשוד ואף זיהו אותו. "על בסיס אותן עדויות החליטו בארה"ב להסגירו לישראל" אמר איש־שלום. והוסיף כי ב־24.2.86 נדחתה גם בקשתו של דמיאניוק למנוע את הסגרתו.

נצ"ם איש שלום הגיש לשופט בקשה למעצר שהוכנה בפרקליטות המדינה ובה נאמר, כי דמיאניוק חשוד שהשתתף באופן פעיל בביצוע התכנית הנאצית להשמיד את יהדות אירופה ובמיוחד הכרכזי של פולין, וכן יהודים שהובאו לפולין מאיזורים אחרים. בבקשה נאמר כי דמיאניוק חשוד ברצח מאות אלפי אזרחים בשנים 1942 ו־1943, עת שרת עם כוחות הס.ס. בטרבלינקה. בנוסף הוא גם חשוד ברצח בני ידי יהודים מקבוצות העבודה שפעלו במחנה. "במעשיו האמורים השתתף החשוד בפשעים כלפי העם היהודי, פשעים כלפי האנושות, פשעי מלחמה ופשעים כלפי בני אדם נרדפים, עבירות לפי הסעיפים 1 ו־2 לחוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י 1950" אמר בלדה: "דמיאניוק חשוד בעבירות חמורות שדינן מות ולכן אין לשחררו בערבות".

השופט: "אין חובה להטיל עונש מוות, זהו עונש מירבי".

השופט שמחה נפנה, עיין בחומר ומבקש מן המתורגמן לת־רגם ולהסביר לדמיאניוק כי הוא חשוד בהרג יהודים וכי העונש המכסי על כך הוא מוות. לאחר מכן מאפשר השופט לחשוד לומר את דברו.

דמיאניוק: "מאחר ורק עכשיו הוקראה האשמה שעומדת נגדי ומאשימים אותי בדברים שכבר נקבע כי זהו עונש מוות..."

השופט שמחה: "זהו עונש הצפוי, הסביר לו". דמיאניוק ומ־תורגמנו התלחשו ואז פנה אליו השופט שמחה באנגלית ומציע לו לדבר באנגלית. "כך אוכל להד־גיש ממנו באורח בלתי אמצעי", הוא מסביר.

דמיאניוק מסכים: "אני הייתי אסיר מלחמה כמתנה, מעולם לא הייתי בטרבלינקה, מעולם לא שרתתי את הנאצים".

השופט קוטע את שטף הדיבור כדי לרשום את דבריו לפרוטוקול. ממשיך דמיאניוק: "אני עצמי הייתי אסיר מלחמה. איך ניתן להפוך אותי מאסיר בשבי למפעיל תאי הגז?" דמיאניוק חוזר שוב כי לא היה בטרבלינקה. "רציתי רק לעזור למשפחתי באוקראינה. אשתי ביקרה פעמיים ברוסיה ושלחתי להם חבילות ואז הם (הרוסים — י.ל.) קשרו אותי לאותו פושע שאתם מרבים עליו".

בתום הדברים הציג נצ"ם איש־שלום בפני השופט כמה מן העדויות. השופט שמחה התעניין אם מונה לדמיאניוק סנגור.

עו"ד גולדמן: "אתמול התקשר אלי פרקליטו האמריקני עו"ד מרק אוקונור והודיע לי כי הוא עומד להגיע בימים הקרובים לארץ". גולדמן מסר כי אוקונור הודיע שרק לאחר בואו הוא יחליט אם לייצג את דמיאניוק.

לאחר מכן קורא השופט שמחה את החלטתו הקצרה: "בפני הוצגו עדויות המפלילות את החשוד ומערבות אותו במעשים הפליליים המיוחסים לו לפי פרטי האשמה שצויינו על ידי התביעה. העונש המירבי הצפוי לחשוד הוא עונש מוות. במקרים אלה לא מתיר החוק שחרור בערבות. אי לכך אני מאריך את מעצרו של החשוד ב־15 יום".

הנוכחים קמים על רגליהם והשופט יוצא מן האולם. דמיאניוק נכבל שוב באזיקים. 36 דקות לאחר התחלת הדיון נכנס דמיאניוק, מחייך לעבר הצלמים, למכונית המשוריינת שהחזירה אותו אל תאו בכלא איילון. שם יחול כבר היום בחקירתו. אחד ממלוויו של דמיאניוק סיפר לכתב עתי"ם, כי הוא באר אדיב אך ניכר בו חשש מסויים. הוא סיפר כי דמיאניוק מרבה לשאול על פרקליטו ומש־פחתו. (עתי"ם)

ראש הממשלה:

תהליך השלום יימשך

"החוגים המדיניים בירושלים שניצלו את המהומות לא גילו תבונה של ידידים"

ראש הממשלה גינה את "החוגים המדיניים בירושלים" אשר ניצלו את המהומות במצ־רים "במוצאי שלל של שימחה בצעירה ולא גילו תבונה של ידי־דים אלא של שימחה לאיד".

בעיותיה של מצרים הן בעיות של כולם — אמר — ואני מאחל לנשיא מובארק שיתגבר על בע־יותיו. לא עשינו שלום כדי לשמוח לאידן של ארצות אחרות, אלא מתוך תקוה שהשלום יאפשר לנו להתקדם מבחינה כלכלית וחבר־תית.

פרס אמר כי הוא מעריך שתהליך השלום יימשך, וגם אם היה רוצה שיהיה בקצב מהיר יותר "הרי מוטב שיהיה בקצב איטי בכיוון הנכון מאשר בקצב מהיר שאינו מוליך לשום מקום.

בהתייחסו לבעיות הבטחון בישובי הצפון אמר ראש הממש־לה, כי כל שניסה לחזור לשתולה בשבת בבוקר שילם את המחיר.

"כשלון השיחות, עם אש"ף אינו ישראלי" הדגיש מר פרס והוסיף בציינו, כי המלך חוסיין אמר בשבת שאש"ף רוצה שלטון ולא שטח. הוסיף "אני יכול להגיד היום שבדיה המוצגת בפני תושבי השטחים היא או פתרון בלי אש"ף או אש"ף בלא פתרון".

ראש הממשלה ציין את מצבם הכלכלי הקשה של מדינות ערב — סוריה, מצרים וירדן — אשר בעיקבות הירידה במחירי הנפט נפגע המשק הערבי כולו. הגיע הזמן לבדוק את נושא הפיתוח הכלכלי הכולל של המזרח התיכון, במסגרת של "תוכנית מארשל". ישראל צריכה להיזהם ולתרום את תרומתה בשטחים ובאזור כולו — בשכל, באריכות ותוך סיוע מהעולם המבוסס למפעלים משותפים.

"במלחמות ניצחנו — הגיע הזמן לנצח בשלום" — סיים מר פרס את נאומו בפני הסטודנטים.

הכדור ששינה את פני שבדיה

אלפים מתאבלים על מות ראש ממשלת שבדיה ★ חוששים מהתפרצות של שנאה כלפי הזרים

שטוקהולם — אלפים הת־אבלו על מותו של ראש ממשלת שבדיה, אולוף פאלמה במקום מרצחו של בשיאת אבטחה.

כן הרגע בו הודיע קריין הרדיו על רציחת ראש הממשלה, בקול רועד התקשו השבדים להבין כי כדור של מרצח שם קץ לחיי ראש הממשלה, במדינה שבה כמעט אין יודעים אלימות פוליטית מהי.

"זה לא יכול להתרחש כאן. לא בשבדיה", מילים אלה חזרו בתגובות ציבוריות אין ספור, מפיהם של שרים מוכי הלם וגם בקרב תלמידות בוכיות.

יותר מ־10,000 איש מילאו את הכיכר המרכזית בשטוקהולם, המקום שם ניצב פאלמה תכופות כדי להפגין נגד המעורבות האמ־ריקאית בוייטנאם בשנות ה־1970. "אתה חי, אתה חי, אתה חי", הכריזו כרזות רבות.

אנשים בכו בגלוי בהתפרצות כללית של צער, תמונת תקדים במדינה שבה בדרך כלל אין רואים בעין טובה תצוגות פומביות של ריגוש.

בינתיים מסרה המשטרה כי עדיין לא גילתה עקבות כלשהן כדי לזהות את האלמוני שרצח ביום שישי בערב את פאלמה בלב ליבה של שטוקהולם.

כוחות המשטרה, שנייסו בהיקף ניכר, סייעו ובדקו את הזהות של אורחים רבים. בעזרת מחסומי כבישים בכל אזור שטוקהולם — אך כנראה ללא תוצאות.

בידי המשטרה ישנו תיאור של הרוצח. מדובר בגבר שגובהו כ־1.80 מטר, לבוש במעיל קצר בצבע כחול וחבוש קסקט עם מגיני־אוזניים.

מלבד התיאור של אשת הנר־צח, נמצא במקום כדור, והשוטרים מקווים כי גם הוא יוכל לעזור במשהו.

עתונים שבדים מסרו כי מספר האנשים והארגונים הנחקרים עתה הוא עצום, אולם לא נתגלו קשרים אל אנשי גרילה.

הרצח היכה בהלם את החברה השבדית, שכמעט לא סבלה מפי־גועי גרילה או מחבלים, מהם סבלו מדינות אחרות בשנות ה־1970 ו־1980.

הדגלים ברחובי המדינה הורדו לחצי התורן. אחד הפרשנים אמר "שבדיה לעולם לא תהיה עוד אותה מדינה".

תורים ענקיים ניצבו מסביב לבנייני ממשלה, כאשר הממתינים המתינו משך שעות כדי לחתום על ספר התנחומים בלשכת המ־משלה, ממנה שלט פאלמה משך 11 שנה.

באתר הרצח, ליד אולם הקונ־צרטים, שם מעניקה שבדיה מדי שנה בשנה את פרסי נובל, הונחו פרחים רבים בידי אזרחים מן השורה.

דובר המשטרה אמר כי בודקים את כל הארגונים הפוליטיים הזרים במסגרת המירדף, אך עד כה אין סימנים שהיו מעורבים או שהרצח בוצע ממניעים פוליטיים.

פליטים פוליטיים רבים מהמז־רח התיכון ומדרום אמריקה נהרו לשבדיה בשנות כהונתו של פאלמה, כשהם מנצלים את חוקי המיקלט הנדיבים של המדינה, ורבים מהם הקימו ארגונים פעילים בשטוקהולם.

אלמנת ראש הממשלה מסרה למשטרה, כי נראה לה שהנבזה שרצח את בעלה בלא לומר מילה, הסתובב מסביב לדירת המשפחה בעיר העתיקה הציורית של שטוקהולם.

המשטרה מסתירה בכוונה תחילה פרטים מסוימים של הפשע. דובר המשטרה מסר לכתב רויטר כי אין מפרסמים את סוג הנשק שבו השתמש הרוצח, כדי למנוע שאנשים ישמיעו טענות בדויות.

ראש הממשלה בפועל, אינג־וואר קארלסון, 51, שהיה שנים רבות יד ימינו של פאלמה, נבחר כיורשו כדי לעמוד בראש המפלגה הסוציאל דמוקרטית השלטת בממשלה שתקום בעתיד, באספה שכונסה במהירות על ידי הנהגת המפלגה.

בחירתו של קארלסון טעונה אישור מצד הפרלמנט השבדי ב־12 במארס, 3 ימים בטרם יובא פאלמה לקבורה בשטוקהולם.

יו"ר הפרלמנט, אינגמונד בנ־גטסון, הביע חשש שמא רציחת פאלמה תביא להתלקחות שינאה כלפי המהגרים הרבים בשבדיה, אם יתברר כי הרוצח הוא אזרח זר.

בשנות כהונתו של פאלמה נהרו לשבדיה כ־25,000 מהגרים מדי שנה ושנה, במדינה שבה כ־8 מיליון תושבים.

בשבדיה כ־30 מיעוטים שכל אחד מהם מונה כמה אלפי איש, כולל 33,000 יוצאי אמריקה הלאטינית, 4,000 איראנים, 17,000 תורכים, 40,000 יוגוסל־בים ו־5,000 כורדים.

בשנה שעברה נתגלו במדינה סימנים ראשונים של פעילות גזע־נית, וקבוצות קטנות של ניאו־נאצים קראו לגירוש כל המהגרים.

שורים — בעריכת א. צבי

שר החינוך כחזן נבון

אינו יודעים לשם מה היה צריך לחכות עד היום ומדוע זקו־קים לצורך כך להוראה מגבוה והנחיה מיניסטריאלית, אך עם עובדות קשה להתווכח, ובכן מדובר בהנחיה חדשה של משרד החינוך והתרבות שהנחתה את בתי הספר הממלכתיים־דתיים, המק־יימים תפילות במסורותיהם, לקיים התפילות בנוסח התפילה של רוב התלמידים. ההנחיה פורסמה לאחר שהתברר כי בבתי ספר רבים, שרוב תלמידיהם יוצאי ארצות המזרח, עדיין התפללו בנוסח אשכנזי. פרטים אלה נמסרו בדיון שקיים סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, מר יצחק נבון עם מדריכים ומנחים מטעם המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח במשרד החינוך והתרבות.

בעיקבות ההנחיה החדשה של משרד החינוך עברו בתי ספר דתי־ים רבים להתפלל באחד מנוסחי עדות המזרח (הירושלמי, מרוקאי, תימני, עיראקי וכו׳) המדריכים סיפרו לנבון כי פעולה זו הביאה לשיפור ניכר בתדמיתם ובגאוותם של התלמידים.

משרד החינוך סייע במימון החלפת הסידורים והמחזורים באותם בתי ספר שעברו מנוסח אשכנז לנוסח ספרד.

מה שלא נתברר לנו הוא אם גם כשמדובר במקרה הפוך מסייע המשרד במימון רכישת הסידורים?

בכל אופן ראוי יותר ששר החינוך יעסוק בנושאים אלו מאשר לארגן את ה"מפגשים" הידועים והפסולים.

המברך רעהו בקול רם...

ועדיין עם שר החינוך מנהלי התיאטרונים הציבוריים בארץ שיבחו השבוע את סגן ראש המ־משלה ושר החינוך והתרבות, מר יצחק נבון, על "התפנית שביצע במדיניות משרדו כלפי התיאטרונים". נבון קיים בשבועות האחרונים מספר ביקורים ופגישות עם מנהלי התיאטרונים. בעקבותיהן החליט להגדיל בכ־300 אלף דולר את תקציב משרדו המיועד לתי־אטרונים.

בכל מקרה גם בעבר לא קופחו התיאטרונים שכל קהלם אינו עולה על כ־20 אלף צופים.

"נבחרת של מועמדים" לנגיד בנק ישראל

ד"ר מנדלבוים נגיד בנק ישראל אמר השבוע: "3 שנים אני קורא בעתונות ידיעות על מועמדים שונים לכהונת נגיד בנק ישראל, אפשר להרכיב נבחרת של מועמ־דים". "כהונת הנגיד נקבעת על פי החוק" קבע מנדלבוים שהצהיר כי הוא בתפקידו בהתאם לכך. "מי שאצה לו הדרך ועוסק בהד־חות יבושם לו, הניסיון הוכיח כי אלה הם הראשונים שנפגעו מכך".

הנגיד הביע בקורת על כך שאין מועצה וועדה מייעצת לבנק ישראל.

הרם דגל!?

200 סטודנטים מתא הסטודנטים הלאומיים באוניברסיטה העברית בי־רושלים נאלצו השבוע לשימוש בכח כדי להניף את דגל ישראל על תורן בכניסה לקמפוס שעל הר הצופים. הם עשו זאת במחאה על כך, שהנהלת האוניברסיטה אינה מניפה את דגל הלאום במוסד באופן קבוע.

הסטודנטים קיימו הפגנה מחוץ לשערי האוניברסיטה, לאחר שנאסר עליהם להפגין בתוך הקמפוס תוך כדי שמיעת נאומים מאישים פוליטיים.

דובר האוניברסיטה, בני מוש־קין, אמר כי נעשה שימוש לא מכובד בדגל לצרכים פוליטיים. "הנהלת האוניברסיטה היא זאת שתקבע מתי יונף הדגל במוסד".

חוק חוק — אבל כמה זה עולה

היועץ המשפטי לממשלה הו־ציא השבוע הנחייה לפיה יבדק במשרד האוצר ההיבט התקציבי של הצעות חוק פרטיות מטעם חברי כנסת.

כל חבר כנסת רשאי להציע הצעת חוק פרטית, גם אם יש בה כדי להטיל נטל כספי על אוצר המדינה. המגמה היא שהכנסת בעת הדיון בהצעת חוק פרטית תהיה מודעת גם לעלות הכספית של ההצעה ולמקור ממנו ניתן יהיה לכסות עלות זאת.

לפי תקנון הכנסת ותקנון המ־משלה, הצעת חוק פרטית מועברת על ידי מזכירות הכנסת אל מזכי־רות הממשלה, כדי לאפשר לגבש עמדה כלפי ההצעה.

בהנחיית היועץ המשפטי למ־משלה נקבע, כי מזכיר הממשלה יעביר את ההצעה בזמן שהוא מעביר אותה אל השרים גם לממ־ונה על התקציבים במשרד האוצר. הממונה על התקציבים יבדוק את משמעות הצעת החוק מהב־חינה התקציבית. כפי שהוא נוהג לעשות לגבי הצעות חוק ממשל־תיות. (ד.פ.)

מכונית ממולכדת התפוצצה במחנה עין־אל־חילווה ליד צידון

צידון — מכונית ממולכדת התפוצצה אתמול במחנה הפלשתינים עין־אל־חילווה, ליד צידון, ומפי כה נודע על 7 פצועים, ביניהם 2 ילדים ואישה. — מסר רדיו ביירות.

בוטל ביקור הקנצלר האוסטרי במצרים

וינה, — ביקורו הרשמי של הקנצלר האוסטרי, פרד סינובאץ, במצרים, בוטל על פי בקשת ממשלת מצרים. הביקור אמור היה להתחיל בהתחלת חודש מארס.

מסוק כבד העלה ציוד לראש מלון הילטון בירושלים

עיניהם של תושבים רבים בירושלים היו נשואות השבוע לשמים, בעת שמסוק העלה ציוד כבד אל מרומי הגג של מלון "הילטון", המתנשא לגובה של 21 קומות.

אנשי התחזוקה החליטו כי יש צורך להחליף את שני מגדלי הקירור המשמשים את מערכת מיזוג האויר של המלון המפואר. מגדלי הקירור הוזמנו במיוחד מבית החרושת בבל־גיה.

אנשי חברת "הנדסת ציו־רות", שזכו במכרז להחלפת מגדלי הקירור, נתקלו בבעיה כיצד להעלות את הציוד הכבד אל גג המלון. "לא מצאנו בשוק מנוף מספיק גבוה שיוכל להרים את הציוד הכבד ולכן החלטנו לשכור מסוק", סיפר מנהל החברה, יואל שריג (עתי"ם).

הס׳ צעירי אגודת ישראל־הנוער האגודתי בא״י
מחלקת הארגון והסברה

ברכת מזלא נאה וכל מילי דמיטב

לחברנו
ר׳ דוד נחמן בלוי הי״ו
חבר העהי״פ ומנכ״ל "יחזון יחזקאל" רישדה חמדי״ — להולדת הנכדה
בת לבנו ר׳ פרץ הי״ו
הס׳ צעירי אגודת ישראל בא״י
ההנהלה והמועצה הארצית

•

למתפללי בית הכנסת
הרה״ג ר׳ אליקים פשקס הי״ו — להולדת הנכד
הרב יעקב אבני הי״ו — להולדת הבת
הרב אלכסנדר זרצקי הי״ו — להולדת הבת
הרב דוד שטרן הי״ו — להכנס הבן למצוות
הרב יששכר כרמי הי״ו — להולדת הבת
הרב צבי קליין הי״ו — להולדת הבת
בית הכנסת צעירי אגודת ישראל־מרכזי
רח׳ רוזנהיים 20 רמת אהרן בני ברק
הגבאים והמתפללים

•

למתפלל בית הכנסת
הרב דוד סולימאנו הי״ו — להולדת הבן
ביכנ״ס חניכי הישיבות צא״י
קרית הרצוג בני ברק
הגבאים והמתפללים

•

למתפלל בית הכנסת
ר׳ משה פוקסברומר הי״ו
ולבנו ר׳ ארי׳ הי״ו — להולדת הבן־הנכד
בית כנסת צעירי אגודת ישראל — המרכז
"תפארת שמעון"
ע״ש ר׳ שמעון סירוקה ז״ל
רח׳ ר׳ עקיבא 79 בני ברק
הגבאים והמתפללים

•

למתפלל בית הכנסת
ר׳ שמעון רובינשטיין הי״ו — להולדת הבת
ביכנ״ס צעירי אגודת ישראל
רמות פולין ירושלים
הגבאים והמתפללים

•

למתפללי בית הכנסת
ר׳ ישראל חיים ברקוביץ הי״ו
ולבנו ר׳ שלום מאיר הי״ו — להולדת הבן־הנכד
ר׳ שמעון הרסמן הי״ו — להולדת הבת
ר׳ יהודה לסר הי״ו — להולדת הבת
בית כנסת צעירי אגודת ישראל־מרכזי
קרית הרצוג בני ברק
הגבאים והמתפללים

•

למתפללי בית הכנסת
ד״ר משה רוטשילד הי״ו — לנשואי הבן
הרב נחום אולשוונג הי״ו — לאירוסי הבת
בית כנסת צעירי אגודת ישראל־דברי שיר״
זכרון מאיר בני ברק
הגבאים והמתפללים

מיום ליום

★ אולי זה יעורר?

המשפט הצפוי לפושע המלחמה הנאצי המכונה "איוואן האיום", שכיום שישי האחרון הובא לארץ, יכול אולי לתרום תרומה מסויימת לפקיחת עינים בציבור החילוני, לראות ולהבחין עד כמה הם חוטאים ולאן הם עלולים להוביל ת"ז כתוצאה האנטי־מסורתיות המודעת והמופקרת שלהם.

כשם שהחינוך החילוני משכיח מן התלמידים את המורשת היהודית העתיקה ומנתקת אותם ממנה, כך היא מסגלת אותם לשיכחת העבר הקרוב, עד שהיום חושבים ששואה היא תרבר יהודי. דיבור הוא מעשה של יהודים ופגיעות בהיום — אך הם רק יהודים עוסקים בהם. למרבה הצער, מזה שנים עוסקים בשטיפת־מוח פנימית זו, עד ששכחו שהיו בעבר הקרוב כל כך נאצים שהתמסרו בלהיטות הגדולה ביותר למשימה נוראה של השמדת העם היהודי בכל המיתות המשונות.

במהלך המשפט הזה צפוי שיחזור מחדש של כל הזוועות במחנה האיום טרבלינקה. אולי זה יפקח קצת עינים לראות, כי מה שכותבים היום חילונים על יהודים שומרי־תורה מועתק פשוט מהמילון הנאצי ומהסלנג שלהם. אולי זה יעורר גועל ובחילה וקצת יתחילו להתבייש. אולי?...

★ חוק גרוע ומסוכן...

דברים של הגיון ושל טעם כותב מר שמואל שניצר במאמרו ב"מעריב", המכוונת את החוק נגד הגזענות "חוק גרוע, גם מסוכן", ויש לשער שבימים הקרובים הוא יעלה "על הכוונת" של אלה המנסים בכל הכוח לדחוק לקבלת החוק בכנסת.

"ביסודותה הקיים הופעת הצעת החוק רבים מן הדברים האמורים והנכתבים נגד אנשים וגופים דתיים בישראל להסתה לגזענות" — כותב מר שניצר, המציין, כי "אם גזענות פירושה ירדיפה, השפלה, ביזוי או איבה כלפי ציבור... בשל השתייכות לדת, דומה כי כמה פובליציסטים מבוגרים מאוד בישראל הגדרה זו הולמת אותם... האם עלינו לקבוע איפוא, ששני סוגים של גזענות פושים עכשיו בארץ — האחד אנטי־ערבי, מיסודו של מאיר כהנא, והאחר אנטי־דתי, מיסודם של שולמית אלוני וחבריה לדעה? והאמנם נועד החוק החדש לרסן את זה ואת אלה?...

שניצר שואל, בצדק, האם חוק השבות המעניק ליהודי, ורק ליהודי, הזכות לשוב לארץ בכל עת — האם זה סותר את העקרות של שוויון כל האזרחים? "האם המסורת היהודית, המתנגדת בצורה המוצעת ביותר לנישואים בין דתיים היא גזענית? האם החוק המונע עריכת נישואי תערובת בארץ הוא חוק גזעני? "האם מי שעושה נפשות לרעיון ההתנגדות לנישואי תערובת חוטא בהסתה לגזענות? האם אנחנו צריכים, לפיכך, להסתייג מן העבר שלנו, מן ההיסטוריה של עם ישראל ומכל הערכים שטיפחנו לאורך הדורות?... השאלות אינן רטוריות. הטענה, שמורשת ישראל היא גזענית, נשמעה השבוע בקול רם וצלול בקשר לויכוח על מישדר נגד נישואי תערובת, ולא היה זה מקרה ראשון. לפתע הוברר, שאעפ"י שתהום פעורה בין עולם האידיאות של ח"כ שולמית אלוני ובין זה של ח"כ מאיר כהנא, קיימת ביניהם הסכמה בסיסית בענין אחד: שניהם סבורים שמורשת ישראל היא גזענית"...

★ הכשרות — לרבנים

גורמים אינטרסנטים בירושלים, מנסים שוב ללבות מחלוקת על רקע של מתן הכשרים לבתי מלון והתנאים לכך. השאלה אינה רק לגבי הפרטים העומדים לויכוח, אלא העקרון שרבנים, ורק רבנים, הם הקובעים והם המכתיבים תנאים למתן וקבלת הכשר, ולא תעלה על הדעת שבעלי אינטרס מסחרי וממוני יחלקו עצות או יתיימרו לקבוע עקרונות בנדון.

רבה המנוח של ירושלים, הגרי"ב זולטי זצ"ל, השכיל בתקופת כהונתו לקבוע הנחיות מוצקות בכל הנוגע למתן הכשרים לבתי־המלון, כאשר התנאי עומד על שמירת שבת פומבית בכל שטח המלון. הדרישה היא הגיונית, כי מאחר שהכשר הוא ענין של אימון, הרי מי שלא מוכן להכיר בשבת, גם לא יכול לדרוש כי יאמינו לכשרות שלו. להגרי"ב זולטי זצ"ל היה מאבק קשה בנדון, אבל עמידתו האיתנה הועילה והוא השאיר אחריו מערכת כשרות איתנה ומאורגנת היטב.

לאחרונה, כאמור, יש כאלה הרוצים לערער את המוסכם זה מכבר. יו"ר התאחדות בתי המלון בירושלים מנסה להעלות הצעות של חלוקת מלונות לפי "קריטריונים", כאלה שיקבלו הכשר רגיל וכאלה שיקבלו הכשר של "למהדרין", בטענה שתוכנן שמירת שבת גורם לריבוי העסקת ערבים, טענה תמוהה מאוד, כי במקרה הזה מדובר ממש בערבים יוזמים בלבד. בעוד שהכל יודעים כי מספרם של הערבים בענף המלונאות והמסעדות מגיע לכדי 70%. גם הטענה של "פגיעה בתיירות", עקב תנאים "מחמירים" היא חסרת בסיס, שכן רוב התיירות בירושלים היא דתית.

★ מקור ה"השראה"

מקומון ירושלמי מתאר בפרוטרוט מה שהתרחש בשעות האחרונות שלפני הרצח, במשפחה הירושלמית שבה נרצחו ההורים ושתי אחיותיו, ובמרכז הדברים יש סרט זמור ביותר: "הנער ואחותיו צפו בסרט בו תוארה הריגתו של האדמירל נלסון ע"י מתנקש שירה בו בשנתו". אותו עתון מוסיף ומספר, כי "המצלמה התרכזה במתנקש וברובה תקבה אחרי כל תנועותיו, האפשרות שמעלה הכותב: "יתכן כי באותו רגע נשתל במוחו של הנער זרע המעשה שביצע בעבור מעות משעה".

הקשר בין שני הדברים נראה ברור ומוחשי ביותר. החברה החילונית משלמת מחיר יקר ביותר על קלות והפקרות הדעת בהכנסת כל קלקול וכל זוהמה אנטי־תרבותית לתוך הבית פנימה. ההשחתה שזה גורם, היא ברורה ביותר, אבל ממשיכים לסגור לתרבות החוטאים בהכבעה ובשיעבוד, עד שאפילו דבר בה מזעזע, שנער צפה בסרט ופשוט הלך לחקות את מה שראה על הוריו ואחותיו — גם זה אינו מזעזע את אושיות החברה שלהם, גם זה לא מביא אותם להרהור, שמא מן הראוי היה להפסיק את השידורים המתרחים הללו של אלימות וכל תועבה.

בעתונים מרבים לדוש בנושא, כאשר הכל סובב על תוהו־דעת של פסיכולוגים וסוציולוגים, אבל מה בצע בכל אלה ומי זקוק לכך? יתכן באמת שנער נכנס למצוקה ולדכאון, יתכן שמשהו לחץ והעיק עליו, אבל אם לא היה צופה בסרטי אלימות — היה, לכל היותר, זעמו מתפרק בצורה אחרת ולא בדרך של רצח מזוויע. האם הדבר לא ברור כל צרכו?

★ פרסומים ותוצאות

באחרונה יש בארץ גל חזק של מעשי־התאבדות וגורמים רפואיים טוענים, כי צריך שוב לשקול את השאלה, אם אין הפרסומים המרובים והרעשניים מהווים גורם המדרבן להתגברות התופעה. בעבר קיבלו על עצמם העתונים הגבלה בנוסח ידיעות מסוג זה, אבל בתקופה האחרונה מתעלמים מכך לגמרי.

העיתונאי הוותיק, מר שלום רוזנפלד, עורך לשעבר של "מעריב", המקדיש ביום שישי האחרון את מאמרו הן לרצח הנורא בירושלים והן לגל ההתאבדויות, טוען במאמרו כי הריסון בפרסומים על ההתאבדויות לא הועיל, כי העתונים במקום לכתוב "התאבדות" כתבו על "נסיבות טרגיות" והציבור התרגל ל"התכונת" הזה. מובן מאליו כי לא מדובר בשינוי־לשון גרידא, אלא בהימנעות מכל פרסום, דבר שבודאי היה מועיל.

בכתבו על הרצח המזוויע בירושלים, מתייחס מר רוזנפלד גם למכתבם של תלמידי ביה"ס אל הנער החשוד ברצח, והוא מביע דאגתו על כך, שבאותו מכתב הילדים מתעלמים לגמרי מנסיבות האסון הרצח עצמו, והם רק מעודדים את רוחו של הנער ומביעים נכונות ללכת אתו "לאורך כל הדרך". אך מר רוזנפלד לא מפליג יתר על המידה בצד התמור הזה של הפרשה, הוא לא מציע לבדוק את תכני־החינוך של הנער וחבריו. הוא בטיח בא למסקנה, כי אין מספק פסיכולוגים במערכת החינוכית של מדינת ישראל, והוא תובע לתקן זאת, כשהוא מבקש בכל לשון, שלא ימצאו בכלי־התקשורת את הכתובת הראשונה לטפל בבעיה...

★ מראות מקהיר

תמונה מקהיר, בימי המהומות הקשות שפרצו בה, מראה קבוצה גדולה מאד של שוטרים במשטרת־הבטחון כשידיהם מורמות למעלה ומסביבם חיילים חמושים, השומרים עליהם...

משטרת־הבטחון המצרית היא שהמיסה את נס המרד וחוללה את המהומות. כוחות הצבא המצריים אירגנו מיד את המחנות שלהם, כיתרו אותם וריכזו את השוטרים המתמרדים, כשהם נראים במראה של שבויים נכנעים, עומדים שעה ארוכה בידים מורמות. מחזה שגם אינו מרנין, הריהו הכרח בנסיבות מסויימות, ואיש לא יוכל לטעון נגד הצבא המצרי על שיצא לדכא מהומות שנועדו לקעקע את השלטון.

אכן, הדבר אמנם הגיוני, אבל לא בכל מקום ולא בכל משטר, שכן אם היתה מזדמנת למכונת התעמולה המצרית האנטי־ישראלית תמונה כזו מדיכוי התפרעות ערבית במקום כל שהוא ביהודה, שומרון או רצועת עזה — מיד היו מציגים זאת כ"הוכחה" ל"משטר הדיכוי" הישראלי, מיד היו מנופפים בכך בעצרת האו"ם ובמועצת הבטחון, מציעים גינוי נמרץ לישראל. אבל כאשר הדבר מתרחש במצרים, — איש לא מעלה על הדעת לנצל זאת לתעמולה מסולפת ורכובה. כולם מבינים שלגיטימי הוא להתגונן מפני מהומות.